

**ULUSLARARASI SERMAYE AKIMLARININ ETKİLERİ VE
BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN KÂRLILIĞI: TÜRKİYE'DEN AMPİRİK
BİR KANIT**

SEMLİKO FULBERT DOSSOU

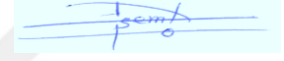
**DOKTORA TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

EKİM 2020

ETİK BEYAN

Ankara Gazi Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Semliko Fulbert DOSSOU
09.10.2020

ULUSLARARASI SERMAYE AKIMLARININ ETKİLERİ VE BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN
KÂRLILIĞI: TÜRKİYE'DEN AMPİRİK BİR KANIT
DOKTORA TEZİ

SEMLİKO FULBERT DOSSOU

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKİM 2020

ÖZET

Gelişmekte olan ülkeler sürdürülebilir ekonomik büyümeyi ve hatta genel olarak sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak amacıyla ulusal kaynakları destekleyecek yabancı sermayenin gerekli olduğunu (oldukça erken) anlamışlardır. Bu bağlamda, 1980'lerden bu yana gelişmekte olan ülkelerin çoğunda, finansal serbestleşmeye yönelik eğilim, Uluslararası Sermaye Akımları (USA)'nın serbest hareketlerine yol açmıştır. Ancak, yabancı sermaye akımlarının ülke ekonomileri üzerinde olumlu etkileri olduğuna dair genel inanç da, 2008 küresel finansal krizinden alınan dersler (tecrübelerin) sonrasında sorgulanmıştır. Bu çalışmanın temel amacı, uluslararası sermaye akımlarının, 1975-2016 döneminde Türkiye'deki bankacılık sektörünün kârlılığı üzerine etkilerini incelemektir. Önceki çalışmaların çoğu, ekonomik büyüme üzerine etkilerini analiz ederek, uluslararası sermaye akımlarının yalnızca bir veya iki ana bileşenine odaklanmıştır. Bu çalışma beş bileşeni dikkate almaya çalışmakta ve bunların Türkiye'deki bankacılık sektörü üzerine etkilerini incelemektedir. Çalışmada 42 yıl kapsayan ikincil yıllık veriler kullanılmış ve 52 faaliyet gösteren banka incelenmiştir. Bu bankalar 5 türe ayırt edilmiştir. Ekonomik ve/veya finansal krizlerle ayrılan farklı dönemlere de dikkat edilmiştir. Benimsenen model, çoklu bir regresyon modelidir ve dinamik bir panel modeline dayalı olarak, sonuçların sağlamlığı amacıyla iki çift tahmin yöntemi kullanılmıştır: (1) Sabit Etkiler Modeli ile Genelleştirilmiş Panel Momentler Metodu; veya (2) Rastgele Etkiler Modeli ile Genelleştirilmiş Lineer Model. İki bağımlı değişken kullanılmıştır: Aktif Kârlılığı ve Özkaynak Kârlılığı. Bağımsız değişkenler konusunda, uluslararası sermaye akımlarının beş bileşeni, açıklayıcı değişkenler olarak kullanılmıştır. Yani: (1) Doğrudan Yabancı Yatırımlar, (2) Yabancı Portföy Yatırımları, (3) Dış Borç Akımları (Kısa Vadeli ve Uzun Vadeli), (4) Dış Yardımlar ve (5) Kişisel Alınan Para Havaleleri. Buna ek olarak, beş kontrol değişken kullanılmıştır. Genel olarak sonuçlarda, Doğrudan Yabancı Yatırımlar ve Kısa Vadeli Dış Borç Akımları'nın bankacılık sektörünün kârlılığı üzerine en olumlu etkilerine sahip olduğu gösterilmiştir. Bu iki sermaye akımlarını takip edenler ise, Yabancı Portföy Yatırımları ve Kişisel Alınan Para Havaleleri olmak üzere ikinci sırada gelmiştir. Finansal serbestleşme ve küreselleşmenin uluslararası sermaye akımlarının önemini artırdığı anlaşılır ve dünyadaki hareketlerini uyandırmıştır. Böylece, bu sermaye akımlarının (ilgili ülke veya ekonominin farklı faaliyet sektörleri üzerine) etkileri ortaya çıkmaktadır. Bu olgular hemen yakın zamanda durmaya hazır değildir.

Bilim Kodu : 1153 Finans
Anahtar Kelimeler : Finansal Serbestleşme, Bankacılık Sektörünün Kârlılığı, Uluslararası Sermaye Akımları, Türkiye.
Sayfa Adedi : 187
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ahmet AKSOY
ORCID ID : 0000-0003-0512-4662

INTERNATIONAL CAPITAL FLOWS' EFFECTS AND BANKING SECTOR'S
PROFITABILITY: AN EMPIRICAL EVIDENCE FROM TURKEY

P.h. D. THESIS

SEMLİKO FULBERT DOSSOU

GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

OCTOBER 2020

ABSTRACT

Emerging countries soon realized that foreign capital was needed to supplement national resources to achieve sustainable economic growth and even sustainable development in general. In this context, the tendency towards financial liberalization in most of emerging countries since the 1980s has led to the free movements of International Capital Flows (ICF). However, the general belief that foreign capital flows have positive effects on national economies has been questioned after the lessons learned from the 2008 global financial crisis. The main objective of this study was to examine the effects of international capital flows on the banking sector's profitability in Turkey over the 1975-2016 period. Most of the previous studies focused on only one or two major components of ICF, analyzing their impact on economic growth. This study examined five components analyzing their impact on the banking sector in Turkey. The study used secondary annual data covering 42 years and examined 52 operating banks that were distinguished into five types. Also attention was paid to the distinct periods separated by economic and/or financial crises. The model adopted was a multiple regression model and based on a dynamic panel model, two pairwise estimation methods were used for results robustness reasons: (1) the fixed-effects model and the generalized method of moments; or (2) the random-effects model and the generalized linear model. Two dependent variables were used: Return on Assets and Return on Equity. Regarding the independent variables, the five components of international capital flows were used as explanatory variables: (1) Foreign Direct Investments, (2) Foreign Portfolio Investments, (3) External Debts (Short-Term and Long-Term), (4) External Aids, and (5) Remittances. In addition, five control variables were used. Globally, findings indicated that Foreign Direct Investments and External Short-Term Debts had the most positive effects on the banking sector profitability. These two capital flows were followed by the Foreign Portfolio Investments and the Remittances. It's clear that the financial liberalization and globalization have stimulated the growing importance of ICF and their movements around the world. That certainly led to repercussions of these capital flows effects in different activities sectors of any country or economy concerned. These phenomena are not ready to stop so soon.

Science Code : 1153 Finance
Key Words : Financial Liberalization, Banking Sector Profitability, International
Capital Flows, Turkey.
Page Number : 187
Supervisor : Prof. Dr. Ahmet AKSOY
ORCID ID : 0000-0003-0512-4662

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın sonucu, organizasyonlardan ve birçok insandan gelen desteğin sonucudur. Bunun için öncelikle içten teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Doktora programım boyunca verdiği bütün destekleri, teşvikleri, tavsiyeleri, rehberlikleri ve danışmanlığı için, tez danışmanım Profesör Doktor Ahmet AKSOY'a içten teşekkür ediyorum;

Tez konusu seçiminde tavsiyelerim, rehberlikleri ve teşvikleri için Profesör Doktor Kürşat YALÇINER ile Profesör Doktor Yıldız AYANOĞLU'a içten teşekkür ediyorum;

Bu tezin her bölümünde elde edilen ve araştırmayı başarıya getiren çeşitli yorumları, gözlemleri, düzeltmeleri ve tavsiyeleri için Tez İzleme Komitesi'nin üyelerine içten teşekkür ediyorum;

Tez İzleme Komitesi'ne sunmadan önce yapılan önemli ön çalışmalarda tavsiyeleri, rehberlikleri ve destekleri için müdahale eden Dr. Yasin Çevik ERDEM'e içten teşekkür ediyorum;

Eğitimime katkı getiren Gazi Üniversitesi'nin Akademik ve Akademik olmayan bütün personellerine teşekkür ediyorum;

Çalışmalarımın başlamasından buyana anlayışları, cesaretlendirmeleri, sürekli ahlaki ve finansal destekleri için başta sevgili babam Guillaume Zanou DOSSOU'a ve aileme içten teşekkür ediyorum;

Yazar ayrıca, bu araştırmanın finanse edilmesi için Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)'ye içten teşekkür etmektedir. Bu fonlar olmadan, (araştırmaya ilgili) harcamalarla yalnız karşılanamaz; böylece tam zamanlı doktora çalışmalarına devam edilmesinin mümkün olmasını sağlamıştır.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR	xv
1. GİRİŞ.....	1
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	15
2.1. Kavramsal Çerçeve	15
2.1.1. Finansal Serbestleşme Ve Finansal Küreselleşme	16
2.1.1.1. Finansal Serbestleşme.....	16
2.1.1.2. Finansal Küreselleşme	17
2.1.2. Gelişmekte Olan Ülkeler Kavramının Tarihçesi ve Gelişimi.....	18
2.1.3. Uluslararası Sermaye Akımları Ve Çeşitli Birleşenleri.....	20
2.1.3.1. Doğrudan Yabancı Yatırımlar	22
2.1.3.2. Yabancı Portföy Sermaye Yatırımları	23
2.1.3.3. Dış Borç Akımları.....	24
2.1.3.4. Dış Yardımlar	24
2.1.3.5. Alınan Kişisel Para Havaleleri.....	24
2.2. Yabancı Sermaye Akımlarına İlişkin Kuramsal Literatür Taraması (Uluslararası Sermaye Hareketlerine İlişkin Teoriler)	25
2.3. Uluslararası Sermaye Akımlarının Etkileri İle İlgili Ampirik Literatür Taraması (Önceki Ampirik Araştırmaların Özeti)	34
2.3.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Etkilerine İlişkin Ampirik Literatür Taraması.....	34

2.3.2. Yabancı Portföy Yatırımlarının Etkilerine İlişkin Ampirik Literatür Taraması	38
2.3.3. Dış Borç Akımlarının Etkilerine İlişkin Ampirik Literatür Taraması.....	40
2.3.3.1. Kısa Vadeli Dış Borç Akımları.....	40
2.3.3.2. Uzun Vadeli Dış Borç Akımları	42
2.3.4. Dış Yardımlar	44
2.3.5. Kişisel Alınan Para Havaleleri	46
3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ (METODOLOJİSİ)	49
3.1. Araştırma Tasarımı.....	49
3.2. Araştırma Örneği, Dönem, Veriler Ve Kaynakları	51
3.2.1. Araştırmanın Örneği.....	51
3.2.2. Veri Toplama Teknikleri Ve Dönem.....	51
3.2.3. Değişkenlerin Tanımı Ve Ölçümü.....	52
3.2.3.1. Bağımlı Değişkenler: Bankacılık Sektörü Kârlılığının Ölçülmesi	53
3.2.3.2. Bağımsız Değişkenler	54
3.2.3.2.1. Açıklayıcı Değişkenler: Uluslararası Sermaye Akımlarının Ölçülmesi	54
3.2.3.2.2. Kontrol Değişkenler	56
3.3. Model Özellikleri Ve Veri Analizi Teknikleri	57
3.3.1. Panel Veri Yöntemi	57
3.3.1.1. Sabit Etkiler Modeli (SEMo).....	58
3.3.1.2. Rastgele Etkiler Modeli (REMo).....	58
3.3.2. Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)'nün Anlaşılması	60
3.3.2.1. Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)'nün Tanımı	60
3.3.2.2. GMM'yi Kullanırken Koşullar Veya Özellikler	61
3.3.2.2.1. GMM Tahmin Edicilerinin Kategorileri	62

3.3.2.2.2. Sistem GMM İle Fark GMM Arasında Seçim.....	62
3.3.2.2.3. GMM Yöntemi Kullanılırken Yapılması Gereken Teşhisler.....	63
3.3.2.3. GMM Yönteminin Kullanılmasının Avantajları Ve Eksiklikleri	64
3.3.2.3.1. GMM Yönteminin Kullanılmasının Avantajları.....	64
3.3.2.3.2. GMM Yönteminin Kullanılmasının Eksiklikleri	64
3.3.3. Model Özellikleri.....	65
3.3.4. Ekonometrik Süreç Ve Veri Analizi Teknikleri.....	66
3.4. Hipotezleri Doğrulama Stratejileri	67
4. AMPİRİK ANALİZ VE BULGULAR.....	69
4.1. Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Sermaye Akımları Ve Türkiye'de Bankacılık Sektörüne Genel Bir Bakış	69
4.1.1. Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Sermaye Akımları: Genel Bir Bakış	69
4.1.2. Türk Bankacılık Sektörüne Genel Bir Bakış	74
4.1.2.1. Türkiye'de Bankacılık Sektörünün Kısa Bir Tarihçesi	74
4.1.2.1.1. Osmanlı Dönemi	74
4.1.2.1.2. 1923-1980 Dönemi	75
4.1.2.1.3. 1981-2000 Dönemi	76
4.1.2.1.4. 2001 Sonrasının Dönemi.....	77
4.1.2.1.5. Türkiye’de Katılım Bankacılığı Sektörüne Kısa Bir Bakış	78
4.1.2.2. Türk Bankacılık Sektörünün Son Yıllardaki Durumu	82
4.2. Veri Analizi Ve Ampirik Bulgular (Ekonometrik Testler, Yorum Ve Hipotezlerin Doğrulanması)	85
4.2.1. Ön Test Sonuçları	85
4.2.1.1. Birim Kök Testi	85
4.2.1.2. Hausman Testi	87
4.2.1.3. Hansen Testi and Arellano Testi.....	87

4.2.2. Verilerin Tahmini ve Bulgular	88
4.2.2.1. Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri.....	88
4.2.2.1.1. 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri	90
4.2.2.1.2. 2001-2008 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri	92
4.2.2.1.3. 2009-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri	94
4.2.2.2. Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri	97
4.2.2.2.1. 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri.....	99
4.2.2.2.2. 2001-2008 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri.....	101
4.2.2.2.3. 2009-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri.....	103
4.2.2.3. Uluslararası Sermaye Akımlarının Banka Türlerinin Kârlılığı Üzerine Etkileri	105
4.2.2.3.1. 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Banka Türlerinin Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri	106
4.2.2.3.2. 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Banka Türlerinin Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri.....	111
4.2.2.3.3. 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Banka Türlerinin Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri	116
4.2.2.3.4. 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Banka Türlerinin Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri.....	123

	Sayfa
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	133
5.1. Sonuç.....	133
5.2. Politika İçermeleri Ve Öneriler	138
5.3. Çalışmanın Sınırları (Eksiklikleri) Ve İleri (Gelecek) Araştırmalar İçin Öneriler	142
KAYNAKÇA	143
EKLER	157
Ekler A: Ön Analizler ve Testler	158
Ekler B: PEKK, GLM ve GMM Metodları ile Analiz Sonuçları	162
ÖZGEÇMİŞ	187

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1.1. Araştırma Planının Hatırlanması	1
Tablo 2.1. Araştırma Planının Hatırlanması	15
Tablo 2.2. Gelişmekte Olan Ülkelerle İlgili Kronolojik Sınıflamalar	19
Tablo 2.3. Uluslararası Ticaret ve Uluslararası Sermaye Hareketleri ile İlgili Temel Teorilerin Sentezi (Özeti)	26
Tablo 2.4. Doğrudan Yabancı Yatırımların Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti	35
Tablo 2.5. Yabancı Portföy Yatırımlarının Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti	39
Tablo 2.6. Kısa Vadeli Dış Borç Akımlarının Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti	41
Tablo 2.7. Uzun Vadeli Dış Borç Akımlarının Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti	43
Tablo 2.8. Dış Yardım Akımlarının Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti	45
Tablo 2.9. Kişisel Alınan Para Havalelerinin Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti	47
Tablo 3.1. Araştırma Planının Hatırlanması	49
Tablo 3.2. Kullanılan Değişkenler, Tanımları (Ölçümleri) ve Kaynakları	53
Tablo 3.3. Difference GMM vs System GMM	62
Tablo 4.1. Araştırma Planının Hatırlanması	69
Tablo 4.2. Geleneksel Bankacılık ile Katılım Bankacılığı Arasındaki Temel Farklar	79
Tablo 4.3. 2019 Veri Toplama Tarihinde Grup Ayırımına Göre Banka ve Şube Sayıları ...	84
Tablo 4.4. Panel Birim Kök Testi Sonuçları (Bağımlı Değişken: Aktif Kârlılığı: AkKâr) ..	85
Tablo 4.5. Panel Birim Kök Testi Sonuçları (Bağımlı Değişken: Özkaynak Kârlılığı: ÖzKâr)	86
Tablo 4.6. Hausman Testinin Tahmini Sonuçları	87
Tablo 4.7. USA'nın Türkiye Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkileri	89

Tablo**Sayfa**

Tablo 4.8. USA'nın Türkiye'deki Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları.	90
Tablo 4.9. USA'nın Türkiye Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkileri	98
Tablo 4.10. USA'nın Türkiye'deki Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları).....	99
Tablo 4.11. USA'nın her Banka Grubunun Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)	107
Tablo 4.12. USA'nın Türkiye'deki Her Banka Grubunun Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (1975-2000 Dönemi)	108
Tablo 4.13. USA'nın Her Banka Grubunun Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)	112
Tablo 4.14. USA'nın Türkiye'deki Her Banka Grubunun Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (1975-2000 Dönemi)	113
Tablo 4.15. USA'nın Her Banka Grubunun Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkisi (2001-2016 Dönemi)	117
Tablo 4.16. USA'nın Türkiye'deki Her Banka Grubunun Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (2001-2016 Dönemi)	118
Tablo 4.17. USA'nın Katılım Bankalarının Aktif Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)	121
Tablo 4.18. USA'nın Katılım Bankalarının Aktif Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (2001-2016 Dönemi)	122
Tablo 4.19. USA'nın Her Banka Grubunun Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)	124
Tablo 4.20. USA'nın Türkiye'deki Her Banka Grubunun Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (2001-2016 Dönemi)	125
Tablo 4.21. USA'nın Katılım Bankalarının Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi).....	128
Tablo 4.22. USA'nın Katılım Bankalarının Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (2001-2016 Dönemi)	129
Tablo 4.23. Hipotezlerin Doğrulanmasına (Onaylanmasına) İlişkin Sonuçların Özeti	131
Tablo 5.1. Araştırma Planının Hatırlanması	133

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. 1990'dan 2016'ya Kadar Dünyadaki Uluslararası Sermaye Akımlarının Eğilimleri	4
Şekil 2.1. Uluslararası Sermaye Akımlarının Kavramsal Organogramı.....	22
Şekil 3.1. Çalışmanın Hipotezlerini Gösteren Kavramsal Diyagramı	50
Şekil 3.2. Çalışmanın Kavramsal Diyagramı (bütün değişkenleri dahil ederek).....	50
Şekil 4.1. Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Sermaye Akımları.....	71
Şekil 4.2. 2009 ve 2018 Yılların Arasında Türkiye'deki Katılım Bankacılığının Trendleri (Genel Bankacılık Sektöründeki Payı Yüzdesi ve Aktif Büyüklük Değişimi)....	81
Şekil 4.3. 1990 ve 2019 Yılların Arasında Türk Bankacılık Sektöründe Faaliyet Gösteren Banka Sayılarının Eğilimi.....	82

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kisaltmalar	Açıklamalar
AkKâr	Aktif Kârlılığı
ARY	Alınan Resmi Yardımlar
ATM	Otomatik Para Çekme Makineleri (İngilizcesi, “Automated Teller Machines”)
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BENIVM	Bangladeş, Etiyopya, Nijerya, Endonezya, Vietnam, Meksika
BRIC	Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin
BRICS	Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika
BRIICSSAMT	Brezilya, Rusya, Hindistan, Endonezya, Çin, Güney Afrika, Suudi Arabistan, Arjantin, Meksika ve Türkiye
CIVETS	Kolombiya, Endonezya, Vietnam, Mısır, Türkiye ve Güney Afrika
ÇUŞ	Çok Uluslu Şirketler
DBÇA	Dış Borç Akımları
DKG	Dünya Kalkınma Göstergeleri (İngilizcesi, WDI: World Development Indicators)
Dövkur	Döviz Kuru
DYAR	Dış Yardımlar
DYY	Doğrudan Yabancı Yatırımlar
EİKÖ	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
ENFL	Enflasyon oranı
FAİZ	Faiz oranı
GEKK	Genelleştirilmiş En Küçük Kareler
GLM	Genelleştirilmiş Lineer Model
GMM	Genelleştirilmiş Momentler Metodu
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
KAPH	Kişisel Alınan Para Havaleleri
KDK	Kalkınma Destekleri Komitesi
KEKK	Kısmi En Küçük Kareler

Kısaltmalar**Açıklamalar****KFG**

Küresel Finansal Gelişim

KVDBÇA

Kısa Vadeli Dış Borç Akımları

MINT

Meksika, Endonezya, Nijerya ve Türkiye

ODKA

Orta Doğu ve Kuzey Afrika

OPECPetrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (İngilizcesi,
“Organization of the Petroleum Exporting Countries”)**ÖzKâr**

Özkaynak Kârlılığı

REMo

Rastgele Etkiler Modeli

RKD

Resmi Kalkınma Destekleri

SEKK

Sıradan En Küçük Kareler

SEMo

Sabit Etkiler Modeli

TBB

Türkiye Bankalar Birliği

TCMB

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

TicAç

Dış Ticarete Açıklık

TKBB

Türkiye Katılım Bankaları Birliği

TL

Türk Lirası

TMSF

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu

UFİ

Uluslararası Finansal İstatistikler

UPFUluslararası Para Fonu (İngilizcesi IMF:
International Monetary Fund)**USA**

Uluslararası Sermaye Akımları

UVDBÇA

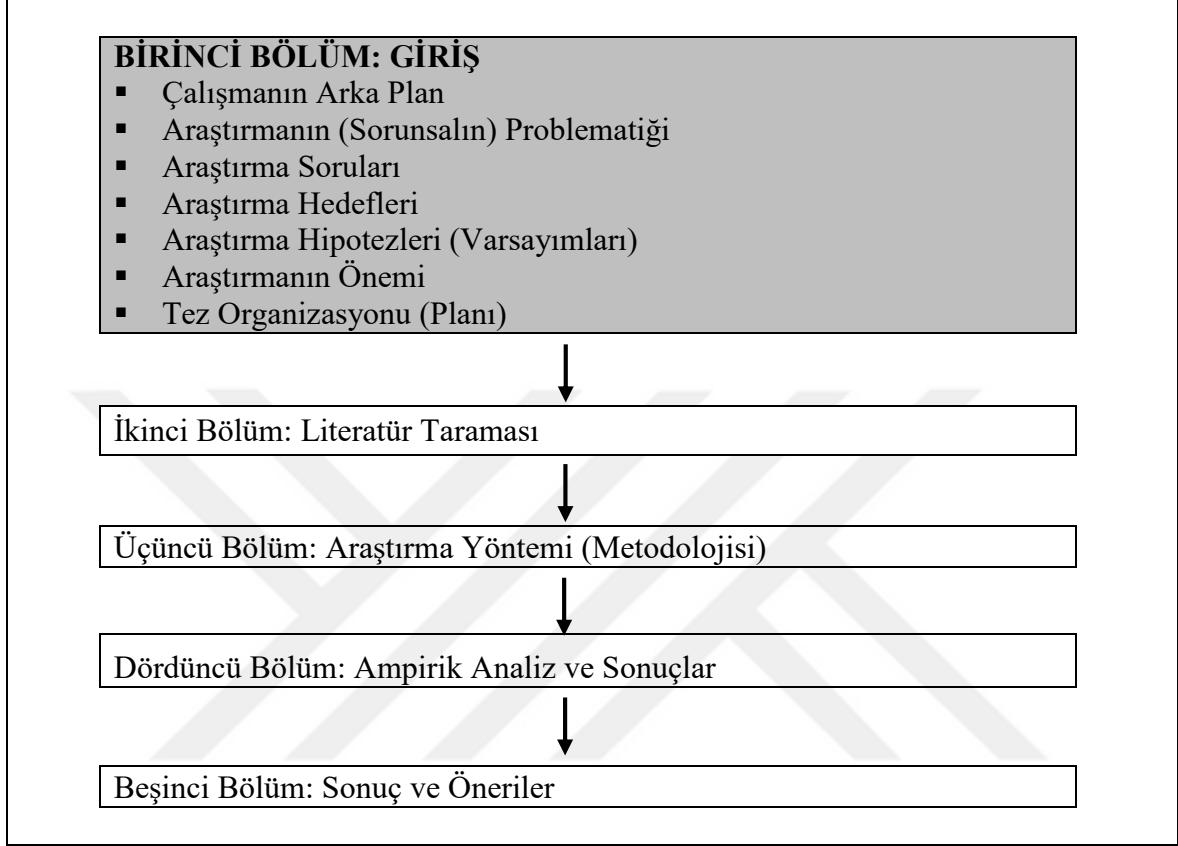
Uzun Vadeli Dış Borç Akımları

YPY

Yabancı Portföy Yatırımları

1. GİRİŞ

Tablo 1.1. Araştırma Planının Hatırlanması

❖ Çalışmanın Arka Planı

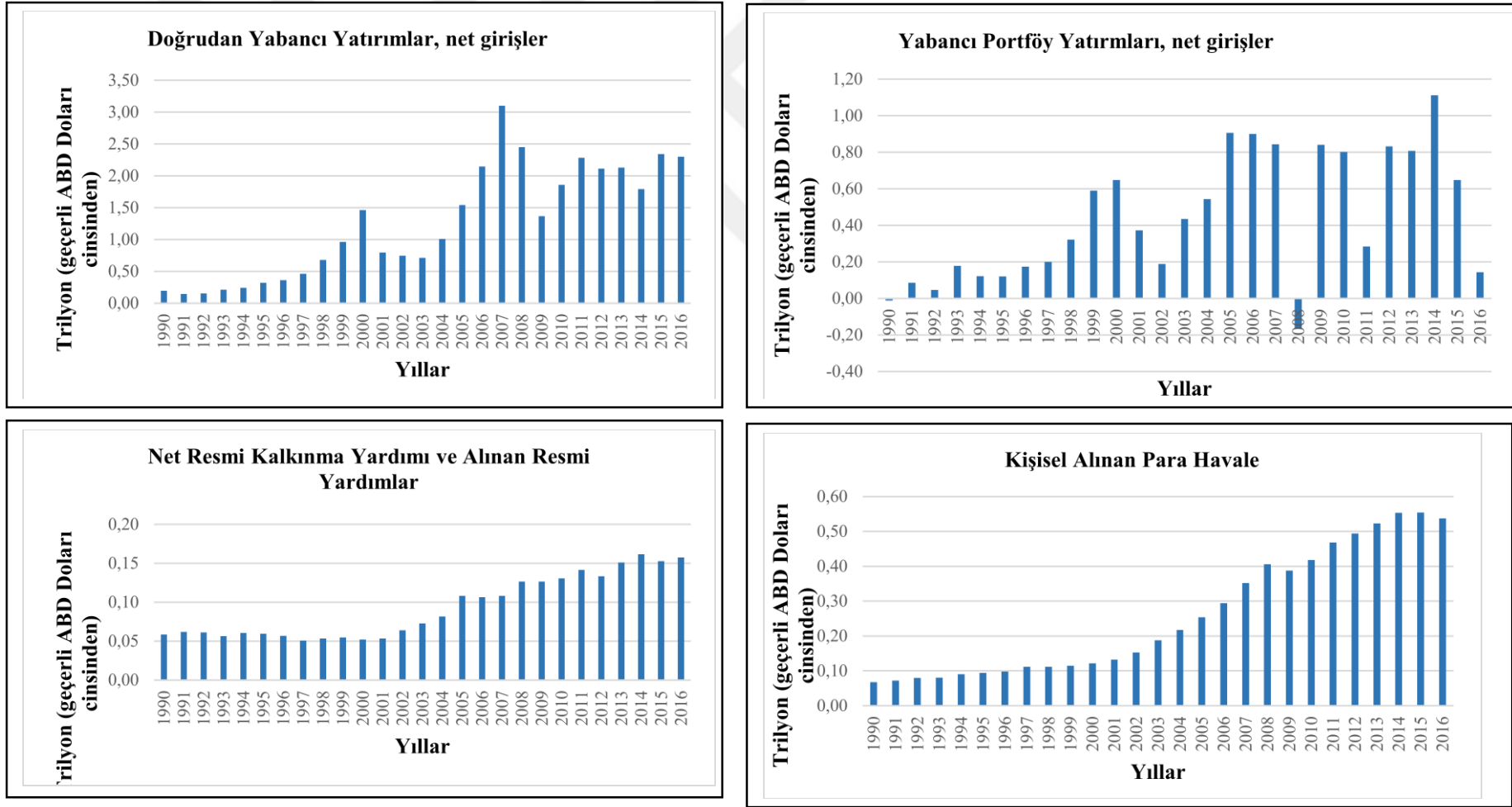
Bankacılık sektörü (özellikle gelişmekte olan ülkelerde), oldukça yüksek uluslararası sermaye akımlarını içeren stratejik ekonomik sektörlerden birisi olmaktadır. Sürekli gelişim programında iyi bir ekonomik büyümeyi sürdürmek için, önemli ulusal kaynakları toplamasıyla birlikte, çok sıklıkla dış sermayelerden destek gerekmektedir. Bu nedenle, uluslararası sermaye akımları bir ülkenin kalkınma ihtiyaçlarını finanse etmede önemli bir rol oynamaktadır. Bunun nedeni, iç akışların sınırlı olması ve tahmin edilmesinin zor olmasıdır (Kinda, 2009). Aslında, yatırımları artırarak uluslararası sermaye akımları, ekonomik büyümenin hızlanmasına, finansal sektörün tanıtımına ve dolayısıyla alıcı ülkelerin kalkınmasına katkıda bulunur. Örneğin, gelişmekte olan ülkelerde tasarruf açığının finanse edilmesi genellikle işletme döngüsü boyunca gelen uluslararası sermaye akımları yoluyla gerçekleşmektedir.

Bugünkü dünyanın artarak entegre olan kârakteri artık tek başına işlem yapmakla sınırlı değildir. Bu entegrasyon, diğer birçok alanda da gerçekleştirmektedir yani teknoloji, eğitim, politika ve finans alanlarında olduğu gibi. Entegrasyon, genellikle birçok avantaja sahip olmaktadır, ancak aynı zamanda risk de taşımaktadır. Bu durum, araştırma dünyasında, özellikle finans alanında, söz konusu entegrasyonun optimizasyonuna ilişkin yansımalar doğurmaktadır. Buna bağlı olarak, risklerin en aza indirilmesi amacıyla finansal entegrasyonun faydalarının en üst düzeye çıkarılması anlamına gelir. Kazanç-maliyet takasının iyileştirilmesinde mali entegrasyondan kârmaşık ve etken bir faktör ise, bankaların bu akımlarda aracılık etmede çoğunlukla önemli bir rol oynamasıdır (Committee, 2012). Bankalar bazen tahmin edilemeyen düzenleyici ve politik güçlerin baskısı altında bulunmaktadır. Sonuç olarak, davranışları, finansal piyasalarla ilgili ders kitaplarında tahmin edilenden farklıdır. Uluslararası Ekonomik Politika ve Reform Komitesi'nin (2012) hazırladığı bir raporda yazarlar, artan kanıtların birikimine dayanarak sınır ötesi sermaye akımlarının etkilerini pratikte daha iyi anlamaya çalışmaktadır. Bu açıdan, maliyetlerini en aza indirirken akımlardan yararlanmayı mümkün kılacak uyarlanmış stratejiler, araçlar ve politikalar önermektedir. Sınır ötesi sermaye akımlarının önemli bir kısmı bankalardan geçmektedir. Bu sermaye akımlarının yüksek volatilitesi nedeniyle, özel düzenleyici ve politik sorunlar doğmaktadır. Bu yüzden yapılan analiz bankacılık sektörü üzerine odaklanmaktadır.

Bilindiği gibi, finansal entegrasyon zengin sermayeli ekonomilerden fakir sermayeli ekonomilere doğru akmasına yol açmaktadır; bu noktada getirilerin daha iyi olması gerekmektedir. Yoksul sermayeli ekonomilerdeki sınırlı yurt içi tasarrufları tamamlayarak, bu akımlar sermaye maliyetlerini azaltmakla birlikte yatırım ve büyümeyi teşvik eder. Küreselleşme olgusu, uluslararası finansman ve ticaretin gelişmesiyle birlikte gittikçe daha yaygın hale gelmektedir. Bu bakımdan, dünyanın daha verimli ekonomik faaliyetlerin minimum maliyetle yapılacağına ve tek bir pazar olacağına inanılmaktadır. Küreselleşmeyi destekleyen en önemli unsurlardan birisi kuşkusuz teknolojik yenilikler ve gelişmeler olmaktadır. Teknolojinin gelişmesi maliyetlerde düşüşe yol açarken, ülkeleri ekonomik, finansal ve gayri resmi olarak birbirine bağımlı hale getirmiştir. Böylece finansal serbestleşmenin önemi, ekonomik ve parasal sendikaların kurulmasıyla artmıştır. Ekonomilerin entegrasyonu, finansal serbestleşme ve küreselleşme nedeniyle, son yıllarda uluslararası ticaretin ötesinde uluslararası sermaye akımlarının gelişmesini hızlandırmıştır.

Uluslararası ticaret teorilerinin ardından, yabancı sermaye yatırımları teorileri de ortaya çıkmıştır (Nayak & Choudhury, 2014). Uluslararası sermaye akımlarının bir bileşeni olan doğrudan yabancı yatırım (DYY), ülkelerin ekonomik gelişiminde, yanlarında taşıdıkları ticari bilgi, teknoloji ve “know-how” (deneyim ve beceriler) ile anahtar rol oynamaktadır. Ayrıca ülkenin kültürel davranışından, politika yapısından, finansal faaliyetlerinden, finansal sektörün yapısından ve işleyişinden etkilenirler. Örneğin, politik ve ekonomik beklentiler veya politik ortamın ekonomiye ve para birimlerinde neden olduğu değişiklikler, yabancı yatırımların ülkeye girişini ve çıkışını etkiler. Bu nedenle, ekonomik faaliyetlerin büyük bir bölümünü oluşturan bankacılık sektörünün de yabancı yatırımlarla etkileşime girdiği ve küreselleşmeye katılan her ülke için finansal faaliyetlerde bankacılık faaliyetlerinin büyük önem taşıdığı kabul edilmektedir (Pektaş, 2016).

Geçmişte bankacılık kârlılığı deneyimi ve birçok gelişmekte olan ekonomideki uluslararası sermaye akımlarındaki son yükselişler, araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Uluslararası sermaye akımlarının (USA) şu şekilde farklı bileşenleri kapsadığını belirtmek önemli olacaktır: Doğrudan Yabancı Yatırımlar (DYY), Yabancı Portföy Yatırımları (YPY), Dış Borç Akımları (DBÇA), Dış Yardımlar (DYar) ve Kişisel Alınan Para Havaleleri (KAPH) (Adeola, 2017). Alt-bölüm 2.2’de, bu bileşenlerin her biri daha ayrıntılı bir şekilde açıklanacaktır. Şekil 1, 1990 ve 2016 yılları arasında dünyadaki farklı uluslararası sermaye akımlarının eğilimini göstermektedir (World-Bank., 2018).

Şekil 1.1. 1990'dan 2016'ya Kadar Dünyadaki Uluslararası Sermaye Akımlarının Eğilimleri

Kaynak: (2018) Dünya Bankası'nın Veri Tabanına dayanarak, tarafımızdan oluşturulmuştur, (<http://wdi.worldbank.org/tables>)

❖ Araştırmanın (Sorunsal) Problematiği

Gelişmekte olan ekonomilerin finansal entegrasyonu ile uluslararası piyasalar son 30 yılda keskin bir şekilde hızlanmıştır (Humanicki, Kelm, & Olszewski, 2013). Nitekim, şekil 1 ile, özel sermaye girişlerinin net olarak 90'ların¹ ortasından itibaren nispeten düşük olduğu önceki yılların aksine güçlü bir büyüme gösterdiği kolayca görülebilir. Bu olayı etkileyen faktörler arasında şunlar sıralanabilir: Beklenen kârlılık ve algılanan yatırım riski, dış çevrenin evrimi, müreffeh ekonomik bağlam ve konuk eden ülkede bulunan idari sisteme ilişkin olumlu eğilimler vb. gibi.

Yaşanan son küresel finansal krizler ve birçok ekonomi üzerindeki etkileri, küresel finansal bütünleşmenin ve sonuçta ortaya çıkan uluslararası sermaye akımlarının potansiyel (olumlu, sıfır ve/veya olumsuz) etkilerini daha da örneklemektedir. Daha önce açıklandığı gibi, uluslararası sermaye akımları farklı unsurları içermektedir: Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Yabancı Portföy Yatırımları, Dış Borç Akımları, Dış Yardımlar ve Kişisel Alınan Para Havaleleri.

Ayrıca, USA'nın %si olarak önemi ve her bir bileşenin etkisi, ilgili her ülkenin spesifikasyonuna göre değişmektedir. Dış yardımlar unsuru, bir örnek olarak verilebilir. Bazı Sahra altı Afrika ülkelerine dış yardımların önemi, önemsiz görünse de, gelişmekte olan ülkelerdeki uluslararası sermaye girişlerinin önemli bir bölümünü oluşturduğu bilinmektedir. Diğer bir örnek, son yıllarda istikrarlı bir büyüme gösteren kişisel alınan para havale işlemleri (fon transferleri) olmaktadır.

Aslında, bu bileşenlerin bazıları belirli bir ülkenin bankacılık sektörünü olumlu bir şekilde etkilerken, başkaları üzerinde önemsiz bir etki gösterebilir ya da olumsuz bir şekilde etkileyebilmektedir. Önceki araştırmalarda, bazı yazarlar DYY ve FPI'nin USA'nın temel

¹ Gelişmekte olan ülkelere yönelik net sermaye girişi 1980'lerde 30 milyar ABD dolarından 1987-89 yılların arasında yaklaşık 50 milyar dolara ulaşmış, 1995-97 yılların arasında ise 150 milyar dolara yükselmiştir. Aynı şekilde, 2007 yılında 1,2 trilyon ABD doları rekor seviyesine ulaşmadan önce bu akımlar 2000-2005'te yaklaşık 320 milyar ABD dolarına yükselmiştir.

Kaynak: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/issues/issues17/fre/index.htm> (29 Aralık 2018'de erişilmiştir) 2014 yılında, özel sektörün gelişmekte olan piyasalara net girişi, özellikle ekonomik yavaşlama ve jeopolitik gerilimler nedeniyle azalmıştır. Genel olarak, 2016 yılından sonra net sermaye girişlerinin bir miktar artması beklenmektedir. http://www.un.org/en/development/desa/policy/wesp/wesp_archive/2015wesp-es-fr.pdf

bileşenleri olduğunu ve diğer bileşenleri dikkate almadan sadece bu iki unsurları ele almışlardır.

Dolayısıyla, bu çalışmada, USA'nın bütün bileşenlerini bir bütün olarak yeniden ele almaktayız ve etkilerini ayrı ayrı bir şekilde analiz etmekteyiz. Bunun bize daha kapsamlı bir araştırma sağlayacağına inanmaktayız.

Dikkat edildiğinde, uluslararası sermaye akımları ile ilgili yapılan önceki çalışmalar esas olarak ekonomik büyümeler üzerindeki etkisine odaklanılmıştır ve bankacılık sektörü üzerine etkisi ihmal edilmiştir. Araştırmamıza benzer çalışmalar yapılmıştır ancak bankacılık sektörü ile ilgili olmamıştır. Uluslararası sermaye akımlarının ekonomik büyümeyi nasıl etkilediğiyle ilgili ampirik literatür, gözlenen etkiler gibi farklı sonuçlar zamanla artmıştır (Adéola, 2017). Bilindiği kadarıyla, literatürden elde edilen çalışmaların ve analizlerin çoğunda sermaye akımlarının yalnızca bir veya birkaç bileşeni dikkate alınmıştır. Bölüm 2 _ Altyazılı 2.4'de daha ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır. Başlık 2.4: Uluslararası sermaye akımlarının bankacılık sektörü üzerine etkileri ile ilgili ampirik literatür taraması (önceki ampirik araştırmaların özeti).

Finansal entegrasyon ve sermaye akımındaki volatilité nedeniyle, 2008 yılı küresel finansal krizi bazı gelişmekte olan ülkelerde etkisiz iken bazılarında etkileri daha da artmıştı. Sonuç olarak, gelişmekte olan ülkeler için sermaye akımlarının faydaları yeniden değerlendirilmiştir (Reinhart ve Rogoff, 2008; Macias ve Massa, 2010; Milesi-Ferretti ve Tille, 2011). Teoride, büyümenin iç sermayeyi arttırması, beklenen dış sermaye girişleri tarafından teşvik edilmesi kabul edilmektedir. Literatürde, büyümenin uluslararası sermayenin farklı bileşenlerinden nasıl değişken bir şekilde etkilenebileceği açıkça belirtilmiştir (Adeola, 2017). Örneğin, artan yatırım ve yayılma etkileri, doğrudan yabancı yatırımın ekonomik büyüme üzerindeki olumlu etkileri olarak yorumlanabilir. Aynı zamanda, borsalarda iyi likidite olması, YPY'nın olumlu etkisi olarak görülecektir. Bununla birlikte, yüksek volatilité nedeniyle, YPY'nın etkileri bazen olumsuz olabilmektedir.

“Dış borç akımları” olan bileşen için de benzer analizler görülebilmektedir. Ancak bu durumda, alanın makroekonomik çerçevesindeki olumlu veya olumsuz değişikliklere dayanmaktadır. Aynısı "dış yardımlar" için de geçerli olmaktadır. Arellano ve diğ. (2009) iddia ettikleri gibi, bu sermaye akımları bileşeninin etkileri, öncelikle tüketimi veya yatırımı

finanse etmelerine bağı olarak olumsuz veya olumlu olabilmektedir. Daha fazla tüketimi finanse ederek, alınan akışların yüksek oynaklığı aşık hale gelir. Yine de literatürde Giuliano ve Ruiz-Arranz (2009) kişisel alınan para havaleleri ise yatırımları teşvik edilebileceğini tespit etmişlerdir.

Her ne kadar uluslararası sermaye akımlarının her bir bileşeninin ekonomik büyüme üzerindeki etkisine odaklanmış birçok çalışma olmasına rağmen (Adeola, 2017), finans sektörüne çok az dikkat edilmiştir. Özellikle, gelişmekte olan ülkelerde bankacılık sektöründe çok az deneyim bulunmaktadır. Ayrıca, yabancı sermaye akımlarının ülke ekonomileri üzerinde olumlu etkileri olduğuna dair genel inanç da, 2008 küresel finansal krizinden alınan dersler (tecrübelerin) sonrasında sorgulanmıştır. Finansal küreselleşmenin olayı ve gelişimi ilerledikçe, bu bileşenlerin her birinin yerel bankacılık sektörünün kârlılığı üzerindeki etkisini anlama ve ustalaşma gerekmektedir. Özet olarak, akla gelen araştırma sorularının anahtar noktaları şunlardır:

- Uluslararası sermaye akımları, zamanla değişen özgül etkilere sahip olan birkaç alt-bileşene bölünmektedir.
- Bu bileşenlerin her birinin etkileri pozitif (büyüme motorları), nötr-etkisiz veya negatif (volatilitelerine, kullanım biçimlerine ve makroekonomik çevrenin özelliklerine göre istikrarsızlık kaynağı) olabilmektedir.
- Önceki çalışmaların çoğu, ekonomik büyüme üzerine etkilerini analiz ederek, uluslararası sermaye akımlarının yalnızca bir veya iki ana bileşenine odaklanmıştır (yani doğrudan yabancı yatırımlar ve yabancı portföy yatırımları). Bu çalışma beş bileşeni dikkate almaya çalışmakta ve bunların Türkiye'deki bankacılık sektörünün kârlılığı üzerine etkilerini incelemektedir.

❖ Araştırma Soruları

Bu tezde bizi aydınlatan araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

Soru 1: Türkiye’de uluslararası sermaye akışlarının her bir alt-bileşeninin bankacılık sektörünün *Aktif Kârlılığı* üzerine uzun vadeli etkisi nedir?

Soru 1a: *Doğrudan yabancı yatırımların* yurt içi bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine uzun vadeli etkisi nedir?

Soru 1b: *Yabancı portföy yatırımlarının* yurt içi bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine uzun vadeli etkisi nedir?

Soru 1c: Yurt içi bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine:

- *Kısa vadeli dış borç akışlarının* etkisi nedir?
- *Uzun vadeli dış borç akışlarının* etkisi nedir?

Soru 1d: *Dış yardımların* yurt içi bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine uzun vadeli etkisi nedir?

Soru 1e: *Kişisel alınan para havalelerinin* yurt içi bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine uzun vadeli etkisi nedir?

Soru 2: Türkiye’de uluslararası sermaye akımlarının her bir alt bileşeni, uzun vadede bankacılık sektörünün *Özkaynak Kârlılığını* etkiler mi?

Soru 2a: *Doğrudan yabancı yatırımlar* uzun vadede bankacılık sektörünün Özkaynak Kârlılığını etkiler mi?

Soru 2b: *Yabancı portföy yatırımları* uzun vadede bankacılık sektörünün Özkaynak Kârlılığını etkiler mi?

Soru 2c: Bankacılık sektörünün Özkaynak Kârlılığını:

- *Kısa vadeli dış borç akışları* etkiler mi?
- *Uzun vadeli dış borç akışları* etkiler mi?

Soru 2d: *Dış yardımlar* uzun vadede bankacılık sektörünün Özkaynak Kârlılığını etkiler mi?

Soru 2e: *Kişisel alınan para havaleleri* uzun vadede bankacılık sektörünün Özkaynak Kârlılığını etkiler mi?

Çalışma, Türkiye’ın özel durumu için bu soruların cevaplarını bulmaya çalışmaktadır.

❖ Araştırma Hedefleri

Çalışmanın temel amacı, **1975-2016 yılların arasında uluslararası sermaye akımlarının Türkiye’deki bankacılık sektörü kârlılığı üzerine etkilerini incelemektir.**

Türkiye, birkaç farklı ekonomik ve / veya finansal kriz dönemlerden geçmiştir. Analizde, bu farklı dönemler dikkate alınacaktır. Sonuçlar, söz konusu ülkenin bu finansal küreselleşme bağlamında bankacılık sektörünün kârlılığının artırmasına yardımcı olmak için strateji ve politikalar önermemize yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın sorularından türetilen hedefler aşağıdaki gibidir:

Hedef 1: Türkiye’de uluslararası sermaye akışlarının her bir alt-bileşenini ele alarak bankacılık sektörünün **Aktif Kârlılığı** üzerine uzun vadeli etkilerini analiz etmek.

Hedef 1a: **Doğrudan yabancı yatırımların** yurt içi bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine uzun vadeli etkisini analiz etmek.

Hedef 1b: **Yabancı portföy yatırımlarının** yurt içi bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine uzun vadeli etkisini analiz etmek.

Hedef 1c: Yurt içi bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine:

- **Kısa vadeli dış borç akışlarının** uzun vadeli etkisini analiz etmek
- **Uzun vadeli dış borç akışlarının** uzun vadeli etkisini analiz etmek

Hedef 1d: **Dış yardımlarının** yurt içi bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine uzun vadeli etkisini analiz etmek.

Hedef 1e: **Kişisel alınan para havalelerinin** yurt içi bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine uzun vadeli etkisini analiz etmek.

Hedef 2: Türkiye’de uluslararası sermaye akımlarının her bir alt-bileşenini ele alarak, bankacılık sektörünün **Özkaynak Kârlılığı** üzerine uzun vadeli etkilerini incelemek.

Hedef 2a: *Doğrudan yabancı yatırımların* bankacılık sektörünün *Özkaynak Kârlılığı* üzerine uzun vadeli etkilerini incelemek.

Hedef 2b: *Yabancı portföy yatırımlarının* bankacılık sektörünün *Özkaynak Kârlılığı* üzerine uzun vadeli etkilerini incelemek.

Hedef 2c: Bankacılık sektörünün *Özkaynak Kârlılığı* üzerine:

- *Kısa vadeli dış borç akışlarının* etkilerini incelemek
- *Uzun vadeli dış borç akışlarının* etkilerini incelemek

Hedef 2d: *Dış yardımlarının* bankacılık sektörünün *Özkaynak Kârlılığı* üzerine uzun vadeli etkilerini incelemek.

Hedef 2e: *Kişisel alınan para havalelerinin* bankacılık sektörünün *Özkaynak Kârlılığı* üzerine uzun vadeli etkilerini incelemek.

❖ Araştırma Hipotezleri (Varsayımlar)

Araştırma sorularına bağlı olarak çalışmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir:

Hipotez 1: Türkiye’de uluslararası sermaye akımlarının, bankacılık sektörünün *Aktif Kârlılığı* üzerine etkileri geçerli olup (her alt-bileşenlerine göre) pozitif veya negatif olabilmektedir.

Hipotez 1a: *Doğrudan yabancı yatırımların* yurt içi bankaların Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır.

Hipotez 1b: *Yabancı portföy yatırımlarının* yurt içi bankaların Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır.

Hipotez 1c: Yurt içi bankaların Aktif Kârlılığı üzerine:

- *Kısa vadeli dış borç akışlarının* olumsuz bir etkisi vardır
- *Uzun vadeli dış borç akışlarının* olumlu bir etkisi vardır

Hipotez 1d: *Dış yardımlarının* yurt içi bankaların Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır.

Hipotez 1e: *Kişisel alınan para havalelerinin* yurt içi bankaların Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır.

Hipotez 2: Türkiye’de uluslararası sermaye akımlarının, bankacılık sektörünün ***Özkaynak Kârlılığı*** üzerine gerçek etkileri bulunmakta olup (her alt-bileşenlerine göre) pozitif veya negatif olabilmektedir.

Hipotez 2a: *Doğrudan yabancı yatırımların* yurt içi bankaların Özkaynak Kârlılığı üzerine olumlu etkisi vardır.

Hipotez 2b: *Yabancı portföy yatırımlarının* yurt içi bankaların Özkaynak Kârlılığı üzerine olumlu etkisi vardır.

Hipotez 2c: Yurt içi bankaların Özkaynak Kârlılığı üzerine:

- ***Kısa vadeli dış borç akışlarının*** olumsuz bir etkisi vardır
- ***Uzun vadeli dış borç akışlarının*** olumlu bir etkisi vardır

Hipotez 2d: *Dış yardımlarının* yurt içi bankaların Özkaynak Kârlılığı üzerine olumlu etkisi vardır.

Hipotez 2e: *Kişisel alınan para havalelerinin* yurt içi bankaların Özkaynak Kârlılığı üzerine olumlu etkisi vardır.

❖ Araştırma Önemi

Bu araştırma, finansal serbestleşmenin uygulandığı diğer gelişmekte olan ülkeler gibi Türkiye için de önemli konulardan birisi olmaktadır. Özellikle uluslararası sermaye akımlarının finansal sektöre (daha kesin olarak bankacılık sektörüne) etkisini anlamak ve uzmanlık ihtiyaçları olup; önleme tedbirlerini alabilmek ve gelecekteki kriz risklerini

azaltabilmektedir. Bundan dolayı, çalışmanın aşağıdakilere büyük katkı sağlayacağı tahmin edilmektedir:

Banka yöneticileri: Çalışmanın sonunda, gelişmekte olan ülkelerdeki bankacılık sektörlerinin kârlılığını etkileyen farklı faktörlerden bazıları ifşa edilecektir. Dolayısıyla, çalışma, bankacılık sektörünün kârlılığını ve performansı artırmaya yardımcı olarak, bankacılık yöneticilerine fayda sağlayacaktır. Aynı zamanda bulgular, diğer finans sektörünü kuruluşlarına yani mikrofinans kuruluşlarına, tasarruf ve kooperatif topluluklarına, sigorta şirketleri ve ticari bankalarla aynı işleve sahip olan firmalara faydalı olabilecektir

Yatırımcılar: Bu çalışmanın sonuçları yatırımcıların ilgisini çekebilecektir. Uluslararası sermaye akımlarının ilgili ülkelerdeki etkileri hakkında bilgi sağlayarak, yatırımcıların analizlerinde potansiyel diğer yatırımların her yönünü göz önünde bulundurulabileceklerdir.

Hükümet ve finansal politika belirleyen kurumlar: Gelişmekte olan ülkelerdeki hükümetler ve merkez bankaları gibi diğer düzenleyici finansal otoriteler, (uluslararası sermaye akımları ile ilgili) yeni stratejilerin geliştirilmesi, finansal politikaların tasarlanması ve uygulanmasında bu araştırmanın sonuçlarını kullanabileceklerdir. Buna ek olarak, ilgili bankacılık sektörlerinin hedeflerine ulaşmasına yardımcı olacaktır.

Akademisyenler, araştırmacılar ve literatür: Araştırma, mevcut literatüre, akademisyenlerin uluslararası sermaye akımları alanında edindiği bilgilere ek katkı sağlamaya çalışmaktadır. Bu da özellikle Türkiye gibi olan ülkelerin bankacılık sektörüne etkilerinden dolayıdır. Son olarak, bulgulardan elde edilen yeni kanıtlar bir temel olarak gelecekteki ileri araştırma yolları veya pencereleri açabilecektir.

Genel Kamuoyu: Çalışma, kamuoyunu bilgilendirmeye ve en az neredyse daha bilinçli hale gelmesine yardımcı olabilecektir.

❖ Tez Organizasyonu (Planı)

Tez, beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya giriş, motivasyon ve genel bir arka plan sunulmaktadır. Bu kısımda, araştırmanın yanıtlanması gereken sorunu

(problematiki), araştırma soruları, temel amacı ve hedefleri açıkça belirtilmektedir. Bundan sonra hipotezler (varsayımlar), araştırmanın önemi ve son olarak çalışma planı sunulmaktadır.

İkinci bölüm, kavramsal çerçeveyi sunmakta ve bu tezde incelenen uluslararası sermaye akımlarının beş bileşeni üzerine kuramsal literatür taramasının sunulmasıyla devam etmektedir. Ayrıca genel bir ampirik literatür taraması (yani mevcut olan önceki ampirik araştırmaların özetleri) sunulmaktadır.

Üçüncü bölümde araştırma metodolojisi sunulmaktadır. Temel olarak alınmış araştırma tasarımı ile başlamaktadır. Sonra örneklem (Türkiye'deki farklı banka gruplarından oluşturup), seçilen süre, veriler ve kaynaklar ile tahmin için kullanılan ampirik analizleri açıklanmaktadır.

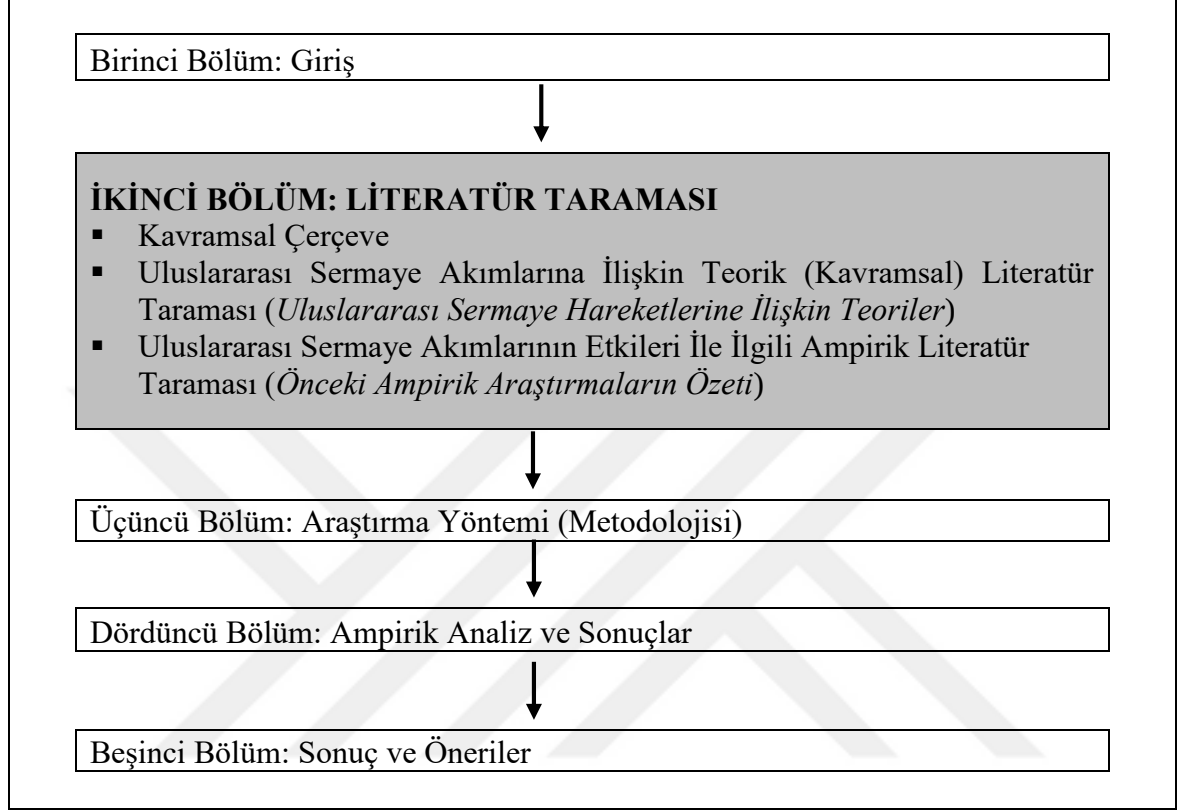
Dördüncü bölüm, ampirik analizin bölümüdür. Türkiye'nin her birine bağlı olarak, uluslararası sermaye akımları ve bankacılık sektörü açısından kısaca bir arka planı (yani tarihsel gelişimi) gözden geçirdikten sonra, ampirik sonuçlar sunulmakta ve tartışılmaktadır.

Beşinci bölümde, genel bir sonuç oluşmaktadır. Araştırma ile ilgili sentetik bir tartışma yapılmakta ve çalışma özetlenmektedir. Buna bağlı olarak, politika önerileri hazırlanması gereken benzerlikler ve farklılıklar ortaya konularak (dikkate alınarak) son notlar sunulmaktadır. Son olarak, gelecek ve ileri araştırmalar için yol gösterme, fikir verme ve yönlendirme sağlanmaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Tablo 2.1. Araştırma Planının Hatırlanması

2.1. Kavramsal Çerçeve

1980'lerden bu yana dünya ekonomisinin göstermiş olduğu gelişme ve değişim, dünyada yeni oluşumların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Küreselleşme olarak ifade edilen bu yeni oluşum, teknolojik gelişmelerin katkılarıyla finansal piyasaları birbirine yakınlaştırmaktadır. Küreselleşmenin ilk etkileri finansal piyasalar üzerinde gösterilmiş olup, hızla diğer sektörler üzerine de yayılmaktadır. Dolayısıyla uluslararası sermayenin kaynakları ve hacminde önemli değişiklikler yaratmaktadır (Berksoy & Saltoğlu, 1998).

2.1.1. Finansal Serbestleşme Ve Finansal Küreselleşme

Bu kısımda iktisadi anlamda finansal liberalleşme veya finansal serbestleşme kavramına ve bunun yanında finansal küreselleşme konularına değinilecektir.

2.1.1.1. Finansal Serbestleşme

Küreselleşme sürecinde önemli bir aşama olan, kambiyo denetimlerinin serbestleştirilmesi, sermaye hareketlerinin ülkeler arasında serbestçe dolaşımının yoğunlaşması, finans sektörlerine önemli katkılar sağlamıştır (Yalçiner, 2012). “Finansal Liberalizasyon”, Finansal serbestleşmenin başka bir ifadesi olarak kabul edilmektedir. Ticari, finansal, siyasi ve yönetsel olmak üzere üç başlık altında incelenen liberalizasyon kavramı temelde “*siyasal ve yönetsel mekanizmalar, ticari ve finansal piyasalar üzerindeki kontrollerin kaldırılması ve uluslararasılaştırılması*” şeklinde tanımlanmaktadır (Dağdelen, 2004). Başka bir tanıma göre liberalizasyon, “*ekonomideki mevcut kontrollerin döviz piyasaları, finansal piyasalar, işgücü piyasaları, tarımsal ürün piyasaları gibi çeşitli piyasalar üzerinde kısmen ya da tamamen kaldırılması veya azaltılması*” anlamındadır (Ağır, 2010).

1971 yılında Bretton Woods Sistemi’nin yıkılmasının ardından küreselleşen dünya üzerinde rekabet düzeyi hızla artarak, gelişen piyasa yapılarıyla birlikte liberalleşme olgusu ortaya çıkmıştır. Liberalleşme süreci sırasıyla ticari liberalizasyon, finansal liberalizasyon ve son olarak siyasi ve yönetsel liberalizasyon şeklinde gerçekleşmektedir. Ticari liberalizasyon mal ve hizmet ticaretinin önündeki kontrollerin kaldırılarak uluslararası serbest ticaretin oluşumunu hedeflerken, finansal liberalizasyon finansal enstrümanların önündeki kontrollerin kaldırılarak (iç finansal liberalizasyon) yurtiçi finansal piyasaların uluslararası piyasalara entegre hale gelmesini (dış finansal liberalizasyon) amaçlamaktadır. Siyasal ve yönetsel liberalizasyon ise devletin idare ve yönetiminin yerli ve yabancı özel sektör ve sivil toplum kuruluşları yararına genişletilmesini amaçlayan politikaları kapsamaktadır.

Gelişmekte olan ülkeler için finansal liberalizasyon, merkez bankalarını daha bağımsız hale getirmek, finansal baskıyı azaltmak için faiz oranlarını serbestleştirmek, sübvans edilen ve yönlendirilmiş kredileri azaltmak, dışa yönelik sermaye akımlarını serbestleştirmek gibi amaçları kapsamaktadır. Bu amaçlar genel olarak finans sektörünün fonksiyonlarının

kârlılığını ve rekabet düzeyini artırarak yurtiçi yatırımlarda gerekli olan uluslararası sermayeyi çekmek için önemlidir (Ghosh, 2005).

2.1.1.2. Finansal Küreselleşme

Uluslararası sermaye hareketlerinin temelinde yer alan faktörlerden birisi de küreselleşme kavramı olmaktadır. Küreselleşmenin literatürdeki çeşitli tanımlarının arasında, Bakan ve Şentürk'ün ki (2012) görülmektedir. Şöyleki küreselleşme, “*dünya ülkelerinin ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel açıdan bütünleşmesi, ortak karar ve politikalar oluşturarak uygulamaya koyması*” şeklinde ifade edilmektedir. Bu genel bakışın ötesinde küreselleşmenin ülkeler üzerinde en büyük etkisi ekonomik ve finansal alanlarda görülmektedir. Ekonomik küreselleşme (finansal küreselleşme) ise, “*finansal piyasalar ve bunlara ilişkin faaliyetlerin bütünleşmesi, mal, hizmet, sermaye ve bilginin serbest dolaşımı sağlanarak dünya ekonomisinin tek piyasa halini alması*” olarak tanımlanmaktadır. Teknolojinin hızla değişimi ve gelişimi ülkelerin birbirlerine bağıllığını artırıcı en önemli etkenlerden biridir ki bu da küreselleşmeyi destekleyen bir unsurdur.

Teknolojik yeniliklerle birlikte haberleşme ve taşımacılık maliyetlerinin düşüş göstermesi, sınır ötesi bilgi transferlerinin sağlanması, mal, hizmet ve sermaye ticaretinin önündeki engellerin kalkmasının, daha önce iki dünya savaşı arasındaki dönemde benimsenen ithal ikameci içe dönük politikalardan çok daha etkin ekonomik büyümeye neden olduğu görülmektedir. Özellikle II. Dünya Savaşından sonra günümüze kadar olan dönem değerlendirildiğinde, küreselleşme eğilimleriyle hem gelişmekte olan ülkeler hem gelişmiş ülkelerdeki eğitim seviyesinde artış (mesela yetişkinlerde okur-yazarlık oranının artması), sağlık alanında gelişmeler, bebek ölüm oranında düşüş ve genel olarak yaşam standartlarında artış görülmektedir. Elbette bu etkiler gelişmekte olan ülkeler için daha yüksek oranlarda seyretmektedir.

Dünyanın tek pazar haline gelmesini, üretim, tüketim ve rekabetin bütünleşmesini, kaynak dağılımındaki farklılıkların giderilmesini amaçlayan ekonomik küreselleşme, uluslararası ticaretin doğmasına altyapı hazırlamıştır. Bunun yanında finansal küreselleşme ile sermaye hareketleri önündeki engeller kaldırılarak maliyetlerin azaltılması, yurt içi tasarrufların artırılması, gelişmiş ülkelere teknoloji transferleri ve finans sektörünün gelişmesi amaçlanmıştır (Bakan, Şentürk, 2012). Küreselleşmenin son yıllarda

büyük ölçüde artan özelliklerinden bir tanesi de sermaye piyasası entegrasyonudur. Sermaye akımları, yatırımları teşvik ederek finansal büyümeye katkı sağlamaktadır (Masson, 2001).

2.1.2. Gelişmekte Olan Ülkeler Kavramının Tarihçesi ve Gelişimi

Dünyanın 1980'lerden bu yana bazı ülkelerdeki borsaların yükselişiyle (gelişmesiyle), “gelişmekte olan ülkeler” kavramı ortaya çıkmış ve uzun bir süre boyunca genişçe kabul edilen bir tanım olarak kalmıştır. “Gelişmekte olan piyasalar” terimi, ilk kez 1981 yılında Uluslararası Finans Kurumu'nda çalışan Hollandalı bir ekonomist olan Antoine van Agtmael tarafından “yatırımcılar için fırsat sunan gelişmekte olan ülkeler”i ifade edebilmek için kullanılmıştır (Delannoy, 2012). Sınıflamalarının ortaya çıkmasıyla, 2000'li yıllardan itibaren gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki ayrım giderek daha da belirginleşmiştir. Ancak, “gelişmekte olan ülke” veya “gelişmekte olan ekonomi” ifadesinin aynı fikirde kabul edilen tek (belli) bir tanımı henüz yoktur.

Uzmanlar tarafından “gelişmekte olan ülkeler” ifadesini kesin bir şekilde tanımlamak için objektif kriterler önerilmiştir (Vercueil, 2012):

- “1. Orta Gelirler: Gelişmekte olan ülkelerde, Satın Alma Gücü Paritesi'nde (SAGP) kişi başı gelir, Avrupa Birliği'nin ortalama gelirinin %10 ila %75'i arasındadır. Bu, en az gelişmiş ülkelerin ve zengin ülkelerinkinden hariç olmaktadır.
2. Büyüme ve ekonomik telafi: Son dönemde (en az on yıl) gelişmekte olan ülkeler dünya ortalamasının üstünde büyümüştür. Dolayısıyla bir ekonomik telafi dönemi yaşanmaktadır ve bu nedenle gittikçe küresel zenginliklerin yaratılmasında yoğunlaşmaktadırlar.
3. Kurumsal dönüşümler ve ekonomik açıklık: Son zamanlarda, bu ekonomiler dünya ticaretine daha da entegre eden bir dizi derin kurumsal dönüşüm geçirmişlerdir. Dolayısıyla ekonomik gelişme, büyük ölçüde küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır”.

Zaten 2010 yılının başında, dünya servetinin yaklaşık %50'si bu kriterleri karşılayan 60 ülke tarafından üretilmiştir. Bu ülkeler dünya nüfusunun üçte ikisini temsil etmektedir. Onların çoğu, 21. yüzyılın başından beri oluşturulmuş gelişmekte olan ülkelerin sınıflamalarında yer almaktadır. Özet olarak bir tablo aracılığıyla en yaygın sınıflamalar kronolojik bir sırada sunulmuştur (tablo 2.2).

Tablo 2.2. Gelişmekte Olan Ülkelerle İlgili Kronolojik Sınıflamalar

N°	Kısaltmalar	Gruplandırıcı veya oluşturan (Yazar)	Yıl	Kapsanan Gelişmekte olan ülkeler	Gelişmekte olan ülkeler Fikirleri veya gruplandırma kriterleri
1	Dört Asya Kaplanı veya Asya Ejderhaları		1980	Güney Kore, Hong Kong, Tayvan, Singapur	Yirminci yüzyılın ikinci yarısında güçlü bir endüstriyel büyümeye sahip olan dört Uzak Doğu devletini ifade eder. Bunlar, yeni sanayileşmiş ülkeler (YSÜ)'in lider grubuydu ve 1990'lardan itibaren gelişmiş ülkeler olarak kabul edilmektedir.
2	BRIC	Jim O'Neill, an economist of Goldman Sachs (Yatırım Bankası'ndan bir ekonomist)	2001	Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin	Dünya ortalamasının üstüne bir büyüme hızıyla yeni ortaya çıkan güçler, aktif bir orta sınıfın gücü, ihracat artışı
3	MINT*	Fidelity Investments (Boston merkezli bir varlık yönetimi firması) ve Goldman Sachs'tan Jim O'Neill	2001	Meksika, Endonezya, Nijerya ve Türkiye	Bu ülkeler önümüzdeki yıllarda ortalamadan daha hızlı büyüyecekmiş
4	NEXT 11*	Jim O'Neill, an economist of Goldman Sachs (Yatırım Bankası'ndan bir ekonomist)	2005	Mısır, Bangladeş, İran, Endonezya, Güney Kore, Meksika, Nijerya, Pakistan, Filipinler, Türkiye , Vietnam	Gelecek yıllarda gelecek vaat eden ekonomiler. Temel kriterler: mikroekonomik istikrar, siyasi kurumların vadesi, yatırım kalitesi ve eğitim sistemi
5	CIVETS*	Michael Geoghegan, Ekonomist İstihbarat Birimi'nin analisti, uluslararası bankacılık iş yürütücüsü, Bank HSBC'nin Genel Müdürü olarak görev yapmıştır.	2009	Kolombiya, Endonezya, Vietnam, Mısır, Türkiye ve Güney Afrika	Yıllık ortalama büyüme hızının önümüzdeki 20 yıllarda %5 olacağı tahmin edilen ülkeler,
6	MIST*	Jim O'Neill, an economist of Goldman Sachs (Yatırım Bankası'ndan bir ekonomist)	2010	Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye	Bu ülkeler hızlanmış bir büyüme göstermektedir
7	EAGLE* (Emerging and Growth-Leading Economies)	BBVA Research ("Banco Bilbao Vizcaya Argentaria" anlamına gelmektedir ve bir İspanyol bankacılık grubu olmaktadır)	2010	BRIC (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin) + MIST (Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye) + Mısır ve Tayvan	BBVA'ya göre, "Gelişmekte olan ve Büyümeye Öncü Ekonomiler" adlandırılan bu ülkeler 2020 yılına kadar küresel ekonomik büyümenin% 50'sini üretebilirken G-7 ülkeleri yalnızca % 14'ünü üretecekmiş
8	"Nest" ("nid")	BBVA Research (İspanyol bankacılık grubu)	2010	Avustralya, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Yunanistan, Hong Kong, İrlanda, İsrail, Kore, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, Singapur, Slovakya, İspanya, İsveç, İsviçre ve Tayvan	GSYİH olarak 100 milyar ABD Dolarının üstüne ancak EAGLE eşliğinin altında bir eşik değerine sahip olanlar) ve 2020 yılına kadar küresel büyümeye katkısı, G7 dışındaki gelişmiş ekonomilerin ortalamasını aşabilir
9	BRICS	Jim O'Neill, an economist of Goldman Sachs (Yatırım Bankası'ndan bir ekonomist)	2011	Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika	Dünya ortalamasının üstüne bir büyüme hızına sahip yeni ortaya çıkan güçler, aktif bir orta sınıfın yükselen gücü, ihracat büyümesi
10	BENIVM	Paris IEP'de İktisat Öğretmeni Laurence Daziano tarafından gruplandırılmıştı	2013	Bangladeş, Etiyopya, Nijerya, Endonezya, Vietnam, Meksika	En az 100 milyon nüfus; % 5 civarında değişen 10 yıllık bir büyüme oranı; hızla büyüyen bir kentleşme; Altyapının ekonomik kalkınmayı teşvik etmesi gerekir; rejim türünden bağımsız olarak siyasi istikrar.
11	BRIICSSAMT*	Alexandre Kateb, gelişmekte olan ülkelerin ekonomisti (iktisatçı) ve uzmanı	2013	Brezilya, Rusya, Hindistan, Endonezya, Çin, Güney Afrika, Suudi Arabistan, Arjantin, Meksika ve Türkiye	G20'nin Bütün gelişmekte olan ekonomilerini dahil ederek BRICS kısaltmasını daha da genişletmek. "Ekonomiler, 500 milyar dolar olan Arjantin hariç, 1000 milyar dolarlık GSYİH eşliğini geçmişti"
12	" E-20 (Emerging Markets 20)*	Emerging Market Multinationals Report (EMR, 2018); Gelişmekte Olan Piyasaların Çok Uluslu Şirketlerinin Raporu anlamına gelir	2018	Arjantin, Brezilya, Şili, Çin, Kolombiya, Mısır, Hindistan, Endonezya, İran, Kore, Malezya, Meksika, Nijerya, Filipinler, Polonya, Rusya, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Tayland ve Türkiye .	Bu ülkeler 2018'de ilk 20 yükselen ve gelişen piyasalar olarak kabul edilmiştir ve GSYİH performanslarına, demografik özelliklerine ve küresel ticaret ile yatırımlarının dünyadaki etkilerine göre seçilmiş (EMR, 2018).

* İşareti, Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelerin kısaltmasını göstermektedir.

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

Bu kısaltmalara bakarak, kalıcı bir sınıflandırma geliştirmek ve geliştirmekte olan ülkelerin sabit bir listesini oluşturmak zor görünmektedir. Sınıflıqlmalar ve listeler, söz konusu ülkelerin evrimi ile aynı zamanda sürekli olarak değışmektedir. Bu sebeple, tablo 2.2’de söz konusu olan BBVA araştırma tarafından "EAGLE" ("Gelişmekte olan ve Büyümeye Öncü Ekonomiler") adlandırılan geliştirmekte olan ülkeler grubunu belirleyerek, ekonomik ve çevresel evrimlerine göre listeye ülke eklemek veya çıkarmak mümkün olaması için benimsenen metodoloji mantıklı ve uygun olarak kabul edilmektedir.

2010 yılında BBVA Research tarafından tanıtılan "EAGLE" kısaltması dar anlamında, BRIC ülkeleri (Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin), MIST ülkeleri (Meksika, Endonezya, Güney Korea ve Türkiye) ile Mısır ve Tayvan’ı kapsamıştır. Buradaki özellik, ekonomik ve çevresel gelişmelere göre ülkeleri "EAGLE" listesine eklemenin veya çıkarmanın mümkün olmasıdır.

2.1.3. Uluslararası Sermaye Akımları Ve Çeşitli Birleşenleri

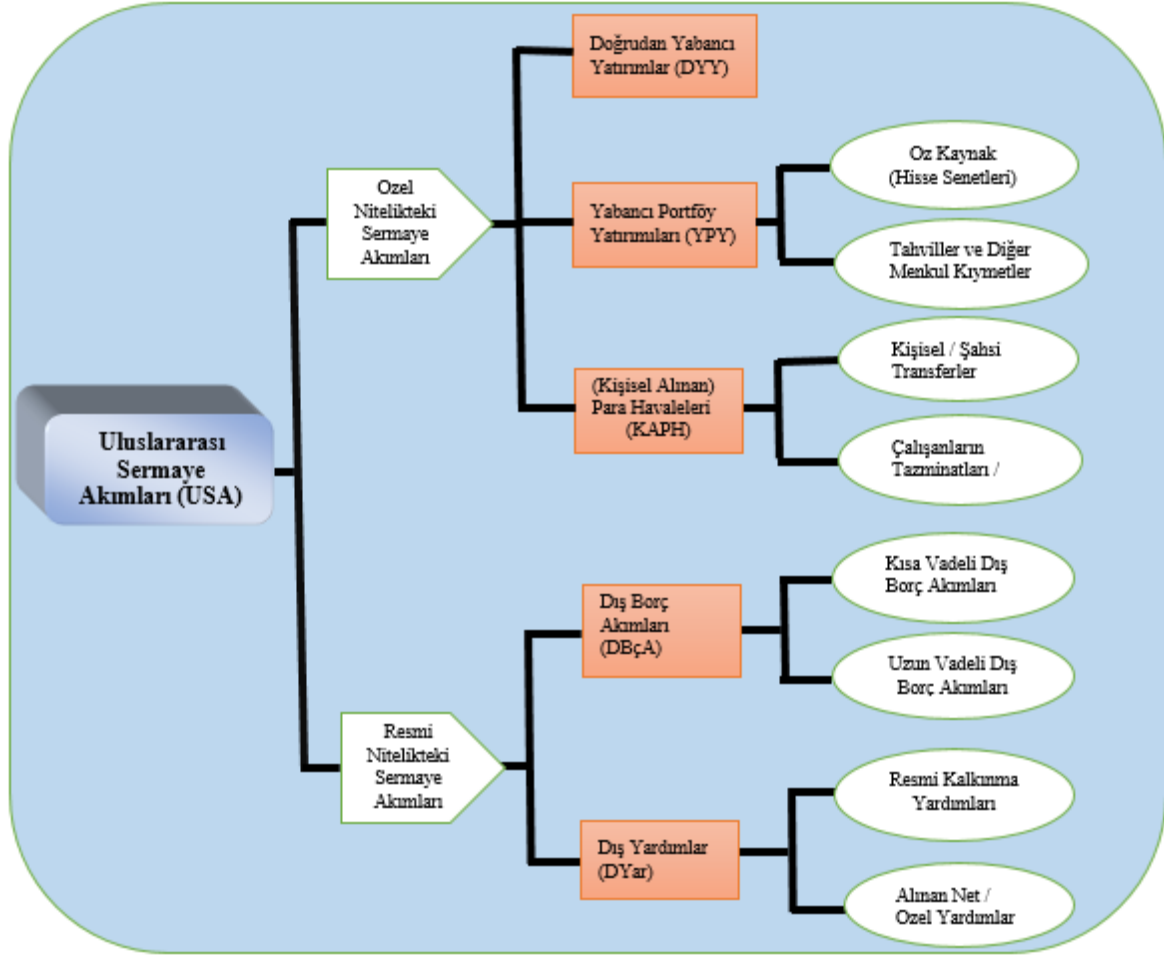
Uluslararası ekonomik ilişkilerin en geniş hacimlerinden birisi, Uluslararası sermaye hareketleridir. Uluslararası sermaye hareketi, “*bir ülkede yerleşik kişi ya da kuruluşların başka bir ülkedeki yerleşik kişi ya da kuruluşlarına fon aktarması veya onlardan bir aktif satın almak üzere fon göndermesi şeklinde tanımlanır*” (Yalçiner, 2012). Yabancı sermaye yatırımları, hem yatırımcı ülke hem de yatırım yapılan ülke açısından ülkelerin büyüme ve kalkınmasında önemli bir rol almaktadır. Özellikle kaynak itibarıyla yetersiz olan geliştirmekte olan ülkeler için bu pay oldukça büyüktür. Literatürde yabancı yatırımlarla ilgili farklı tanımlamalar bulunmaktadır ve bu tanımlardan birkaçı şöyledir: (1) Yabancı sermaye yatırımları, bir ülkenin kârşılığını sonradan ödemek üzere dış kaynaklardan elde edeceği ve kısa sürede ekonomik gücüne ekleyeceği mali veya teknolojik kaynaklardır (Uras, 1979). (2) Başka bir değışle, yabancı sermaye, bir ülkenin kârşılığını ödemeksizin (bağış) ya da ileri bir tarihte ödemek üzere (dış borçlanma) dış ülkelere sağladığı iktisadi kaynaklardır (Bulutoğlu, 1970).

Uluslararası sermaye hareketlerinin taraflarının, izlediği yollar ve kullandığı araçlar çok çeşitli ve birbirinden farklı niteliktedir. Fonun sahipliği açısından iki ana grup halinde sınıflandırılabilir. Bunlar, ülkelerin ekonomik kalkınmasını finanse etmeye yönelik hibe veya kredi şeklindeki resmi nitelikteki sermaye hareketleri ve özel nitelikteki uluslararası

sermaye hareketleridir. Diğer tarafından, fonların dolaylı ve dolaysız olarak işleyişi ve kullanılan araçların türlerine göre de çeşitli nitelikleriyle karşılaşılabilmektedir (Yalçiner, 2012).

Resmi nitelikteki sermaye hareketleri, doğrudan hükümetler arasında, hükümet organları arasında ve uluslararası kredi kuruluşlarıyla hükümetler veya hükümet organlarını meydana getirebilmektedir. Özel nitelikteki uluslararası sermaye hareketleri, 1980’li yılların sonlarından itibaren gelişme trendi gösteren bir sermaye hareketi türüdür (Yalçiner, 2012). Sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesine yönelik düzenlemeler nedeniyle, hane halkı ve kurumların tasarruflarının ülkeler arasında dolaşımı daha serbest bir hale gelmiş ve bu serbesti ortamı özel sermaye hareketlerinin gelişimini hızlandırmıştır. Bu hacmin artışında, ülkelerarası hisse senedi yatırımları ve uluslararası tahvil ihracı faaliyetleri önemli bir yere sahip olmuştur. Uluslararası sermaye hareketlerinin doğrudan olması ise gelişmekte olan ülkeler için nakdi bir sermaye transferinin yanı sıra, finansman, teknoloji, know-how, eğitim, pazarlama, işletmecilik bilgisi ve rekabeti konularında da büyük imkanlar sağlamıştır.

Araştırmada, "kişisel alınan para havaleleri" dikkate alarak, "Uluslararası Sermaye Akımları" ifadesinin kullanımı "Yabancı Sermaye Akımları" ifadesinin kullanımı yerine daha uygun olmaktadır. Aslında, “Uluslararası Sermaye Akımları” kavramı daha geniş olmaktadır ve “Yabancı Sermaye Akımları”nı içermektedir. Çalışmada, uluslararası sermaye akımlarının farklı bileşenlerini sınıflandırmak amacıyla aşağıdaki kavramsal akım şeması oluşturulmuştur.

Şekil 2.1. Ulusallararası Sermaye Akımlarının Kavramsal Organogramı

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

2.1.3.1. Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Doğrudan yabancı sermaye yatırımları, “girişimcilerin kendi ülkeleri dışında mal ve hizmet üretmek amacıyla meydana getirdikleri sabit kıymet yatırımlarını ifade edebileceği gibi, bir ülkede bir firmayı satın almak, yeni kurulan bir firma için kuruluş sermayesini sağlamak veya mevcut bir firmanın sermayesini arttırmak yoluyla yabancı ülkeye yapılan sermaye transferi işlemlerini de ifade etmektedir. Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında iştirak edilen sermayenin % 10'dan fazla olması ve şirket yönetiminde görev alınması gerekmektedir” (Yalçın, 2012).

Bir başka deyişle doğrudan yabancı yatırımlar,

“Raporlanan ekonomide öz sermaye, kazancın yeniden yatırımı ve diğer sermayenin toplamıdır. Doğrudan yatırım, sınır ötesi yatırım kategorisindedir. Ancak, bir ekonomide ikamet eden (gerçek veya tüzel) bir kişinin başka bir ekonomide yürütülen bir işletmenin yönetiminde önemli derecede ve kontrole sahip olaması ile ilişkilidir. Doğrudan yabancı yatırım ile ilişkisinin varlığının belirlenmesinde, oy hisselerinin yüzde 10'una (veya daha fazlasına) sahip olması bir kriter olmaktadır” (World-Bank., 2018).

Birçok ülke için uluslararası sermaye akımlarının ana bileşenlerden birisi hatta en önemlisi “doğrudan yabancı yatırım” olmaktadır.

2.1.3.2. Yabancı Portföy Sermaye Yatırımları

Portföy özkaynakları “*net sermaye girişlerini oluşturmakta olup, kaydedilen doğrudan yatırımların dışındaki paylar, hisse senetleri ve emanet makbuzları (ulusal veya küresel) dahil olmak üzere, yerli borsadaki yabancı yatırımcıların doğrudan satın aldıkları payları kapsamaktadır*” (World-Bank, 2018). Bu da, sınır ötesinin yabancı finansal varlıklar hesabının oy paylarının %10'undan azını temsil ettiği bir yatırım şeklidir. Bu tür bir yatırım, hisse senetleri, tahviller veya diğer benzer finansal araçlar gibi menkul kıymetlerin pasif yatırımları yoluyla yapılır.

Doğrudan yatırımlar ve portföy yatırımları arasında bazı önemli farklılıklar vardır. En önemli fark, yabancı ülkede yapılan yatırımın yönetimi ve denetimi konusudur (Yalçiner, 2012). Başka bir deyişle kim tarafından kontrol edildiğidir. Buna göre, yatırımcının doğrudan kontrol mekanizmasına sahip olduğu yatırımlar doğrudan yatırımlar, doğrudan kontrol hakkına sahip olmadığı yatırımlar ise portföy yatırımları olarak adlandırılmaktadır (Hymer, 1976). Diğer bir fark ise, volatilité ile ilgilidir. Araştırmalar, hisse senedi ve portföy yatırım bonolarının oldukça volatil olduğunu göstermektedir. Bu da, yatırımcıların menkul kıymetlerini kolayca tasfiye edebileceği ve siyasi istikrarsızlık, ekonomik istikrarsızlık veya yabancı yatırımcılar için elverişsiz hükümet politikaları durumunda yatırımlarını geri çekmeye karar verebilecekleri anlamına gelmektedir.

2.1.3.3. Dış Borç Akımları

Dış borçların net akımları 1984'e kadar

“Uzun vadeli dış borçlanma yoluyla Uluslararası Para Fonu (UPF)’den alımlar, eksi uzun vadeli dış borçların anapara ödenmeleri ile UPF’ye geri alımlarını kapsamaktaydı. 1985'ten itibaren buna ek olarak kısa vadeli borç stokundaki değişimi (uzun vadeli borç faiz borçları dahil) içermektedir. Dolayısıyla, stoktaki değişimin olumlu olması durumunda bir alım olması varsayılmaktadır; eğer olumsuz ise, geri ödemenin gerçekleşmiş olması varsayılmaktadır” (World-Bank., 2018)

Dış borç akımları, geri ödemenin vade sürelerine göre uzun vadeli ve kısa vadeli borç akışları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

- Kısa vadeli borç akımları, *“bir yıldan daha az vadeye sahip olan borçlar”* olarak tanımlanmaktadır (World-Bank., 2018).
- Uzun vadeli borç akımları ise, *“bir yıldan uzun veya uzatılmış bir vadeye sahip borçlar olup; bir ülkenin yabancılara borçlu olması ve döviz, mal veya hizmetlerle geri ödenebilmektedir”*;

2.1.3.4. Dış Yardımlar

Dünya Bankası’nın veri tabanı (2018) Dış Yardımları iki gruba ayırmaktadır: Resmi Kalkınma Destekleri (RKD) ve Alınan Resmi Yardımlar (ARY).

Net Resmi Kalkınma Destekleri (RKD),

“İyi niyetle verilen imtiyazlı krediler ile ekonomik kalkınmayı teşvik etmek için, Kalkınma Destekleri Komitesi (KDK)'nin üyelerinin resmi kurumları tarafından, çok taraflı kuruluşlar tarafından, KDK üyesi olmayanlar tarafından yapılan bağışları (verilen hibeleri) içermektedir. En az yüzde 25 oranında hibe unsuru olan kredileri içermektedir (yüzde 10 indirim oranında hesaplanmaktadır). Alınan Resmi Yardımlar (ARY) ise, RKD'e benzer koşullar altında verilmektedir” (World-Bank., 2018).

2.1.3.5. Alınan Kişisel Para Havaleleri

Kişisel alınan para havaleleri *“kişisel transferler ve çalışanların tazminatını”* içermektedir. Bireyler arasında göç eden bu özel sermaye biçimi, büyümekte olan bir dış finansman kaynağıdır. Dünya Bankası'na göre, 2018’de toplam olarak küresel Kişisel Alınan Para

Havaleleri, %10 artarak, gelişmekte olan ülkelere 528 milyar ABD doları dahil olmak üzere 689 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Veriler, aşağıdaki gibi tanımlanan iki bileşenlerin toplamı olmaktadır (World-Bank., 2018).

- *"Kişisel transferler, yerleşik hanelerin aldıkları bütün mevcut nakit (veya aynı malların) transferleri (veya ikamet eden olmayan hanelerden) yapılan bütün mevcut nakit (veya aynı malların) transferleri içermektedir. Bu nedenle kişisel transferler ikamet edenler ve ikamet etmeyenlerin arasındaki bütün transferlerini içermektedir.*
- *Çalışanların tazminatı ise yurt dışına bulunan bir ekonomide ikamet etmeyen çalışanlar ancak ikamet eden bir şirket veya firmada mevsimsel veya kısa süreli işçilerin gelirini ifade eder"* (World-Bank., 2018).

2.2. Yabancı Sermaye Akımlarına İlişkin Kuramsal Literatür Taraması (Uluslararası Sermaye Hareketlerine İlişkin Teoriler)

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, yabancı sermaye akımlarının artması küreselleşme olgusunu hızlandırarak gerçekleşmişti. Bununla birlikte, uluslararası sermaye akımları finansal serbestleşme bağlamında mümkün olabilmektedir. Bu da, finansal serbestleşme teorisini çağrıştırmaktadır. Kesin olarak, 1960'lardan sonra, ticaret ve sanayi, (orta ve kuzey) Amerika ülkeleri ile Avrupa ülkelerin arasında büyümeye başlamıştı. Bu durum, araştırmacıların dünyasında, bir yandan yükselen Çok Uluslu Şirketler (ÇUŞ)'in yükselişiyle ilgili çalışmaların ilgisini uyandırmıştı; diğer yandan, tam etkili olan uluslararası üretimle ilgili araştırmalar yükselmeye (derinleştirmeye) başlamıştı (Nayak & Choudhury, 2014). Böylece uluslararası ticaret ve DYY ile ilgili teoriler ortaya çıkmaya başladı. Bu teoriler, sermaye akımlarının belirlenmesinin anlaşılması ve yönetilmesi, özellikle dinamiklerini etkileyen güçlerin gelişimini öngörmek için önemli olmuştur. Bu teoriler aynı zamanda büyük şirketlerin yöneticileri tarafından en umut verici piyasalarda uluslararasılaştırma stratejilerinin belirlenmesinde kullanılmaktadır. Burada bankaların belli (özel) bir mal ticareti yaptığını hatırlamak da önemli görülmektedir: yani, para ticareti. Ayrıca, bir ülke olarak, faaliyetlerini gösteren yabancı bankaları konuk etmek, uluslararası ticaretin çerçevesinde yer almaktadır. Dolayısıyla, uluslararası ticaretle ilgili teorilerinin yanı sıra, yabancı yatırımlarla ilgili teoriler de gözden geçirilmektedir. Aşağıdaki sentetik tablo 2.3'te bu tezin dayandığı temel teoriler sunulmaktadır.

Tablo 2.3. Uluslararası Ticaret ve Uluslararası Sermaye Hareketleri ile İlgili Temel Teorilerin Sentezi (Özeti)

Yazarlar ve Yıllar	Teoriler	Düşünce Akımı
Ana teorisyenler: McKinnon (1973) and Shaw (1973) Diğer teorisyenler: Galbis (1977), Kapur (1976) and Mathieson (1980)	Finansal Serbestleşme Teorisi Finansal liberalleşme teorisi, ilk kez olarak finansal gelişme ve ekonomik büyüme arasındaki teorik tartışmalardan sonra [McKinnon (1973) ve Shaw (1973)] 'in yazılarında ortaya çıkmıştır. Finansal serbestleşmenin savunucuları geliştirmek için ülkelerde ekonomiyi karakterize eden çarpıklıkların embriyonik finansal sistemlerinden kaynaklandığına dikkat çekmektedir (Bentahar, 2005). Bozulmaların uygunsuz para politikalarının, finansal araçların zayıf rolünün ve devletin finansal sisteme müdahalesinin artmasının sonucu olduğunu açıklamışlardır. Shaw ve McKinnon (1973) bu müdahaleciliği "finansal baskı" olarak tanımlamışlardır. Dolayısıyla, "yüzeysel" bir ekonomi olarak tanımlanan böyle bir ekonominin toparlanması (Shaw, 1973), liberalizasyonları yoluyla çarpıklıkların kaynağı olan unsuru yani faiz oranlarını hedef almalıdır. Bunun için liberalleşme teorisi üç ana fikre dayanmaktadır: (1) tasarrufların faiz oranına yüksek duyarlılığı; (2) tasarruf ve yatırım arasındaki mükemmel tamamlayıcılık; ve (3) serbestleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki olumlu etkisi. Finansal serbestleşme literatürü, Finansal Baskı Okulu'nun McKinnon (1973) ve Shaw (1973) tarafından yayımlanmasının ardından kurulmuştur. Neoliberal Okulu'nun öncü çalışmaları, finansal serbestleşmenin yurtiçi tasarrufları canlandırmanın, verimli yatırımları artırmanın ve geliştirmek için ülkelerde sürdürülebilir büyümeyi sağlamanın en etkili yolu olduğunu onaylamıştır. Diğer çalışmalar da aynı mantığı takip etmiştir; esasen Galbis (1977), Kapur (1976) ve Mathieson (1980) olmuştur. Bu ilk nesil çalışmalar, faiz yönetimi ve tasarruf ile yatırım üzerindeki yüksek zorunlu rezervlerin oluşturulmasının sapkın etkilerini kınamakla sınırlıdır (Lajili, 2015). Sermaye hesabının serbestleştirilmesi sermaye fazlası olan ülkeler ile sermayesi eksik olan ülkeler arasında sermaye akışının artmasına yol açmaktadır. Bu da, neoklasiklere göre daha iyi yatırım fırsatlarına sahip geliştirmek için ülkelerdeki tasarrufları artırmaktadır. Teknolojik bilgi yayılımını ve daha verimli yönetim uygulamalarının benimsenmesini sağlayan bu sermaye hareketleri ekonomik büyümeyi teşvik etmektedir. Yabancı yatırımcılar sermaye akımları üzerindeki kısıtlamaların kaldırılmasını, olumlu bir sinyal olarak algıların (Michalet, 1999) ve sermaye akımlarının ani geri dönüşü yabancı bankaların varlığıyla azaltılabilir (Goldstein ve Turner, 1996). Gerçekten de, ekonomik büyüme yatırımı durduran bir faktör tarafından engellenmiştir; yani, bazı ulusal hükümetler tarafından uygulanan fiziksel sermaye üzerindeki yasaklayıcı vergi (Gournichas ve Jeanne, 2002). Bununla birlikte, hükümetlerin uluslararası sermayeyi çekmek için vergi sistemlerini gevşetmeleri nedeniyle dışarıya finansal açıklıkla disiplin etkisi yaratılmaktadır. Böylece, sermaye üzerindeki vergilendirmeden kaynaklanan çarpıklıklar azaltılmış ve tasarruflar daha verimli işlere tahsis edilmiştir. Kanıtlar, sermaye çıkışlarındaki kısıtlamaları ortadan kaldırarak, geliştirmek için ekonomilerin çoğunun büyük miktarda uluslararası sermaye girişleri yaşadığını, böylece iç piyasa likiditesini artırdığını, iç menkul kıymetler için risk primini ve dolayısıyla sermaye maliyetini azalttığını göstermiştir; bu da yatırımın teşvik edilmiştir. Ayrıca, yurtiçi bankalarda artan yabancı pay nedeniyle çeşitli kar yapıları oluşturulmuştur. Yurtiçi bankacılık endüstrisinin düzenleme ve denetim açısından ilgili sistemleri gelişmiştir (Caprio ve Honohan, 2000) ve bu da uluslararası finansal piyasalara erişimi kolaylaştırmaktadır. Genel olarak, dış finansal serbestleşme hem finansal piyasaları hem de finansal kurumları geliştirmeyi mümkün kılmaktadır (Levine, 1998). Ancak, bu olumlu unsurlardan yararlanarak etkili sonuçlar elde etmek için ilk önkoşullar gerekmektedir. Ayrıca, finansal serbestleşme dereceleri de ayrıt edilmiştir. Eleştiriler: Finansal serbestleşmenin sadece olumlu yönleri olmayıp; evlat edinen birçok ülke aksilikler yaşamış ve finansal ile makroekonomik sistemin istikrarı açısından önemli zorluklarla karşılaşmıştır. Bazı geliştirmek için ülkelerde (özellikle Latin Amerika ve Afrika'da) liberalleşme uygulamasından sonra hayal kırıklığı yaratan deneyimlerle söz konusu olan teori, çok sayıda eleştiriyi karşı karşıya kalmıştır. McKinnon'ın okulu, tasarruflar ve faiz oranları arasında artan bir ilişki olduğunu varsaymıştır, ancak aynı ilişkinin gelir etkisini tartışmamıştır. Neo-yapısalcılık okuluna göre, finansal serbestleşme teorisi geliştirmek için ülkeleri karakterize eden önemli bir hususu ihmal etmiştir: finansal piyasaları kayıt dışı sektörün varlığıyla parçalanmaktadır. Neo-liberaller, bankaların organize finansal piyasadaki ana oyuncular olduğunu ve kayıt dışı piyasanın varlığının aslında finansal baskının bir sonucu olduğunu kabul etmişlerdir. Bu sektörü analizlerinin merkezine yerleştiren yapısalcılar için, kayıt dışı piyasa baskının bir sonucu değildir, daha ziyade resmi finansal piyasa ile serbestçe bir arada bulunmakadadır. Onlara göre, işte bu sektörde para ve krediler arasındaki dengenin nominal faiz oranı belirlenir. Yapısalcılardan [Van Wijnbergen (1983) ve Taylor (1983)] nominal oranlardaki büyümenin enflasyona yol açacağını sözlerine eklemiştir. Başka bir önemli husus ise (bazen sistemik bankacılık krizlerine yol açan olarak), finansal serbestleşme lehindeki argümanlar tarafından göz ardı edilmiş ya da önemsizleştirilmiştir: yani serbestleştirmeye bağlı kurumsal değişikliklerin sistemik doğası (Gamra ve Clevenot, 2006). Sonuçlar ne olursa olsun, finansal serbestleşme politikası terk edilmemiştir. Aksine, uygulaması gittikçe artan sayıda ülkede Devlete ve düzenlemelere bağlı olarak değişen derecelerde devam etmiştir; böylece artan uluslararası sermaye akışlarının önünü açmıştır.	NEOLİBERAL TEORİLER

Tablo 2.3.(devam) Uluslararası Ticaret ve Uluslararası Sermaye Hareketleri ile İlgili Temel Teorilerin Sentezi (Özeti)

Ana teorisyenler: Hans Singer (1949); Raúl Prebisch (1949) Diğer teorisyenler: Arghiri (1969), Amin (1970), Furtado (1970), Cardoso & Faletto, (1978) and Dos Santos (1972 [2000]).	"Merkezcil - Çevresel" Teorisi veya (Bağımlılık Teorisi) Bağımlılık teorisyenlerine göre, dünyada merkezcil ve çevresel ülkeler vardır. Ve kaynaklar fakir ve az gelişmiş ülkelerin "çevresi"nden, zengin ülkelerin "çekirdeği"ne aktığını savunmaktadır. Bu durumda, ilk gruptaki ülkeler ikinci gruptakilerini zenginleştirmektedir. Bu teori neo-Marksist düşünce ile "bağımlılık" denilen düşünce okulun çerçevesinde yer almaktadır. Neo-Marksizme göre, (1) "çevresel" ülkelerin az gelişmişliği, "merkezcil" ülkelerin gelişmesinin bir sonucudur; (2) çevresel ülkelerin çoğu ham madde ürünlerini ucuz fiyatlardan satmak zorundayken merkezcil ülkelere yüksek fiyatlardan almak zorunda kalmaktadır; (3) Uluslararası ticarete "küresel sistem" ile bütünleşmeye katılarak; "çevresel" ülkeler, "merkezcil" ülkelere sömürü, teknik, insan ve finansal bağımlılığa kalmaktadır. Dolayısıyla "bağımlılık teorisi" fikrine tabidir. Ülkeler arasındaki ilişkilerde, gelişmemiş ülkelerle ile gelişmiş ülkeler arasında bağımlılık ilişkisi bulunduğu inancı bu teorenin ana varsayımıdır. Bağımlılık teorisi, 1949'da yayınlanan iki bildiri ile ortaya çıkmıştır: - birisi Hans Singer ve diğeri Raúl Prebisch tarafından. Bu yazıda yazarlar, az gelişmiş ülkeler için gelişmiş ülkelere göre ticaret koşullarının zaman içinde kötüye gittiğini gözlemlemektedir. Azgelişmiş ülkeler, ham madde ihracatlarının belirli bir miktarını Kârşılığında gelişmiş ülkelere daha az mal satın alabiliyorlardı. Bu fikir, Prebisch-Singer tezi olarak bilinmiştir. Eleştiriler: Bağımlılık teorisine dayanan ekonomik politikalar, Peter Bauer ve Martin Wolf ile (Korotayev & Zinkina, 2014). gibi serbest piyasa ekonomistlerin tarafından eleştirildi. (1) Rekabet eksikliği: ülke içi endüstrilere fazla sübvansiyon vererek ve dış ithalatı fazla önleyerek; iç veya yerel şirketler, ürünlerini geliştirmek, süreçlerinde daha verimli olmaya çalışmak, müşterileri memnun etmek veya yeni yenilikler araştırmak için daha az gayret edebilmektedir (Williams, 2014) (2) Sürdürülebilirlik: devlet desteğine bağımlı olan endüstriler çok uzun sürede olmayabilir; özellikle yoksul ülkelere veya daha gelişmiş ülkelere gelen büyük ölçüde dış yardıma bağımlı olan ülkelere. (3)Yurt içi fırsat maliyetleri: Yerli sanayilere sübvansiyonlar devlet kasasından gelir. Dolayısıyla yerel altyapıların geliştirilmesi, tohum sermayesi veya ihtiyaç temelli sosyal yardım programları gibi diğer yollarla harcanmayan parayı temsil eder. Aynı zamanda, tarife ve ithalat üzerindeki kısıtlamalardan kaynaklanan yüksek fiyatlar, insanların bu ürünleri tamamen terk etmelerini ya da diğer mallardan vazgeçerek daha yüksek fiyatlarla satın almalarını gerektirmektedir.	ULUSLARARASI TİCARET İLE İLGİLİ NEO-MARXİST TEORİLER
Prebisch (1950) and Amin (1970, 1973, 1986)	"Eşitsiz Teğişim (Takas)" Teorisi Prebisch (1950) ve Amin (1970, 1973, 1986) şunu iddia eder: (1) periferik veya "az gelişmiş" ülkeler eşit olmayan bir değişimin kurbanı olmaktadır; ve merkezcil ya da "gelişmiş" ülkelere tamamen bağımlı bir durumda tutulmaktadır; (2) Güney'de birikim sürecinin tıkanması ve Kuzey ekonomileri ile Güney ekonomileri arasındaki artan eşitsizlik eşitsiz değişimlerden kaynaklanmaktadır; (3) Bu hanedan mantığından kurtulmak için, gelişmekte olan ve sanayileşmiş ülkeler arasındaki değiş tokuştan kaynaklanan dengesizliği kırmak gerekmektedir. Karşılıklı Orta ve çevresel ülkeler, sanayileşmiş ve sanayileşmemiş ülkelerle eşanlıydı. Bugün artık durum böyle değil ve dünya sisteminin kontrol araçlarının transferi, Amin'in "çağdaş emperyalist merkezlerin beş ayrıcalığı" olarak adlandırdığı şeye sektörün ayrıcalığıdır: teknolojilerin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'nün aşırı korumalı hâkimiyeti; gezegenin doğal kaynaklarına özel erişim; iletişim ve bilgi araçlarının kontrolü; entegre, küreselleşmiş para ve finansal sistemin kontrolü; ve kitle imha araçlarının kontrolü (Amin , 1970). Eşit olmayan değişim fikri, bugünlerde adil ticaret konusundaki tartışmalarda tekrar ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, modern neoklasik iktisatta, ahlaki olarak haklı bir fiyat kavramı, bilimsel olmayan olarak kabul edilmektedir; en fazla biri açık, rekabetçi bir pazarda "denge fiyatı" hakkında konuşabilmektedir. Bir malın değeri basitçe, birisinin bireysel seçime göre ödemeye hazır olduğu fiyata eşitse, hiçbir takas eşit olamaz. Eleştiriler: Genel olarak, altı ana eleştiri ayırt edilebilir: (1) Gerçekleşmesi kanıtlanırsa da, bunun kendisinin belirli bir ahlaki veya politika çıkarı yoktur. (2) Eşitsiz takas işleminin gerçekleşebileceği kanıtlanmasına rağmen, hiçbir işlem yapmaması tercih edilebilir. En azından ticaret gerçekleşirse, bazıları diğerlerinden daha fazla kazanmakta olsa bile, herkes ondan bir şey kazanabilir. Ticaret işleri yaratır. Bu, Bütün taraflarca ticarete kabul edilirse, ahlaki olarak yanlış olamaz. (3) Bu muhakeme, insanların "merdiveni takas etmeyi" öğrenmeleri gerektiği düşüncesiyle genişletilir. Evet, başlangıç pozisyonu eşitsizlikten biri olabilir; ancak "alım satım" yaparak, zamanla "hatta" elde etmek mümkündür, yani zamanla, kişinin kredi pozisyonunu alarak pazardaki konumunu iyileştirmek mümkün olmaktadır. (4) Epistemik eleştiri, nesnel ve / veya evrensel olarak, adil veya eşit bir değişimin (takasın) ne olabileceğini belirlemenin imkansız olduğu fikri etrafında döner; Bu tür herhangi bir yargı ya öznel ya da bir grubun ya da başkalarının lehine yoksa da yanlış olarak kabul edilir. Herhangi bir ekonomik değişim (takas), bir açıdan "eşitsiz" olacaktır. (5) Eğer eşit olmayan bir takas varsa, bunun nedeni sadece bazı grupların veya ülkelerin ticaret yapma ve zenginlik yaratma girişimi yaptıkları olmaktadır. Bu da, onlara bir avantaj veya ayrıcalıklı bir başlangıç pozisyonu vermişti, elbette, ancak kendi inisiyatifleriyle başarmışlardır; ve haklı olarak bunun yararını hak etmektedirler (örnek olarak David Landes teorileri bakılabilir). (6) Son olarak, piyasanın zamanla kendiliğinden kendini dengeleyeceği tartışılmaktadır; Çünkü, eğer bir grup ticareten dolayı zorlanır ve dezavantajlı hissederse, rekabetçi pazarda sattıklarının fiyatını yükseltmek için bir araya geleceklerdir. Böylece, piyasa nihayetinde mal ve hizmetlerin gerçekten değerinin ne olduğuna bağlı olacaktır; ve piyasadaki kusurlar veya rijitlikler, pazar rekabeti sürecinde kendiliğinden ütülenecektir.	

Tablo 2.3.(devam) Uluslararası Ticaret ve Uluslararası Sermaye Hareketleri ile İlgili Temel Teorilerin Sentezi (Özeti)

Dönem: 16'nciden 18'inci yüzyıla kadar Merkantilist yazarları: Jean Bodin (1530-1596); Antoine de Montchrestien (1576-1621); William Petty (1623-1687); Thomas Mun (1621)	Merkantilizm Merkantilizm fikri, on altıncı yüzyılında Henry IV'ün altında Barthélemy de Laffemas'la ortaya çıkmıştır; On yedinci yüzyılında Colbert tarafından uygulamaya konulmuştur, daha sonra on sekizinci yüzyılında Fizyokratların tarafından eleştirildi ve on dokuzuncu yüzyılında Eli Heckscher² tarafından teorikleştirilmiştir. Merkantilist düşüncenin ilkeleri: Merkantilist analizde zenginlik, kıymetli metaller (altın ve gümüş gibi) olan stok değerlerinin birikimi olarak tanımlanmaktadır. Aslında, onlara göre yurt dışına yapılan ticaret fazlasını altın ve gümüş şeklinde biriktirmek gerekmektedir. Merkantilist düşünürler, dış ticaret yoluyla ulusların zenginleşebileceğini savunmakta ve onlara göre bu da ticaret dengesinde bir fazlalığa yol açamaktadır (yani ihracat ile ithalat arasındaki fark pozitif olmalıdır). Başka bir yol ise başkalarının hazinelerini savaş yoluyla çalmaktır. Bütün bunlar (iki anlamlılık) belirsizlik olmaktadır: ya Colbert tarzında yurt dışına satılarak para biriktirmek ya da Louis XIV tarzında savaş yaparak para biriktirmek. Birisi diğerini sağlamlaştırmak için kullanılmaktadır; her ikisi de temel olarak birbirine bağlı olduğu düşünülmektedir. Birçok yazar, günümüzde olduğu gibi, gelişmiş ülkelere göre daha az gelişmiş devletlerin, daha az korumacı devlet politikası tarafından tercih edilmek için korumacılığa ihtiyacı olduğuna inanmaktadır. Birçok yazar, bugün olduğu gibi, gelişmiş ülkelere göre daha az gelişmiş devletlerin gelişmek için korumacılığa ihtiyaç duyduklarına inanmaktadır. Gelişmiş olanlar, daha az korumacı bir politika tarafından desteklenmektedir. Bu teori on beşinci yüzyılında N. Sut ve Sultana Suta-Selejan tarafından da desteklenmiştir. Eleştiriler: (1) Merkantilizm, şiddeti yaratan ve yırtıcı bir sistem olarak görünmektedir. Her halde, bir millet, savaş veya dış ticaret yoluyla başkalarının servetini yakalamaktadır; yani yaratmaz. Fakat, herkes yapamaz. Bir ülkede fazla ticaret dengesi varsa, diğerinde ticaret dengesi açık olmalıdır. (2) Satabilmek için üretmek gerekmektedir; ve üretmekten emin olmak için Colbert'in fikri yine ortaya çıkamaktadır. Ücretler, devlete emanet edilmekte ve böylece devlet ekonominin düzenleyicisi ve üreticisi haline gelmektedir. Fakat devlet aşırı korumacı bir politikaya müdahale ederse, bu da başka sonuçlara yol açabilir. (3) Dış ticaretin zayıf analizi ve ülkelerin fakirleşmesi. Adam Smith ve David Ricardo'nun gösterdiği gibi, ticaret artık sıfır toplamı bir oyun olarak değil de, pozitif toplamı bir oyun olarak görülmektedir (yani ihracatçıların ve ithalatçıların kazandığı yerler). İthalatın kısıtlamaları ile tarifeleri uygulayarak, Merkantilistler ülkelerin boğulmasına ve yoksullaşmasına yol açmıştı. Buna ek olarak, aşırı altın ve gümüş birikimi, özellikle İber Yarımadası ülkelerinde (İspanya ve Portekiz'de) yüksek enflasyona yol açmıştı.	ULUSLARARASI TİCARET İLE İLGİLİ KLASİK TEORİLER
Smith, 1977	Uluslararası Ticarete Mutlak Üstünlükler Teorisi Bu teori, Adam Smith'ten (1977) alınmıştır. Smith'e göre "Eğer yabancı bir ülke bize bizden daha ucuz mallar verebilirse, faaliyetlerimizden elde ettiğimiz gelirlerin bir kısmı ile o ülkeden bu malları almak daha iyi olmaktadır; Bunları uygun bir şekilde kullanarak bize Kâr getirebilmektedir". Bugün bile uluslararası ticaret bu düşüncelere dayanmaktadır. Bu fikirler, Dehem kitabında yazılmış olduğu gibi "Bu düşüncelerin hepsi uluslararası ticaretin güncel bilimi olmaktadır", R. Dehem (1982) tarafından da desteklenmektedir. Eleştiriler³: (1) Bir dizi maliyeti göz ardı ederek uzmanlaşmanın yararlarını abartmaktadır. Bu maliyetler, nakliye maliyetlerini, hava ile deniz kirliliği gibi ticaretle ilgili her türlü dış maliyeti içermektedir. (2) Ayrıca, teori pazarlar mükemmel bir şekilde rekabetçi olduğunu varsaymaktadır - özellikle, azalan geri dönüşler olmadan ve nakliye masrafı olmadan faktörlerin mükemmel hareketliliği varsaymaktadır. Gerçekliğin, azalan getirilere maruz kalan faktör girdilerinden elde edilen çıktılarla ve nakliye maliyetleriyle çok farklı olması muhtemeldir. (3) Bazı işçilerin bir sektörden diğerine devredilememesi nedeniyle, Tam uzmanlaşma da, yapısal işsizlik yaratabilir. (4) Basit mutlak üstünlüğü teorisinde nispi fiyatlar ve döviz kurları dikkate alınmamaktadır. (5) mutlak üstünlüğü statik bir kavram değildir - zamanla değişebilir. Örneğin, yenilenemeyen kaynaklar yavaşça tükenebilir, üretim maliyetlerini artırabilir ve ticaretten elde edilen kazançları azaltabilir. (6) Birçok ülke gıda güvenliği için çaba sarf etmektedir, yani gıda dışı ürünler konusunda uzmanlaşsalar bile, yine de asgari düzeyde gıda üretimi yapmayı tercih ederler. (7) Mutlak üstünlüğü ilkesi oldukça basit bir ikili mal / ikili ülke modelinden türetilmiştir. Gerçek dünya çok sayıda ve daha Karmaşık, ülkeler farklı ürün ve hizmetleri ihraç edip ithal etmektedirler. (8) Etkili ABD ekonomisti olan Paul Krugman'a göre, yeni teknolojiyi kullanan küresel üreticiler tarafından ölçek ekonomilerinin sürekli uygulandığından dolayı, birçok ülkenin tipik olarak dar bir ürün yelpazesinde uzmanlaşmak yerine küresel piyasalar için çeşitli ürünler ürettiği tercih etmektedir; Bu da, geleneksel mutlak üstünlüğü teorisini neredeyse eski hale getirmektedir. Bu önemli eleştirilere rağmen, küreselleşmiş bir dünyada ve modern teorilerin Kârşısında daha az alakalı hale gelse bile mutlak üstünlüğün altında yatan ilkenin dünya ticaret modeline neredeyse bir "esas" verdiği söylenebilmektedir.	

² <http://archives.lesechos.fr/archives/2012/Enjeux/00292-026-ENJ.htm>

³ https://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Comparative_advantage.html

Tablo 2.3.(devam) Uluslararası Ticaret ve Uluslararası Sermaye Hareketleri ile İlgili Temel Teorilerin Sentezi (Özeti)

Ricardo, 1817	Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi 19. yüzyılın başında, Adam Smith'in mutlak üstünlük teorisindeki açıklanamayan birçok boşluk doldurmak için, David Ricardo tarafından Karşılaştırmalı üstünlükler teorisi ortaya çıkmıştı;Fırsat maliyeti kavramını dikkate alarak yeni bir uluslararası ticaret teorisini geliştirdi. David Ricardo'un adlı kitabında, ülkeler arasında her zaman eşdeğer bir değişimin olmadığını belirterek Karşılaştırmalı maliyet fikrini tartışmaktadır; ve dolayısıyla sonuç olarak, uluslararası ticaret her zaman katılımcı ülkelere mutlak bir üstünlük sağlamaktadır (Ricardo, 1817). Yazar, uluslararası ilişkilerde, ülkelerin ulusal düzeyde en az hali vakti yerinde olan ürünler konusunda uzmanlaşırlarsa kazanma fırsatına sahip olduğunu göstermeye çalışmaktadır. O teori, J. M. Keynes ve uluslararası ticarete liberal politikalarından faydalanan ülkelerin tarafından takdir edilmişti. Rakipler: J. St Mill; V. Pareto, A. Marshall; F. D. Graham Eleştiriler: (1) İşgücü maliyetinin gerçekçi olmayan varsayımı: Karşılaştırmalı üstünlük fikrinin en ağır eleştirisi, emek değer teorisine dayanmasıdır. Üretim maliyetlerini hesaplanırken, yalnızca emek maliyetlerini almakta ve üretim mallarına dahil olan işgücü dışı maliyetleri ihmal eder. Bu da oldukça gerçekçi olmamış çünkü parasal maliyetler ve ulusal ile uluslararası mal işlemlerinin temeli, işgücü maliyetleri değildir. (2) Benzer tatların varsayımları gerçekçi değildir çünkü tatlar bir ülkeden başka bir ülkeye değişmektedir. (3) İşgücünün sabit oranında kalmasının varsayımı: Karşılaştırmalı üstünlük teorisi, işgücünün Bütün malların üretiminde aynı sabit oranlarda kullanıldığı varsayımına dayanmaktadır. Temelde, bu da statik bir analiz olmaktadır, dolayısıyla gerçekçi değildir. Nitekim, malların üretiminde işgücü farklı oranlarda kullanılmaktadır. (4) Sabit maliyetlerin gerçekçi olmayan varsayımı: Teori, uluslararası uzmanlık nedeniyle üretim artışıyla maliyetler de sabit kalacağını bir diğer zayıf varsayımına dayanmaktadır. Fakat gerçekte, artan ve/veya azalan maliyetler de varmaktadır. (5) Taşıma masrafları göz ardı edilmişti: Ricardo, ticaretteki Karşılaştırmalı üstünlüğü belirlemede nakliye masraflarını göz ardı etmişti. Bu da son derecede gerçekçi olmamaktadır, çünkü taşımacılık maliyetleri dünya ticaret modelini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Ölçek ekonomisi gibi, bağımsız bir üretim faktör olmaktadır. Örneğin, yüksek nakliye maliyetleri, Karşılaştırmalı üstünlüğü ve uluslararası ticaretten elde edilecek kazançları yenebilmektedir. (6) Dahili olarak tamamen hareket etmeyen faktörler: teori, üretim faktörlerinin dahili olarak tamamen mobil (hareketli) olduğunu ve tamamen uluslararası düzeyde hareketsiz olduğunu varsaymaktadır. Bu da gerçekçi değildir çünkü bir ülke içindeki faktörler bile bir endüstriden diğerine veya bir bölgeden diğerine özgürce hareket etmeyebilmektedir. (7) İki ülkeli iki mal modeli gerçekçi değildir: Ricardo modeli, iki mal temelinde iki ülke arasındaki ticaretle ilgilidir. Bu da yine gerçek dışıdır, çünkü gerçekte uluslararası ticarete birçok mal ticareti yapan birçok ülkelerin arasındadır. (8) Serbest ticaretin gerçekçi olmayan varsayımı: teorisinin ciddi bir zayıflığı, kusursuz ve serbest dünya ticaretini üstlendiğidir. Fakat gerçekte, dünya ticareti serbest değildir. Her ülkenin malların diğer ülkelere ve diğer ülkelerden serbestçe dolaşımı konusunda kısıtlamalar da uygulanmaktadır. Dolayısıyla tarifeler ve diğer ticaret kısıtlayıcılar da dünyanın ithalatını ve ihracatını etkilemektedir. (9) Tam istihdamın gerçekçi olmayan varsayımları: Bütün klasik teoriler gibi, Karşılaştırmalı üstünlük teorisi de tam istihdam varsayımına dayanmaktadır. Bu varsayım aynı zamanda teoriyi statik hale getirir. Keynes, tam istihdam varsayımını tahrif etti ve bir ekonomide işsizliğin var olduğunu kanıtladı. (10) Teknolojinin rolünü ihmal edilmesi: teoride teknolojik yeniliklerin uluslararası ticaretteki rolünü ihmal edilmektedir. Bu da gerçekçi değildir, çünkü dünya ticareti yeniliklerden, araştırma ve geliştirmeden (AR-GE) çok şey kazanmıştır. (11) Tek taraflı teori: Ricardian teorisi tek taraflı olmaktadır, çünkü uluslararası ticaretin sadece arz tarafını ele almakta ve talep tarafını ihmal eder. (12) Tam uzmanlaşmanın imkansızlığı: Profesör Frank Graham, uluslararası ticarete giren emtiaların (malların) üretilmesinde, Karşılaştırmalı üstünlükler timeline aksine tam uzmanlaşmanın imkansız olacağını belirtmişti.	ULUSLARARASI TİCARET İLE İLGİLİ KLASİK TEORİLER
----------------------	---	---

Tablo 2.3.(devam) Uluslararası Ticaret ve Uluslararası Sermaye Hareketleri ile İlgili Temel Teorilerin Sentezi (Özeti)

Samuelson'da (1949 & 1953), Eli Heckscher (1919), Bertil Ohlin (1933) in Paul	Faktör Donanımı Teorisi ya da Faktör Oranları Teorisi (Eli Heckscher ve Bertil Ohlin Modeli) Heckscher-Ohlin modelinin arkasındaki ana çalışma, Eli Heckscher tarafından 1919'da yazılmış İsveçli bir belgede bulunmakta; sonra 1933 yılında öğrencisi Bertil Ohlin tarafından güçlendirilmiştir. Birkaç yıl sonra yani 1949 ve 1953'te, ekonomist Paul Samuelson orijinal modeli geliştirmiştir. Bu nedenle bazıları buna Heckscher-Ohlin-Samuelson modeli adlandırmışlardır. Fiyatlarını ortak ülkelere özümseyerek, iki İsveçli iktisatçı olan Eli Heckscher ve Bertil Ohlin, HOS (Heckscher-Ohlin-Samuelson) üretim faktörlerinin oranı teorisine dayanan modelini geliştirmişler. Ve aynı zamanda, bu ülkelerin gelirlerinin dengeliği hipotezine esaslıydı. Bu da, "Samuelson paradoksu" ("Samuelson çelişkisi") olarak biliniyordu. Yani, mantıkla çelişen ama doğru olmaktadır. Temel olarak, yazarlar Smith ve Ricardo'nun teorilerini devraldı; Ancak her ülkenin sahip olduğu üretim faktörlerini dikkate alarak teorilerin içeriklerini yeniden hazırlanmıştı. Heckscher-Ohlin'in teorisi, iki ülke arasındaki kaynak farkına odaklanarak neden ülkelerin mal ve hizmet ticareti yaptığını açıklamaktadır. Bu model, aslında Karşılaştırmalı üstünlüğün ülkelerde mevcut kaynaklar (üretim faktörlerinin göreceli bolluğu) ile üretim teknolojisinin arasındaki etkileşimi etkilediğini göstermektedir. Bu teknoloji, üretim döngüsünde farklı üretim faktörlerinin kullanıldığı göreceli yoğunluğu etkilemektedir. Bir kaynağı diğerinden daha fazla arz eden bir ülke olarak, bu kaynağa fazla ihtiyaç duyan ürünü üretmeye eğiliminde bulunmaktadır. Heckscher-Ohlin teorisi, ticaretin her ülkenin en az üretebileceği ürünün yerine, mümkün olduğu kadar üretebileceği en iyi ürünün üretiminde uzmanlaşmasını önermektedir. Eleştireliler: Heckscher-Ohlin modelinin geçerliliği, klasik Leontief paradoksundan bu yana sorgulanmıştır (eleştirilmiştir). Leontief'in ekonomi alanındaki paradoksu, işçi başına daha yüksek sermayeye sahip olan bir ülkenin ihracatta, ithalata göre daha düşük (sermaye/emek) oranına sahip olmasıdır. Bu ekonometrik bulgu, Wassily W. Leontief'in Heckscher-Ohlin teorisini ("H – O teorisini") deneysel (ampirik) olarak bir test sonucuydu. 1953'te Leontief, dünyanın en büyük sermayeli ülkesi olan ABD'de sermaye kaynağından emek kaynağına yoğun ihtiyaç duyan malları ihraç ettiğini bulmuştu. Bu da, H-O teorisine aykırıdır (Leontief, 1953). Leontief ise, bu sonuçlara dayanarak, ABD'nin rekabet politikasını, ekonomik gerçekleriyle eşleşmeliği ortaya çıkarmıştı.	ULUSLARARASI TİCARET İLE İLGİLİ KLASİK TEORİLER
(Vernon, 1966)	Ürünün Uluslararası Hayat Seyri Teorisi Bu teori, Vernon'un (1966) katkılarıyla geliştirilmiştir. Teori, bir ürüne olan taleple ilgilidir. Ürüne yönelik değişen bu talebin nedeni teknoloji gelişmeleridir. Vernon, ürünlerin üç aşamada uluslararası hayat seyrini tanımlayacağını ifade etmektedir. Buna göre: (1) Ürün, iç piyasa için üretilmiştir. Dış ticarete bulunmamaktadır. İç piyasada üretim tüketim miktarından fazladır. Süreçte teknoloji ve işgücünün nitelikleri süratle değişmektedir. Uluslararası üretim yoktu. Döneme "yeni ürün dönemi" denilmiştir. (2) Ürün kendi iç pazarında olgunlaştıkça ve dış ülkelere talepler aldıkça, dış talebi tatmin amacıyla ihracatı yoğun olarak düşünmeye başlar. Bu arada iç pazarda talepte düşme eğilimde başlamış olmaktadır. Bu dönemde teknoloji değişimi daha uzun sürelidir. Sürece "olgunlaşmış ürün dönemi" denmektedir. (3) Son aşama olan üçüncü dönemde, ürüne ilgili yenileme çalışmalarına ara verilmektedir. Diğer ülkelerdeki üretim maliyetleri daha düşük olması halinde, ürün yurt dışında üretilmeye başlanmıştır. Teknoloji seviyesi artık standart bir hale gelmektedir. Bu durumda, nitelikli işgücünün fonksiyonu ortadan kalkmaktadır. Bu dönemde "standartlaşmış ürün dönemi" adı verilmektedir.	
Samuelson (1971); Jones, Ronald W (2008).	Özel Faktörler ile Gelir Dağılımı (Paul Samuelson - Ronald Jones Modeli) Bu teoriye göre, ticaretin gelir dağılımı üzerine önemli bir etkisi olmasının en az iki nedeni vardır: (1) Kaynaklar derhal ve bir sektörden diğerine maliyet olmadan aktarılamaz. (2) Endüstriler, bir ülkenin sunduğu üretim bileşiminde farklı faktörler ve değişiklikler kullanmaktadır. Bu da, belirli üretim faktörlerinin talebini azalırken, diğerleri için ise artacaktır. İki Amerikalı ekonomist olan Paul Samuelson ve Ronald Jones, üç faktörlü bir model geliştirmişler; çünkü iki özel faktörü içermekte ancak üç faktöre dayanmaktadır. Bu faktörler: Emek (L), Sermaye (K) ve Arazi-Toprak (T) olmaktadır. Gıda (X) gibi ürünler, Arazi-Toprak (T) ve Emek (L) kullanılarak üretilir; mamul mallar (Y) ise sermayeyi (K) ve emeği (L) kullanmaktadır. Bu basit örnekten, Emek (L)'nin hareket eden bir faktör olduğu ve her iki sektörde de kullanılabilirliği gösterilirken; Arazi-Toprak ve sermayenin belirli ve spesifik faktörler olduğu gösterilmektedir. Bol sermayeli ve az topraklı bir ülke, fiyattan bağımsız olarak gıdadan daha fazla mamul mal üretmeye eğilimindedir; Toprak bolluğuna sahip olan bir ülke ise daha fazla gıda üretmeye eğilimindedir. Diğer unsurların sabit olması durumunda, sermaye artışı, mamul malların marjinal verimliliğinde bir artışa neden olurken; Arazi arzının artışı, gıda üretimini artırmaktadır. İki ülkenin ticaret yapmaya Karar verdiğinde, entegre bir küresel ekonomi yaratılır; Entegre küresel ekonominin üretimi ile gıda üretimi, iki ülkenin üretimlerinin toplamına eşit olmaktadır. Bir ülkenin ticaret yapmadığında, bir malın üretimi tüketimine eşit olmaktadır. Ticaretten elde edilen kazançlar, Bütün ülkelerin ihracat sektöründe daha büyük olup, ithalatla rekabet eden sektörde daha küçük olmaktadır.	ULUSLARARASI TİCARET İLE İLGİLİ MODERN TEORİLER
Paul R. Krugman ; Maurice Obstfeld ; Berkeley M. J. Melitz, (2012)	Standart Ticaret Modeli (Paul Krugman - Maurice Obstfeld Modeli) 1960 ve 1970 arasında Paul Krugman, ölçek getirilerini ile eksik rekabeti artan unsurlarını ortaya çıkarak, Karşılaştırmalı üstünlük teorisindeki eksikleri göstermişti; Döviz kurunun (ihracat fiyatlarının ithalat fiyatlarına oranı) iki eğrinin kesişimiyle belirlendiğini savunmaktadır; yani nispi toplam arz eğrisi ve genel göreceli talep eğrisi. Diğer unsurlar sabit iken, bir ülkenin döviz kurundaki iyileşme, refahının önemli ölçüde artması anlamına gelir.	

Tablo 2.3.(devam) Uluslararası Ticaret ve Uluslararası Sermaye Hareketleri ile İlgili Temel Teorilerin Sentezi (Özeti)

Michael Porter, (1990, 1991, 2011)	Rekabet Üstünlüğü (Michael Porter'ın Elmas Modeli) Zincir Değeri Michael Porter, bir ülkenin evriminde dört gelişme aşaması belirlemiştir: Faktörlere dayalı gelişim, Yatırım temelli gelişim, İnovasyona (Yeniliğe) dayalı gelişim ve Refah esaslı gelişim. Teori, yazar tarafından "Elmas" adlandırılan bir belirleyici sistemine dayanmaktadır: İç faktörlerin kapasitesi, iç pazarın özgüllüğü, endüstriler ve iç rekabet ortamının arasındaki bağlantılar. Ayrıca, işletmeler için, "Milletlerin Rekabetçi üstünlüğü" ndeki modelinin geliştirilmesiyle Michael Porter, "Elmas Model"i oluşturmuştur. Modele göre, işletmelerin (şirketlerin) uluslararası ticarete rekabet avantajını sağlayacak dört faktör vardır Çavuşgil, S., Knight, G., & Reisenberger, J. (2008); bu da Üner (2015)'de okunmuştur. Bu dört faktör şunlardır: (1) İşletmenin stratejisi, yapısı ve rekabet yapısı; (2) Faktör donanımı, yani ülke sermayesi, doğal kaynaklar ve teknoloji gibi özgü girdiler; (3) Talep koşulları; (4) İlgili ve destekleyici sektörlerin varlığı. Yararları (Faydaları): Taraflar (teklif edenler) değer zinciri modelinin aşağıdakiler dahil olmak üzere pek çok faydası olduğunu öne sürmektedir: (1) Hem maliyet davranışını hem de mevcut ve potansiyel farklılaşma kaynaklarını analiz etmek için genel bir çerçeve sağlamaktadır. (2) Değer katmayan faaliyetler tanımlanabilir ve ele alınabilir - örneğin, katma değer için geliştirmek veya mümkün değilse dış kaynaklı kullanmak. (3) İşlevlerin piyasadaki faaliyetlere, teslimata ve destek ürünlerine göre (yeniden) gruplanmasının önemini vurgulamaktadır; Faaliyetlerin arasındaki ilişkileri düşünmek ve değer zincirini ile bir kuruluşun rekabetçi pozisyonunun anlaşılmasını ilişkilendirmek. (4) Bir örgütün çok yönlü olduğunu açıkça ifade etmekte ve genel rekabet gücünü anlamak için, temel faaliyetlerinin analiz edilmesi gerekmektedir. (5) Çok bölümlü kuruluşlarda (firmalarda) portföy planlamasının sınırlamalarının üstesinden gelme çabasıdır. Stratejik İşletme Birimleri (SİB)'lerin bağımsız olması gerektiğini varsaymak yerine Porter, Sinejileri veya aralarındaki paylaşılan aktiviteleri belirlemek için Değer Zincirinin analizini kullanmıştır; Ayrıca parçalara değil de bütün üzerine odaklanacak bir araç sağlamaktadır. Ayrıca, Michael Porter, "Ulusların Rekabet Üstünlüğü" teorisinin geliştirilmesiyle "Elmas Modeli"ni ortaya çıkarmıştır. Modele göre, işletmelerin uluslararası ticarete rekabet üstünlüğü sağlayacak dört faktör bulunmaktadır (Çavuşgil, Knight, & Reisenberger, 2008) ve (Üner, 2015)'te. Bu dört faktör sırasıyla: (1) İşletmenin Stratejisi, yapısı ve rekabet yapısı; (2) Faktör donanımı, yani ülke sermayesi, doğal kaynaklar ve teknoloji gibi kendine özgü girdiler; (3) Talep koşulları; (4) İlgili ve destekleyici sektörlerin varlığı. Eleştiriler: Porter'ın Değer Zinciri modelinin ana eleştirileri aşağıdaki gibidir: (1) Bir üretim ortamına daha uygun olup ve bir hizmet sağlayıcıya uygulamak zor olabilir. (2) Değer Zinciri modeli, nicel bir analiz olarak tasarlanmıştır. Bununla birlikte, bu zaman alıcı olmaktadır çünkü, maliyetleri bireysel faaliyetlere tahsis etmek için muhasebe sisteminin yeniden kalibre edilmesi (ayarlanması) gerekmektedir. Bu eleştirileri giderecek için bir model geliştirildi: Profesyonel hizmet bir şirket için değer zincirinin alternatif olarak bir temsili olan "değer dükkânı" ("değer mağazası"), 1998 yılında Stabell ve Fjelstad tarafından geliştirilmiştir. Bir değer dükkânı, belirli sorunları çözmek için kaynakları harekete geçiren bir atölye olarak kabul edilir. Değer dükkânında bulunanlar: (1) problem bulma ve anlama, (2) problem çözme, (3) çözümler arasında seçim yapma, (4) yürütme ve kontrol / değerlendirme.	ULUSLARARASI TİCARET İLE İLGİLİ MODERN TEORİLER
MacDougall (1958)	Tam Rekabete Dayalı DYY Teorileri DYY teorisinin ilk eserleri MacDougall (1958) tarafından yapılan çalışmada izlenebilmektedir; Mükemmel (tam) rekabet piyasasının varsayımlarına dayanarak modelini kurmuştu. Teorisi Kemp (1964) tarafından daha da detaylandırılmıştı. İki ülkeli bir model ile sermaye fiyatlarının marjinal verimliliğine eşit olduğunu varsayarak, MacDougall (1958) ve Kemp (1964) ikisi de belirtmişti ki: Sermaye yatırım yapan bir ülkeden konuk eden bir ülkeye serbest hareketi olduğunda, sermayenin marjinal verimliliği iki ülkelerin arasında eşitleme eğilimindeydi. Yatırımdan sonra, yatırım yapan ülkenin çıktısının düştüğünü bulmuşlardı (ülkenin milli gelirinde herhangi bir azalış olmadan). Açıklamışlardı ki, bunu çünkü uzun vadeli yatırım yapan ülke yurtdışındaki yatırımdan daha yüksek gelir elde etmektedir (Nayak & Choudhury, 2014). Bununla birlikte, gerçek şu ki, mükemmel rekabet bir dünyada DYY'lar olamazdı (Kindleberger, 1969). Eleştiriler: Mükemmel (tam) rekabet piyasalarıyla ilgili varsayımlar veya koşullar birçok konuda eleştiriye neden olmaktadır. Şöyle ki, gerçek dünyada, mükemmel rekabet koşullarını uygulamak neredeyse imkansız olmaktadır.	TAM REKABET PIYASASI'NA DAYALI DOĞRUDAN YABANCI YATIRIM (DYY) TEORİLERİ
Hymer (1976)	Endüstriyel Organizasyon Yaklaşımı Hymer (1976) bu teoriyi geliştirmenin öncülerinden birisiydi. Tezinde kontrol mekanizması kavramını göz önünde bulundurmaktadır. Şüphesiz olarak, faiz oranlarındaki farklılıklar, portföy yatırımlarının oluşumundan kaynaklanmaktadır. Yerli yatırımcılarla rekabet halinde olacağından, faiz oranlarında herhangi bir fark olmasa bile, doğrudan yatırımlar, yabancı yatırımcılara kâr sağlayabilmektedir; yani, yerli yatırımcılar konuk eden ülkenin ekonomik yapısı, dili, hukuk sistemi, politikası, kültürü hakkında bilgi sahibi olduğuna rağmen; bu da yabancı yatırımcılar için bir dezavantaj olacaktır. Ayrıca, yabancı yatırımcılar kur riskiyle Karşı Karşıya kalacaktır. Bu dezavantajlar, uluslararası yatırımları Kârlı kılmak için bir tür piyasa gücüyle dengelenmelidir. Piyasa gücünün kaynakları - Hymer'in ifadesinde firmaya özgü avantaj (üstünlük) veya Kindleberger'in ifadesinde tekel avantaj (üstünlük) - patent korumalı üstün teknoloji, marka adları, pazarlama ve yönetim becerileri, ölçek ekonomileri ve daha ucuz finansman kaynakları şeklindedir. Eleştiriler: Hymer (1976)'nın tezi DYY için tam bir açıklama oluşturmaz çünkü DYY'nin nerede ve ne zaman gerçekleşeceğini açıklayamaz. Bu da, Vernon'un PLC (Ürün Yaşam Döngüsü) teorisi (1966), Buckley ve Casson'ın içselleştirme teorisi (1976) ve Dunning'in elektik paradigma veya O-L-I yaklaşımı (1977, 1979 ve 1988) tarafından denenmiştir.	EKSİK REKABET PIYASASI'NA DAYALI DOĞRUDAN YABANCI YATIRIM (DYY) TEORİLERİ

Tablo 2.3.(devam) Uluslararası Ticaret ve Uluslararası Sermaye Hareketleri ile İlgili Temel Teorilerin Sentezi (Özeti)

Kindleberger since 1969	Tekel Üstünlüğü Teorisi Kindleberger, 1969'dan bu yana, Hymer (1976) tarzında piyasa kusurları mantığında tekel güç teorisini yayınlamıştı. ÇUŞ'lara sunulduğu avantajların yalnızca piyasada kusur olması durumunda faydalı olabileceğini savunmaktadır. Tanımladığı avantajlar üstün teknoloji, yönetim uzmanlığı, patentler vb. şeklinde olabilir. Tekel Kârlarını kazanma şansı arttıkça, firmaların doğrudan yatırım yapmaya teşvik edilmesi de artmaktadır. Eleştiriler: Kindleberger (1969), bir firmanın genel olarak (konuk eden bir ülkedeki firmalara göre) elde ettiği çeşitli avantaj biçimlerini tanımlamasına rağmen, bir firmanın hangi avantajlara odaklanması gerektiğini açıklamada eksiklik olmuştu. Ayrıca, bir firmanın tekel üstünlüğü uygulanabilmek için, yurtdışında ancak konuk eden ülkenin politikası buna izin verilmesinde kullanabilmektedir. Genel olarak, ulusal çıkarlar adına, ev sahibi (konuk eden) hükümetler yabancı firmaların ülkeye serbest girişine izin vermek istemeyebilir (Nayak & Choudhury, 2014).	EKSİK REKABET PIYASASI'NA DAYALI DOĞRUDAN YABANCI YATIRIM (DYY) TEORİLERİ
Buckley and Casson (1976)	İçselleştirme Teorisi Buckley ve Casson (1976), teorilerini üç varsayıma dayanarak dile getirmişler: (a) Firmalar kusurlu (eksik) olan bir piyasadaki Kârı maksimize eder; (b) Ara ürünlerin piyasalar kusurlu (eksik) olduğunda, iç pazarları yaratarak bunları atlamaya yönelik bir teşvik vardır. (c) Dünyadaki piyasaların içselleştirilmesi, ÇUŞ'lara yol açmaktadır. Eleştiriler: Bu teorenin bir sınırı, çeşitli endüstrilerdeki risk büyüklüğün farkını dikkate alınmamaktadır. Örneğin, elektrik üretimine ve telekomünikasyona odaklanan endüstriler, devlet müdahalesi riski ile Kârşılı Kârşılı kalabilmektedir, çünkü toplumsal düşünceler de özel hedeflerin sosyal hedeflerle dengelenmesini gerektirebilir.	
Knickerbocker (1973)	Oligopolcü Tepki Teorisi Ekonomik literatürde, yeni bir tesis kurma yeri olarak belirli bir ülkeyi seçmenin iki önemli nedeni olduğu öne sürülmüştür: (a) firmalar, ev sahibi (konuk eden) ülkenin piyasasına daha fazla erişim arayışı içindedir; ve (b) firmalar o ülkede mevcut olan görece bol miktarda faktörü kullanmak istemektedir. Knickerbocker (1973) ayrıca bir yer seçmek için üçüncü bir motivasyona işaret etmişti - firmalar bir ülkeye rakiplerinin hamlesine uyması için yatırım yapabilmektedirler (Head & Mayer, 2002). Başka bir deyişle, firmalar sıklıkla taklit davranış sergilemekte, yani rakiplerinin uluslararasılaşmasını izlemektedir; böylece stratejik avantajlarını kaybetmezler. Eleştiriler: Oligopolistik teori tepkisi yalnızca konuk eden ülkedeki maliyetlerle ilgili belirsizlik olduğunda geçerlidir; başka bir deyişle, yeterince risk kaçan bir oligopolistik firma olarak, rakiplerinden bir tanesi yabancı bir ülkede yatırım yaptıktan sonra, o firmanın şu ülkede bir birim (şubesi) kurması daha muhtemel olmaktadır (Head & Mayer, 2002).	
Dunning (1977), (1979) and (1993)	Eklektik Paradigma veya OLI Modeli (Ownership, Location, and Internalization) yani (Mülkiyet, Yer ve İçselleştirme) Doğrudan yabancı yatırım konusundaki en sağlam ve kapsamlı teorilerden birisi Dunning tarafından geliştirilmiştir. Araştırmasına 1970'lerde başlamıştı (Read, 2007). Yol kırma çalışmasında, Dunning (1977 ve 1979), Yukarıdaki tartışılan kusurlu (eksik) piyasa esaslı teorileri birleştirmişti; ve bir firmanın neden yabancı bir yan kuruluş (şubeyi) açtığını açıklamak için, bir konum teorisi şeklinde üçüncü bir boyut eklemiştir. Konum teorisi, hangi yerlerde hangi mal veya hizmetleri, kim ürettiği ve neden gibi sorulara cevaplamaya yöneliktir. Dunning (1993), bir firmanın DYY'ye gireceğinin üç koşula bağlı olduğunu önermektedir: (1) Diğer firmalara göre mülkiyet avantajlarına sahip olmalıdır (O); (2) Piyasayı kullanarak bu avantajları yabancı firmalara devretmek yerine, onları içselleştirmek daha faydalı olacaktır (I); (3) Yabancı bir ülkede, bir firmanın sahiplik avantajları da kullanılacak bazı yerleri vardır (L). Dunning'in eklektik paradigmasının DYY'nin mevcut literatürüne getirdiği en büyük katkı ise, birkaç tamamlayıcı teoriyi bir araya getirmektir; ve ÇUŞ'ların faaliyetlerini etkileyen bir dizi faktörün belirlenmesidir. Bu nedenle teorisi diğer kusurlu (eksik) piyasaya dayalı (esaslı) teorilerden daha geniş alanlarda kabul edilmiştir. Eleştiriler: Eklektik paradigmanın ana eleştirilerinden birisi, operasyonel pratikliğini (uygulanabilmesine) kaybettiği kadar çok değişken içermesidir. Dunning kendi, genel bir teoride DYY için farklı motivasyonları dikkate alınması, kaçınılmaz bir sonuç olduğunu kabul etmişti. Dolayısıyla bu eleştiriyi kabul etmişti. Sonuç olarak, bu eleştiri yeni bir teori ortaya çıkmasına neden olmuştu: "yatırım geliştirme döngüsü" teorisi (YGD). Bu teori, bir ülkenin ekonomik gelişme düzeyi (kişi başına GSYİH) ile uluslararası yatırım pozisyonları (kişi başına düşen net dış yatırım stoğu) arasındaki ilişkiyi açıklar. Temel varsayım şudur: Bir ülkenin kalkınması, ülkedeki yabancı ve yerel şirketlerin Karşılaştığı şartlarda değişikliklere yol açmaktadır. Böylece, iç ve dış DYY akışları etkilenmektedir. Bu da ülkenin ekonomik yapısını etkilemektedir. Bu nedenle, ikisinin arasında dinamik bir etkileşim sürmektedir. Önemli bir ayrım noktasına dikkat edilmesi gereken, önceki paradigmadan farklı olarak, yeni YGD paradigması, bir ülkenin hükümetinin politikaları DYY akışlarını ve yerli firmaların faydalarını etkileyebileceğini kabul edilmektedir. Sonuç olarak, YGD eklektik paradigmaya yeni bir dinamik yaklaşımı getirmektedir.	

Tablo 2.3 (devamı): Uluslararası Ticaret ve Uluslararası Sermaye Hareketleri ile İlgili Temel Teorilerin Sentezi (Özeti)

Aliber (1970)	Para Biriminin Gücüne dayalı DYY Teorisi Para biriminin gücüne dayalı olarak doğrudan yabancı yatırımları açıklanma girişimlerinden birisi Aliber (1970) 'in çalışmalarında bulunmaktadır. Teorisinde yazar, "daha zayıf para birimleri"ne sahip olan ülkelerin, "daha güçlü para birimleri"ne sahip olan ülkelere doğrudan yabancı yatırım çekme kabiliyetine sahip olduğunu savunmaktadır. Aslında, yatırımcılar döviz kurları ve piyasa kapitalizasyon oranlarının arasındaki farklardan yararlanabilirler. Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve Kanada'dan doğrudan yabancı yatırımlarla ilgili birçok test yaptıktan sonra, ortaya çıkan sonuçlara göre teori iyi bir şekilde kurulduğunu (doğrulandığını) göstermişti (Nayak & Choudhury, 2014). Bu teoriye büyük destek verilmişti; ancak, bazı sınırları vardır. Eleştiriler: (1) İki gelişmiş ülke arasında veya para birimleri eşit güçte olan iki gelişmekte olan ülkelerin arasında da yabancı yatırımlar yapılmaktadır. Teori bu konuda açıklamaları yapmamaktadır. (2) Aslında, yazar bunun alternatif bir teori olduğunu söylemişti, o halde geçerli bir açıklama olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte, çok kusurlu (eksik) sermaye piyasasına sahip olan, "zayıf para birimleri"ne sahip olan az gelişmiş ülkeler de var olduğu gibi, yabancı yatırımcılara Kârşısı zayıf düzenlemeler yoksa hiç düzenlemeye sahip olmayan az gelişmiş ülkeler de vardır (Lall, 1976). Bu koşullarda, teorisinin uygunluğu (yabancı yatırımların açısından) eksik görünebilmektedir. (3) Hindistan ve Çin şirketlerinin tarafından Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık'a yapılan son yatırımlar da teorisinin uygunluğunun eksikliği ortaya çıkmaktadır. Başka bir deyişle, yabancı para yatırımları "zayıf para birimi"ne sahip olan ülkelere "güçlü para birimi"ne sahip olan gelişmiş ülkelere çekilmektedir.	EKSIK REKABET PIYASASI'NA DAYALI DOĞRUDAN YABANCI YATIRIM (DYY) TEORİLERİ
---------------	--	--

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

Uluslararası ticaret ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar ile ilgili farklı teoriler gözden geçirilmiştir. Ancak, yabancı portföy yatırımları, dış borçlar, dış yardımlar ve kişisel alınan para havaleleri ile ilgili özel teoriler ise, literatürde oldukça nadir görülmektedir. Aslında bu boşluğu doldurmak amacıyla araştırılan veya analiz edilen alanlar görülmektedir.

2.3. Uluslararası Sermaye Akımlarının Etkileri İle İlgili Ampirik Literatür Taraması (Önceki Ampirik Araştırmaların Özeti)

Uluslararası sermaye akımlarının ekonomik büyüme üzerine etkileriyle ilgili çeşitli çalışmalar literatürde oldukça sık bulunmaktadır. Ancak, bildiğimiz kadarıyla, bankacılık sektörüne odaklananlar çok nadir görülmektedir. Bilindiği gibi, her ülkede bankacılık sektörü, ekonomik büyümeye katkıda bulunan faaliyetlerin finansmanında önemli bir rol oynamaktadır. Bu amaçla, uluslararası sermaye akımlarının ekonomik büyüme üzerine etkileriyle ilgili önceki çalışmaların sonuçları, bu çalışmada ilham ve aydınlatma kaynağı olarak yardımcı olabileceğini düşünülmektedir. Bu kısımda önceki araştırmaların bir özet şekilde sunulmaktadır. Bu da, araştırmanın sonunda yakınsama veya ayrılma noktalarını vurgulamana yardımcı olabilecektir. Genel olarak, sermaye akımlarının pozitif (Bailliu, 2000) ile negatif arasında değişen etkileri vardır (Levine, 2001, Murshid ve Mody, 2011); aynı zamanda bazı çalışmalarda önemli bir etkisi olmadığı da gösterilmektedir.

2.3.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Etkilerine İlişkin Ampirik Literatür Taraması

Doğrudan Yabancı Yatırımlar'a odaklanan çeşitli çalışmalar hakkında, DYY'nın ekonomik büyüme üzerine değişken etkileri gösterilmişti. Aşağıdaki Tablo 1 'de, buna ilişkin bir özet sunulmaktadır.

Tablo 2.4. Doğrudan Yabancı Yatırımların Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti

Yıl	Yazar	Metodoloji (Yöntem)					Sonuç Kategorisi (Pozitif, Negatif veya Karışık)	Bulgular
		Ülke örneği	Dönem	Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	Teknik tahmin yöntemler		
2017	Adeola	Sahra altı Afrika (SAA)'dan 4 ülke incelenmişti	1970'ten 2011'e	Kişi başına gerçek GSYİH	DYY ÷ GSYİH, Portföy Yatırım ÷ GSYİH, Dış borç ÷ GSYİH, Dış Yardım ÷ GSYİH, Kişi Para Havale ÷ GSYİH	EKK; Eş bütünleşme testleri; Vektör Hata Düzeltme Modeli (VHDM); (Görünüşe İlişkin Olmayan Regresyon) Modeli.	Pozitif (Olumlu) etkiler	DYY'nin, konuk eden ülkelerde Ekonomik büyüme üzerine olumlu etkisi varmıştı.
2009	Adams	42 SAA (Sahra Altı Afrika) ülkeleri	1990'dan 2003'e	Kişi başına GSYİH büyüme oranı	DYY ve DY	Panel verisi; EKK ve Teknik sabit etki modeli		EKK yönteminde, DYY ile Ekonomik büyüme arasında pozitif ve anlamlı korelasyon; EKK ve Teknik sabit etkiler yönteminde aynı bulgular.
2005	Li et Liu	84 ülke: 21 gelişmiş, 63 gelişmekte Olan	1970'ten 1999'a	Kişi başına düşen GSYİH	DYY (GSYİH'nın% 'si)	Panel verileri, Kesitsel (çapraz) analiz		Ekonomik büyümenin teşvik edilmesi
2004	Alfaro et al.	71 ülke (20 EİKÖ +51 EİKÖ dışı)	1975'ten 1995'e	Kişi başına reel GSYİH (Büyüme oranı)	DYY (GSYİH'nın% 'si)	Kesit (çapraz) EKK regresyonu		Gelişmiş finansal piyasa ülkelerinde ekonomik büyümeye büyük ve önemli olumlu etkisi. Not: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (EİKÖ)
2001	Zhang	Doğu Asya ve Latin Amerika'da 11 ekonomi (ülke)	1960'tan 1992'e	Reel GSYİH yıllık büyüme oranı	DYY hisse senedi / GSYİH (log şeklinde)	Hata düzeltme modeli		Ülkenin makro-ekonomi duruma göre olumlu etkiler (istikrar, ticaretin serbestleşmesi, gelişmiş eğitim ve beşeri sermaye).
1998	Borensztein, Lee, and De Gregorio	69 gelişmekte olan ülke	1970'ten 1989'a	Kişi başına reel GSYİH büyüme oranı	Brüt DYY	Panel; Kesitsel (çapraz) teknik; SUR (Görünüşe İlişkin Olmayan Regresyon)		DYY, belirli bir eşik seviyesine ulaştıktan sonra ekonomik büyüme üzerine olumlu etkisi. DYY'nin büyümeye katkısı yerli yatırımlardan daha fazladır.
1996	Blomstrom, Lipsey, and Zejan	100'den fazla ülke	1965'ten 1985'e	Kişi başına düşen reel GSYİH büyüme oranı	Sabit Yatırım (GSYİH'nın%); Sabit Sermaye oluşumu (GSYİH'nın% 'si)	Basit regresyonlar; çoklu regresyonlar		Sabit yatırımlar, ekonomik büyümeyi ve ardından sermaye akımlarının artmasını sağlamıştır
2002	Carkovic & Levine	72 seçilen ülke	1960'tan 1995'e	Kişi başına düşen GSYİH büyüme oranı	DYY (GSYİH'nın% 'si)	Panel verileri; EKK + GMM dinamik yöntemi	Negatif (Olumsuz) etkiler	DYY'nin ekonomik büyüme üzerine olumsuz ancak önemsiz etkisi vardır
2001	Konings	3 ülke: Polonya, Bulgaristan, Romanya	1993'ten 1997'e	Ekonomik Çıktı	DYY; DYY * T (DYY ve Zaman eğilimi etkileşimi)	Panel verileri; Sabit etki modeli; EKK; GMM dinamik yöntemi		Bulgaristan ve Romanya'da yerli firmaları olumsuz yönde etkisi; Polonya'da önemsiz ve belirsiz etkisi oldu
2003	Alfaro	47 seçilmiş ülke	1981'den 1999'e	Kişi başına reel GSYİH yıllık büyüme oranı	Birincil sektöre DYY; İkincil sektöre DYY; Hizmet sektörüne DYY	Kesitsel (çapraz) analiz	Önemsiz bir etki, belirsiz veya Karışık bir etki	Doğrudan yabancı yatırımın ekonomik büyüme üzerine etkileri Karışık olmuştur: birincil sektöre (olumsuz etkisi), İkincil sektöre (olumlu) ve hizmet sektörüne (belirsiz).
2003	Hermes & Lensink	67 En az Gelişmiş Ülkeler	1970'ten 1995'e	Kişi başına GSYİH büyüme oranı	DYY ÷ GSYİH	Panel verisi; EKK + Kesit; FE & RE		
1999	De Mello	32 seçilmiş ülke	1970'ten 1990'a	GSYİH büyüme oranı	DYY	Panel; Sabit etki modeli; Ortalama grup yöntemi		Karışık etkiler: Konuk eden ülkede finansal sistem geliştirilirse Pozitif, (Sahra Altı Afrika) ülkelerinde gibi gelişmiş değilse negatif etkisi bulmuştur.

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda özetlenen önceki bulgulara ek olarak, aşağıdaki bilgiler de sunulmaktadır. Celasun ve Denizer (1989), liberal ekonomiye geçiş sürecinde Türkiye'deki sermaye hareketlerinin ekonomik ve makroekonomik değişkenler üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışmada, artan yerli ve yabancı banka sayısının yanı sıra 1991 ve 1994 krizinin yaşanması, bavul ticaretinin yaygınlaşması sebebiyle dış açığın artması, yüksek enflasyon ve faiz oranları nedeniyle piyasa'nın kırılabilirliğini ve risk oranını artırdığı yer almaktadır. Sermaye hareketlerinin ise bahsi geçen dönem içerisinde yalnızca özel sektörü pozitif olarak etkilediği bulunmuştur.

Işık ve Hassan (2002) 1988-1996 yıllarını kapsayan çalışmalarında 39-56 arasında değişen banka sayısı ile 149 gözlemden oluşan yıllık veriler kullanmışlardır. Veri zarflama analizi sonucunda bahsi geçen dönem içerisinde ticari bankaların maliyet etkinliğinin ve tahsis etkinliğinin giderek düştüğünü, buna karşın ekonominin de gelişmesiyle teknik etkinliğin arttığını göstermişlerdir. Işık ve Hassan (2003) çalışmalarında, 1981'deki Yeni Ekonomi Politikası Programının uygulanmaya başlanması, liberalleşme çalışmaları ve ekonomiye yeni banka girişlerinin artması ile bu tarihi başlangıç yılı kabul ederek 1981-1990 yıllarını ele almışlardır. Yeni programa geçiş sürecinde ilk yıllarda bankaların teknik etkinliklerinin düşmesine karşın, 1987 sonrasında teknik etkinliğin önemli oranda artış gösterdiğini elde etmişlerdir. Aynı zamanda özel ve yabancı bankaların kamu bankalarına göre daha iyi adapte oldukları sonucuna varmışlardır. Ayrıca Işık (2007) 1981-1990 yılları boyunca Türk bankacılık sektöründe liberalizasyonun banka etkinliğine ve performansına etkisini sahiplik yapısına (kamu, özel, yabancı) göre incelemiştir. Aynı sonuçlara ulaşmıştır.

Denizer vd. (2007) veri zarflama analizi kullanarak üretim ve aracılık yaklaşımlarını ele aldıkları çalışmada 1970'den 1994'e gelindiğinde etkinlik skorlarının düştüğünü, özellikle liberalizasyondan önce bankacılık sisteminin daha durağan bir seyir izlediğini söylemektedirler. Sahiplik durumlarına göre ise 80'lerden önce kamu sermayeli bankaların en düşük, yabancı sermayeli bankaların en yüksek, özel sermayeli bankaların ise aracılık yaklaşımına göre 1992 yılına kadar en düşük performansa sahip olduğu elde edilmiştir. Fakat iki yaklaşıma göre de 1993 yılı bütün bankalar için performanslarının düşük olduğu yıldır. Kılıç (2011) 2002-2009 yılları arasında faaliyet gösteren 23 ticari bankanın ele alındığı çalışmada bankaların yabancı sermayedarlar ile ortaklıklarından önceki ve sonraki performanslarını karşılaştırmıştır. Pozitif ve negatif etkilenen bankaların olmasının yanı sıra

sektörün toplamda pozitif performans elde ettiği ve 2002'den 2009'a kadar teknik etkinliğin giderek arttığı bulunmuştur.

Fukuyama ve Matousek (2011) çalışmalarında 1991-2007 yılları arasında faaliyet gösteren 25 yerel ve yabancı bankayı kullanarak maliyet ve teknik etkinliğin tahsis etkinliğe kıyasla daha önemli bir etkiye sahip olduğunu elde etmişlerdir. 1994 ve 2001 mali krizleri öncesi yüksek enflasyonun yaşandığı dönemlerde bankaların etkinliğinin düştüğü, krizlerin sonrasında ise etkinlik oranlarında artışın meydana geldiği de elde edilen sonuçlar arasındadır. Aynı zamanda 2001 krizinden sonra yeniden yapılandırma programı ile katı düzenlemelerinin uygulanmasının 2004-2007 yılları arasında bankaların etkinliğini düşürdüğünü söylemektedirler. Buna karşın Akıncı vd. (2013) çalışmalarında 1991-2007 yılları arasında faaliyet gösteren 25 yerel ve yabancı banka kullanarak, liberalizasyon ve yeniden yapılandırma programları ile bankacılık sektörünün etkinlik performansında artış olduğunu gözlemlemişlerdir. Ayrıca yabancı bankaların daha düşük etkinlik oranına sahip olduklarını elde etmişlerdir.

En son yapılan çalışmalardan biri olarak Berument vd. (2015) yabancı sermaye yatırımlarını doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve diğer yatırımlar olmak üzere farklı formlarda ele alarak 2000-2012 yıllarını incelemişlerdir. Türkiye için özellikle doğrudan yabancı yatırımların ve portföy yatırımlarının makroekonomik değişkenler üzerinde önemli ölçüde etkisi olduğunu, fakat diğer yatırımların istatistiksel olarak önemli bir etkiye sahip olmadığını bulmuşlardır.

Yukarıda incelenen çalışmalar, bir yandan DYY ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiye; diğer yandan DYY ile bankacılık sektörü arasındaki ilişkiye dair bir tutarsızlık göstermektedir. Bulgulardaki bu değişiklikler, kullanılan teknik tahmin (veya yöntem) türündeki farklılıklardan kaynaklanabilir (yani panel, çapraz seri veya zaman serisi) yoksa incelenen ekonomi de olabilir.

2.3.2. Yabancı Portföy Yatırımlarının Etkilerine İlişkin Ampirik Literatür Taraması

Doğrudan yabancı yatırımlardan farklı olarak, yalnızca yabancı portföy yatırımlarına odaklanan çalışmalar o kadar fazla değil ve genellikle ekonomik büyüme üzerine hem olumlu hem de olumsuz etkilerini göstermektedir (tablo 2.5). Teknik yöntemlere ilişkin bir gözlem yaparak, kesitsel (çapraz) yöntemi kullanan çalışmaların çoğunda portföy yatırımı ile ekonomik büyüme arasında negatif bir ilişki bulunmuştur (Durham 2004, Portes ve Rey, 2005; Oney ve Halilsoy, 2011). Ancak GMM ve IV - En Küçük Kareler (2SLS) veya Ağırlıklı En Küçük Kareler (WLS) gibi teknik yöntemlerle pozitif ilişki bulunmuştur (Rousseau ve Wachtel, 2000; Edwards, 2001; Agbloyor ve diğerleri, 2013).

Tablo 2.5. Yabancı Portföy Yatırımlarının Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti

Yıl	Yazar	Metodoloji (Yöntem)					Sonuç Kategorisi (Pozitif, Negatif veya Karışık)	Bulgular
		Ülke örneği	Dönem	Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	Teknik tahmin yöntemleri		
2017	Adeola	(Sahra altı Afrika (SAA)'dan 4 ülke incelenmişti	1970'tan 2011'e	Kişi başına gerçek GSYİH	DYY ÷ GSYİH, Portföy Yatırımı ÷ GSYİH, Dış borç ÷ GSYİH, Dış Yardım ÷ GSYİH, Kişi Para Havale ÷ GSYİH	EKK; Eş bütünleşme testleri; Vektör Hata Düzeltme Modeli (VHDM); (Görünüşe ilişkin Olmayan Regresyon) Modeli.	Pozitif (Olumlu) etkiler	Portföy sermayesi ile dış yardım arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştu; Bazı dönemlerdeki şiddet olaylarının portföy sermayesi düzeyini ve ülkeye resmi kalkınma yardımını etkilediğini gösterilmişti.
2013	Agbloyor et al.	42 ülke; 16 ülke	1970'tan 2007'e; 1990'dan 2007'e	Log DYY ; GSYİH	Piyasa kapitalizasyonu (değeri) GSYİH%si, Borsa iş hacmi	Panel IV, 2 aşamalı EKK		Pozitif. Daha gelişmiş bankacılık sistemi ve gelişmiş borsalar daha fazla DYY girişine yol açar. Daha yüksek DYY girişleri ise iç bankacılık sisteminin yanı sıra borsa gelişmesine de yol açar.
2005	Portes and Rey	14 ülke	1989'dan 1996'a; yıllık veri, ikili akışlar	Log özkaynak (portföy özkaynaklarının brüt alımı)	Piyasa kapitalizasyonu	Kesit (çapraz) yöntem modeli. Panel veri yöntemi, GEKK		Uluslararası varlık akışında coğrafi bileşenlerin önemine dair güçlü kanıtlar.
2001	Edwards	65 ülke: 21 gelişmiş ve 44 gelişmekte Olan ülke	1975'ten 1997'e	Kişi başına GSYİH	Sermaye hesabı kısıtlamalarının seviyesi. Borç/GSYİH, Özkaynak / GSYİH, DYY / GSYİH	Panel Ağırlıklı EKK yöntemi, IV- Ağırlıklı EKK, Ağırlıklı 2 aşamalı EKK, Ağırlıklı 3 aşamalı EKK		Açık sermaye hesabı ile büyüme arasında pozitif bir ilişki ancak ülkenin belirli bir gelişim düzeyine, yani belirli bir eşige ulaşıldıktan sonra ortaya çıkar. Açık sermaye hesabına sahip ülkeler, kısıtlı olanlardan daha iyi olmaktadır.
1996	Reinhart and Calvo	Latin Amerika ve Asya'dan 11 ülke	1770'tan 1993'e	Sermaye bakiyesi GSYİH %si	Gerçek kısa vadeli ABD faiz oranı	Temel bileşen yöntemi		Uluslararası sermaye hareketleri, ABD'deki faiz oranlarındaki değişikliklerden önemli ölçüde etkilenmektedir.
2004	Durham, J.	80 ülke	1979'dan 1998'e; yıllık veriler	Kişi başına düşen GSYİH büyümesi	DYY ve Yabancı Portföy Yatırımı	Kesit (çapraz) yöntem, Sıradan EKK regresyon	Negatif (Olumsuz) etkiler	Negatif. Ekonomik büyümeyi hafifletmek. Gecikmeli DYY ve YPY, özellikle finansal veya kurumsal gelişim açısından, konuk eden ülkelerin “emici kapasitesine” bağlıdır.
1998	Singh and Weisse		1983'ten 1996'a					Negatif. Borsa gelişimi ve portföy sermaye girişi, gelişmekte olan ülkeler için daha hızlı ve uzun vadeli ekonomik büyümeye yol açmayabilir.
2012	Kodongo and Ojah	4 ülke – Mısır, Fas, Nijerya ve Güney Afrika	01/1997'den 12/2009'a; aylık veri	Net portföy akışı	Gerçek döviz kuru (oranı)	VAR	Önemsiz bir etki, belirsiz veya Karışık bir etki	Sürekli olmayan ve göreceli olarak değişken olan portföy akışları GSYİH'ye pek bir katkı yapmamaktadır. GSYİH'ye net portföy akışı, çalışılan Bütün ülkeler için düşüktür (% 1'den az)
2011	Oney, B; Halilsoy, H.	21 yüksek gelirli EİKÖ ülkesi	1980'den 2001'e	Kişi başına gerçek GSYİH; kişi başına gerçek fiziksel sermaye; stok ve verimlilik artışı	Bankacılık gelişimin ölçüsü olarak özel kredi, sermaye piyasası büyüklüğü ve piyasa likidesi	Kesit (çapraz) ülke araştırması, Sıradan EKK tekniği		Bankacılık ve borsa gelişim düzeyi nedeniyle kişi başına GSYİH artışının güçlü bir kanıtı yoktu Not: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (EİKÖ)

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

Agbloyor ve arkadaşları (2013) tarafından 1970 ve 2007 yılları arasında 42 ülkeden araç değişkenleri (IV) ve iki aşamalı en küçük kareler (2SLS) kullanılarak bulunan bulgular, daha gelişmiş bankacılık sistemi ile gelişmiş borsaya sahip olan ülkelerde daha fazla Doğrudan Yabancı Yatırım girişine yol açmaktadır; Aynı zamanda, yüksek doğrudan yabancı yatırım girişleri ise, iç piyasa sisteminin yanı sıra borsada da gelişmeye yol açmaktadır. Öte yandan, Durham (2004), kontrol edilmediği takdirde yabancı portföylerdeki hisse senedi yatırımlarının ekonomik büyümeyi desteklemede olumsuz etkisinin olacağını söylemiştir. Durham'ın 80 ülkedeki DYY ve YPY üzerine yaptığı araştırmasında, 1979 ile 1998 arasında kesitsel (çapraz) sıradan en küçük kareler regresyonunu kullanmıştır. Bulgularına göre, özellikle finansal veya kurumsal gelişim açısından, konuk eden ülkelerin emici kapasitesine bağlı olduklarını gözlemlemiştir. Başka bir bulguya göre, daha yüksek düzeyde finansal açıklık, ancak yasal bir gelişim eşiğine ulaşıldığında, hisse senedi piyasasının gelişimine yol açmaktadır (Chinn ve Ito, 2006). Bu da, bankacılık sisteminin gelişimi ile hisse senedi piyasası gelişimi için bir ön şart olduğunu göstermektedir.

2.3.3. Dış Borç Akımlarının Etkilerine İlişkin Ampirik Literatür Taraması

2.3.3.1. Kısa Vadeli Dış Borç Akımları

Eichengreen ve Rose'ye göre (1996), gelişmekte olan piyasalardaki bankacılık krizinin olumsuz dış koşullarla güçlü bir şekilde ilişkisi bulunmaktadır. Çalışmalarında, 105 gelişmekte olan ülke ve 1975-1992 yılların arasında Probit regresyon analizi kullanılmıştır (tablo 2.6). Yabancı banka kredisi biçimindeki dış tasarruflar, yalnızca bankacılık sistemini iyi bir şekilde kapitalize ederse büyümeye katkıda bulunur, yoksa “iyi riskler (az) yetersiz finanse edilecek ve kötü riskler aşırı finanse edilecektir” (Reisen ve Soto, 2001; Adeola, 2017). Aynı yazarlar 2001'deki bulgularında; az kapitalize edilmiş bankaların aşırı risk alma eğiliminde olduğunu ve yüksek ihtimalle devlet borçlarına maruz kalacağını bulmuşlardır. Yetersiz sermayeli bankacılık sistemine sahip ekonomiler için, hem kısa hem de uzun vadede banka kaynaklı girişler, büyüme oranlarıyla negatif yönde ilişkilendirmişlerdir (Soto, 2000). Aizenman ve ark. (2013) aynı bulguları bulmaktadırlar.

Tablo 2.6. Kısa Vadeli Dış Borç Akımlarının Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti

Yıl	Yazar	Metodoloji (Yöntem)					Sonuç Kategorisi (Pozitif, Negatif veya Karışık)	Bulgular
		Ülke örneği	Dönem	Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	Teknik tahmin yöntemler		
							Positif (Olumlu) etkiler	
2017	Adeola	Sahra Altı Afrika (SAA)'dan 4 ülke incelenmişti	1970'ten 2011'e	Kişi başına reel GSYİH	DYY ÷ GSYİH, Portföy Yatırımı ÷ GSYİH, Dış borç ÷ GSYİH, Dış Yardım ÷ GSYİH, Kişi Para Havale ÷ GSYİH	EKK; Eş bütünleşme testleri; Vektör Hata Düzeltme Modeli (VHDM); (Görünüşe İlişkin Olmayan Regresyon) Modeli.	Negatif (Olumsuz) etkiler	Olumsuz: Borçlanmaların ekonomik büyüme üzerine önemli bir etkisi olduğu bulundu.
1999	Rodrik and Velasco	32 gelişmekte olan piyasa ekonomileri	1988'den 1998'e	Kısa vadeli borçların toplam borçlara oranı	Borç / GSYİH; M2 / GDP	Probit analizi; Çapraz regresyonlu bir panel		Diğer sermaye akışı türleri teşvik edilmeli ve DYY yoluyla tasfiyeden kaçınılmalıdır. Kısa vadeli borç akışı, kriz zamanlarında ekonomiyi daha da kötüleştirir.
1996	Eichengreen and Rose	105 gelişmekte olan ülke	1975'ten 1992'e	Kişi başına GSYİH büyüme oranı	Dış borç ve cari işlemler dengesi (her ikisi de GSYİH'nın% yaşı olarak)	Kişi başına düşen GSMH ile ağırlıklandırılan azami olasılık ile Probit regresyon yöntemi		Gelişmekte olan piyasalardaki bankacılık krizi, olumsuz dış koşullarla yakından ilişkilidir. Kuzeydeki yüksek faiz oranları, gelişmekte olan ülkelerde bankacılık kriziyle yakından bağlantılı
1996	Frankel and Rose	105 ülke	1971'den 1992'e	Kişi başına GSYİH büyümesi	Dış borç / GSYİH	Panel verileri, Genelleştirilmiş Moment Modeli (GMM)		Doğrudan yabancı yatırımın borça oranı, her zaman yüksek ihtimaliyle tasfiyeye bağlantılıdır.
							Önemsiz bir etki, belirsiz veya Karışık bir etki	

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur

2.3.3.2. Uzun Vadeli Dış Borç Akımları

Dış borçlanma ve ekonomik büyümeye dair ampirik kanıtlar, borç akışlarının ekonomik büyümeye daha olumsuz katkı yaptığı bulunmuştur. Bazı çalışmalar da, dış borç akımlarının etkisi belli bir eşiğe kadar olumlu olduğu ancak o eşiğin ötesinde olumsuz etkilerinin olduğu bulunmuştur (tablo 2.7). Aslında işletmelerde genel bir kural olarak borç alınırken bir eşiğin geçilmemesine dikkat etmek önemlidir. Çünkü bu eşiği geçtikten sonra, borcun etkileri negatife dönmektedir. Burada da, dış borç akış seviyelerine bağlı olarak eşiklerin olduğunu göstermektedir.

Tablo 2.7. Uzun Vadeli Dış Borç Akımlarının Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti

Yıl	Yazar	Metodoloji (Yöntem)					Sonuç Kategorisi (Pozitif, Negatif veya Karışık)	Bulgular
		Ülke örneği	Dönem	Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	Teknik tahmin yöntemler		
2013	Baum, Checherita-Westphal, and Rother	Euro bölgesinden 12 ülke	1990'dan 2010'a	Reel GSYİH büyüme oranı	Borç / GSYİH oranı ; sabit sermaye oluşumunun GSYİH'ye oranı	Genelleştirilmiş Moment yöntemi EKK, IV 2EKK, Panel	Pozitif (Olumlu) etkiler	Düşük borç / GSYİH oranıyla, pozitif etkisi (eğer $\alpha < \% 67$ ise). Sıfır ve önemsiz etkisi (eğer $\% 67 < \alpha < \% 95$ ise). $\% 95$ 'in üstünde yüksek borçla olumsuz etkisi (yani $\alpha > \% 95$ ise).
2017	Adeola	Sahra Altı Afrika (SAA)'dan 4 ülke incelenmişti	1970'ten 2011'e	Kişi başına reel GSYİH	DYY ÷ GSYİH, Portföy Yatırımı ÷ GSYİH, Dış borç ÷ GSYİH, Dış Yardım ÷ GSYİH, Kişi Para Havale ÷ GSYİH	EKK; Eş bütünleşme testleri; Vektör Hata Düzeltme Modeli (VHDM); (Görünüşe İlişkin Olmayan Regresyon) Modeli.	Negatif (Olumsuz) etkiler	Olumsuz: Borç borçlarının ekonomik büyüme üzerine önemli bir etkisi olduğu bulunmuştu.
2013	Akram, N	GüneyAsya'da 4 ülke: Bangladeş, Hindistan, Pakistan ve Sri Lanka	1975'ten 2011'e	Reel GSYİH büyümesi; Fiziksel Yatırım / GSYİH	Dış borç / GSYİH, İç borç / GSYİH, Borç Hizmet / İhracat	EKK, Dinamik GMM ve GMY Sistemi		Negatif. Hem kamu dış borcu hem de borç servisi, ekonomik büyümeyi ve yatırımı olumsuz yönde etkilemektedir. İç borç da, ekonomik büyüme ve yatırımla olumsuz yönde ve önemli ölçüde ilişkiliydi; bu da kalkınma amaçlı borçlara güvenmenin güvenli bir seçenek olmadığını göstermektedir. Bundan dolayı, dış borçlara ağır bağımlı olanlar için güvence bir seçenek olmamış.
2010	Reinhart and Rogoff	44 ülke; 20 gelişmiş, 24 gelişmekte olan ekonomi ;	200 yıllık veri. 1946'dan 2009'a; 1900'den 2009'a	Reel GSYİH büyümesi	Ortalama dış borç / GSYİH oranı	Panel verileri, Vektör Hata Düzeltme Modeli (VHDM)		Negatif. Borç/ GSYİH oranı $\% 90$ eşliğinin altında, devlet borcu ile reel GSYİH büyümenin arasında zayıf bir ilişkisi bulunmuştu; $\%90$ üzerine ise, ekonomik büyüme oranı $\%1$ civarında düşer. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde kamu borcu için benzer eşikleri bulunmuştu. Ancak, gelişmekte olan ekonomilerin dış borcu için daha sırt eşik gösterilmişti. Yani, dış borç GSYİH'nın yüzdesi $\%60$ ulaştığında yıllık büyüme $\%2$ azalırken, daha yüksek bir borçlanma oranında yıllık büyüme oranı yarıya düşer. Ayrıca, gelişmekte olan ülkeler için borç arttıkça, enflasyon aniden artarken, gelişmiş ülkeler için bir ilişki yoktur.
1996	Fosu	29 Sahra altı Afrika (SAA) ülkesi	1970'ten 1986'a	GSYİH yıllık ortalama büyüme oranı	Ortalama yıllık brüt sabit sermaye oluşumu / GSYİH	Panel verileri, EKK		Negatif. Ortalama olarak, borçlanma SSA ülkelerinin ekonomik büyümesi için zararlı olmuştur. Borcun yatırım üzerine etkisi zayıf olmakla birlikte yatırımları olumsuz etkilemektedir. Yüksek borçlu bir ülkenin ekonomik büyüme oranı $\%1,1$ 'lik civarında düşer. Düşük yatırımdaki borcun etkisi de (monoton olmayıp) ilk önce olumlu, ancak yaklaşık $\%16$ eşikinden sonra, borçlanma etkisi negatife döner.
2005	Mody and Murshid	60 gelişmekte olan ülke	1979'dan 1999'a yıllık ve 3 yıllık dönem	Yurtiçi yatırım / GSYİH	Doğrudan yabancı yatırım, ticari banka kredileri ve portföy akışları	Dinamik panel, Genelleştirilmiş Moment Modeli (GMM)	Önemsiz bir etki, belirsiz veya Karışık bir etki	Karışık. Yabancı sermaye girişlerinin daha iyi politikalara sahip ülkelerde yerli yatırımlar üzerindeki olumlu etkisi vardır.

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

2.3.4. Dış Yardımlar

Dış yardım konusundaki çalışmaların çoğunluğu, genel olarak ekonomik büyüme ve finansal gelişme üzerine etkisinin, incelenmiş ülkelere göre değiştiğini göstermiştir. Çok sayıda çalışmalar dış yardımların büyümeye olumlu bir etkisi olduğunu bulurken (Papanek, 1973; Hansen ve Tarp, 2001; Kârras, 2006; Asteriou, 2009; Minoiu ve Reddy, 2010), başka yazarlar belirli koşulların altında, olumsuz etkilerini de bulmuşlardır (Mosley vd., 1987; Rajan ve Subramanian, 2008). Bu da, mevcut literatürdeki tutarsızlık seviyesini göstermektedir. Literatür, dış yardım akışları ile gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyümesi (ve finansal sistemi) arasında pozitif veya negatif bir korelasyon olduğuna dair sağlam bir kanıt sunmamaktadır (tablo 2.8).

Tablo 2.8. Dış Yardım Akımlarının Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti

Yıl	Yazar	Metodoloji (Yöntem)					Sonuç Kategorisi (Pozitif, Negatif veya Karışık)	Bulgular
		Ülke örneği	Dönem	Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	Teknik tahmin yöntemler		
2017	Adeola	Sahra Altı Afrika (SAA)'dan 4 ülke incelenmişti	1970'ten 2011'e	Kişi başına reel GSYİH	$DYY \div GSYİH$, Portföy Yatırımı $\div GSYİH$, Dış borç $\div GSYİH$, Dış Yardım $\div GSYİH$, Kişi Para Havale $\div GSYİH$	EKK; Eş bütünleşme testleri; Vektör Hata Düzeltme Modeli (VHDM); (Görünüşe İlişkin Olmayan Regresyon) Modeli.	Pozitif (Olumlu) etkiler	Portföy sermayesi ile dış yardımın arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştu. Bazı dönemlerdeki şiddet olaylarının ülkeye gelen portföy sermayesi düzeyini ve resmi kalkınma yardımını etkilediğini göstermektedir.
2009	Asteriou	5 Güney Asya ülkesi (Bangladeş, Nepal, Hindistan, Sri Lanka ve Pakistan)	1975'ten 2002'e	GSYİH büyümesi	Yardım / GSYİH	Panel Eşbütünleşme yöntem tekniği. maksimum olabilirlik tahmini		Pozitif. kapsamlı tekniklere dayanan sağlam kanıtlar.
2004	Dalgaard, Hansen and Tarp	65 Ülke; Sahra Altı Afrika ve Doğu Asya	1974'tan 1997'e; 4 yıl (gecikmeli)	Kişi başına reel GSYİH ortalama büyüme oranı	Yardım / GSYİH	EKK regresyonu ve Genelleştirilmiş Moment Modeli (GMM) Panel		Pozitif. Çevre, iklimle ilgili koşullara bağlı olarak etkisi değişmektedir. Tropik bölgelerde büyük toprak parçasına sahip olan ülkelerde, dış yardımın büyüme üzerine etkisi daha az olmaktadır.
2003	Moreira, S	48 gelişmekte olan ülke	1970'tan-1998'e; 6 yıllık ortalamalar	Kişi başına GSYİH büyüme oranı	Yurtiçi tasarruf, Resmi Yardımlar, özel akışlar ve diğer resmi akışlar (GSYİH %si)	Genelleştirilmiş Moment Modeli (GMM) Yöntemi		Pozitif. Yardımların büyüme üzerine etkisi uzun vadeye göre, kısa vadede daha az olmaktadır. Yardım-büyüme ilişkisinde zaman gecikmeleri önemli olmaktadır.
1973	Papanek	85 ülke	1950'den 1970'e	GSYİH'da yıllık artış oranı	Gayri Safı Yurtiçi Tasarruf, Yardımlar, Yabancı portföy yatırım ve Diğer yabancı akışlar	Ülkeler arası çapraz regresyon analizi. Basit en küçük Kareler tahmini		Sonuç olarak, olumlu etkiler bulunmuştu.
2005	Feeny, S	Papua Yeni Gine	1965'ten 1999'a	GSYİH'da Büyüme	Yardımların GSYİH'ye oranı	Zaman serisi. Eşbütünleşmeye ARDL yaklaşımı.	Negatif (Olumsuz) etkiler	Toplam yardımın büyüme üzerine etkisi negatif ama anlamlı olmamış, ancak Projelerle ilgili yardımların büyüme üzerine olumlu etkisi varmış.
2001	Dalgaard and Hansen	56 ülke	1970'ten 1993'e	Kişi başına reel GSYİH büyümesi	Reel Yardım – Etkili kalkınma yardımı - GSYİH'ye oranı	2 aşamalı EKK ve EKK yöntemi		Büyüme üzerinde önemzi bir etkisi bulunmuştu. Politikaların şartıyla yardımlar, politika ortamından bağımsız olarak büyümeyi teşvik eder.
2004	Ram	56 yardım alan ülke	1970'ten 1993'e	Kişi başına reel GSYİH büyümesi	Yardım, İki taraflı yardım ve Çok taraflı yardımlar	EKK regresyonu		Negatif. Politika değişkeni sayesinde, elde edilen yardımların, iki taraflı ve çok taraflı olarak farklılaştırıldığı zaman, olumlu etkileri ortaya çıkar.
1987	Mosley et al.	80 az gelişmiş ülke	1960'tan 1980'e	GSMH büyüme oranı	Brüt Yardım girişleri, yurt içi tasarruflar, yabancı özel sermaye girişi (Bütün GSYİH %si)	Kesit (çapraz) EKK, 2KK, 3KK yöntemleri		Negatif. GSMH'nın dış yardımlara oranı ile büyüme oranının arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur. Bağışçılar, dış yatırımların yüksek etkinli olduğu ülkelere odaklanmalıdır.
							Önemsiz / belirsiz etki	

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

2.3.5. Kişisel Alınan Para Havaleleri

Kişisel Alınan Para Havaleleri (KAPH), bireyler arasında en çok ve doğrudan ekonomiye giren özel bir sermaye olmaktadır. Bu son zamanlarda alıcı ekonominin ekonomik büyümesini ve finansal gelişimini artıracak sermaye olarak kabul edilmiştir (Giuliano ve Ruiz-Arranz, 2009; Fayissa ve Nsiah, 2010; Chowdhury, 2011). Havale işlemlerinin ekonomik büyüme ve finansal gelişimi üzerine etkisi hakkında, çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Coğunlukla büyüme ve finansal sektör üzerine olumlu etkisini olduğunun sonucuna varılmaktadır. Bununla birlikte, az sayıda olumsuz etkisi bulan çalışmalar da vardır (tablo 2.9). Aggarwal, Demirgüç-Kunt ve Peria (2011), 1975 ve 2007 yılları arasında 109 gelişmekte olan ülke ele almışlardır. Çalışmalarından olumlu ve güçlü bir destek bulunmuştur ve finansal kalkınmayı teşvik eden gelirlerden birisi Kişisel Alınan Para Havaleleri olmuştur. Ayrıca, Gupta ve diğerleri, (2009), kişisel alınan para havalelerinin yoksulluk üzerinde doğrudan indirgeyici bir etkiye sahip olduğunu bulmuşlardır. Aslında, bu fonlar bireysel kişilere yönlendirilip, gerektiğinde tüketim için makul bir şekilde kullanılabilir ve finansal kalkınmayı teşvik ettiğinden dolayı, olumlu etkisi olmaktadır. Aggarwal ve diğ. (2011) ayrıca, KAPH'in gelişmekte olan ülkelerde finansal kalkınmayı teşvik ettiğini güçlü bir şekilde savunmaktadır.

Tablo 2.9. Kişisel Alınan Para Havalelerinin Etkilerine ilişkin Ampirik Literatür Taramasının Özeti

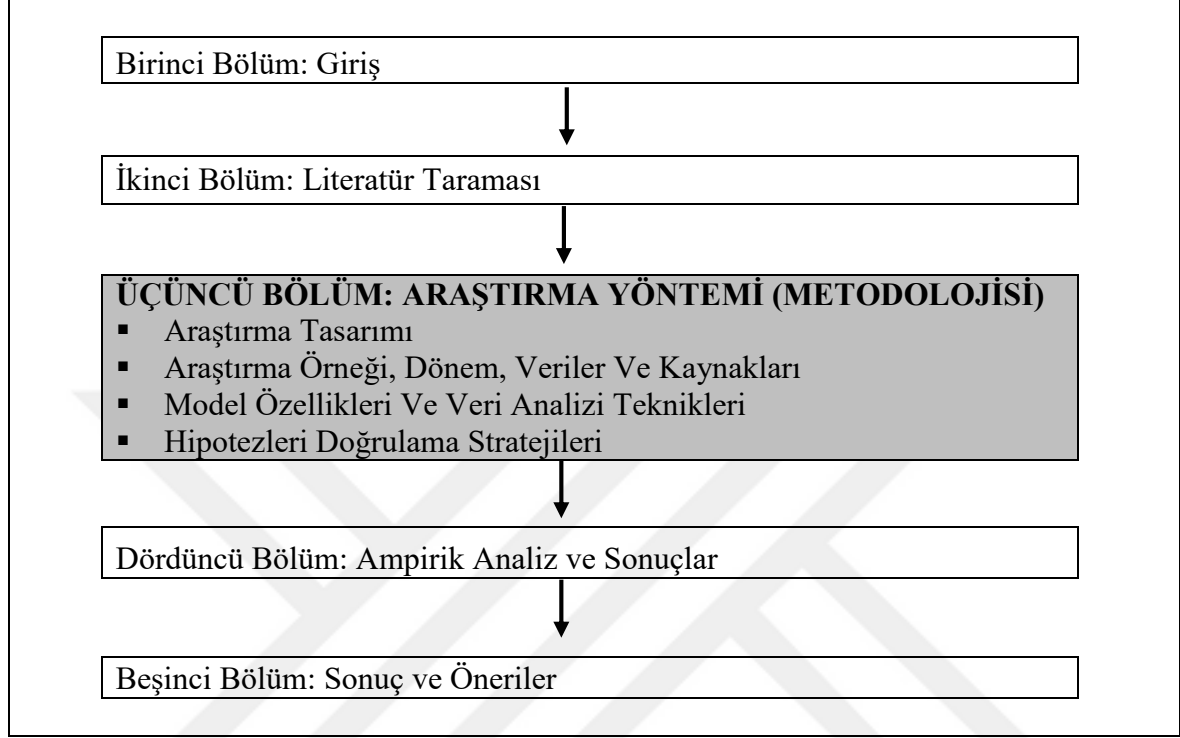
Yıl	Yazar	Metodoloji (Yöntem)					Sonuç Kategorisi (Pozitif, Negatif, Karışık)	Bulgular
		Ülke örneği	Dönem	Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	Teknik tahmin yöntemler		
2017	Adeola	Sahra Altı Afrika (SAA)'dan 4 ülke incelenmişti	1970'ten 2011'e	Kişi başına reel GSYİH	DYY ÷ GSYİH, Portföy Yatırımı ÷ GSYİH, Dış borç ÷ GSYİH, Dış Yardım ÷ GSYİH, Kişi Para Havale ÷ GSYİH	EKK; Eş bütünleşme testleri; Vektör Hata Düzeltme Modeli (VHDM); (Görünüşe İlişkin Olmayan Regresyon) Modeli.	Pozitif (Olumlu) etkiler	Olumlu etkisi: Büyüyen bir yabancı sermaye akışı şekli olarak KAPH, Sahra altı Afrika'da incelenmiş dört ülkeden ikisinde ekonomik büyümeye katkı sağladı.
2012	Zieseimer, T	52 ülke	1972'den 2005'e	Kişi başına GSYİH	Kişisel Alınan Para Havalari (KAPH) / GSYİH	Panel GMM, EKK		KAPH'in olumlu etkisi. Tasarruf, kamu harcamaları, eğitim üzerine ve kişi başına düşen GSYİH büyüme oranı üzerine doğrudan olumlu etkisi vardır
2009	Adenutsi	31 gelişmekte olan ülke: 15 SAA ve 16 Latin Amerika	1996'dan 2006'a	Log (Kişi başına reel GSYİH)	Kişi başına düşen KAPH (log biçiminde)	GMM sistemi		Pozitif. KAPH, büyümeye önemli katkı sağlar. LAC ülkelerinde (SAA ülkelerine göre) uzun vadeli açısından ekonomik büyümeye daha fazla etkiliydi.
2008	Acosta, et al.	54 sanayileşmiş ve gelişmekte olan ülke	1970'ten 2000'e; 5 yıllık süre	Kişi başına düşen GSYİH	KAPH) / GSYİH	GMM yöntemi		Pozitif. Büyüme artması; eşitsizlik ve yoksulluk azalması.
2007	Fajnzylber and Lopez	67 ülke; 21 LAC'den (Latin Amerika ve Kârayipler)	1991'den 2005'e	Kişi başına GSYİH (log) ve yatırım (log) GSYİH'ya oranı	Yurt dışı İşçilerden KAPH (log biçiminde)	Zamanla değişen değişkenler		Pozitif. Büyüme üzerine KAPH'in olumlu ve önemli bir etkisi vardır. Ayrıca, yurt içi yatırımlarda olumlu etkisi bulunur.
2001	Beine, Docquier & Rapoport	37 gelişmekte olan ülke	1988'den 1994'a	Kişi başına GSYİH büyüme oranı	Ortalama göç oranı; İşçilerin KAPH (GSYİH'nın% 'si)	Kesit (çapraz) verileri. Regresyon analizi EKK		Pozitif. Potansiyel bir beyin göçünün önemli kanıtı olmaktadır. Yüksek eğitime yapılan yatırımların bir parçası, yurtdışından elde edilen daha iyi gelirlerden kaynaklanmaktadır.
2011	Rao and Hassan	40 ülke	1960'ten 2007'e	İşçi başına üretim artış oranı (5 yıllık ortalama)	KAPH GSYİH'ye oranı	Regresyon yöntemi; GMM sistemi; dengesiz panel	Negatif (Olumsuz) etkiler	Negatif. KAPH'in doğrudan büyümeye etkileri önemsiz olmakla birlikte, az dolaylı büyümeye etkileri mümkün olabilir.
2005	Chami, Fullenkamp ve Jahjah	113 ülke	1970'ten 1998'e	Kişi başına düşen reel GSYİH (log)	Yurt dışı İşçi gelirleri ile Yatırımlar (GSYİH'ya oranı)	Kesit (çapraz) EKK analizi. Panel tahmini - tek ve iki yönlü analiz		KAPH'in büyümeye etkisi, (yatırımın GSYİH'ye oranının kontrol edilmesinden önce) bile olumsuz olmaktadır.
2004	Amuedo-Dorantes & Pozo	13 LAC ülkesi	1979'dan 1998'e	Kişi başına GSYİH	Yurt dışı İşçi gelirleri; yabancı yardım (her ikisi de log biçiminde)	Sabit etkiler EKK ve IV yöntemi		Negatif. Döviz kurunun değer yükselmesine yol açar.
2013	Ajilore and Ikhide	5 SAA ülkesi: Cape Verde, Lesoto, Nijerya, Senegal ve Togo	1985'ten 2009'a	Kişi başına reel GSYİH büyüme oranı	Göçmenlerden KAPH	ARDL kestirim tekniği	Önemsiz bir etki, belirsiz veya Karışık bir etki	Karışık. Cape Verde ve Nijerya'da göçmen paralarının büyüme üzerine olumlu ve önemli etkisi; Ancak Lesoto için az önemli ve olumsuz etkisi. Senegal ve Togo için uzun vadeli bir ilişki olduğuna dair bir kanıt yoktu.
2004	Buch and Kuckulenz	87 gelişmekte olan ülke	1970'ten 2000'e	Kişi başına GSYİH	KAPH / GSYİH ve kişi başına KAPH	GEKK yöntemi		Belirsiz. Olumsuz, ancak 1990'lara ait veriler analizden çıkarıldığında olumlu bulgular ortaya çıkar. Gelişmekte olan ülkelere istikrarlı para girişi bulunur.

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

Yukarıdaki literatür taramasından, çoğu araştırmanın ekonomik büyüme ya da finansal sistemle ilgili olarak, uluslararası sermaye akımının tek bir bileşeninin olmadığını incelemiş olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, bildiğimiz kadarıyla hiçbir çalışmada gelişmekte olan ülkelere yönelik uluslararası sermaye akımlarının her bir bileşeninin bankacılık sektörü üzerine etkisi bulunmamaktadır. Çalışma bu boşluğun kapatılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır; yani sermaye akımlarının her bir bileşeninden hangilerinin gerçekten bankacılık sektörünün kârlılığı üzerinde en fazla etkiye sahip olduğunu belirlemektedir. Bir sonraki bölümde, tezde uyguladığımız araştırma metodolojisi sunulmaktadır; yani örneklem, çalışmanın kapsadığı süre, değişkenler ile veri kaynakları, yöntem ve modelimizin özellikleri ile ekonometrik prosedürü gibi ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır.

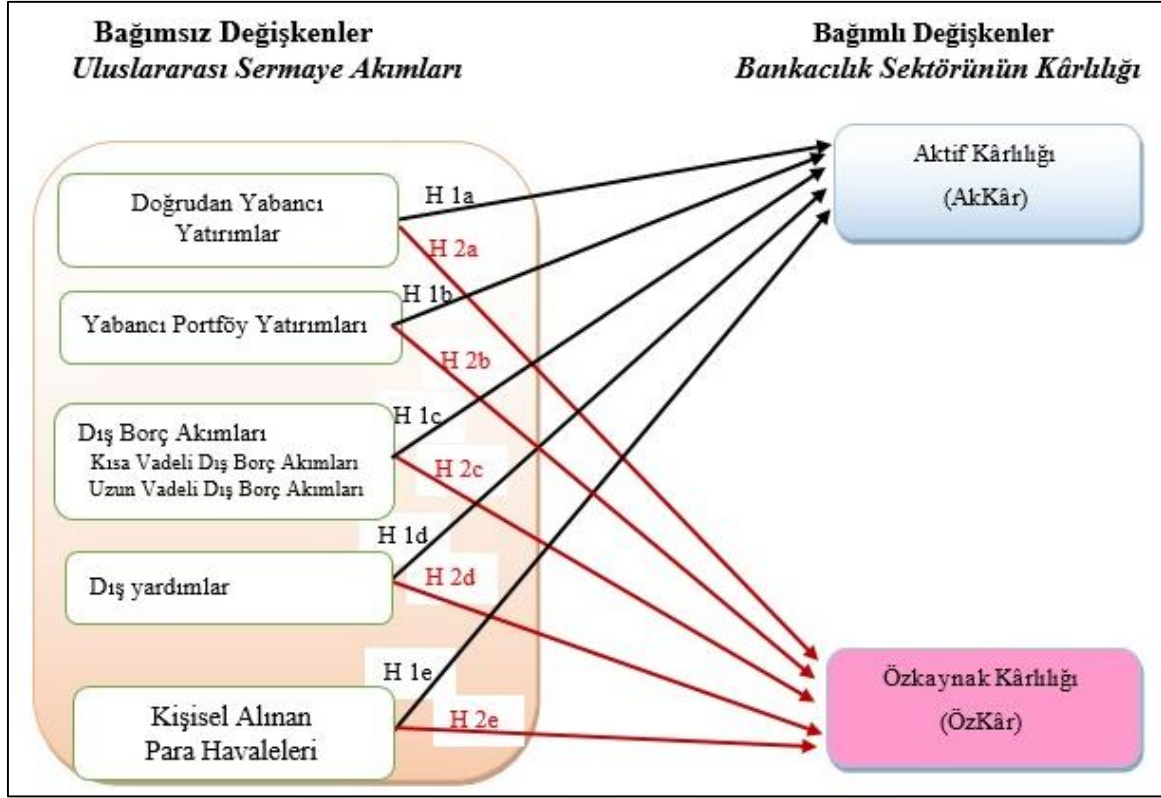
3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ (METODOLOJİSİ)

Tablo 3.1. Araştırma Planının Hatırlanması

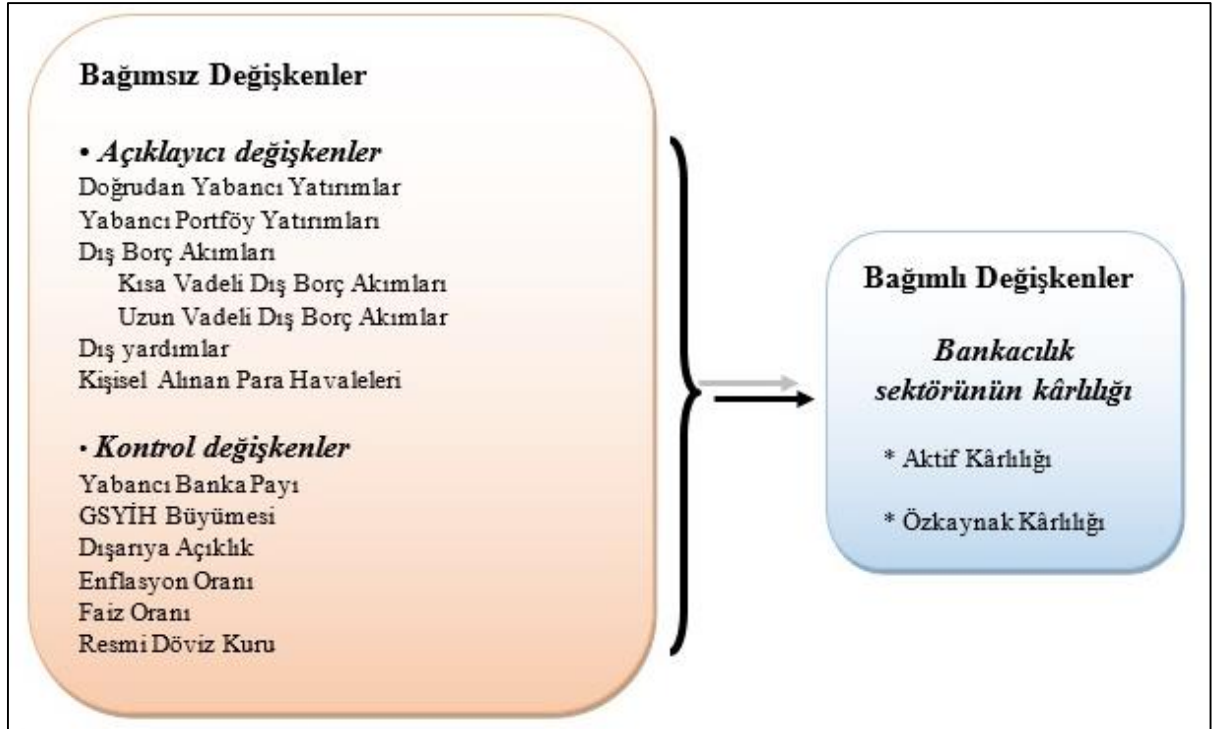
3.1. Araştırma Tasarımı

Bu çalışmada, önceki facto araştırma dizaynı (tasarı) kullanılmıştır. Bu da, daha önce yapılmış olayları içeren bir araştırma türüdür (Onwumere, 2009). Aşağıdaki diyagramlar (Şekil 1 ve 2) çalışmanın sentezlenen kavramını sunmaktadır: Şekil 1 hipotezlerle ve Şekil 2 bütün değişkenlerle birlikte hazırlanmıştır.

Şekil 3.1. Çalışmanın Hipotezlerini Gösteren Kavramsal Diyagramı

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

Şekil 3.2. Çalışmanın Kavramsal Diyagramı (bütün değişkenleri dahil ederek)

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

3.2. Araştırma Örneği, Dönem, Veriler Ve Kaynakları

3.2.1. Araştırmanın Örneği

Bu çalışmada örneklem, Türkiye'de faaliyet gösteren ve veri bulunan beş banka grubundan oluşmuştur. Veri toplama tarihine kadar, Türkiye'de faaliyet gösteren banka sayısı toplam olarak 52 olmuştur ve çalışma, USA'nın her bir banka türü (veya grubu) üzerine etkilerini analiz etmiştir; yani:

- ✓ 3 kamu bankası,
- ✓ 9 özel banka,
- ✓ Yirmi bir (21) yabancı banka,
- ✓ On dört (14) kalkınma ve yatırım bankası
- ✓ 5 katılım bankası ve
- ✓ Elli iki Türkiye'de faaliyet gösteren bütün bankalar.

Bu çalışmada uluslararası sermaye akımlarının beş bileşenini (yukarıda açıklandığı gibi) dikkate alıp, farklı banka türleri (veya grupları) üzerine etkilerini incelemiştir.

3.2.2. Veri Toplama Teknikleri Ve Dönem

Bu çalışma, çoğunlukla aşağıdaki veri kaynaklarından toplanan yıllık ikincil verileri kullanmıştır:

(1) Uluslararası sermaye akımları ve bileşenlerinin veri kaynakları için:

- ✓ Dünya Bankasından Dünya Kalkınma Göstergeleri (DKG)'nin Veri Tabanı,
- ✓ Dünya Bankasının Küresel Finansal Gelişimi (KFG)'nin Veri Tabanı,
- ✓ Dünya Bankasından İstatistik El Kitabı'nın Veri Tabanı,
- ✓ Uluslararası Finansal İstatistikler (UFİ)'in Veri Tabanı,
- ✓ Uluslararası Para Fonu (UPF)'nin Veri Tabanı ve
- ✓ Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (EİKÖ)'nün Veri Tabanı.

(2) Bankacılık sektörü için veriler Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)'nden toplanmıştır.

1980'lerde Türkiye gibi gelişmekte olan bazı ülkelerde finansal liberalleşmenin yürürlüğe girmesinden bu yana, çalışma 1975'ten 2016'ya kadar olan dönemi kapsamaktadır. Dönem,

özellikle gelişmekte olan ülkelere yönelik uluslararası sermaye akımlarındaki artış dikkate alınarak seçilmiştir. Nihayet, "reform sonrası dönemler"i kapsamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin büyük çoğunluğunun ekonomilerini serbestleştirmek ve modernize etmek için büyük reformlar geçirdiği dönemle ilgilidir. Bu ülkeler birbiri ardına politikayı değiştirmeye karar vermişlerdir. Piyasa ekonomilerini benimsemeye çalışmak için korumacı politikaları ve yoğun hükümet kontrollerini kademeli olarak terk etmişler. Böylece, veriler 42 yıllık bir süreyi içerip, üç alt döneme ayrılmıştır:

- İlki 1975'ten 2000'e kadar yer almaktadır. Aslında, 2000 yılı, Türkiye'nin ekonomik kriz yılını (Türkiye'deki para krizi) olarak temsil etmiştir ;
- İkincisi 2001'den 2008'e kadar (Türkiye'deki ekonomik kriz ile 2008'deki küresel finansal kriz arasında) yer almaktadır;
- Üçüncü dönem ise 2009'dan 2016'ya kadar yer almakta ve küresel finansal krizden sonraki dönemle ilişkilendirilmektedir.

3.2.3. Değişkenlerin Tanımı Ve Ölçümü

Literatürde uluslararası sermaye akımlarını ve banka kârlılığını değerlendirmek için kullanılan bazı ölçümler vardır. Bu tezde, bankaların kârlılığını değerlendirmek için iki değişken (ÖzKâr ve AkKâr) bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Bu değişkenler banka performans ölçütlerindeki son eğilimler doğrultusunda seçilmiştir (Mishkin ve Eakins, 2016). Uluslararası sermaye akımları, her bir banka türü için veri bulunan beş ana bileşen dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, beş kontrol değişken kullanılmıştır. Seçilen ölçümler aşağıda açıklanmıştır.

- Bağımlı değişkenler, bankacılık sektörü kârlılığıyla ilişkilidir (Aktif Kârlılığı: AkKâr ve Özkaynak Kârlılığı: ÖzKâr).
- Bağımsız değişkenler şunları içermektedir:
 - Sermaye akımları açıklayıcı değişkenler olarak kullanılmıştır; hepsi GSYİH yüzdesi olarak ifade edilmiştir. Tahminlerde kullanılan sermaye akımlarının bileşenleri; Doğrudan Yabancı Yatırımlar (DYY), Yabancı Portföy Yatırımları (YPY), Dış Borç Akımları (DBÇA), Net Resmi Kalkınma Yardımı ve Dış Resmi Yardımların (DYAR) ve Kişisel Alınan Para Havaleleri (KAPH).
 - Kullanılan kontrol değişkenleri aşağıdaki gibidir: GSYİH büyümesi (Δ GDP), Enflasyon oranı (Enfl), Faiz oranı (Faiz), resmi Döviz Kuru (DövKur) ve Dış Ticarete Açıklık (TicAç).

Aşağıdaki özet tablo 3.2’de değişkenlerimizin sentetik bir sunumu, tanımları ve bankacılık sektörünün kârlılığı üzerine etkilerinin beklentileri sunulmaktadır.

Tablo 3.2. Kullanılan Değişkenler, Tanımları (Ölçümleri) ve Kaynakları

Değişken	Sembol (Kısaltılma)	Tanım (Hesaplanma)	Beklenen Etki	Veri Kaynakları
1)- Bağımlı değişkenler				
Özkaynak Kârlılığı	ÖzKâr	Vergi Sonrası Kâr / Toplam Özkaynak (%)	NA	TCMB, BADMB,
Aktif Kârlılığı	AkKâr	Vergi Sonrası Kâr / Toplam Aktif (%)	NA	BAEPB Veritabanı
2)- Bağımsız değişkenler				
2.a)- Açıklayıcı değişkenler				
Uluslararası Sermaye Akımları (Toplam olarak)	USA	t yılında Türkiye’ye yönelik Uluslararası Sermaye Akımlarının Toplamı ABD doları cinsinden (GSYİH'nin% 'si)		UFİ, UPE, Merkez Bankalar, Dünya Bankası Veritabanı
Doğrudan Yabancı Yatırımlar	DYY	Doğrudan Yabancı Yatırımlar (GSYİH'nin% 'si)	+	
Yabancı Portföy Yatırımları	YPY	Yabancı Portföy Yatırımları (GSYİH'nin% 'si)	+	
Dış Borç Akımları	DBÇA	Dış Borç Akımları (GSYİH'nin% 'si) - Kısa Vadeli Dış Borç Akımları - Uzun Vadeli Dış Borç Akımları	(KVDBÇA) - (UVDBÇA) +	
Dış Yardımlar	DYAR	Dış Yardımlar (GSYİH'nin% 'si)	+	
Kişisel Alınan Para Havaleleri	KAPH	Kişisel Alınan Para Havaleleri (GSYİH'nin% 'si)	+	
2.b)- Kontrol değişkenler				
GSYİH Büyümesi	ΔGSYİH	t-1 yılından t yılına kadar Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Büyümesi (%)	+	UFİ, UPE, Merkez Bankalar, Dünya Bankası Veritabanı
Enflasyon Oranı	Enfl	GSYİH deflatorünün yıllık enflasyonu (%)	+/-	
Faiz Oranı	Faiz	Nominal oran, kısa vadeli devlet tahvilleri veya ticari banka mevduat faiz oranıdır (%).	+	
Resmi Döviz Kuru	DövKur	Ortalama yıllık dolar fiyatı	+/-	
Dış Ticarete Açıklık	TicAç	İhracat + İthalat (GSYİH'nin% 'si)	+	

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

3.2.3.1. Bağımlı Değişkenler: Bankacılık Sektörü Kârlılığının Ölçülmesi

Kârlılık, genellikle muhasebe oranları kullanılarak ölçülür. Bankanın büyüklüğünü düzelterken temel bir banka kârlılığı ölçümü, Aktif kârlılığı (AkKâr)’dır. AkKâr, performansın ölçülmesinde faydalıdır, çünkü bankanın yöneticilerinin (kâr elde etmek için) kullandıkları bankanın kaynakları veya varlıkları ne kadar etkin olduğunu gösterir (Schrish, Faiza ve Khalid, 2011; Mishkin ve Eakins, 2016). Yüksek AkKâr oranı, açık olarak bir bankacılık kuruluşunun iyi bir performansının veya kârlılığının bir göstergesidir (Bentum, 2012;

Macharia, 2016). Aktif kârlılığı olarak da ifade edilen oran, net kârın aktif toplamına oranına eşittir. Oran açısından işletme (yani bankanın) her bir para birimini kullanarak yüzde kaç kâr elde ettiği belirlenebilir (Aksoy & Yalçınar, 2013). AkKâr, bankaların kârlılığı hakkında faydalı bilgiler sağlasa da, banka sahiplerine (hissedarların) en büyük ilginin göstergesi değildir. Bankanın özkaynak yatırımlarına göre kârlılığı hakkında daha fazla endişelenirler. Bu da, Özkaynak Kârlılığı ile ölçülür.

Özkaynak kârlılığı (ÖzKâr) bir başka iyi bilinen ve kullanılan kârlılık oranıdır. Bu oran, net kâr rakamının öz kaynaklara bölünmesiyle hesaplanır. Her bir para biriminin (kâr olarak) şirketin hissedarlarına (veya bankanın hissedarlarına) getirdiği yüzdesi, ÖzKâr oranıyla belirlenir.

Daha önce de belirtildiği gibi, bu çalışmada Bankacılık kârlılığı için Aktif Kârlılığı (AkKâr) ve Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) kullanılmıştır. ÖzKâr ve AkKâr seçimi, gözlemlenen ülkenin bankacılık sektörüyle ilgili kârlılığı yakalama yeteneklerine dayanmaktadır; buna ek olarak; literatürde ve önceki birçok çalışmada yüksek sıklıkla kullanılmıştır (McDonald, 1999; Atasoy, 2007; Kosmidou ve Pasiouras, 2008; Chinoda, 2014; Ferrouhi, 2014; Alemu, 2015; Alshatti, 2016; Igan, Kutan ve Mirzaei, 2016; Maigua, Kohlscheen ve Mouni, 2016; Macharia, 2016 ve Murcia, & Contreras, 2018).

3.2.3.2. Bağımsız Değişkenler

3.2.3.2.1. Açıklayıcı Değişkenler: Uluslararası Sermaye Akımlarının Ölçülmesi

Doğrudan Yabancı Yatırımlar (DYY): DYY'nın, gelişmekte olan ülkelerin çoğu için uluslararası sermaye akımlarının ana bileşenlerden birisi hatta en büyük bileşeni olduğu bilinmektedir. Bu bileşen stok şeklinde veya akım şeklinde değerlendirilebilir. Uzun vadeli bankacılık sektörünün kârlılığı üzerine etkileriyle ilgilenmek için, DYY'nın akım değerleri kullanılmıştır. Bu çalışmada DYY'nın GSYİH yüzdesi olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, GSYİH'nın bir yüzdesi olarak doğrudan yabancı yatırım akımlarının birçok değerli çalışmada kullanıldığı söylenebilir. Örneğin 1997'de Mello, 2003'te Choe, 2004'te Alfaro ve ark., 2005'te Li & Liu, 2006'da Lensink ve Morrissey ve 2017'de Adeola. Doğrudan yabancı yatırımların, gelişmekte olan ülkelerin bankacılık sektörü kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi olması beklenmektedir.

Yabancı Portföy Yatırımları (YPY): YPY, Doğrudan Yabancı Yatırımlardan sonra uluslararası sermaye akışlarının ikinci en büyük bileşenini temsil etmektedir. Bu, özellikle Sahra altı Afrika dışındaki gelişmekte olan ekonomiler için geçerlidir. Çalışmanın mevcut durumunda, akım verilerinin kullanımının uygun olduğu görülmektedir. DYY'de olduğu gibi ve Adeola (2017) gibi araştırmacıların çalışmalarında da YPY'nın GSYİH yüzdesi olarak hesaplanmıştır. DYY gibi, YPY'nın bankacılık sektörünün kârlılığı üzerine olumlu etkisi olacağı beklenmektedir.

Dış Borç Akımları (DBÇA): Kısa vadeli dış borç ile uzun vadeli dış borç arasında açık bir ayrım olduğu bilinmektedir. Fosu (1996), Adegbite ve ark. (2008), Checherita & Rother (2010), Akram (2013) ve Adeola, (2017), gibi bazı araştırmacılar bu değişkeni GSYİH yüzdesi olarak hesaplamıştır. Dış borç akışlarının, bankacılık sektörü kârlılığı üzerine Karışık bir etkisinin olacağı beklenmektedir. Başka bir deyişle, önce belli bir eşiğe ulaşıncaya kadar olumlu bir etki, daha sonra da olumsuz olabilecektir.

Dış Yardımlar (DYAR): Dış yardımlar, özellikle bazı Sahra altı Afrika ülkelerine yönelik uluslararası sermaye girişlerinin önemli bir bileşenini temsil etmektedir. Bu bileşen, Net Resmi Kalkınma Yardımı (RKY) ve Alınan Resmi Yardımlar (ARY)'i içermektedir. Bu çalışmadaki sermaye akışı ölçümlerini standartlaştırmak için, bu bileşen GSYİH'nın yüzdesi olarak da hesaplanmıştır. Buna ek olarak, başka araştırmacılar da önceki çalışmalarında o bileşeni kullanmışlardır. Bunlar, Hansen & Tarp (2001), Easterly (2003), Moreira (2003), Islam (2003) ve Adeola (2017) 'dır. Bu göstergenin, bankacılık sektörü kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi olacağı düşünülmektedir.

Kişisel Alınan Para Havaleleri (KAPH): Çalışmada bu bileşen kullanıldığı için “Yabancı Sermaye Akımları” yerine, daha kapsamlı bir ifade yani “Uluslararası Sermaye Akımları” terimini kullanmaya olanak verir. Nitekim, yurt dışına göç etmiş, ancak dönemsel olarak kendi ülkelerine para gönderen gerçek kişiler veya tüzel kişiler (şirketler) vardır. Dünya Bankası'nın veritabanında, göçmen para transferleri (hem yerli hem de yabancı), çalışanların ücretlendirilmesi ve kişisel transferlerin bütünü bir araya getirilip genel bir tutar oluşturulmuştur; yani : Kişisel Alınan Para Havaleleri. Bu mevcut olan çalışmada GSYİH'ya yüzdesi olarak hesaplanmıştır. Beine ve ark. (2001), Mundaca (2009), Barajas ve ark. (2009) ve Catrineseu ve ark. (2009) gibi, önceki çalışmalarında KAPH değişkenin

değerlerini kullanmışlardır. Ancak diğer araştırmacılar ise KAPH'nın GSYİH yüzdesi olarak daha çok kullanmışlardır. Bunların arasında, Acosta ve ark. (2008), Giuliano ve Ruiz-Arranz (2009), Gupta ve diğ. (2009), Chowdhury (2011), Nyamongo ve diğ. (2012); Lartey (2013) ve Adeola (2017) sayılabilir. Kişisel Alınan Para Havaleleri'nin bankacılık sektörü kârlılığı üzerine etkileri, nasıl kullanıldığına bağlı olabilir. Bu etkilerin yatırıma yönelik olması halinde olumlu etkisi olması, ancak tüketime yönelik olması halinde olumsuz etkisi olması beklenmektedir.

3.2.3.2.2. Kontrol Değişkenler

Bu çalışmada, açıklayıcı değişkenlerde kullanılan uluslararası sermaye akımlarının beş bileşenine ek olarak, beş ek kontrol değişkeni kullanılmıştır. Bunlar önceki (geçmiş) çalışmalarda kullanılan standart değişkenlerdir. Seçim, verilerin hazır bulunması da dikkate alınarak yapılmıştır. Söz konusu değişkenler aşağıda açıklanmıştır.

Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Büyüme Oranı: Demirgüç-Kunt ve Huizinga (1999), Kosmidou ve Pasiouras (2008), Chinoda (2014), Alemu (2015) ve Macharia (2016)'de gibi geçmiş çalışmaların çoğunda GSYİH büyüme oranı kullanılmıştır. Buna paralel olarak, bu çalışmada Dünya Kalkınma Göstergeleri (DKG)'nden güncellenmiş ve elde edilen GSYİH'nin yıllık büyüme oranı da bir ölçüt olarak kullanılmıştır (Dünya Bankası, 2018).

Enflasyon oranı: Enflasyon oranı, tüketici fiyat endeksinin büyüme oranları olarak ölçülür. Bu gösterge, uzun bir süre boyunca yüksek dengesizliğin makroekonomik dengesizlik olarak algılandığı ölçüde sıklıkla kullanılmaktadır ve analiz edilmektedir (Atasoy, 2007; Kosmidou ve Pasiouras, 2008; Chinoda, 2014; Alemu, 2015; Okonkwo ve diğerleri, 2015; Macharia, 2016; Maigua ve Mouni, 2016; Alshatti, 2016 ve Adeola, 2017). Bu değişkenin banka kârlılığı üzerinde karışık bir etkisinin olduğu varsayılmaktadır. Aslında, az volatil bir enflasyon oranının, ekonomik istikrar üzerine etkisi pozitif olabilmektedir. Bu da ülkedeki uluslararası sermaye akışlarında bir artışa yol açmalıdır. Öte yandan, yüksek ve / veya çok volatil enflasyon oranlarına sahip bir ekonomide etkiler olumsuz olacaktır.

Faiz Oranı: Bu değişken, ticari veya benzeri bankalar tarafından talep, zaman veya tasarruf mevduatı için ödenen mevduat faiz oranı olarak hesaplanır. Literatürlerde olduğu gibi bazı

yazarlar reel faiz oranını kullanmayı tercih etmiştir (Demirgüç-Kunt ve Huizinga, 1999; Bhayani, 2010 ve Alshatti, (2016).

Döviz Kuru: Bu değişkenin kullanımı, Kodongo ve Ojah (2012), Alemu (2015), Okonkwo ve ark. (2015), Maigua ve Mouni (2016), Macharia (2016) ve Adeola (2017) gibi yazarların çalışmalarında belli olmuştur. Enflasyon oranı gibi, uzun bir süre boyunca yüksek düzeyde dalgalı bir döviz kuru olması, bir ülkenin makroekonomik istikrarsızlığına işaret ederek yabancı yatırımcılar için şüphe uyandırabilir; bu nedenle bankacılık sektörünün kârlılığı üzerinde olumsuz bir etkisi olabilir.

Dış Ticarete Açıklık (GSYİH'nın %si): Bu gösterge ise, Rajan ve Zingales (2003) tarafından önerilen endekse göre ölçülür. GSYİH'nın bir yüzdesi olarak mal ve hizmet ihracatının ve ithalatının toplamıdır. Bir ülke veya ekonominin dışarıya kârşısı açıklık derecesini gösterir; oran ne kadar yüksek ise, söz konusu olan ekonomi veya ülke de o kadar açık olur. Literatürde Chinn & Ito (2006), Ndikumana & Verick (2008), Adams, (2009), Aizenmann ve ark. (2013) ve Adeola (2017) tarafından bu ölçüt kullanılmış olarak belirlenmiştir. Bir ülkenin açıklık seviyesi, ekonomideki sermaye akışlarının kalitesini belirlemiştir. Bu değişkenin banka kârlılığı üzerinde karışık bir etkisi beklenmektedir. İhracatın ithalata egemen olması durumunda etki pozitif (olumlu), aksi takdirde negatif (olumsuz) olabilir.

3.3. Model Özellikleri Ve Veri Analizi Teknikleri

3.3.1. Panel Veri Yöntemi

Panel regresyonlarında, Kısmi En Küçük Kareler (KEKK) regresyon yönteminden farklı olarak kullanılan iki ana yaklaşım vardır. Bu yöntemler Sabit Etkiler Modeli (SEMo) ve Rastgele Etkiler Modeli (REMo)'dir. Bu modelleri incelemeden önce, panel veri regresyon modeli aşağıdaki gibi yazılabilir:

$$Z_{it} = \alpha_{1it} + \alpha_{2it} X_{2it} + \dots + \alpha_{pit} X_{pit} + \varepsilon_{it} \quad (A)$$

Yukarıdaki genel model, "p" değişkenine sahip olup "i = 1,2, ..., G" enine kesit birimidir; t = 1,2, ..., n ise zaman serisi göstermektedir.

α_{2it} 'dan α_{pit} 'e bilinmeyen katsayıların eğimini temsil etmektedir. Sabit terimi temsil eden α_{1it} ve α_{2it} katsayıları hem zaman hem de kesitsel etkileri içerir; ayrıca dönemler ve birimler için farklılaşma imkanı sağlar. Buna ek olarak, olası olmayan hata teriminin ε_{it} 'in sıfır ortalamasına ve sabit bir varyansa sahip olduğu varsayılır; $E[\varepsilon_{it}] = 0$ and $Var[\varepsilon_{it}] = \sigma_e^2$. Katsayıların eğimi bilinmemiş olup farklı kesitsel birimler ve farklı zaman dilimleri için değişkenlik göstermektedirler. Bununla birlikte, model tahmin edilirken, hata teriminin ve katsayıların eğiminin sabit olduğu varsayılmaktadır.

Tahmin etmek için iki model (SEMo veya REMo) arasında uygun olan belirleyecek testler vardır. Örneğin, Hausman (1978) tarafından önerilen spesifikasyon testi. Eğer testten sonra, sonuçlarda p-değerinin %5'in altında olduğu gösterilirse, SEMo uygun model olacaktır ve Genelleştirilmiş Moment Metodu (GMM) uygulanmalıdır. Ancak, eğer p-değeri %5'ten fazla ise, REMo uygun model olacaktır ve Genelleştirilmiş Lineer Modeller (GLM) uygulanmalıdır.

3.3.1.1. Sabit Etkiler Modeli (SEMo)

SEMo aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

$$Z_{it} = \bar{\alpha} + \beta_i + \alpha_{2it}X_{2it} + \dots + \alpha_{pit}X_{pit} + \varepsilon_{it} \quad (B)$$

Yukarıdaki (B) denklemden, $\alpha + \beta_i$ birim-özü konstantı temsil eder; $\bar{\alpha}$ konstant sabit bir ortalamaya sahiptir. β_i ise, birim için konstant terim ortalamasından farkı temsil etmektedir. (B) denklemi tahmin etmek için uygun tahmin yöntemi β_i 'nin sabit mi yoksa rasgele mi olduğuna bağlıdır (Judge, Griffiths, Hill, Lutkepohl and Lee, 1985). (B) denklemdeki hata terimi ile açıklayıcı değişkenler arasında bir ilişki varsa, SEMo uygun model olarak kabul edilir. Çünkü bu durumda, SEMo tahmin edicileri tarafsızdır. Ayrıca, değişkenlerin sayısı küçük ve gözlemlerin sayısı (n) büyükse, SEMo tercih edilen modeldir.

3.3.1.2. Rastgele Etkiler Modeli (REMo)

SEMo'in varsayımının tersine, eğer bireysel etkiler modeldeki açıklayıcı değişkenlerle ilgili değilse, sabit terimlerin birimlere göre rastgele dağıtıldığını varsaymak ve buna göre modelleme yapmak daha uygundur (Wooldridge, 2002). Bu nedenle, (A) denklemdeki (α_{1it})

olan konstant sabit değildir; dolayısıyla $\bar{\alpha}$ ortalaması rastgele bir değişken olacaktır. Bu durumda, her birim için sabit terim değeri $\alpha_{1it} = \alpha + \mu_i$. μ_i olacaktır. μ_i , sıfır ortalama ile sabit sapmaya sahip rastgele bir hata terimidir. REMo denklemi aşağıdaki gibi yazılabilir:

$$Z_{it} = \bar{\alpha} + \beta_i + \alpha_{2it}X_{2it} + \dots + \alpha_{pit}X_{pit} + \varepsilon_{it} + \mu_i \quad (C)$$

Yukarıdaki (C) denklemden hata terimi (μ_i) bileşik bir hata terimi olup bileşenleri bireysel hata terimi (u_i) ile panel hata terimi ε_{it} olmaktadır. SEMo ve REMo arasındaki temel fark, (B) ve (C) denklemler karşılaştırılarak görülebilir. SEMo'nde, her kesitsel birimin kendi sabit terimi vardır; REMo'nde sabit terim, Bütün kesitsel birimler için ortalama konstant terim (β) verir ve μ_i hata terimi ise her kesitsel birim için sabit terimin rastgele sapmasını temsil etmektedir.

Etkili REMo tahmininde kullanılan tahmin yöntemi Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM)'dir. Panel verilerindeki kesitsel birimlerin sayısı yüksekse ve süre kısaysa, REMo, SEMo'nden daha etkili tahminler sağlar. Öte yandan, eğer n sayısı büyükse ve değişken sayısı (G) küçükse, iki öngörücü sonuçların arasında çok az bir fark beklenir; ve daha önce belirtildiği gibi, SEMo daha çok tercih edilir. Ancak, n sayısı daha az ve G daha fazlaysa, öngörülen iki sonucun arasında anlamlı bir fark beklenir. Bu durumda, REMo daha uygun bir model olarak kabul edilir, dolayısıyla SEMo uygulanmaz (Hsiao, 2003).

Bir modelde, değişkenler arasındaki ilişkiyi incelerken potansiyel otokorelasyon ve heteroskedastisite problemlerinin ortaya çıkabileceğini hatırlatmak da önemlidir. Bu durumlarda, bu sorunları çözmek için kullanılan başka bir yöntem daha vardır: Hansen (1982) tarafından önerilen Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM). En küçük Kareler (EKK) veya Maksimum Olabilirlik Çıkarımı (Maximum Likelihood Estimation) yöntemlerinden farklı olarak, GMM yönteminde verilerin hangi işlemleri kullanması gerektiğini bilmesi gerekmez. GMM yöntemiyle bir parametre tahmin edildiğinde, tahmin ediciler son derece güçlü ve sağlam olacaktır. Ancak, harici değişkenlerin arasında, hangisinin araç olarak kabul edildiğini düşünmek önemlidir. GMM yönteminin daha ayrıntılı açıklamaları bir sonraki bölümde verilmektedir.

3.3.2. Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)’nun Anlaşılması

GMM'yu iyice anlamak için, bu bölümde açıklanan birkaç nokta tartışılmaktadır. Yani: tanımı, kullanım koşulları veya özellikleri, avantajları ve zorlukları.

3.3.2.1. Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)’nun Tanımı

GMM, Genelleştirilmiş Momentler Metodu anlamına gelir. İstatistiksel modellerde parametreleri tahmin etmek için genel bir yöntemdir. GMM, model parametrelerinin fonksiyonu olan moment koşullarını kullanmakta ve o parametrelerin gerçek değerlerinde beklentilerinin sıfır olduğu verileri kullanır. GMM aynı zamanda dinamik bir panel tahmincisidir. Hatırlatalım ki, uzunlamasına (boylamsal) veri olarak da adlandırılan “panel verileri” zaman içinde ölçümleri içeren çok boyutlu verilerdir. Aynı birim için birden fazla zaman diliminde elde edilen çoklu olayların gözlemini içerirler. Bu birim firmalar, bireyler, ülkeler vb. olabilir. Genelleştirilmiş Momentler Metodunun büyük örnek analizi, Hansen (1982) tarafından önerilmiştir. Panele ilişkin Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM) ise, Arellano ve Bond (1991) tarafından önerilip, daha sonra Arellano & Bover (1995) ve Blundell & Bond (1998) tarafından geliştirilmiştir.

Modelde, değişkenler arasındaki ilişki incelenirken ortaya çıkabilecek potansiyel otokorelasyon ve heteroskedastisite problemleri Hansen (1982) tarafından önerilen GMM ile çözülebilir. En küçük kareler (EKK) veya maksimum olabilirlik (MO) yöntemlerinden farklı olarak, GMM yönteminin verilerin hangi işlemleri kullanması gerektiğini bilmesine gerek yoktur. GMM yöntemi ile bir parametrenin tahmin edildiğinde, tahminçiler güçlü ve sağlam olacaktır. Ölçek fonksiyonu minimize etmek için genel denklem şu şekilde ifade edilir:

$$q = \bar{m}(\theta)' W_m \bar{m}(\theta), \quad (D_1)$$

W , (ağırlık matrisi), momentin varyansı olan m ile orantılıdır. Bununla birlikte, optimum ağırlık matrisi aşağıdaki gibi şekillendirilir:

$$W_{GMM} = \{Asy.Var [\sqrt{n} * \bar{m}_n(\theta)]\}^{-1} \quad (D_2)$$

GMM ağırlıklarının hesaplanmasında, heteroskedastisite problemini çözmek için White'ın yöntemi (dönem ağırlıklarından faydalanarak) kullanılabilir. Bu noktada, hangi değişkenlerin harici olarak alet değişkeni olarak kabul edildiğini değerlendirmek de önemlidir

3.3.2.2. GMM'yi Kullanırken Koşullar Veya Özellikler

GMM, aşağıdaki durumlarda seçilebilmektedir:

- Dinamik panel modelleri;
- Az zaman aralığı (t), çok sayıda enine kesit veya grup (N) ”paneller,
- Kesinlikle eksojen olmayan bağımsız değişkenler, yani bu değişkenler hata teriminin geçmiş ve muhtemelen şimdiki gerçekleştirmeleriyle ilişkili oldukları anlamına gelir (endojenite);
- Keyfi olarak (isteğe bağlı olarak) dağıtılmış sabit etkiler;
- Varyans (eteroskedastisite);
- Paneller veya gruplar içindeki otokorelasyon.

GMM’yu tartışırken, enstrümanlar ve moment koşulları veya kısıtlamaları da konuşuyoruz tartışılır. GMM’de iki enstrüman kategorisi vardır: iç enstrümanlar ve dış enstrümanlar. Ve GMM örneği, endojen bir regresör ile (doğrusal) regresyon modelini varsayar: $Y = X'\beta + u$.

Burada: Y ve u, $N \times 1$ vektörleridir; β ise $K \times 1$ bilinmeyen parametrelerin vektörüdür; ve X, açıklayıcı değişkenlerin bir $N \times K$ matrisidir.

Endojenlik varsayımı nedeniyle, $N \times L$ olan Z bir matris varsayılmaktadır ve $L > K$.

Z matrisinin bir değişken serisini içerdiği varsayılır (yani, bir geçerli enstrüman serisi); bu değişkenler, X ile oldukça ilişkilidir ancak u hata terimine diktir.

Koşullar şöyledir:

- N (kesit veya grup sayısı) $> T$ (zaman aralığı)
- GMM enstrümantal değişkenler (IV) tahminini kullanır
- Z enstrümanları eksojen olmalıdır, $E(Z'u) = 0$
- Z enstrümanların sayısı olarak, $Z < \text{veya} = N$ (grupların sayısı).

3.3.2.2.1. GMM Tahmin Edicilerinin Kategorileri

GMM'de iki tahmin edici kategorisi vardır: aşağıdaki tablo 3.3'de açıklandığı gibi “Fark GMM” ve “Sistem GMM”.

Tablo 3.3. Difference GMM vs System GMM

Fark GMM	Sistem GMM
Fark GMM, Arellano ve Bond (1991) tarafından önerilmiştir. 1) - Endojenliği şu şekilde düzeltir: ✓ Bütün regresörleri farklılaşma boyunca dönüştürerek, ✓ Sabit etkileri giderir, ✓ Ancak, bu ilk fark dönüşümünün bir zayıflığı vardır; çünkü, önceki gözlemi çağdaş olandan çıkarır ve böylece dengesiz bir paneldeki boşlukları büyütür. Öyleyse dengesiz bir panel olduğunda, “Fark GMM”yu uygulayarak, sonuçları bazı durumlarda zayıflatır.	Sistem GMM, Arellano ve Bover (1995) ve Blundell & Bond (1998) tarafından önerilmiştir. 1) - O da endojenliği düzeltir, ancak şu şekilde: ✓ Etkinlik Verimliliği önemli ölçüde artırmak için daha fazla enstrüman ortaya koyarak, ✓ Sabit etkilerle ilişkisiz (egsojen veya dışsal) hale getirme için enstrümanları dönüştürür; 2) - İki denklemden oluşan bir sistem kurar: ilki orijinal denklem, ikincisi dönüştürülmüş denklem olmaktadır. 3) - Sistem GMM ortogonal sapmalar kullanır. Önceki gözlemi çağdaş olandan çıkarmak yerine, bir değişkenin gelecekteki mevcut gözlemlerinin ortalamasını çıkarır. Yani, ne kadar boşluk olursa olsun, her bireyin sonuncusu dışındaki Bütün gözlemler için hesaplanabilir olması nedeniyle veri kaybını en aza indirir.

Kaynak: Literatür taraması sonucu yazar tarafından oluşturulmuştur

3.3.2.2.2. Sistem GMM İle Fark GMM Arasında Seçim

Bond (2001) tarafından önerilen Thumb kuralına göre:

- Dinamik model başlangıçta, birleştirilmiş En Küçük Kareler (EKK) ve En Küçük Kareler Kukla Değişkenleri (EKKKD) yaklaşımıyla (yani, sabit etkiler yaklaşımını kullanarak) tahmin edilmelidir.
- Birleştirilmiş EKK tahmini, üst sınırlı bir tahmin olarak kabul edilirken, karşılık gelen sabit etki tahmini, düşük sınırlı bir tahmin olarak kabul edilmelidir.
- Eğer elde edilen Fark GMM tahmini sabit etkiler tahminine yakın ya da altındaysa yapılan tahmin zayıf enstrüman nedeniyle taraflı veya etki altında kalmış anlamına gelir. Dolayısıyla bir Sistem GMM tahmincisi tercih edilmelidir.
- Değişken rastgele bir özellik (kalıcı) sergilerse, Sistem GMM'yu kullanılması önerilir.

3.3.2.2.3. GMM Yöntemi Kullanılırken Yapılması Gereken Teşhisler

Bir GMM tahmini kullanırken, dikkat edilmesi gereken bazı teşhisler vardır; yani:

- 1) İlk diyagnostik (teşhis veya tanı kontrolü), entrümanların geçerliliği için iki testle ilgilidir:
 - Hansen (1982) J testi ve Sargan (1985) aşırı tanımlayıcı kısıtlamaların testi: kullanılan entrümanların genel geçerliliğinin sıfır hipotezlerini test eder.
 - Bu sıfır hipotezleri red etmeme durumunda, entrümanların seçimine destek verilmektedir.
- 2) İkinci diyagnostik kontrol, hata teriminin otokorelasyon / seri korelasyon testi ile ilgilidir:
 - Farklılaşmış hata terimlerinin birinci ve ikinci dereceden seri olarak ilişkilendirildiği ‘sıfır hipotezinin’ test edilmesi.
 - İkinci dereceden seri korelasyonun sıfır hipotezini reddetmemesi halinde, orijinal hata teriminin seri olarak ilişkisiz olduğu ve moment koşullarının doğru olduğu anlamına gelir (yani, $AR(2) > 0.05$).

Not: Hansen istatistiklerinde bir not ... “Aşırı tanımlayıcı kısıtlamaların geçerliliği için test yaparken Hansen istatistiklerinden şüphelenmek gerekmektedir. Eğer p-değerleri “gerçek olamayacak kadar iyi” gibi görünürse, dikkatli olmak gerekmektedir (Adeleye, 2018).

- Eğer p-değeri 0.2 ile 0.4 arasındaysa tedbirli olmak gerekmektedir,
- Eğer p-değeri 0.4 ile 0.6 arasındaysa dikkatli olmak gerekmektedir,
- Eğer p-değeri 0.6 ile 0.9 arasındaysa büyük bir şüphecilikle muamele edilmek gerekmektedir,
- Eğer p-değeri 0.9'dan büyük ise ihmal gerekmektedir.

“... Riskler nedeniyle, bir Hansen testi olup, 0.1'in altında çıkan p-değeriyle rahatlık edilmez. Potansiyel sorun belirtileri olarak 0.25 gibi daha yüksek değerlerin dikkate alınması gerekmektedir” (Roodman, 2009).

3.3.2.3. GMM Yönteminin Kullanılmasının Avantajları Ve Eksiklikleri

3.3.2.3.1. GMM Yönteminin Kullanılmasının Avantajları

GMM ile tahmin edilmesinde bazı avantajlar sunulmaktadır. Bunlar:

- 1) Daha önce de belirtildiği gibi, GMM dinamik bir panel veri tahmincisidir.
- 2) GMM savunucularına göre, eşzamanlılık yanlışlığı ve ters nedensellik sorunlarına çözüm sağlanmasını mümkün kılar (Adeleye, 2018). Dahası, bireysel ve zamansal etkileri kontrol eder.
- 3) GMM şunları da kontrol eder:
 - Dinamik bir panel modelinde, gecikmeli bağımlı değişkenin içsellliği (Endojenitesi).
 - Endojenite, modeldeki açıklayıcı değişken ile hata terimi arasında korelasyon olduğu anlamına gelir. Böylece endojenite problemini çözmeyi mümkün kılar (değişkenlerin gecikmelerinden kaynaklanan bir dizi enstrümantal değişken kullanarak).
 - İhmal edilen değişkenlerin önyargısı
 - Gözlenmeyen panel heterojenliği
 - Hataların ölçümü

3.3.2.3.2. GMM Yönteminin Kullanılmasının Eksiklikleri

GMM tahminini kullanırken bazı zorlukları ortaya çıkabileceğini not etmek önemlidir (Adeleye, 2018). Bunlar:

- 1) Kârmaşık olmaktadır ve kolayca geçersiz tahminler yapılabilir;
- 2) GMM kodları kolayca manipüle edilip farklı sonuçlar ortaya çıkabilir;
- 3) Kesitsel bağımlılığı dikkate alınmaz;
- 4) Yapısal kırılmaları dikkate alınmaz;
- 5) Çok uzun süreli serilere sahip paneller için önerilmez;
- 6) GMM sonuçları, ivstyle parantezinde listelenen değişkenlere tepki verir. Bunlar dışsal enstrümanlardır. Bu değişkenler ne kadar çok değiştirilirse, sonuçlar da o kadar çok değişir;

- 7) Çok fazla enstrüman varsa, Sargan / Hansen testini zayıflatılabilir ve bazı mantıksız p değerleri verebilir;
 - 8) Enstrümanlar paneldeki tekil birimleri sayıca fazla tutarsa, sonuçlar da yanlış olur;
 - 9) Kaç enstrüman sayısının “çok fazla” olduğu sorusu. Literatür tarafından hala bu konu net (belli) değildir.
- Monte Carlo simülasyon kanıtında, fazla olan enstrüman sayısının yarıya indirilerek, yanlış (önyargı) sonuç riskini, %40 azaltılabileceği gösterilmiştir.

3.3.3. Model Özellikleri

İlk olarak, aşağıdaki temel modeli göz önüne alınır:

$$\Phi_t = f(X_t, K_t) \quad (1)$$

Burada, Φ_t ile temsil edilen bankacılık sektörü kârlılığının (ÖzKâr ve AkKâr) ölçümleri değişimli olarak alınmaktadır; (X_t) matrisi ise uluslararası sermaye akımlarının beş farklı bileşenlerini temsil etmektedir (yukarıda tanımlandığı gibi). Bu bileşenlere ilişkin oluşturulan ölçümleri ise bütün modellerde aynı kalmaktadır. Kontrol değişkenleri temsil eden (K_t) , daha önce yukarıda tanımlanmış olanlardır. İki bağımlı değişken kullanılmakta olduğu için çoklu bir regresyon modeli olan bir denklem sistemi olarak formüle edilmiştir. Ayrıca, bu etkinin doğrusal olmayan birliğinin varlığını kontrol etmek için iki farklı model (doğrusal ve doğrusal olmayan) kullanılır.

Sonuçları karşılaştırmak için, USA'nın bileşenlerinden hangisinin en yüksek ve en güçlü etkiye sahip olduğunu belirlemek amacıyla her birisinin etkisi gözlenmiştir; ve Türkiye bankacılık sektöründe hangi banka gruplarının kârlılığı üzerine etkisi olduğu incelenmiştir. Ancak, kontrol değişkenlerinin etkileri bu çalışmanın odağı değildir. Denklem (1) aşağıdaki biçimde yeniden yazılabilir:

$$\Phi_{it} = \lambda_i + \sum_{n=1}^6 \alpha_n X_{nt} + \sum_{n=7}^{12} \alpha_n K_{nt} + \lambda_t + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

Böylece, ampirik doğrusal modelin açık formu aşağıdaki gibi bir denklem sistemine dönüştürülebilir:

$$\begin{cases} \text{ÖzKâr}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{DYY} + \alpha_2 \text{YPY} + \alpha_3 \text{KVDBÇA} + \alpha_4 \text{UVDBÇA} + \alpha_5 \text{DYAR} + \alpha_6 \text{KAPH} + \alpha_7 \text{GSYİS} + \alpha_8 \text{Enfl} + \alpha_9 \text{Faiz} + \alpha_{10} \text{DövKur} + \alpha_{11} \text{TicAç} + \varepsilon_1 \\ \text{AkKâr}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{DYY} + \alpha_2 \text{YPY} + \alpha_3 \text{KVDBÇA} + \alpha_4 \text{UVDBÇA} + \alpha_5 \text{DYAR} + \alpha_6 \text{KAPH} + \alpha_7 \text{GSYİS} + \alpha_8 \text{Enfl} + \alpha_9 \text{Faiz} + \alpha_{10} \text{DövKur} + \alpha_{11} \text{TicAç} + \varepsilon_1 \end{cases}$$

Açıklama:

• **Bağımlı değişkenler:**

- ✓ ÖzKâr_{it} : t yılında i banka tipleri (grupları) için Özkaynak Kârlılığı ,
- ✓ AkKâr_{it} : t yılında i banka tipleri (grupları) için Aktif Kârlılığını temsil etmektedir.

• **Bağımsız değişkenler:**

- ✓ *Açıklayıcı değişkenler*: " t " yılında Türkiye'ye yönelik DYY, YPY, KVDBÇA, UVDBÇA, DYAR ve KAPH sırasıyla Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Yabancı Portföy Yatırımları, Kısa Vadeli Dış Borç Akımları, Uzun Vadeli Dış Borç Akımları, Dış Yardımlar ve Kişisel Alınan Para Havaleleri (yani uluslararası sermaye akımlarıdır).
- ✓ *Kontrol değişkenleri*: " t " yılda Türkiye'nin GSYİH, Enfl, Faiz, DövKur ve TicAç sırasıyla GSYİH büyümesi, Enflasyon oranı, Faiz oranı, resmi efektif Döviz Kuru ve Dış Ticarete Açıklık'tır (Tablo 3.2'de açıklandığı gibi).

Banka tipleri ve zaman sabit etkileri sırasıyla λ_i ve λ_t iken ε_{it} ise hata terimini temsil etmektedir.

3.3.4. Ekonometrik Süreç Ve Veri Analizi Teknikleri

Çalışma büyük ölçüde nicel olmaktadır ve mevcut olan teknik ile metodolojiler üzerine inşa edilmiştir. Bu çalışmada, yabancı sermaye akımlarının bankacılık sektörüne etkilerini tahmin etmek amacıyla uygulanan analitik prosedürler bu bölümde tartışılmıştır. Bu çalışmadaki durumun sonuçlarda sağlamlık uğruna Dinamik Panel Modeli ile ilgili olduğu göz önüne alındığında, iki çift tahmin yöntemi benimsenmiştir: (1) Sabit Etkiler Modeli - Panel En Küçük Kareler (SEMo-PEKK) ile Genelleştirilmiş Panel Momentler Metodu (GMM); veya (2) Rastgele Etkiler Modeli - Panel En Küçük Kare (REMo-PEKK) ile Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM). Her çift yönlü tahmin yöntemi ön testlerden elde edilen sonuçlara göre seçilmiştir. Bu nedenle, aşağıdaki ekonometrik prosedür kabul edilmiştir:

- ✓ İlk olarak, değişkenlerin durağanlığı için Birim kök testi ile ilgili tanısal kontrol uygulaması; bundan sonra, Panel En Küçük Kareler (PEKK) ilk model olarak uygulanmıştır;
- ✓ İkincisi, Hausman (1978) tarafından önerilen şartname testiyle ilgili olan teşhis kontrolü için uygulanması; Bu test, SEMo ve REMo arasında en uygun olanın seçilmesinin imkanını verir. Yani, “SEMo” Sabit Etkiler Modeli (eğer p-değeri $\leq$ % 5 ise GMM uygulanır) yoksa “REMo” Rastgele Etkisi Modeli (eğer p-değeri $\geq$ % 5 ise GLM uygulanır);
- ✓ Üçüncüsü, (GMM seçilmişse), iki test teşhis kontrolüne uygulanması: (1) enstrümanların geçerliliği için Hansen testi (1982) ve (2) hata teriminin otokorelasyonu / seri korelasyonu için Arellano ve Bond (1991) tarafından önerilen AR (n) testi;

Ön testler yapıp uygun olan (GMM yoksa GLM) ikinci model olarak uygulanması ve sonunda "düzeltilmiş verilerin" tahmin edilmesi yapılmıştır.

3.4. Hipotezleri Doğrulama Stratejileri

Regresyon modelinin kalitesi için gerekli olan ön testleri ve analizleri yaptıktan sonra, etkisi önemsiz olan açıklayıcı değişkenlerin ortadan kaldırılıp her hipotez için karar verilecektir. Böylece, hipotez testlerinde aşağıdaki aşamalar kabul edilmiştir:

- **Aşama 1:** Hipotezlerin hatırlanması;
- **Aşama 2:** Uluslararası sermaye akımlarının etkileri hakkında, sonuçların anlamına ilişkin karar kuralı;

Söz konusu olan “Bir bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerine anlamlı bir etkisi olduğu” hipotezini kabul edebilmek için koşullar şöyledir: bilgisayar programından çıkarılan sonuçlara bakarak, (1) uygulanan her çift model için, hata eşiğini belirten (F-istatistik) olasılık değerleri %10'dan az olmalıdır; ve (2) her iki modelden elde edilen sonuçların aynı işareti (pozitif veya negatif) göstermiş olması gerekir. Bu koşullarda, hipotez kabul edilir, yoksa reddedilir.

Aslında, hata eşiğini belirten (F-istatistiği) olasılık değeri ne kadar düşükse, dikkate alınan açıklayıcı değişkenin bağımlı değişken üzerine etkileri de o kadar anlamlı olmaktadır.

- **Aşama 3:** Etkinin işareti veya yönüne ilişkin karar kuralı (olumlu veya olumsuz); Bağımlı değişken üzerinde olumlu veya olumsuz etkisi olan her bağımsız değişkenin katsayısı, (+) veya (-) işareti ile gösterilmektedir.
- **Aşama 4:** Hipotezi doğrulaması veya reddi hakkında özet ve sonuç yazmak.

4. AMPİRİK ANALİZ VE BULGULAR

Tablo 4.1. Araştırma Planının Hatırlanması

4.1. Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Sermaye Akımları Ve Türkiye'de Bankacılık Sektörüne Genel Bir Bakış

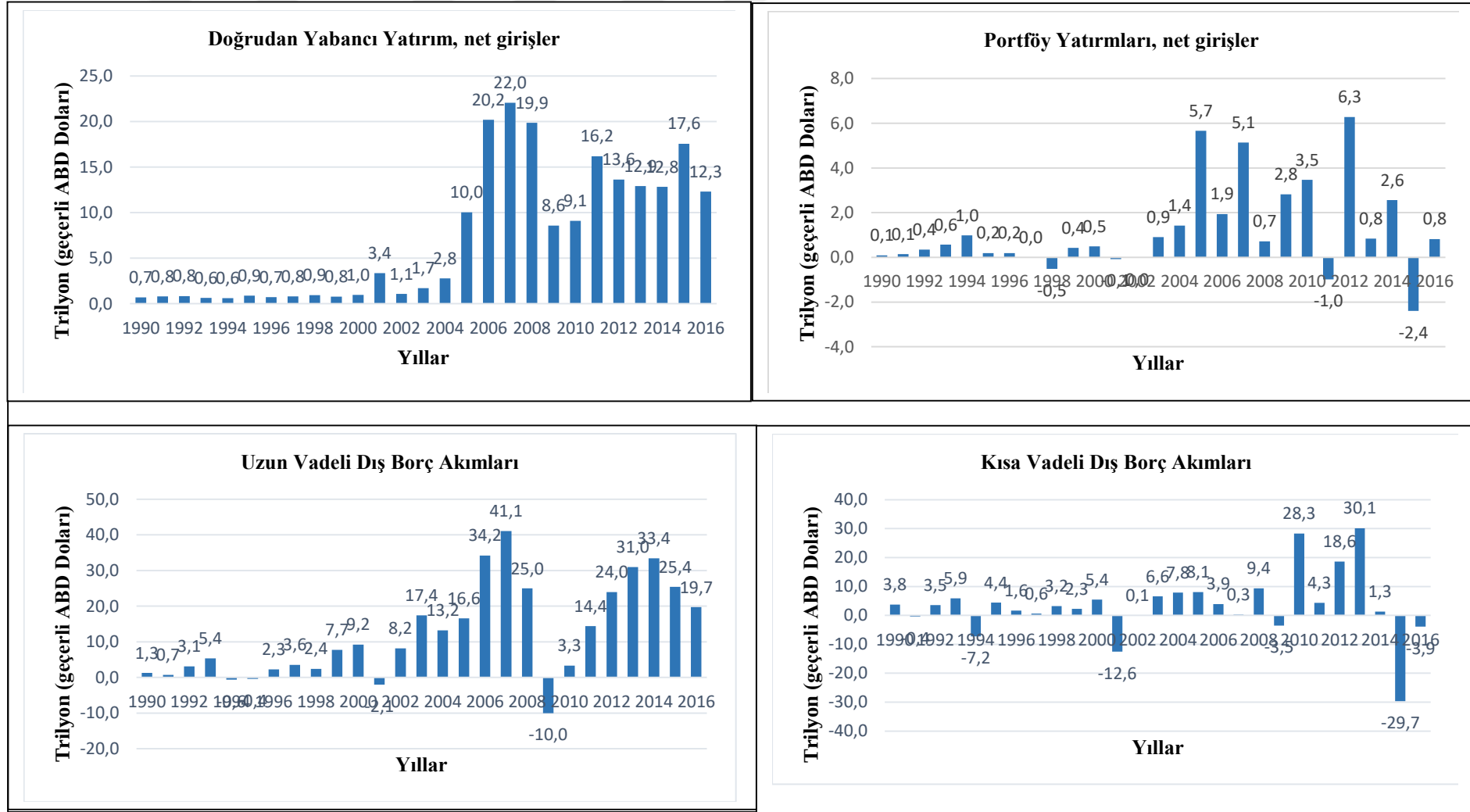
4.1.1. Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Sermaye Akımları: Genel Bir Bakış

Yabancı yatırımlarla ilgili teoriler, 1960'lardan itibaren tam veya eksik rekabete dayalı farklı hipotezlerle ortaya çıkmaya başlamıştır, ancak yabancı sermaye yatırımlarının temeli 1800'lü yıllara dayanmaktadır. Nitekim, sanayi devriminin yaygınlaşmasıyla birlikte, hammadde ve emek bakımından çeşitli ülkelerde hissedilen ihtiyaçlar, yabancı sermaye yatırımlarının önünü açmıştır. Ancak bu çalışma, Türkiye'deki "Reform Sonrası"nın dönemine odaklanmaktadır: yani, 1980'lerden itibaren.

Aslında, 24 Ocak 1980 tarihinde, Türkiye'de ekonomik gelişme ve istikrarla ilgili önemli Kararlar alınmıştır. Bu kararların önemli bir kısmı yabancı sermaye yatırımları ile ilgiliydi ve buna atfedilen çerçeve kararnamesi yayınlanmıştır. Bu çerçevede, "Yabancı Sermaye Dairesi" oluşturulmuştur. Onun rolü yabancı sermaye sorunlarına çözüm bulmak ve yabancı

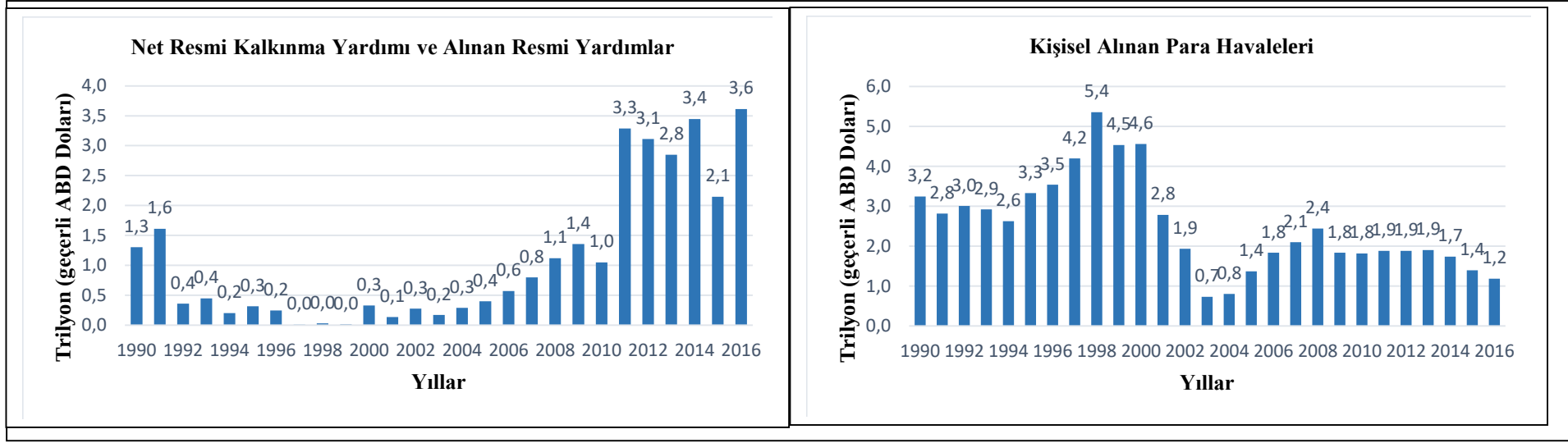
yatırımların daha hızlı ve etkin bir şekilde yapılmasını sağlamaktır. (Kârluk, 1983). Yabancı sermayenin özendirilmesi ve yabancı sermayeyi teşvik kanunları yürürlüğe girerek, Türkiye, dünya ekonomilerine entegre hale gelmiştir. Şekil 4.1’de Türkiye’ye yönelik uluslararası sermaye akımlarının ana bileşenlerdeki genel eğilimi hakkında bir bakış sunulmaktadır.

Şekil 4.1. Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Sermaye Akımları

Kaynak: (2018) Dünya Bankası'nın Veri Tabanına dayanarak, tarafımızdan oluşturulmuştur, (<http://wdi.worldbank.org/tables>).

Şekil 4.1. (devam) Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Sermaye Akımları

Kaynak: (2018) Dünya Bankası'nın Veri Tabanına dayanarak, tarafımızdan oluşturulmuştur, (<http://wdi.worldbank.org/tables>)

Şekil 4.1 incelendiğinde "Reform sonrası" dönemi, yani 1990–2016 döneminde, uluslararası sermaye akımlarının genel eğilimleri şu şekilde özetlenebilir:

- 1990 yıllarda, tutar açısından en yüksek olanlar Dış Borçlar, Dış Yardımlar ve Kişisel Alınan Para Havaleleri olmuştur.
- 1994 yılında finansal kriz nedeniyle Türkiye'ye yönelik uluslararası sermaye akımlarının tutarı düşmüştür.
- 1996 yılında Gümrük Birliği'ne geçiş sayesinde yabancı sermaye akımları bir artış göstermiştir.
- 1997'de ortaya çıkan Asya krizi, Türkiye'deki yabancı yatırımlar için bir başka engel olup onların yavaşlamalarına neden olmuştur.
- 1999'da, 17 Ağustos tarihinde Marmara bölgesindeki yaşanan depremde sonra, yabancı sermaye akımları (özellikle DYY ve YPY) en düşük seviyeye gerilemiştir. Aynı yıl imzalanan "Stand-by Anlaşması" sayesinde ekonomi canlanmıştır. Buna rağmen, ertesi yıl olan 2000, Türkiye'de bir ekonomik kriz yılı olarak yaşanmıştır.
- 2001 yılında Bakanlar Kurulu “Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Reform Programı”nı kabul etmiştir. Sağladığı avantajların sayesinde, 2008 yılına kadar yabancı sermayelerde önemli ve sürekli bir artış gözlenmiştir.
- 2008 yılında, bilindiği gibi dünyanın pek çok ülkesinde küresel finansal kriz yaşanmıştır. Dolayısıyla Şekil 4.1’de görüldüğü gibi, Kişisel Alınan Para Havaleleri’nin dışında Türkiye’ye yönelik uluslararası sermaye akımlarında kısa bir süre olsa da bir azalma gözlenmiştir. Ancak, genel olarak, Türkiye bu krizden az etkilenmiş olan ülkelerden birisi olmuştur.
- 2015 yılında, Türkiye’de ortaya çıkan bazı olaylar olduğundan yabancı yatırımlarda önemli bir düşüş olmuş ve dolayısıyla Türkiye ekonomisine zarar vermiştir.

Grafiklere bakarak, 1990’lardan 2015’lere kadar, çeşitli kriz dönemlerine rağmen uluslararası sermaye akımları (USA) girişi miktarlarında genel olarak, bir artış eğilimi gözlemlendiği söylenebilir. Sadece Kişisel Alınan Para Havaleleri, 1998’lere kadar bir artış gösterip aksi eğilimi göstermeye başlamıştır. Ancak, 2015 yılının sonrasında Dış Yardımlar hariç, trendlerde genel olarak USA’lar bir düşüş göstermeye başlamıştır.

Sektörler açısından en büyük yabancı sermaye akımları, imalat ve hizmetler sektörlerinde, en az ise tarım ve madencilik sektörlerinde görülmektedir. Türkiye’ye yönelik yabancı sermaye akımlarının çoğunlukla Avrupa’dan, sonrasında ise Asya ve Amerika’dan geldiği söylenebilir (Bozdağlıoğlu, Evlimoğlu, 2014).

4.1.2. Türk Bankacılık Sektörüne Genel Bir Bakış

4.1.2.1. Türkiye'de Bankacılık Sektörünün Kısa Bir Tarihçesi

Türk bankacılık sektörünün gelişimi dört ana dönemde nitelendirmektedir. Bunlar: (1) Osmanlı dönemi, (2) 1923-1980 dönemi, (3) 1981-2000 dönemi ve (4) 2001 sonrasının dönemi olmaktadır. Bankacılık sektöründe yapısal değişiklikler, esasen Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından sonra gerçekleşmektedir.

4.1.2.1.1. Osmanlı Dönemi

On dokuzuncu yüzyılın ortalarına kadar, Osmanlı İmparatorluğu altında, bankacılık işlemleri bankerler ve sarraflar tarafından gerçekleştirilmişti. Osmanlı devletinin ilk bankası İstanbul Bankası (Bank-iDersaadet)'idi. 1847'de sarraflar tarafından kurulmuştur ve 1852'de kapanmıştır. Yabancı sermayeli ilk banka ise, Osmanlı İmparal Bankası (Bank-ı Osman-î)'dir. 1856 yılında İngiliz sermayesiyle ortaklaşa kurulmuştu. Bir ticaret bankası olarak faaliyet göstermeye başlamıştır ve merkezi Londra'da olmuştur. 1856'dan 1923'e kadar yani Cumhuriyetin ilanına kadar yer alan sürede, Türk bankacılık sektöründe sayısal olarak çoğunlukta, yabancı bankalar olmuştur. Aynı yıllarda bazı yabancı bankalar kurulmuştur ve daha sonraki dönemlerde Osmanlı Bankasına katılmıştır (Görmez, 2008).

Daha sonra, Osmanlı Bankasının da katıldığı Bank-ı Osmani-i Şahane kurulmuştur ve devlet bankası özelliği taşımıştır. İmparatorluğun Merkez Bankası olarak faaliyette bulunmuştur ve merkezi İstanbul'dadır. Halka ticari, tarımsal, esnafa ve tüketime yönelik kredileri sunan birçok yeni banka oluşturulmuştur. Örnek olarak, 1888 yılında ulusal sermayeli olan Ziraat Bankası kurulmuştur. Bugüne kadar, bu banka faaliyetlerine devam etmektedir ve Türkiye'deki en büyük bankalardan birisi hatta en büyük kamu mevduat bankasıdır.

20. yüzyılın başlarında, ulusal banka girişimleri başlatılmıştır. Ancak bu bankalar kısa ömürlü olmuştur, çünkü yabancı bankalarla rekabet edememiştir. Osmanlı döneminde, 38 yabancı banka (17 şube ve 21 büyük banka dahil) ve 24 ulusal banka oluşturulmuştur. Bütün bu bankalar Cumhuriyet sonrası döneme kadar faaliyete devam edemedikleri için, bazılarına "kısa süreli bankalar" ifadesi kullanılmıştır. Dolayısıyla bu dönem bankacılık sektörünün deneyim dönemi olarak kabul edilmiştir (TBB, 2012; Akgüç, 2007).

4.1.2.1.2. 1923-1980 Dönemi

Türkiye Cumhuriyeti 1923'te kurulup, Osmanlı İmparatorluğundan miras kalan bütün kaynaklarını ağır dış borçları ödemek için kullanmıştı. Ekonomik kalkınmayı hızlandırmak için aynı yılın Şubat ayında İzmir İktisat Kongresi yapılmıştır ve önemli Kararlar alınmıştır. Ondan ortaya çıkan kararlardan bazıları, bankacılık sektörünün ekonomik kalkınmadaki önemi ve ulusal bankacılığın gelişiminin vurgulanmasıdır. 1924 yılında Türkiye İş Bankası, Cumhuriyet'in ilk özel ve ticari bankası olarak kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonraki ilk yıllarda, en önemli kararlardan birisi, 1930'da Merkez Bankası'nın oluşturulmasıdır (Görmez, 2008; Pektaş, 2016).

1936'da, bankalar yasası, kamu yatırımlarının düşük maliyetli finansmanını sağlamak için kabul edilmiştir. Bu kanuna göre, bankaların mevduatının %15'ini zorunlu kârsılık olarak ayırmak gerektirmiştir. Bununla birlikte, İkinci Dünya Savaşı'nın patlamasıyla bankacılık ve finans sektöründeki kalkınma çabaları askıya alınmış ve bankalara ilişkin planlanan ikinci dönemi ertelenmiştir. Savaş yıllarında yüksek enflasyon etkileri yaşanmıştır. Böylece, savaş sonrası dönemde, ticaret ve sanayileşmenin yeniden başlaması, özel bankacılığın önem kazanmasına sebep olmuştur (Görmez, 2008).

1960-1980 dönemi, devlet politikalarının izlenmesiyle planlı yapıya yeniden geçiş dönemi olmuştur. Bu politikalar, ithal ikamesine dayanmıştır ve Türkiye ekonomisi dış ekonomik faaliyetlere kapatılmıştır. Mevcut olan bankalar şube açmaya teşvik edilmiştir ve sabit maliyetleri düşürmek için daha küçük bankalar birleştirilmiştir (TBB, 2012). 1970'lerde, sürdürülebilir büyümeye yönelik çözümler bulabilmek için liberalizm ile devletçilik arasında tartışmalar olmuştur. Aslında, Türkiye ekonomisinin yaşadığı en zor yıllardan birisi olarak 1970 bilmektedir. Nitekim o yılda "70 cent'e muhtacız" ifadesi ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, temel tüketim malları için bile, sokakta uzun kuyruklar olmuştur. 1974 yılında, Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC)'deki petrol krizi ile diğer politik etkiler nedeniyle durum daha da kötüleşmiştir. Bu derin krizden çıkabilmek amacıyla, önemli bir adım olan 24 Ocak 1980 tarihinde uygulanılacak kararlar alınmıştır. Aynı yılda bankacılık sektöründe bir dönüm noktası yaşanırken, döviz kuru da, sabit döviz kuru rejiminden dalgalı döviz kuruna geçmiştir ve döviz kuru günlük olarak ilan edilmeye başlanmıştır (Görmez, 2008).

4.1.2.1.3. 1981-2000 Dönemi

24 Ocak 1980 tarihli Kararların uygulanmasıyla yabancı sermayeli bankaların kurulması veya şubelerin açılmasının önündeki engeller ortadan kaldırılmıştır. Finansal serbestleşmenin benimsenmesi, yerli ve yabancı banka sayılarının artırılmasını kolaylaştırmıştır. 1980-2000 yılları arasında yabancı banka sayısı 4'ten 21'e çıkmıştır (Akgüç, 2007). Bir tarafta, Ulusal ve yabancı banka ve şube sayıları artırılırken rekabet artışları da görülmüştür; diğer tarafta atıl kaynakların daha verimli kullanılması ile bankacılık sektöründe artan bir verimlilik sağlanmıştır.

1986 ila 1990 yılları arasında, bankacılık sektörü önemli gelişmeler göstermiştir. Nitekim, 1986'da İMKB kurulmuştur; TCMB'ye bağlı olup bankalararası para piyasası da faaliyete başlamıştır; Bankacılık Kanunu yeniden yapılandırılmıştır; amacı Türk bankacılık sisteminin denetim ve gözetiminin güçlendirilmesidir; bunlara ek olarak 1989'da TL konvertibl bir para birimi haline gelmiştir (TBB, 2012). Bu ivmede, bireysel bankacılıkta kredi kârtlarının ve ATM'lerin yaygınlaşmasıyla hizmet kalitesi önemli ölçüde iyileşmiştir.

TCMB, para politikası ve yeni araçlarıyla finansal istikrarı sağlamaya çalışmıştır. Ancak, TCMB'nin uygulamalarına rağmen, güvenilir bir istikrar programının eksikliği olması ve kamu borçlarının yönetilememesiyle birlikte 1993 yılında finansal bir stres ortaya çıkmıştır. Bu stres ortamı krize dönüşmüştür. Bu krizi, 67 faaliyet gösteren 67 aktif bankadan bazı bankaların iflas sebebi olmuştur. Bu finansal serbestleşme döneminde, finansal sektördeki eksiklikleri gidermeye yönelik çabaların yanı sıra, sosyal güvenlik reformları, kamusal altyapıyla ilgili yapılan yatırımlar ve 1996 yılında Gümrük Birliği anlaşmasının imzalanması söz konusu olmuştur.

Özet olarak, 2000 yılında Türkiye'de ciddi bir ekonomik krizi hazırlayan bazı olaylar olmuştur. Bu faktörlerin kombinasyonunun bankacılık sektörü üzerinde de önemli bir etkisi olup, birçok bankanın iflasına yol açmıştır. Ekonomik, finansal ve bankacılık açısından, bu kriz Türkiye'de bir dönemin sonu ve diğerinin başlangıcı olmuştur.

4.1.2.1.4. 2001 Sonrasının Dönemi

Türkiye'de, Kasım 2000 ve Şubat 2001'deki derin krizlerin, bankacılık sektörüne ciddi yansımaları olmuştur. Diğer bilinen olumsuz sonuçların yanı sıra, TCMB rezervlerinin azalması, aşırı yüksek faiz oranları ve enflasyon sıralanabilir. Finansal sistem üzerinde önemli bir etkisi olan bankacılık sektöründeki eksiklikleri gidermek amacıyla 2001 yılında Uluslararası Para Fonu (UPF) desteği ile güçlü bir ekonomiye geçiş programı başlatılmıştır.

Bankacılık sektöründeki birleşmelerin ardından, 2000 yılında banka sayısı 79'dan 2015 yılında 52'ye düşmüştür. 1984 yılında bankacılık sektörüne özel finans kurumları adıyla giren kuruluşlar, 2005 yılında Katılım Bankaları olarak isimlendirilmişlerdir. 2008 yılı küresel finansal krizin, dünyadaki birçok ülkenin ekonomileri üzerinde önemli olumsuz etkileri olmuştur. Türkiye onlardan birisiydi. Ancak, bu krizin etkileri Türkiye'deki bankacılık sektörü üzerinde nispeten zayıf kalmıştır (gelişmiş ve diğer gelişmekte olan ülkelerdeki benzerleriyle karşılaştırıldığında). Nitekim, Türkiye'deki Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinin ardından, yeniden yapılandırma süreçleri (sermaye ve öz kaynak) ile alınan sert önlemler (etkin bankacılık denetimi ve düzenleme) uygulanılmıştır. Sonuç olarak, bankacılık sektörü finansal dalgalanmalara karşı daha iyi ve güçlü bir sağlamlık kazanmıştır; Dolayısıyla, 2008 yılı küresel finansal krizinden az etkilenmiştir (Aras, 2010, TBB, 2012).

Bir dizi krizden sonra, Türkiye'nin ekonomisi (diğer gelişmekte olan ülkelere kıyasla), başarılı bir istikrar programının geliştirilmesi ve rekabetin artmasıyla, 21. yüzyıla başlamıştır. Mikro ve makro düzeydeki pek çok program, uzun yıllar boyunca potansiyel problemlerle başa çıkmak için kontrol altında olmuştur. Sonuç olarak, bu ülke “güçlü” para temeli ve sunduğu fırsatları (imkanları) ile gelişmiş ülkelerin dikkatini çekmiştir (Görmez, 2008). Böylece, yabancı yatırımcıların Türk finansal sektöründeki satın almaları ve birleşme yoluyla payları 2015 yılına kadar artmıştır. Ancak, 2015-2016 döneminde ortaya çıkan olaylar yüzünden, ülkede ekonomik ve finansal istikrarsızlık gözlenmeye başlanmıştır.

4.1.2.1.5. Türkiye’de Katılım Bankacılığı Sektörüne Kısa Bir Bakış

❖ Katılım Bankacılığı’nın Tanımı

"Katılım bankası", başta Türkiye, ODKA bölgesi ve diğer pan-İslami ülkelerindeki İslami bankalara verilen addır. "Katılım bankacılığı", faizsizlik ilkelerine göre çalışan bir bankacılık modelidir. Bu prensiplere uygun olan her türlü bankacılık faaliyetlerini gerçekleştiren, Kâr ve zarara katılma esasına göre fon toplayıp, ticaret, ortaklık ve finansal kiralama yöntemleriyle fon kullandıran bir bankacılık modelidir⁴. Diğer bankalardan farkları aşağıdaki gibi açıklanmıştır. Aslında, yapılan bankacılık türünün kâr veya zarara katılma ilkesine dayalı olduğu için “katılım” terimi kullanılmıştır. Bu türlü bankalar tarafından faiz ve belirsizlik içeren, aşırı risk ve spekülasyon gibi işlemler yapılmamaktadır. Finansmanın amacı topluma zararlı olacaksa herhangi bir banka işlemi yapılmaz. Alkollü içeceklerin ticareti, şans oyunları, silahlar ve tütün ürünlerinin ticareti vb. gibi örnek olarak sıralanabilir. Katılım bankalarının varlık nedeni ve altın kuralı “Faizsizlik Prensibi”dir. “Faizsizlik Prensibi”, faiz yerine kâr ve zarara katılma esasına göre fon toplanmasıdır.

Genel olarak katılım bankacılığın özelliklerinin ve finansman metotlarının incelenmesinde, (geleneksel bankacılığına göre) önemli fark noktaları ortaya çıkarılmıştır. Hassan ve Lewis (2007) tarafından yapılan çalışmada, İslami bankacılık ile geleneksel bankacılık arasındaki temel farklılıklar ve temel ayırt edici özellikler belirtilmiştir. Bu farklılıklar aşağıdaki tablo 4.2’de listelenmiştir.

⁴ <http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/TKBB-Katilim-Bankaciligi-Nedir-Brosur.pdf>

Tablo 4.2. Geleneksel Bankacılık ile Katılım Bankacılığı Arasındaki Temel Farklar

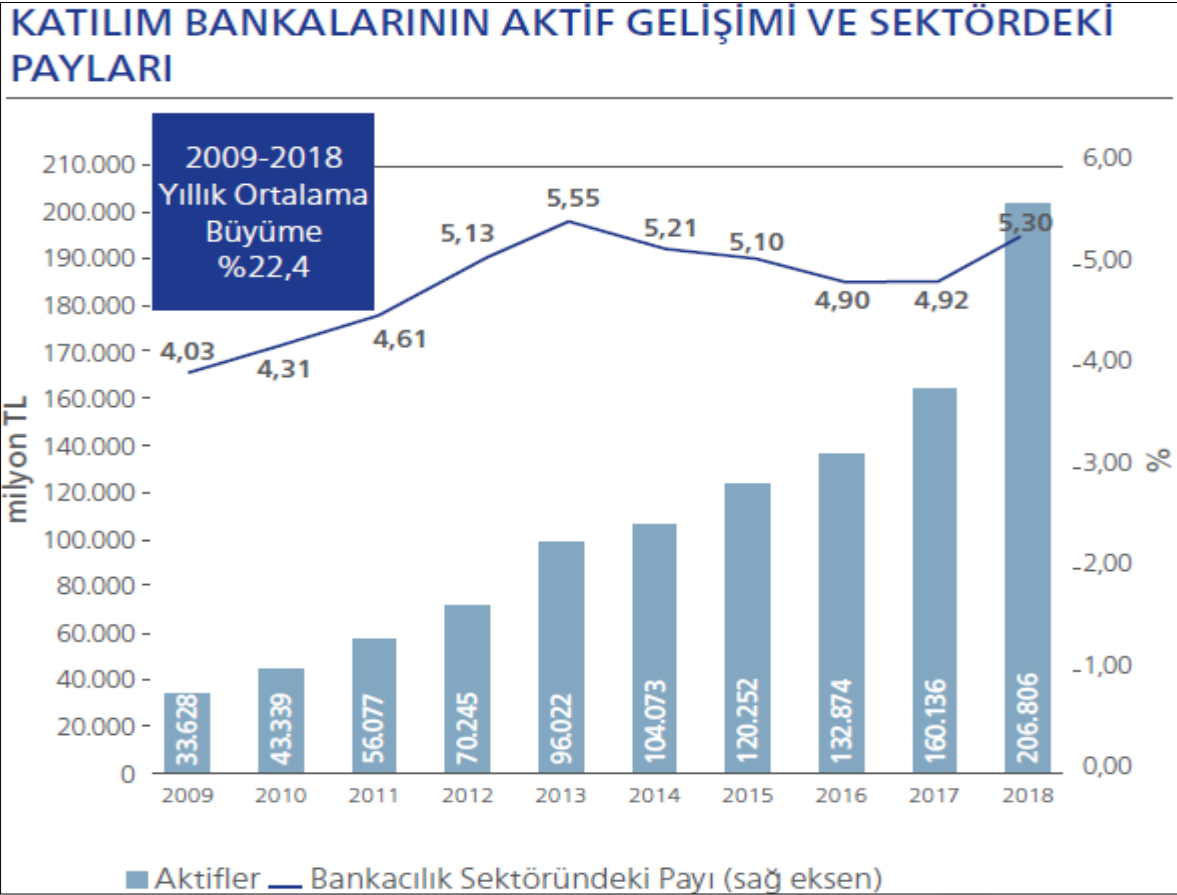
	Geleneksel Bankacılık	Katılım Bankacılığı
1)	Faiz odaklı, kapitalist ekonomiye adapte edilmiş bir sistemdir.	Faizsiz odaklı, İslam ekonomisine adapte edilmiş bir çalışma sistemidir.
2)	Sosyal adalet ve refahı, ile şeriat ilkelerinin güvence altına almasıyla ilgilenmez.	Sosyal adalet ve refahı, ayrıca şeriat ilkelerini güvence altına almaya çalışır
3)	Finansal kaynaklar, toplumun zarar görmüş ve fakir kısımlarının lehine kullanılmasıyla ilgilenmez.	Finansal kaynaklar, toplumun zarar görmüş ve fakir kısımlarının lehine kullanılır.
4)	Yatırım planlarının ardından toplumda gelir eşitsizliğinin ve zenginlik açıklığının büyümesini görür.	Yatırım planları hazırlanır ve uygulanırken, gelir eşitsizliği ve zenginleşmeyi azaltacak şekilde yapılır.
5)	Yatırım fonları, fiziksel sağlığı yerinde fakat fakir ve varlıksız insanlar dikkate alınmaz; Yoksulluk sınırının altında yaşayan insanların gelirlerini destekleyecek yatırım planları bulunmamaktadır. Bütün planlar zenginlere göre hazırlanır.	Yatırım fonları, fiziksel sağlığı yerinde fakat fakir ve varlıksız insanların lehine düzenleme yapılır. Yoksulluk sınırının altında yaşayan insanların gelirlerini destekleyecek yatırım planları bulunmaktadır; örneğin: mudaraba ve muşaraka.
6)	Gerçekleştirilen her türlü bankacılık işlemleri (yatırım, üretim ve ticaret) için, Şeriata bağlı düzenlemeler, kurallar, meşru ve gayrimeşru koşulları dikkate alınmaz.	Gerçekleştirilen her türlü bankacılık işlemleri (yatırım, üretim ve ticaret) için, Şeriata bağlı düzenlemeler, kurallar, meşru ve gayrimeşru koşullarını kesin olarak belirlenir.
7)	İdare eden banka, mevduatları kullanarak (faizli veya faizsiz enstrümanlarla) istediği gibi değerlendirmek de serbesttir.	Fonlar, meşru ve faizsiz alanlarda kullanılmak zorundadır; idare eden banka, fonları istediği gibi serbestçe kullanamaz.
8)	Mevduat sahipleri, riske veya herhangi bir kaybına katlanmaz ve banka tarafından (anapara + garanti edilmiş bir faiz tutarını) elde alır.	Mevduat sahipleri için mevduat sigortası gerekmez ancak riske katlanır ve oluşabilecek kaybı kabul eder. Böylece, İslami bankanın iş ortağı konumunda olur.
9)	Mevduat sahibi ile girişimci arasında "borçlu – alacaklı" ilişkisi vardır. Hesap açılırken, vadenin sonunda ne kadar faiz ödeneceği bellidir.	Mevduat sahibi ile girişimci arasında arkadaşlık ve işbirliği ilişkisi bulunmaktadır. Hesap açılırken, vadenin sonu gelmeden, ne kadar fazlalık verileceğini söylenmez. Zarar ihtimali vardır.
10)	Sabit faiz oranlarının altındaki projeler söz konusu değildir.	Sosyal olarak ihtiyaç duyulan yatırım projeleri söz konusu olmaktadır.
11)	Geleneksel bankalar, beklenen yükümlülük ve taahhüt sebebiyle içsel ve dışsal şokları karşılayamaz.	İslami bankalar, bütün içsel ve dışsal şokları karşılayabilir.
12)	Bankalar arası işlemler faiz odaklı olup piyasada beklenmeyen balonlar oluşturur.	Bankalar arası işlemler kâr – zarar paylaşımı prensibine dayalıdır.
13)	Geleneksel bankalar Şer'i teftiş kurulu gözetiminde faaliyet göstermezler.	İslami bankalar Şer'i teftiş kurulu gözetiminde faaliyet gösterirler.
14)	Mevduat sahibi ile geleneksel banka arasındaki ilişki yalnızca parasal işlemlere dayalı olduğundan dolayı moral riski problemi yüksektir	Mevduat sahibi ile geleneksel banka arasındaki ilişki Kârdeşçe olduğundan dolayı moral riski problemi düşüktür.
15)	Spekülasyona bağlı finansal işlemlerle ilgilenir.	Spekülasyona bağlı finansal işlemlerden kaçınır.
16)	Fakirlerin yararı lehine bir zekat sistemi bulunmamaktadır.	Fakirlerin yararı lehine bir zekat sistemi bulunmaktadır. Gelirleri üzerinden zekat ödenmesi teşvik edilir.
17)	İşin temel amacı kâr olmaktadır.	İşin temel amacı, toplumun zarar görmüş kısmının sosyoekonomik olarak kalkındırılması olmaktadır.
18)	Geleneksel bankalarda, işlem yapılırken spot (andaki) ve "forward" (ileriye doğru veya gelecekteki) değeri ikisi de kullanılır.	İslami bankalarda, işlem yapılırken yabancı paralar spot (andaki) kur üzerinden alınıp satılır, ancak "forward" (ileriye doğru veya gelecekteki) değerler kullanılmaz.

Kaynak: Literatür taraması sonucu, tarafımızdan oluşturulmuştur.

❖ Türkiye'deki Bankacılık Sektöründe Katılım Bankacılığının Gelişimi

Küresel olarak faizsiz finans sistemi hızlı bir gelişim göstermiştir ve 1960 yıllarda modern anlamda ortaya çıkmıştır. Ancak, Türkiye'de 1980 yılların ortasından itibaren gelişmeye başlamıştır. Katılım bankalarından ilk olarak, 1985 yılında faaliyete başlayan Albaraka Türk

olmuştur (Tunç, 2010). Böylece, Katılım Bankacılığın Türkiye’de yaklaşık 35 yıllık geçmişi vardır. Bu süreçte, dönemsel olarak bazı İslami finans kuruluşlarının sektörden tasfiyesi edilmesine rağmen, genel bankacılık sektöründen faizsiz bankacılığının aldığı payı, genellikle yükselen bir trend göstermiştir. Aslında, 2001’de ve 2013’te iki katılım bankasının sistemden çıkmasıyla piyasada bir payını kaybetmiş gösterse bile uzun yıllardan beri genel bankacılık sektöründen %4 ile %6 arasında bir pay almaktadır (Yanık ve Erden, 2019). Şekil 4.2’de katılım bankacılığının (2009 ve 2018 yılların arasında) trendleri gösterilmiştir (genel bankacılık sektöründe payı yüzdesi olarak ve aktif büyüklük değişimi). 2015 yılına kadar katılım bankacılığı sektöründe sadece özel bankalar mevcut olmuştur. 2015’ten itibaren Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım kamusal sermayeli katılım bankaları olarak kurulmuştur. Bu katılanların etkisine ek olarak yeni kamu katılım bankalarının kurulacağını bildirilmesi, faizsiz finans sektörüne yeni bir ivme vermiştir. Mevcut olan araştırma için veri toplama tarihinde, Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankaları (iki kamu katılım bankaları dahil olmak üzere) beştir. Bunlar: AlBaraka Türk Katılım Bankası, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası, Ziraat Katılım Bankası ve Vakıf Katılım Bankası’dır (TKBB, 2018).

Şekil 4.2. 2009 ve 2018 Yılların Arasında Türkiye’deki Katılım Bankacılığının Trendleri (Genel Bankacılık Sektöründeki Payı Yüzdesi ve Aktif Büyüklük Değişimi)

Kaynak: TKBB, 2018 yılı Raporu

TKBB'nin 2018 yılı raporuna göre, Katılım bankacılığı sektörü 2018 yılında sürdürülebilir büyüme patikasındaki yolculuğuna başarıyla devam etmiştir. beş bankanın faaliyet gösterdiği sektörün, 2009-2018 dönemi yıllık ortalama büyümesi %23,48 olarak gerçekleşmiştir ve 206.806 milyon TL’ye ulaşmıştır. Ayrıca, 2018 yılı verileri ışığında, bankacılık piyasasından aldığı pay aktif büyüklüğünde %5,3, kullanılan fonlarda %5,1 ve toplanan fonlarda %6,7’ye yükselmiştir. Türk Bankacılık sektörünün 2018 yılsonu itibarıyla KOBİ’lere ayırdığı nakdi krediler %26 civarında iken katılım bankalarında bu oran %32 olmuştur (TKBB, 2018).

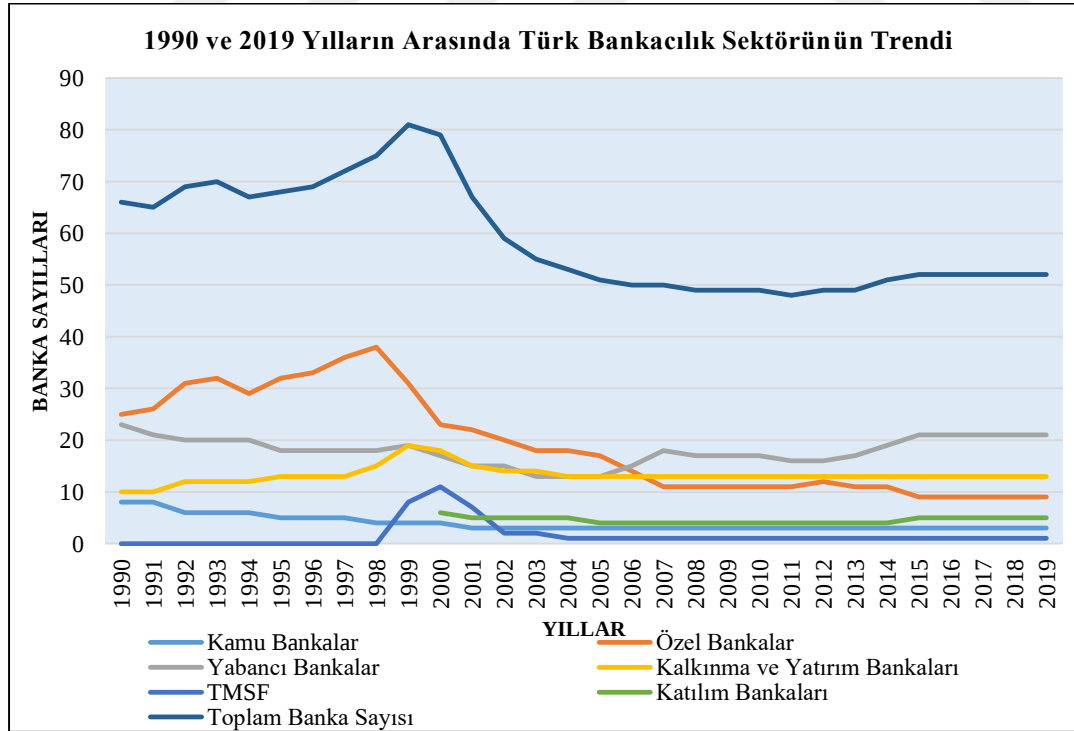
Katılım bankaları, hedeflerine ulaşmalarını yavaşlatan bazı problemlerle (ya da zorluklarla) karşı karşıya kalmaktadır. Bunların arasında, aşağıdakileri sıralanabilir:

- Murabaha finansman yöntemi,
- Murabahada vekalet yöntemi ve iade sorunu,
- Fiktif işlemler,
- Kamu katılım bankalarının sermaye yapısı ve işlem araçları,
- Katılım bankalarının islami prensiplere göre denetimi ve ilgili kurullar,
- Katılım bankalarının uyulması gereken ulusal ve uluslararası standartlar.

Katılım Bankacılığı sektörü, yaklaşık 35 yıldan beri Türk Bankacılık sektöründe yer almaktadır. Piyasaların arz ettiği zorluklara karşın, katılım bankacılığı sektörü güçlenerek ve büyüyerek ileriye yolculuğunu sürdürmektedir.

4.1.2.2. Türk Bankacılık Sektörünün Son Yıllardaki Durumu

Şekil 4.3'te, 1990 ve 2019 yılları arasında Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren banka sayılarının eğilimi gösterilmektedir. 1990'ların, 1994'lerin, 1997'lerin ve özellikle 2000'lerin krizlerinden geçtikten sonra, Türkiye ekonomisini iyileştirmek için çeşitli önlemler alınmıştır. 2000'lerin kriz dönemlerinde, çok sayıda bankada birleşmeler, satın almalar olmuştur; hatta bazılarında iflaslar görülmüştür.

Şekil 4.3. 1990 ve 2019 Yılların Arasında Türk Bankacılık Sektöründe Faaliyet Gösteren Banka Sayılarının Eğilimi

Kaynak: TBB ve TKBB verilerinden derlenmiştir.

Görüldüğü gibi eğrilerdeki eğilimler, (1994 ve 2001) kriz yıllarında, bütün kategorilerdeki banka sayılarında bir düşüş göstermektedir. Ancak en göze batan düşüşler kamu ve özel bankalarda olmuştur. Eğrilerin eğilimi ayrıca, Türk bankacılık sektörünün 1997'deki Asya krizinden daha az etkilendiğini göstermektedir. Buna ek olarak, yukarıda açıklandığı gibi BDDK'nın kurulmasıyla birlikte bankacılık sektörü daha istikrarlı bir yapıya kavuşmuştur ve iyileşmeye başlamıştır. Bunun sayesinde, Türk Bankacılık sektörü, 2008'in global finansal krizinden az etkilenmiştir.

Şimdi de, Türk bankacılık sektörünün mevcut durumunu özetlemek için aşağıdaki tablo 4.3 hazırlanmıştır.

Tablo 4.3. 2019 Veri Toplama Tarihinde Grup Ayrımına Göre Banka ve Şube Sayıları

BANKA GRUPLARI	BANKA ALT-GRUPLARI	BANKA ADLARI	YURTİÇİ ŞUBE	YURTDIŞI ŞUBE
Sektör Toplamı (52)				
Mevduat Bankaları (33)	Kamu Sermayeli Bankalar (3)	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1.785	26
		Türkiye Halk Bankası A.Ş.	942	5
		Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	910	3
	Özel Sermayeli Bankalar (9)	Adabank A.Ş.	1	0
		Akbank T.A.Ş.	903	1
		Anadolubank A.Ş.	108	0
		Fibabanka A.Ş.	67	0
		Şekerbank T.A.Ş.	300	0
		Turkish Bank A.Ş.	17	0
		Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	545	5
		Türkiye İş Bankası A.Ş.	1.355	23
		Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1.007	1
	Yabancı Sermayeli Bankalar (21)	Alternatifbank A.Ş.	59	0
		Arap Türk Bankası A.Ş.	7	0
		Bank Mellat	3	0
		Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey A.Ş.	1	0
		Burgan Bank A.Ş.	54	0
		Citibank A.Ş.	8	0
		Denizbank A.Ş.	714	1
		Deutsche Bank A.Ş.	1	0
		Finans Bank A.Ş.	640	1
		Habib Bank Limited	1	0
		HSBC Bank A.Ş.	287	4
		ING Bank A.Ş.	298	2
		ICBC Turkey Bank A.Ş.	44	0
		Intesa Sanpaolo S.P.A.	1	0
		JPMorgan Chase Bank N.A.	1	0
		Odea Bank A.Ş.	54	0
		Rabobank A.Ş.	1	0
		Société Générale (SA)	1	0
		The Royal Bank of Scotland Plc.	1	0
		Turkland Bank A.Ş.	34	0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları (13)	Kamu Sermayeli Bankalar (3)	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	994	9
		İller Bankası A.Ş.	18	0
		Türk Eximbank	2	0
	Özel Sermayeli Bankalar (6)	Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.	1	0
		Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	8	0
		Diler Yatırım Bankası A.Ş.	1	0
		GSD Yatırım Bankası A.Ş.	1	0
		İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	1	0
		Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	1	0
	Yabancı Sermayeli Bankalar (4)	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	3	0
		Bank Pozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	1	0
		Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.	1	0
		Pasha Yatırım Bankası A.Ş.	1	0
Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (1)	TMSF (1)	Birleşik Fon Bankası A.Ş.	1	0
Katılım Bankaları (5)	Kamu Sermayeli Bankalar (2)	Ziraat Katılım Bankası A.Ş.	80	0
		Vakıf Katılım Bankası A.Ş.	91	0
	Özel Sermayeli Bankalar (3)	AlBaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	219	1
		Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	414	1
		Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	308	1

Kaynak: TBB ve TKBB

Veri toplama tarihi (2019)'da toplanan verilere göre, Türkiye'de faaliyet gösteren banka sayısı 33 mevduat bankası, 13 kalkınma ve yatırım bankası, bir Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) ve beş katılım bankası olmak üzere toplam olarak 52'dir (tablo 4.3). Mevduat

bankaları şu şekilde dağıtılır: üç kamu bankası, dokuz özel banka ve 21 yabancı banka (altı tanesi yabancı banka şubesi olarak görünmektedir). Kalkınma ve yatırım bankaları şu şekilde dağıtılır: üç kamu bankası, altı özel banka ve dört yabancı banka. Katılım bankaları ise, önceden açıklandığı gibi iki kamusal sermayeli banka ve üç özel sermayeli banka kapsamıştır. Bu banka gruplarının yanı sıra, bankacılık sektöründe TMSF da dikkate alınmaktadır.

4.2. Veri Analizi Ve Ampirik Bulgular (Ekonometrik Testler, Yorum Ve Hipotezlerin Doğrulanması)

Bu bölümde analiz sonuçları sunulmuştur. Bazı ön testler yapılarak analize başlanmıştır. Ön test sonuçları olarak değişkenlerin durağanlığı için birim kök testleri ve Hausman testleri aşağıda sunulmaktadır (tablo 4.4, 4.5 ve 4.6).

4.2.1. Ön Test Sonuçları

4.2.1.1. Birim Kök Testi

Tablo 4.4. Panel Birim Kök Testi Sonuçları (Bağımlı Değişken: Aktif Kârlılığı: AkKâr)

Panel Birim kök testi: Özet				
Bağımlı Değişken: AkKâr				
Yöntem: En Küçük Kareler				
Dahil edilen gözlemler: 1975 - 2016				
Newey-West otomatik bant genişliği seçimi ve Bartlett çekirdeği				
Değişkenler	Düzye Değeri Durağanlık	Birinci Fark Durağanlık	İkinci Fark Durağanlık	Bütünleşme Derecesi
AkKâr	0.0000	0.0000	0.0000	I(0)
DYY	0.2502	0.0000	0.0000	I(1)
YPY	0.0073	0.0000	0.0000	I(0)
KVDBÇA	0.0000	0.0000	0.0000	I(0)
UVDBÇA	0.0008	0.0000	0.0000	I(0)
DYAR	0.0047	0.0000	0.0000	I(0)
KAPH	0.9781	0.6794	0.0000	I(2)
_GSYİH	0.0090	0.0000	0.0000	I(0)
ENFL	0.0000	0.0000	0.0000	I(0)
FAİZ	0.2229	0.0000	0.0000	I(1)
DÖVKUR	0.9958	0.2712	0.0000	I(2)
TİCAÇ	0.8785	0.0000	0.0000	I(1)

Notlar: I (0) düzey değeri entegrasyon derecesi anlamına gelir; I (1) birinci fark entegrasyon derecesi ve I (2) ikinci fark entegrasyon derecesi anlamına gelir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Tablo 4.5. Panel Birim Kök Testi Sonuçları (Bağımlı Değişken: Özkaynak Kârlılığı: Özkâr)

Panel Birim kök testi: Özet				
Bağımlı Değişken: Özkâr				
Yöntem: En Küçük Kareler				
Dahil edilen gözlemler : 1975 2016				
Newey-West otomatik bant genişliği seçimi ve Bartlett çekirdeği				
Değişkenler	Düzy Değeri Durağanlık	Birinci Fark Durağanlık	İkinci Fark Durağanlık	Bütünleşme Derecesi
Özkâr	0.0000	0.0000	0.0000	I(0)
DYY	0.2502	0.0000	0.0000	I(1)
YPY	0.0073	0.0000	0.0000	I(0)
KVDBÇA	0.0000	0.0000	0.0000	I(0)
UVDBÇA	0.0008	0.0000	0.0000	I(0)
DYAR	0.0047	0.0000	0.0000	I(0)
KAPH	0.9781	0.6794	0.0000	I(2)
_GSYİH	0.0090	0.0000	0.0000	I(0)
ENFL	0.0000	0.0000	0.0000	I(0)
FAİZ	0.2229	0.0000	0.0000	I(1)
DÖVKUR	0.9958	0.2712	0.0000	I(2)
TİCAÇ	0.8785	0.0000	0.0000	I(1)

Notlar: I (0) düzey değeri entegrasyon derecesi anlamına gelir; I (1) birinci fark entegrasyon derecesi ve I (2) ikinci fark entegrasyon derecesi anlamına gelir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Tarihsel olarak, verilerin durağanlığı genellikle zaman çizgileri ve korelogramdan türetilmiştir. Birim kök testi, bir zaman serisinin durağan olup olmadığını belirler. Bu çalışmada kullanılan panel birim kök testlerinin sonuçları, tablo 4.4 ve 4.5'te gösterilmiştir. Sonuçlardan, Aktif Kârlılığı (AkKâr), Özkaynak Kârlılığı (Özkâr), Yabancı Portföy Yatırımları (YPY), Kısa Vadeli Dış Borç Akımları (KVDBÇA), Uzun Vadeli Dış Borç Akımları (UVDBÇA), Dış Yardımlar (DYAR), Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) ve Enflasyon oranı (ENFL) olan değişkenler düzey değerinde durağan olmuştur. Doğrudan Yabancı Yatırımlar (DYY), Faiz oranı (FAİZ) ve Dış Ticarete Açıklık (TiçAç) düzey değerinde durağan olmayıp, ilk fark durağanlıkta olmuştur. Ancak, Kişisel Alınan Para Havaleleri (KAPH) ile Döviz Kuru (DÖVKUR) ise ikinci fark durağanlıkta kalmıştır.

4.2.1.2. Hausman Testi

Tablo 4.6. Hausman Testinin Tahmini Sonuçları

	1975-2000	2001-2008	2009-2016
AkKâr	Ho : Var(u) = 0 chi2(1) = 0.949952 Prob. > chi2 = 1.0000	Ho : Var(u) = 0 chi2(1) = 14.091025 Prob. > chi2 = 0.0280	Ho : Var(u) = 0 chi2(1) = 23.021249 Prob. > chi2 = 0.0176
ÖzKâr	Ho : Var(u) = 0 chi2(1) = 3.583896 Prob. > chi2 = 0.9805	Ho : Var(u) = 0 chi2(1) = 26.808812 Prob. > chi2 = 0.0049	Ho : Var(u) = 0 chi2(1) = 23.091290 Prob. > chi2 = 0.0172

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Önceden belirtildiği gibi, sonuçlarda sağlamlık adına, aynı anda iki çift tahmin yöntemi uygulanmıştır: (1) Sabit Etkiler Modeli - Panel En Küçük Kareler (SEMo-PEKK) ile Genelleştirilmiş Panel Momentler Metodu (GMM); veya (2) Rastgele Etkiler Modeli - Panel En Küçük Kare (REMo-PEKK) ile Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM). Bunlar, döneme ve Hausman testlerinden elde edilen sonuçlara göre seçilmiştir. Aslında, sabit etki modeli ile rastgele etki modeli arasında hangisinin uygun olduğunu belirlemek için Hausman test yöntemi kullanılmıştır. Tablo 4.6'daki sonuçlara göre, her iki bağımlı değişken (AkKâr ve ÖzKâr) için, modelde 1975-2000 dönemi boyunca rastgele etki (p-değeri $\geq$ % 5) vardır. Bu nedenle, bu dönem için rastgele etki modeli ile GLM aynı anda kullanılmıştır. Ancak, modelde 2001-2008 ile 2009-2016 dönemleri boyunca rastgele etki (p-değeri $\leq$ % 5) olmamıştır. Dolayısıyla, bu dönemler için sabit etki modeli ile GMM aynı anda uygulanmıştır.

4.2.1.3. Hansen Testi and Arellano Testi

GMM panel tahmincisinin etkinliği ile ilgili olarak, önceki testlerden sonuçların sağlamlığını onaylamıştır. İlk olarak, Hansen testleri, regresyonlarda kullanılan enstrümanların geçerli olduğunu göstermektedir. Çünkü, enstrüman olarak (düzey değerinde ile farkta ertelenen) değişkenlerin geçerliliği varsayımı (H0) kabul edilmiştir; p-değerleri, %10 eşikinin üstünde bulunmaktadır. Buna ek olarak, Arellano-Bond AR (2) testlerinden, ikinci dereceden hata terimlerin arasında otokorelasyon olmadığını göstermiştir; p-değerleri %10 eşikinden daha yüksek. Hesaplanmış Hansen ve AR (2) p-değerleri, ilgili her tablonun altında sunulmuştur.

4.2.2. Verilerin Tahmini ve Bulgular

4.2.2.1. Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Bilgisayar programı tarafından sağlanan ayrıntılı analizlerin sonuçları Eklerde sunulmuştur. Bununla birlikte, yorumların yakınlaşması ve sayısal gösterimi için, uluslararası sermaye akımlarının Türk genel bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı (AkKâr) üzerine etkileri ile ilgili olarak, aşağıda özet tablo 4.7’de verilmiştir. Buna ek olarak, sonuçların okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak için, aşağıda daha açık ve net görünen ancak sayısal olmayan özet tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.7. USA'nın Türkiye Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkileri

Bağımlı Değişken: AkKâr						
Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK), Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) ve Panel Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)						
	Bütün Türk Bankacılık Sektörü					
	Dönem: 1975-2000		Dönem: 2001-2008		Dönem: 2009-2016	
	REMo-PEKK	GLM	SEMo-PEKK	GMM	SEMo-PEKK	GMM
DYY(-1)	-0.053141 (0.1658)	-0.053141 (0.1651)	0.871550 (0.0485)**	0.313010 (0.0188)**	0.042600 (0.0002)***	0.047390 (0.0341)**
YPY	-0.002043 (0.9553)	-0.002043 (0.9553)	0.005439 (0.8994)	0.004798 (0.9104)	0.032462 (0.0180)**	0.019056 (0.0788)*
KVDBÇA	0.118399 (0.0045)***	0.118399 (0.0043)***	0.321318 (0.0040)***	0.280273 (0.0123)**	0.087767 (0.0109)***	0.069988 (0.0045)***
UVDBÇA	-0.006878 (0.8901)	-0.006878 (0.8900)	0.152057 (0.0434)**	0.177060 (0.0189)**	-0.012368 (0.7373)	-0.103208 (0.0050)***
DYAR	0.108738 (0.5126)	0.108738 (0.5123)	0.039650 (0.7987)	-0.256792 (0.2092)	0.669907 (0.1174)	0.266119 (0.4991)
KAPH(-2)	0.012623 (0.6810)	0.012623 (0.6808)	0.180674 (0.0723)*	0.318659 (0.0073)***	0.081399 (0.0216)**	-0.074081 (0.0975)*
GSYİH	0.062738 (0.0077)***	0.062738 (0.0074)***	0.030270 (0.4171)	0.077969 (0.0146)**	0.010937 (0.4477)	0.013422 (0.2788)
ENFL	0.022429 (0.0000)***	0.022429 (0.0000)***	0.022612 (0.2941)	0.028495 (0.1913)	0.000957 (0.8658)	0.003934 (0.3204)
FAİZ(-1)	0.013054 (0.0148)**	0.013054 (0.0144)**	-0.000829 (0.9559)	0.003974 (0.7945)	0.039977 (0.0004)***	0.075638 (0.0011)***
DÖVKUR(-2)	-0.000131 (0.2290)	-0.000131 (0.2284)	1.75E-05 (0.7707)	6.77E-05 (0.2653)	7.35E-05 (0.0005)***	6.99E-05 (0.7326)
TİCAÇ(-1)	0.001441 (0.4486)	0.001441 (0.4482)	0.000877 (0.6789)	0.031301 (0.0408)**	-0.001927 (0.0388)**	0.004052 (0.1713)
Gözlemler	1324		392		416	
Banka Sayısı	79		45		52	
Düzeltilmiş R-Kare	0.4060		0.4815		0.5336	
Hansen P-değeri				0.19	0.13	
AR(2) P-değeri				0.34	0.21	

Not: ***, ** ve *, sırasıyla %1, %5 ve %10 hata eşliğinin düzeyine göre istatistiksel anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler ise parametrelerin olasılık değerlerini temsil etmektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Sonuçların okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla, aşağıdaki gibi daha açık ve net görünen bir sentetik tabloda özetleri sunulmuştur.

Tablo 4.8. USA'nın Türkiye'deki Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları.

Bağımlı Değişken: AkKâr

Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK), Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) ve Panel Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)

Bütün Bankacılık Sektörü						
	Dönem: 1975-2000		Dönem: 2001-2008		Dönem: 2009-2016	
	EKK-REMo	GLM	EKK-SEMo	GMM	EKK-SEMo	GMM
DYY			++	++	+++	++
YPY					++	+
KVDBÇA	+++	+++	+++	++	+++	+++
UVDBÇA			++	++		---
DYAR						
KAPH			+	+++	++	-
GSYİH	+++	+++		++		
ENFL	+++	+++				
FAİZ	++	++			+++	+++
DÖVKUR					+++	
TİCAÇ				++	--	

Açıklama: [+++ , ++ ve +] veya [---, - ve -], sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olan “Olumlu etkiler” veya “Olumsuz etkiler” i göstermektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

4.2.2.1.1. 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Daha önce de belirtildiği gibi, ön test sonuçlarına göre (tablo 4.6), Rastgele Etkiler Modeli ile Panel En Küçük Kare (REMo-PEKK), 1975-2000 döneminde uygulanacak uygun model olmuştur. Bu model Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) ile birlikte uygulanmıştır. Tablo 4.7’de elde edilen sonuçlar ise düzeltilmiş R Kare değerinin %40.60 olduğunu göstermiştir. Bu değer, PEKK modelinde bağımlı değişkendeki değişkenliğin (yüzdesi olarak) ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını temsil etmektedir.

Hem REMo-PEKK modeli hem de GLM modeli aynı sonuçları ortaya çıkarmıştır. 1975-2000 döneminde Türk Genel Bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı (AkKâr)’nı etkileyen uluslararası sermaye akımları (USA) bileşenlerden tek unsur olarak Kısa Vadeli Dış Borç Akımları (KVDBÇA) olduğunu göstermiştir. Bu etkiler %1 hata eşiğinde, pozitif ve anlamlı olmuştur. KVDBÇA’da %1 artış olduğunda, AkKâr’daki %11.84 artışa yol açmaktadır. Bazı

bankalar devlete borç vererek kârlılıklarını oluşturmuşlar. Ancak, devlet bir süre boyunca bu bankalarla ilgilenmeyip dış borçlarla daha fazla ilgilendiğinde, bu bankaların kârlılığını etkileyebilir (fırsat maliyetlerine bağlı olarak).

Diğer USA'ların etkileri, bu dönemde istatistiksel olarak anlamsız görülmüştür. Bölüm 4.1.1'de Şekil 4.1'de gösterildiği gibi, yabancı sermaye girişleri (akışlar bakımından) daha az olmuştur. Buna ek olarak, ülkeye giren akımlar, bu dönemde daha umut verici (kazançlı) görünen diğer sektörlerle yönelmiştir (bankacılık sektörü olmayanlar). Bu da, bankacılık sektörü üzerindeki nispeten zayıf etkilerini açıklamıştır.

Kontrol değişkenleri hakkında, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH), Enflasyon (ENFL) ve Faiz Oranı (FAİZ), bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı: (AkKâr) ile pozitif bir ilişki göstermiştir. Ortaya çıkan sonuçlar istatistiksel olarak, GSYİH ve ENFL için %1 hata eşiğinde anlamlıyken, FAİZ için %5 anlamlı olmuştur.

Kapsamları

KVDBÇA'nın olumlu etkilerinin açıklanması kısmen, borcun kabul edilebilir eşik seviyesinin aşılmamış söylenebilir. Aslında, Bölüm 2 alt-başlık 2.4.3'te açıklandığı gibi, önceki birçok araştırmacılara göre, borç alınırken aşılmaması gereken bazı maksimum (azami) eşikler bulunduğu gösterilmiştir. O eşikleri aşarak, borç akışları da, olumsuz yönde etkilemeye başlar ve genel olarak ekonomiye zarar verir. Bu ispatlarda aynı zamanda bankacılık sektörü için de geçerli olmaktadır. Bununla birlikte, diğer yazarlar borç akışlarının genellikle olumsuz etkilere sahip olduğunu bulmuşlardır. Dolayısıyla, Kısa Vadeli Dış Borç Akımları'nın bu dönemdeki olumlu etkileri, azami eşiğinin aşılmadığını göstermektedir. Ayrıca, alıcı ülkenin ortamı (çerçevesi) olumlu olmuştur (hoş görmüştür) ve / veya elde edilen borçlar bankacılık sektöründe iyice hedeflenmiş amaçlar için kullanılmıştır. Başka bir deyişle, (1) o dönem boyunca Türk otoritelerin dış borç politikalarıyla ilgili bazı tedbirler uygulamışlardır. O tedbir seviyelerin sağlam bir şekilde uygulanması, sürdürülmesi ve güçlendirilmesi yararlı olacaktır. (2) Türkiye'deki politik ve güvenlik ortamını, sürdürülebilir bankacılık kârlılığını sağlayan önlemlerin alınması, faydalı olacaktır.

Bu sonuçlar, KVDBÇA'nın olumsuz etkilerini ortaya koyan önceki çalışmaların bazılarına aykırıdır (Rodrik ve Velasco, 1999; Adeola (2017). Aslında, bu çalışmalar KVDBÇA ile banka kârlılığı arasındaki ilişki üzerine değil de, KVDBÇA ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Buna ek olarak, makroekonomik ortamın özellikleri ile gelen yabancı sermaye girişlerinin kullanım biçimi de (olumlu veya olumsuz etkileri hakkında) önemli bir yer aldığı dikkat edilmelidir.

4.2.2.1.2. 2001-2008 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye'deki Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Bu dönem zarfında, Sabit Etkiler Modeli - Panel En Küçük Kareler (SEMo-PEKK) ve Genelleştirilmiş Panel Momentler Metodu (GMM) ile aynı anda bir çift tahmin yöntemi olarak benimsenmiştir. Tablo 4.7'de, düzeltilmiş R-Kare değeri %48.15 olmuştur. Bu değer, PEKK modelinde bağımlı değişkendeki değişkenliğin (yüzdesi olarak) ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını göstermiştir. Hansen testinden elde edilen sonuçlarda P-değeri = %19 (yani %10 daha büyük) gösterilmiştir. Bu, modelde kullanılan enstrümanların geçerli olduğunu göstermiştir. Ayrıca, Arellano-Bond AR(2) testi, ikinci dereceden hata terimleri arasında otokorelasyonun olmadığını göstermiştir; AR(2) P değeri = %34 (yani %10'dan büyük).

2001-2009 döneminde, her iki model (PEKK ve GMM) 'de, Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Kısa Vadeli Dış Borç Akımları, Uzun Vadeli Dış Borç Akımları ve Kişisel Alınan Para Havaleleri 'nin Türkiye'deki genel bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı (AkKâr) üzerine olumlu etkileri olduğunu göstermiştir.

Katsayılar şunu göstermiştir:

- (1) DYY'de %1'lik bir artış, (PEKK modeline göre) AkKâr'da %87.15'lik bir artışa ve (GMM modeline göre) AkKâr'da %31.30'luk bir artışa neden olmuştur. Bu sonuçlar istatistiksel olarak %5 hata eşliğinde anlamlı olmuştur.
- (2) KVDBÇA'da %1'lik bir artış, PEKK ve GMM modellerini kullanarak sırasıyla AkKâr'da %32.13 ve %28.03'lük bir artışa yol açmıştır; (PEKK ve GMM sonuçları istatistiksel olarak sırasıyla %1 ve %5 hata eşik değerlerinde anlamlı olmuştur).
- (3) UVDBÇA'da %1'lik bir artış, PEKK ve GMM modellerini kullanarak sırasıyla AkKâr'da %15.21 ve %17.71'lik bir artışa neden olmuştur; (% 5 hata eşliğinde anlamlı olmuştur).

- (4) KAPH etkileriyle ilgili olarak, sonuçlar PEKK modelinde %10 hata eşiğinde, GMM modelinde ise daha anlamlı (%1 hata eşiğinde) olmuştur. Katsayılar, KAPH'daki %1'lik bir artışın, her model için geçerli olarak AkKâr'da %18.10 ve %31.87'lik bir artışa yol açtığını göstermiştir. Diğer Uluslararası Sermaye Akışlarının etkileri, bu dönemde istatistiksel olarak anlamsız görülmüştür.

Kontrol değişkenlerde ise, yalnızca GMM modelinden elde edilen sonuçlarda Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) ve Dış Ticarete Açıklık (TiçAç)'nın olumlu etkileri olduğunu göstermiştir. Her iki sonuçlar da %5 hata eşiğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur.

Kapsamları

Bu dönemdeki doğrudan yabancı yatırımın olumlu etkileri, uluslararası sermaye akımlarının bir kısmının, Türk bankacılık sektörünü hedeflemiş (özellikle yabancı bankalar şeklinde) olmasından kaynaklanmıştır. Bu da, konuk eden bir ülkede doğrudan yabancı yatırımların olumlu etkilerinin olumsuz etkilerinden daha fazla olduğunu ispat eden (destekleyen) bir ekonomik teoriyi doğrulamaktadır. Bu dönemde hizmetlere ve finansal piyasaya yönelik doğrudan yabancı yatırımlar, finansal politika otoriteler tarafından iyi bir şekilde hedeflenmiştir. Bu türlü doğrudan yabancı yatırımları daha fazla çekebilmek için istikrarlı bir siyasi ve makroekonomik ortam ile güvenlik gerekmektedir. Bu, doğrudan yabancı yatırımların konusuna ampirik çalışmaların çoğunun bulguları ile tutarlıdır.

Uzun Vadeli Dış Borç Akımlar (UVDBÇA)'nın olumlu etkileri ise şunları kanıtlamıştır:

- (1) UVDBÇA'nın bir kısmı bankacılık sektörünün iyileştirilmesine yöneliktir ve bu dönemde hedeflenen amaçlar için iyice kullanılmıştır;
- (2) UVDBÇA'nın olumlu etkilerinin başka bir açıklanması vardır. Yani, uzun vadeli borçlar alınırken aşılmaması gereken, kabul edilebilir azami eşik aşılmamıştır;
- (3) Bu dönemde Türkiye'de uzun vadeli dış borçlar için makro ekonomik çevre uygun görülmüştür;
- (4) Bir bakımdan, uzun vadeli dış borçlar ülkedeki uzun vadeli harcamalar için düzgün bir şekilde hedeflenmiş ve iyice kullanılmıştır; Bu noktada, finansal ortodoksinin ilk kuralına uygun olmuştur.

KAPH'nin olumlu etkileri ise, Türkiye'deki 2000 para krizi sonrasında alınan önlemler ve Türk Karar vericiler ile finansal otoriteler tarafından oluşturulan reformlar, Türkiye'ye yönelik uluslararası sermaye girişlerini teşvik ederek artmıştır. Bu sermaye akımları da

bankacılık sektörünün gelişmesine katkıda bulunmuştur. Başka bir deyişle, bu reformların ve alınmış önlemlerin etkili ve olumlu olduğunu göstermiştir. Bundan dolayı, Türk finansal karar vericilere bir öneri olarak, Türkiye'deki mevcut koşullara ayarlayıp, bu önlemleri uygulayabilir ve güçlendirebilirler.

Bu çalışmadaki bulgular, başka bazı yazarların bulgularıyla aynı olmaktadır:

- * DYY'nin olumlu etkilerine ilişkin benzer bulgular (Borensztein, Lee ve De Gregorio, 1998; Zhang, 2001; Li ve Liu, 2005; Adams, 2009 ve Adeola, 2017);
- * UVDBÇA'nın olumlu etkilerine ilişkin benzer bulgular (Baum, Checherita-Westphal ve Rother, 2013);
- * KAPH'nin olumlu etkilerine ilişkin benzer bulgular (Acosta ve diğerleri, 2008; Adenutsi, 2009; Ziesemer, 2012 ve Adeola, 2017).

Ancak, bu bulgular Konings (2001), Carkovic ve Levine (2002), Rodrik, Velasco, Amuedo-Dorantes ve Pozo (2004), Chami, Fullenkamp ve Jahjah (2005) ve Rao ve Hassan (2011) gibi bazı yazarların bulgularına aykırıdır; Onlar bu USA'nın bileşenlerinin etkilerinin olumsuz olduğunu bulmuşlardır.

4.2.2.1.3. 2009-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye'deki Genel Bankacılık Sektörünün Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Tablo 4.6'daki ön testlerden elde edilen sonuçların ardından, modelde 2009-2016 dönemi boyunca rastgele bir etki olmamıştır (yani p-değeri $\leq 5\%$). Dolayısıyla, uygulanan uygun bir model, Sabit Etkiler Modeli - Panel En Küçük Kareler (SEMo-PEKK) olmuştur; ayrıca bu dönemde Genelleştirilmiş Panel Momentler Metodu (GMM) ile aynı anda uygulanmıştır.

Tablo 4.7'deki sonuçlara göre, düzeltilmiş R Kare değerinin %53,36 olduğu gösterilmiştir. Hansen testinde P-değeri %13 iken Arellano-Bond testinde AR(2) P-değeri %21 olmuştur. Dolayısıyla, her iki p değerinin tümü %10'dan büyüktür. O halde, bir tarafta modelde kullanılan enstrümanların geçerliliğini ve diğer tarafta ikinci dereceden hata terimleri arasında otokorelasyonun olmadığını göstermiştir.

Hem PEKK-Sabit Etkiler Modeli hem de GMM modelinde, 2009-2016 döneminde sermaye akımlarının çoğunluğunun pozitif (olumlu) etkileri olduğu gösterilmiştir.

- (1) Doğrudan Yabancı Yatırımlarda (DYY) %1'lik bir artış AkKâr'da %4.26'lık (PEKK modeline göre) ve %4.74'lik (GMM modeline göre) bir artışa neden olmuştur. Bu sonuçlar sırasıyla %1 ve %5 hata eşiğinde anlamlı olmuştur.
- (2) Yabancı Portföy Yatırımlarında (YPY) %1'lik bir artış, AkKâr'da %3.25 oranında bir artışa yol açmaktadır (PEKK modeline göre ve sonuç %5 hata eşiğinde anlamlı olmuştur). Ancak, GMM modeline göre, YPY'deki %1'lik bir artış, AkKâr'da %1.91'lik bir artışa neden olup sonuç, % 10'luk hata eşiğinde anlamlı olmuştur.
- (3) Kısa Vadeli Dış Borç Akımları ise, istatistiksel olarak %1 hata eşiğinde anlamlı olup, bankacılık Aktif Kârlılığı (AkKâr) üzerine etkileri olumlu bulunmuştur. Katsayılar göz atarak, KVDBÇA'daki %1'lik bir artışın (PEKK modeline göre) AkKâr'da %8.78 oranında bir artışa yol açtığını göstermiştir; ancak (GMM modeline göre) %7 oranında bir artışa yol açmıştır.
- (4) Kişisel Alınan Para Havalelerinin (KAPH) ise bankacılık Aktif Kârlılığı (AkKâr) üzerine karışık etkileri vardır. PEKK modeline göre, KAPH'daki %1'lik bir artış, AkKâr'da %8.14 oranında bir artışa yol açmıştır (yani pozitif etkileri ve %5 hata eşiğinde anlamlı olmuştur). Ancak GMM modeline göre, KAPH'ın etkileri olumsuz olmuştur. KAPH'daki %1'lik bir artış, AkKâr'da %7.41'lik bir azalışa yol açmıştır (% 10 hata eşiğinde anlamlı olmuştur).

Kontrol değişkenler ise, her iki (PEKK ve GMM) modelde Faiz Oranı (FAİZ)'nin bankacılık kârlılığı AkKâr üzerine etkileri pozitif ve %1 hata eşiğinde anlamlı olmuştur. Halbuki, sadece PEKK modeli göstermiştir ki, Döviz Kuru (DövKur), Dış Ticarete Açıklık (TiçAç)'nin etkileri oldukça olumsuz olmuştur. Her iki sonuçlar da sırasıyla %1 ve %5 hata eşiğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur.

Kapsamları

2000 yılında Türkiye'de yaşanan faiz oranları krizinden sonra, yatırımcıların çoğu önceden bankacılık sektörüne yatırdıkları portföylerini geri çekmenin daha iyi olacağını düşünmüşlerdir. Bu arada krizin sonrasında (Türk mali otoriteler tarafından) alınan önlemler ve reformlar, ertesi yılların boyunca etkili olduğu görülmüştür. Türk bankacılık sektörünün sağlamlığı (2008 küresel finansal krizine karşı) bir kere daha yatırımcıların güvenini güçlendirmiştir. Dolayısıyla portföylerini yeniden bankacılık sektörüne yatırmayı seçmişlerdir. Bu da neredeyse, 2009-2016 döneminde Türk bankacılık sektörünün kârlılığı üzerine gözlenen Yabancı Portföy Yatırımları (YPY)'nin olumlu etkilerini açıklayabilmektedir.

Tablo 4.7'deki sonuçlarda, (KAPH)'nin AkKâr üzerine karışık bir etkisinin kanıtını göstermiştir. Yani, PEKK modeline göre etkisi pozitif iken, GMM modeline göre oldukça negatif olmuştur. 2001'den sonra Türkiye'de mali reformlar uygulanmaya başladığında, (bireysel) yabancılar ve hatta yurtdışında yaşayan Türkler, Türkiye'yi finansal yatırımlar için umut verici bir hedef olarak görmeye başlamışlardır. O halde, onları ülkeye yatırım yapma konusunda daha yatkın hale getirmiştir ve bu durum, Türkiye'ye yapılan havale gelirlerinin artmasına neden olmuştur. Böylece yurtdışında yaşayan Türkler, bir süre boyunca Türk bankacılık sektörü aracılığıyla kendi ülkelerine gittikçe daha fazla fon göndermişlerdir.

Daha da iyisi, bu fonların önemli bir kısmı borsadan ya da diğer bazı sektörlerden ziyade bankalara yatırılmıştır. Dolayısıyla, bankacılık sektörünün kârlılığı (AkKâr)'na olumlu katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte, 2008'in küresel finansal krizine ek olarak, dünyanın farklı coğrafi bölgelerindeki yaşanan krizler de, para havalelerini gönderenler üzerine aksi etkiler olmuştur. Dolayısıyla, Türkiye'ye yönelik KAPH girişinin yavaşlamasına neden olmuştur. Bu nedenle, eğer oluşturulan politikalar Para Havaleleri yoluyla Türk bankasının kârlılığını arttırmayı hedefliyorsa, Türkiye hükümeti, bu türlü sermaye akımlarını teşvik edebilir. Yani Türkiye'ye yönelik KAPH girişini destekleyen politikaları ve çekici (cazip) bir makroekonomik ortam oluşturulabilir. Örnek olarak:

- * İstanbul Borsası'nı bölgesel bir dev pazar olarak oluşturması;
- * Güvenli bir şekilde para transferleri için bölgesel bir dönüşümlü platform olan finansal sistemin (ve özellikle bankacılık sistemini) yapılması;
- * Finansal uzmanlık ile üst düzey teknolojinin tanıtımının teşvik edilmesi;
- * Türkiye'ye yönelik (ve/veya Türkiye'den geçen) para havalelerinin masraflarının, vergilerinin ve ücretlerinin en aza indirilmesi,
- * Para Havalereinin Türk Bankacılık sektörünün kârlılığına katkısını teşvik etmenin ve gerçekleştirmenin bir başka yoluysa, onları (1) diaspora tahvillerine yatırmak; ve (2) tüketimden ziyade üretken işletmelerde yatırmaktır.

Bulgular, bazı yazarlarınkini (bankacılık sektörünün kârlılığı yerine ekonomik büyümeyle ilgilenmiş olsalar bile) doğrulamıştır. Onların çalışmalarında ortaya çıkan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- * DYY'ın olumlu etkileri bulanlar (Borensztein, Lee ve De Gregorio, 1998; Zhang, 2001; Li ve Liu, 2005; Adams, 2009 ve Adeola, 2017) gibi;

- * YPY'nın olumlu etkileri bulanlar (Edwards, 2001; Portes ve Rey, 2005; Agbloyor ve diğ erleri, 2013 ve Adeola, 2017) gibi;
- * KAPH'nin karışık etkileri bulanlar (Buch ve Kuckulenz, 2004; Ajilore ve Ikhide, 2013) gibi...

Ancak, sonuçlar, başka bazı yazarlarınkinden farklı olmuştur: Konings (2001), Carkovic ve Levine (2002), Singh ve Weisse (1998) ve Durham (2004) sıralanabilir. Onların sonuçlarında, KAPH'nin etkilerinin olumsuz olduğunu bulmuşlardır.

4.2.2.2. Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Bu alt-bölüm, sonuçların yorumunu sağlamaktadır, ancak bu kez uluslararası sermaye akımlarının Türk Genel Bankacılık sektörünün Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” üzerinde etkileriyle ilgilidir; (tablo 4.9 ve 4.10).

Tablo 4.9. USA'nın Türkiye Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkileri

Bağımlı Değişken: ÖzKâr						
Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK), Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) ve Panel Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)						
Bütün Türk Bankacılık Sektörü						
	Dönem: 1975-2000		Dönem: 2001-2008		Dönem: 2009-2016	
	REMo-PEKK	GLM	SEMo-PEKK	GMM	SEMo-PEKK	GMM
DYY(-1)	-0.281876 (0.6410)	-0.281876 (0.0682)*	0.865608 (0.0605)*	0.271858 (0.0972)*	0.638010 (0.0000)***	0.375709 (0.0092)***
YPY	0.136527 (0.8123)	0.136527 (0.8122)	-0.071015 (0.0898)*	-0.026217 (0.0610)*	-0.060648 (0.7504)	-0.084196 (0.5869)
KVDBÇA	0.148953 (0.0234)**	0.148953 (0.0229)**	0.475773 (0.0004)***	0.526617 (0.0015)***	0.456143 (0.1478)	0.384562 (0.0736)*
UVDBÇA	0.594008 (0.4496)	0.594008 (0.4492)	-0.040409 (0.9638)	2.119319 (0.0795)*	-0.290746 (0.3929)	-0.757147 (0.0189)**
DYAR	0.567414 (0.8285)	0.567414 (0.0088)***	-1.193972 (0.5194)	-4.469752 (0.0955)*	0.6524475 (0.0982)*	0.6473175 (0.0641)*
KAPH(-2)	0.088656 (0.8548)	0.088656 (0.8547)	0.835594 (0.4831)	0.895298 (0.5962)	-0.035516 (0.9126)	-0.689374 (0.0808)*
GSYİH	0.814200 (0.0282)**	0.814200 (0.0277)**	0.053816 (0.9035)	0.759396 (0.2190)	0.125895 (0.3434)	0.143161 (0.1911)
ENFL	0.455482 (0.0000)***	0.455482 (0.0000)***	0.240463 (0.3488)	1.053058 (0.0018)***	-0.035835 (0.4931)	-0.015972 (0.6471)
FAİZ(-1)	-0.056803 (0.5003)	-0.056803 (0.4999)	-0.175539 (0.3264)	-1.025312 (0.0000)***	-0.071787 (0.4802)	0.430780 (0.0331)**
DÖVKUR(-2)	-0.004464 (0.0096)***	-0.004464 (0.0093)***	0.000424 (0.5540)	3.86E-05 (0.9705)	0.000629 (0.0012)***	0.000806 (0.6551)
TİCAÇ(-1)	-0.033873 (0.2591)	-0.033873 (0.2585)	0.019829 (0.4326)	-0.013612 (0.7035)	-0.041068 (0.0000)***	0.012294 (0.6370)
Gözlemler	1324		392		416	
Banka Sayısı	79		45		52	
Düzeltilmiş R-Kare	0.3604		0.5807		0.3591	
Hansen P-değeri				0.21		0.12
AR(2) P-değeri				0.13		0.39

Not: ***, ** ve *, sırasıyla %1, %5 ve %10 hata eşiğinin düzeyine göre istatistiksel anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler ise parametrelerin olasılık değerlerini temsil etmektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Sonuçların okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak için, aşağıdaki açık ve net görünen sentetik tablo 4.10 hazırlanmıştır.

Tablo 4.10. USA'nın Türkiye'deki Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları)

Bağımlı Değişken: ÖzKâr						
Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK), Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) ve Panel Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)						
All the Banking sector						
	Dönem: 1975-2000		Dönem: 2001-2008		Dönem: 2009-2016	
	REMo-PEKK	GLM	SEMo-PEKK	GMM	SEMo-PEKK	GMM
DYY		-	+	+	+++	+++
YPY			-	-		
KVDBÇA	++	++	+++	+++		+
UVDBÇA						--
DYAR		+++			+	+
KAPH						-
GSYİH	++	++				
ENFL	+++	+++		+++		
FAİZ				---		++
DÖVKUR	---	---			+++	
TİCAÇ					---	

Açıklama: [+++, ++ ve +] veya [---, - ve -], sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olan “Olumlu etkiler” veya “Olumsuz etkiler” i göstermektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

4.2.2.2.1. 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye’deki Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Ön testlerden elde edilen sonuçlar (yani tablo 4.6'daki Hausman testlerine göre), Panel En Küçük Kare ile Rastgele Etkiler Modeli (PEKK-REMo), uygun olduğunu göstermiştir; ve bu dönemde Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) ile birlikte uygulanmıştır. Tablo 4.9'da, PEKK modelinde bağımsız değişkenler tarafından açıklanan bağımlı değişkendeki değişkenliğin (yüzdesi olarak) bir kısmını gösteren düzeltilmiş R-Kare değerinin %36.04 olduğu görülebilir. Düzeltilmiş R-Kare'nin bu değeri, PEKK modelinin ılımlı bir açıklayıcı gücünü göstermiştir; bu nedenle takviyede ikinci bir model olarak GLM uygulamasının önemini haklı göstermiştir.

1975-2000 döneminde, hem PEKK-Rastgele Etkiler Modeli hem de GLM modelinin sonuçları, KVDBÇA Türkiye Genel Bankacılık sektörünün Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) üzerine etkilerinin olumlu olduğunu göstermiştir. KVDBÇA’da %1’lik bir artış, ÖzKâr’da

%14.90'lık bir artışa yol açmıştır. Sonuçlar, her iki model için %5 hata eşiğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur. Buna ek olarak, GLM modelinden çıkan sonuçlar, Doğrudan Yabancı Yatırımlar'ın etkileri olumsuz iken, Dış Yardımların olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Katsayılar, DYY'daki %1'lik bir artışı Özkâr'da %28.19'luk bir azalışa yol açarken, DYAR'daki %1'lik bir artışın Özkâr'da %56.74'luk bir artışa yol açtığını göstermiştir. Bu sonuçlar sırasıyla %10 ve %1 hata eşiğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur.

Diğer uluslararası sermaye akımları (Yabancı Portföy Yatırımları ve Kişisel Alınan Para Havaleleri)'nin bu dönemdeki etkileri ise, istatistiksel olarak anlamsız görülmektedir. Nitekim, bu dönem, Türkiye'de finansal serbestleşmenin başlangıcını gösteren bir dönemi içermektedir. Böylece, (ülkeye yönelik yabancı sermaye girişleri) embriyonik bir aşamadaymıştır; bu bakımdan bankacılık sektörü üzerine nispeten zayıf etkileri açıklanabilir.

Kontrol değişkenleri hakkında, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) ve Enflasyon Oranı (ENFL) olumlu etkilere sahip olmuştur (sırasıyla %5 ve %1 hata eşiğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur). Ancak, Döviz Kuru (DövKur) etkileri ise %1 hata eşiğinde olumsuz olmuştur.

Kapsamları

KVDBÇA'nın olumlu etkilerine ilişkin açıklamalar yukarıda verilmiştir. DYY olan sermaye akımları ile bankacılık sektörünün Özkaynak Kârlılığı (Özkâr) arasındaki negatif ilişkinin açıklanması, bu dönemde ülkeye gelen DYY'ın bir kısmının ülkelerdeki başka amaçları hedeflemiş olmasındandır. Böylece, bankacılık sektörü yerine diğer sektörlerle ilişkisi olduğu söylenebilir.

DYAR'nın olumlu etkileriyle ilgili olarak, farklı dönemler boyunca ülke yabancı yardımları almıştır. Özellikle altyapı projeleri ve geliştirme yatırımlarına odaklananlar. Bu da fonların ülkeye girmesi (1) bankacılık işlemleri aracılığıyla, (2) bankalarda depolanması ve (3) kamu bankalarının ve/veya yatırım bankalarının idaresine bırakılması, bir bakımdan bankacılık sektörünün kârlılığının artırılmasına yol açmıştır. Aslında, ülkeye gelen DYAR, (1) alıcı olan ülkenin makroekonomik ve politik ortamının istikrarına, (2) dış yardım veren örgütlerle

iyi ilişkilere ve (3) verici ortakların güvenine bağlıdır. Ayrıca, dış yardım fonlarının başarılı bir şekilde idare edilmesi, gerektiğinde o dış yardımların yenilenmesini teşvik eder. Bu bağlamda, hatırlanacağı üzere ilgili karar vericilerin ve ilgili siyasi ile finansal otoritelerin dikkatine sunulmaktadır.

Dövkur hakkında, Türkiye'de döviz kuru dalgalanmalarını etkin bir şekilde kontrol etmek için önemli önlemler alınması gerekir. Bu önlemler doğrudan döviz kuru değişikliklerinin kaynak nedenlerini hedeflemelidir; örneğin, politik istikrar çevresi, yurt dışıyla ilişkilerin eğilimi ve (Dünya'daki diğer ülkelere göre) ülkenin görüntüsü.

Yukarıdaki sonuçlar, bazı yazarların sonuçlarını onaylamıştır. Örnek olarak, Moreira (2003), Dalgaard, Hansen ve Tarp (2004), Asteriou (2009) ve Adeola (2017) gibi araştırmacılar sıralanabilir. Ancak, Mosley ve diğerleri (1987), Ram (2004) ve Feeny (2005) ise çalışmalarında farklı sonuçları bulmuşlardır.

4.2.2.2.2. 2001-2008 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye'deki Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Ön testlerden elde edilen sonuçlara bakarak (Tablo 4.6'daki Hausman testleri), Panel En Küçük Kareler - Sabit Etkiler Modeli (PEKK-SEMo) uygun olduğu gösterilmiştir; ve bu dönemde Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM) ile aynı anda uygulanmıştır. Tablo 4.9'de, düzeltilmiş R-Kare değeri %58.07 olup, PEKK modelindeki bağımsız değişkenler tarafından açıklanan bağımlı değişken kısmının oldukça iyi olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, GMM'nin donatı ikinci bir model olarak uygulanması da öngörülmüştür. Buna ek olarak, Hansen testinin sonuçlarından P-değeri = %21 (yani %10'dan büyük) gösterilmiştir. Demek ki, modelde kullanılan entrümanlar geçerli olmuştur. Ayrıca, Arellano-Bond testi AR(2), ikinci dereceden hata terimleri arasında otokorelasyonun olmadığını göstermiştir; AR(2) P-değeri = %13 (yani % 10'dan büyük).

2001-2009 döneminde, hem PEKK-SEMo hem de GMM modelinin sonuçlarından, Yabancı Portföy Yatırımları'nın etkisi olumsuz iken, Doğrudan Yabancı Yatırımlar'ın ile Kısa Vadeli Dış Borç Akımları'nın Türkiye Genel Bankacılık sektörünün Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) üzerine olumlu yönde etki ettiği bulunmuştur. Katsayılar, PEKK ile GMM modellerini kullanarak aşağıdaki gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır:

- (1) DYY'da %1'lik bir artış, Özkâr'da (PEKK modeline göre) %86.56 bir artışa ve (GMM modeline göre) %27.19'luk bir artışa yol açmıştır (bu sonuçlar %10 hata eşiğinde anlamlı olmuştur);
- (2) YPY'da %1'lik bir artış Özkâr'da (PEKK modeline göre) %7.10 ve (GMM modeline göre) %2.62'lik bir azalmaya yol açmıştır (bu sonuçlar %10 hata eşiğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur);
- (3) Aynı zamanda, KVDBÇA'daki %1'lik bir artış, Özkâr'da (PEKK modeline göre) %47.58 ve (GMM modeline göre) %52.66'lık bir artışa yol açmıştır (%1 hata eşiğinde anlamlı olmuştur).

Buna ek olarak, GMM modelinden çıkan sonuçlar ayrıca Uzun Vadeli Dış Borç Akımları'nın olumlu yönde etkileri gösterirken, Dış Yardımlar'ın bankacılık kârlılığı Özkâr'ı olumsuz yönde etkilediğini göstermiştir. Bu sonuçların her ikisi de %10 hata eşiğinde anlamlı olmuştur. Diğer Uluslararası Sermaye Akışlarının etkileri, bu dönemde istatistiksel olarak anlamsız görülmüştür.

Kontrol değişkenlerin arasında, yalnızca GMM modelinden elde edilen sonuçlar, Enflasyon (ENFL)'un olumlu etkilerini gösterirken, Faiz oranı (FAİZ)'nin etkilerinin oldukça olumsuz olduğunu göstermiştir. Her iki sonuçlar da %1 hata eşiğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur.

Kapsamları

DYY'ın olumlu etkileriyle ilgili açıklamalar ve içermeler yukarıda verilmiştir. YPY'nın olumsuz etkileri ise şöyle açıklanabilir: Türkiye'deki 2000 para krizi sonrasında, yatırımcılar (söz konusu olan dönemde) portföylerini, bankacılık sektöründen ziyade borsaya ve diğer sermaye piyasalarına yatırım yapmayı tercih etmişlerdir. YPY ile banka kârlılığı Özkâr'ın arasındaki negatif ilişkilerin bulunması, bu dönemde bankacılık sektörü ile borsa arasındaki "muhtemel" bir rekabet biçimi varsayılabilir. Başka bir deyişle, Türk finansal otoriteleri tarafından, aynı sektördeki pazarların arasında bu türlü çatışmalardan kaçınmak için önlem alma konusunda dikkate alınabilir. Bazı önceki yazarların çalışmalarında da benzer sonuçlar bulunmuştur. Sonuçları göstermiştir ki:

* DYY'nın olumlu etkileri bulanlar (Borensztein, Lee ve De Gregorio, 1998; Zhang, 2001; Li ve Liu, 2005; Adams, 2009 ve Adeola, 2017);

* YPY'nın olumsuz etkileri bulanlar (Singh ve Weisse, 1998; Durham, 2004).

Ancak, farklı sonuç bulan yazarlar vardır: Konings (2001), Carkovic ve Levine (2002) DYY'nın olumsuz etkilerini tespit ederken, Edwards (2001), Portes ve Rey (2005) ve Agbloyor ve ark. (2013) araştırmalarında YPY'nın olumlu etkilerini bulmuştur.

4.2.2.2.3. 2009-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Türkiye'deki Genel Bankacılık Sektörünün Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Ön testlerin yapılmasından sonra, Tablo 4.6'daki Hausman testlerinden elde edilen sonuçlara göre, Panel En Küçük Kareler ile Sabit Etkiler Modeli (PEKK-SEMo) uygun olduğu gösterilmiştir; 2009-2016 döneminde Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM) ile aynı anda uygulanmıştır. Tablo 4.9'daki sonuçlar düzeltilmiş R-Kare değeri %35.91 olduğunu göstermiştir. Bu değer, PEKK modelinin ılımlı bir açıklayıcı gücünü göstermiştir; dolayısıyla GMM'nin donatılamada ikinci bir model olarak uygulanmasının önemini haklı göstermiştir. Hansen testinden P-değeri = %12 iken Arellano-Bond AR(2) testinden P-değeri = %39 gösterilmiştir. Başka bir deyişle, P-değerlerinin bütünü %10'dan büyüktür. Demek ki, modelde kullanılan enstrümanların geçerliliğini ve ikinci dereceden hata terimleri arasında otokorelasyonun olmadığını ispat etmiştir.

2009-2016 döneminde hem PEKK-Sabit Etkiler Modeli hem de GMM modeli, (sırasıyla %1 ve %10 hata eşikinde anlamlı bir şekilde) Doğrudan Yabancı Yatırımlar ve Dış Yardımlar'ın, bankacılık kârlılığı ÖzKâr üzerine olumlu etkileri olduğunu göstermiştir. Katsayılar, DYY'daki %1'lik bir artışın ÖzKâr'da (PEKK modeline göre) %63.80 bir artışa ve (GMM modeline göre) %37.58 bir artışa yol açtığını göstermiştir. DYAR'daki %1'lik bir artış ÖzKâr'da (PEKK modeline göre) %65.25 bir artışa ve (GMM modeline göre) % 64.73 bir artışa yol açmıştır. Aynı zamanda, GMM modelinde Kısa Vadeli Dış Borç Akımları'nın olumlu etkileri gösterilirken, Uzun Vadeli Dış Borçları (UVDBÇA) ile Kişisel Alınan Para Havaleleri'nin bankacılık kârlılığı ÖzKâr üzerinde olumsuz etkileri olduğu gösterilmiştir. Bu sonuçlar sırasıyla %5 ve %10 hata eşiklerinde anlamlı olmuştur. Yanlızca, Yabancı Portföy Yatırımlarının etkileri bu dönemde istatistiksel olarak anlamsız görülmüştür.

Kontrol değişkenleriyle ilgili olarak, GMM modelinden Faiz oranı (FAİZ) ile banka kârlılığı ÖzKâr'ın arasında pozitif bir ilişki olup, 5% hata eşikinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur. Bununla birlikte, PEKK modelinde, Döviz Kuru (DövKur)'nun olumlu etkilerini

gösterirken, Dış Ticarete Açıklık (TiçAç)'nın etkilerinin oldukça olumsuz olduğunu göstermiştir. Her iki sonuç da %1 hata eşiğinde anlamlı olmuştur.

Kapsamları

DYY'ın banka kârlılığı ÖzKâr üzerine olumlu etkileri dikkate alındığında, bir ekonomik teoriyi doğrulamıştır. O teoriye göre, bir ülkeye giren DYY'ın olumlu etkileri olumsuz etkilerden daha fazla katkıda bulunmuştur.

UVDBÇA'nın olumsuz etkilerinin ise; şöyle görülmüştür:

- (1) Uzun Vadeli Dış Borç Akımlarının etkisinin olumlu olabilmesi için kabul edilen azami eşiği aşılmıştır;
- (2) Makroekonomik çevre, bu dönemde uzun vadeli dış borçlar için elverişsiz (sakıncalı) olmuştur;
- (3) UVDBÇA, yatırımlardan ziyade, kamu tüketim harcamalarını daha fazla finanse etmiştir;
- (4) Bir bakış açısından, UVDBÇA uzun vadeli harcamalara yönelik olmak yerine kısa vadeli giderler (harcamalar) için kullanılmıştır; bu koşullarda, finansal ortodoksluğunun ilk kuralına aykırı olmuştur.

2009-2016 yılları arasında Kişisel Alınan Para Havaleleri ile banka kârlılığı ÖzKâr'ın arasındaki olumsuz ilişki, dünyadaki birçok ülkeyi etkileyen ve bu türlü uluslararası akışları yavaşlatan son krizlerle açıklanabilir.

Sonuçlar bazı ampirik çalışmalardan elde edilen bulgular ile tutarlı olmuştur:

- * DYY'nın olumlu etkilerini bulanlar (Borensztein, Lee ve De Gregorio, 1998; Zhang, 2001; Li ve Liu, 2005; Adams, 2009 ve Adeola, 2017);
- * UVDBÇA'nın olumsuz etkilerini bulanlar (Reinhart ve Rogoff, 2010; Akram, 2013 ve daha Adeola, 2017);
- * DYAR'ın olumlu etkilerini bulanlar (Moreira, S, 2003; Dalgaard, Hansen ve Tarp, 2004; Asteriou, 2009 ve Adeola, 2017);
- * KAPH'ın olumsuz etkilerini bulanlar (Amuedo-Dorantes ve Pozo, 2004; Chami, Fullenkamp ve Jahjah, 2005; Rao ve Hassan, 2011).

Ancak, aksine sonuçları bulanlar vardır:

- (1) Konings, 2001; Carkovic ve Levine, 2002, DYY'nin olumsuz etkilerini bulmuşlardır;
- (2) Baum, Checherita-Westphal ve Rother, 2013, UVDBÇA'nın olumlu etkilerini bulmuşlardır;
- (3) Mosley ve arkadaşları, 1987; Ram, 2004; Feeny, S, 2005 DYAR'nın olumsuz etkilerini bulmuştur;
- (4) Acosta ve ark., 2008; Adenutsi, 2009; Ziesemer, 2012 ve Adeola, 2017 ise çalışmalarında KAPH'ın olumlu etkilerini bulmuşlardır.

Sonuçlardaki bu tutarsızlık (çelişkiler)'in bir kısmı, hedeflenen konu (alan veya sektör) tarafından kaynaklanabilir. Bu çalışma, bankacılık sektörü üzerinde etkilere odaklanırken, diğer yazarlar tarafından yapılmış çalışmalar ekonomik büyüme üzerinde etkilere odaklanmıştır. Buna ek olarak, sonuçların çelişkisine yönelik başka bir açıklama ise, tahminler için farklı modellerin kullanılmasında bulunabilir.

4.2.2.3. Uluslararası Sermaye Akımlarının Banka Türlerinin Kârlılığı Üzerine Etkileri

Genel Bankacılık sektörünün bakıldığında, birkaç banka grubundan bir panel oluşturulup, analizin üç ayrı döneme göre yapılmasını mümkün olmuştur: yani 1975-2000, 2001-2008 ve 2009-2016 dönemleri. Ancak, her bir bireysel bankacılık grubu örneği için, sonuçların tahmini aşağıdaki nedenlerle üç dönem yerine iki döneme göre yapılmıştır:

- (1)- Bazı değişkenler için çeyrek ve hatta aylık veriler yoktu. Yalnızca, yıllık veriler vardı; örneğin: bağımlı değişkenlerde bankaların (Aktif Kârlılığı "AkKâr" ve ÖzKaynak Kârlılığı "ÖzKâr") ile ilgili veriler. Sonuç olarak, gerekli gözlem sayısı (tutarlı bir analiz yapabilmek için) ayrı ayrı alınan 2001-2008 ve 2009-2016 dönemleri için yetersiz görülmüştür.
- (2)- Buna ek olarak önceki çalışmalara göre, Türkiye gibi bazı ülkelerdeki bankacılık sektörleri, 2008'in küresel finansal krizi karşısında iyi bir esneklik (dayanıklılık) göstermiştir. Başka bir deyişle (diğer gelişmekte olan ülke akranlarına kıyasla), Türkiye bu krizden oldukça az etkilenmiş ülkeler arasında yer almıştır (Aras, 2010, TBB, 2012). Dolayısıyla, son iki dönem (2001-2008 ve 2009-2016) birleştirip, global bir analiz için tek bir dönem oluşturulmuştur; yani 2001-2016 dönemi. Bu seçenek yalnızca bireysel banka grubu örnekleri için uygulanmıştır.

Ayrıca, 1975-2000 dönemi için katılım bankalarıyla ilgili bazı verilerin bulunamaması nedeniyle, USA'nın katılım bankacılığı kârlılığı üzerine etkilerinin analizi yalnızca 2001-2016 dönemi için yapılmıştır.

4.2.2.3.1. 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Banka Türlerinin Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Bu alt-bölüm, sonuçların yorumunu sağlamıştır, ancak bu kere uluslararası sermaye akımlarının 1975-2000 yılları arasında Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren her bir banka türünün (veya grubunun) kârlılığı “AkKâr” üzerine etkileriyle ilgilidir (tablo 4.11 ve 4.12).

Tablo 4.11. USA'nın her Banka Grubunun Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

Bağımlı Değişken: AkKâr								
Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK), Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM)								
	Kamu Bankaları		Özel Bankalar		Yabancı Bankalar		Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
	EKK	GLM	EKK	GLM	EKK	GLM	EKK	GLM
DYY(-1)	-4.353517 (0.1629)	-4.206208 (0.2294)	0.167167 (0.9490)	0.167167 (0.9479)	-6.247407 (0.1403)	-6.247407 (0.1143)	-4.090028 (0.4291)	-4.090028 (0.4131)
YPY	0.122129 (0.0502)**	0.125685 (0.0687)*	-0.210422 (0.6753)	-0.210422 (0.6677)	0.923939 (0.2462)	0.923939 (0.2228)	-1.350565 (0.1837)	-1.350565 (0.1583)
KVDBÇA	0.201053 (0.1778)	0.204890 (0.1153)	0.174727 (0.1799)	0.174727 (0.1544)	-0.106480 (0.5850)	-0.106480 (0.5746)	0.167961 (0.4968)	0.167961 (0.4834)
UVDBÇA	0.148171 (0.6017)	0.187578 (0.5149)	0.306453 (0.2285)	0.306453 (0.2044)	-0.356293 (0.3588)	-0.356293 (0.3400)	0.847354 (0.0976)*	0.847354 (0.0724)*
DYAR	0.333856 (0.0074)***	0.378514 (0.0206)**	0.899855 (0.3402)	0.899855 (0.3206)	1.428114 (0.3281)	1.428114 (0.3080)	1.894754 (0.3054)	1.894754 (0.2843)
KAPH(-2)	-0.138194 (0.8551)	0.181288 (0.8221)	-1.124607 (0.1077)	-1.124607 (0.0822)*	-0.112830 (0.9121)	-0.112830 (0.9102)	1.218141 (0.3541)	1.218141 (0.3351)
GSYİH	-0.039188 (0.6931)	-0.062181 (0.6031)	-0.188525 (0.0459)**	-0.188525 (0.0260)**	-0.283098 (0.0515)**	-0.283098 (0.0306)**	0.000797 (0.9962)	0.000797 (0.9962)
ENFL	-0.003472 (0.8536)	-0.000507 (0.9731)	-0.012147 (0.4648)	-0.012147 (0.4503)	0.000601 (0.9811)	0.000601 (0.9807)	0.012360 (0.7010)	0.012360 (0.6941)
FAİZ(-1)	0.009757 (0.7544)	0.012161 (0.6705)	0.042958 (0.1327)	0.042958 (0.1068)	0.120013 (0.0130)***	0.120013 (0.0036)***	0.064076 (0.2417)	0.064076 (0.2181)
DÖVKUR(-2)	-0.15357 (0.0261)**	-0.15808 (0.0090)***	-0.15518 (0.0125)**	-0.15518 (0.0033)***	-0.28061 (0.0050)***	-0.28061 (0.0006)***	0.12883 (0.2361)	0.12883 (0.2123)
TİCAÇ(-1)	0.128603 (0.0592)*	0.134690 (0.0493)**	0.121735 (0.0434)**	0.121735 (0.0240)**	0.033520 (0.6947)	0.033520 (0.6877)	0.012284 (0.9091)	0.012284 (0.9071)
Gözlemler	92		598		328		306	
Banka Sayısı	4		28		18		18	
Düzeltilmiş R-Kare	0.3257		0.7360		0.7193		0.3584	

Not: ***, ** ve *, sırasıyla %1, %5 ve %10 hata eşiğinin düzeyine göre istatistiksel anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler ise parametrelerin olasılık değerlerini temsil etmektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Sonuçların okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak için, bunlar daha açık ve net görünen aşağıdaki sentetik tablo 4.12’de özetlemeleri sunulmuştur.

Tablo 4.12. USA'nın Türkiye'deki Her Banka Grubunun Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (1975-2000 Dönemi)

Bağımlı Değişken: AkKâr

Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK), Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM)

	Kamu Bankaları		Özel Bankalar		Yabancı Bankalar		Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
	EKK	GLM	EKK	GLM	EKK	GLM	EKK	GLM
DYY								
YPY	++	+						
KVDBÇA								
UVDBÇA							+	+
DYAR	+++	++						
KAPH				-				
GSYİH			--	--	--	--		
ENFL								
FAİZ					+++	+++		
DÖVKUR	--	---	--	---	---	---		
TİCAÇ	+	++	++	++				

Açıklama: [+++ , ++ ve +] veya [--- , - ve -], sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olan “Olumlu etkiler” veya “Olumsuz etkiler” i göstermektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

❖ 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Kamu Bankalarının Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Tablo 4.11, En Küçük Kareler (EKK) modelinde düzeltilmiş R-kare değerinin %32,57 olduğunu göstermiştir. Hausman test sonuçlarını takiben, bu döneme ilişkin analiz için Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) uygulanmıştır. Her iki (EKK ve GLM) olan modellerden elde edilen sonuçlar, Yabancı Portföy Yatırımları ve Dış Yardımlar'ın, 1975-2000 döneminde Türk kamu bankalarının aktif kârlılığı (AkKâr) üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar YPY etkilerinin analizinde, EKK ve GLM modellerinde sırasıyla (%5 ve %10 hata eşiğinde anlamlıyken), DYAR etkilerinin analizleri için %1 ve %5 hata eşiğinde anlamlı olmuştur. Diğer uluslararası sermaye akımları olan Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Dış Borçlar ve Kişisel Alınan Para Havaleleri'nin etkileri ise, bu dönemde istatistiksel olarak anlamlı görülmemiştir.

Kontrol değişkenlerin arasında ise, Döviz Kuru (Dövkur) olumsuz etkilere sahiptir (EKK ve GLM modellerinde sırasıyla %5 ve %1 hata eşiğinde anlamlı olmuştur); Dış Ticarete Açıklık (TiçAç)'ın etkileri %10 ve %5 hata eşiğinde anlamlı olup, oldukça olumlu bulunmuştur. Bu bulgularıyla ilgili önerilerin sonuçları, Yukarıdaki alt-bölüm 4.1.2.1'de verilen öneri ve içermelere benzemiştir. Buna ek olarak, sonuçlar önceki paragraflarda belirtilen bazı yazarların sonuçlarını doğrulamıştır. Aynı zamanda, aksine bulgular bulan yazarlara da atıfta bulunulmuştur.

❖ 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Özel Bankaların Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Özel bankaların kârlılığı üzerine etkilerle ilgili analizler hakkında, En Küçük Kareler (EKK) modelinde düzeltilmiş R-Kare değerinin %73,60 olduğu gösterilmiştir (tablo 4.11). O halde bu değer, EKK modelinin yüksek açıklayıcı gücünü göstermiştir. Sonuçlarda, 1975-2000 döneminde Türk özel bankalarının aktif kârlılığı (AkKâr) üzerine olumsuz yönde etkileyenler arasında yalnızca Kişisel Alınan Para Havaleleri gösterilmiştir. Sonuçlar (%10 hata eşiğinde anlamlı olup) yalnızca GLM modelinde açıklanmıştır. Diğer uluslararası sermaye akımlarının etkileri ise bu dönemde istatistiksel olarak anlamlı olmamıştır.

Bununla birlikte, kontrol değişkenlerden üç tanesinin özel bankaların aktif kârlılığı (AkKâr) ile anlamlı ilişkileri bulunmuştur:

- (1) Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) ile negatif ilişki vardır (hem EKK hem de GLM modellerinde %5 hata eşiğinde anlamlı);
- (2) Döviz Kuru (Dövkur) ile negatif ilişki vardır (EKK ve GLM modellerinde sırasıyla %5 ve %1 hata eşiğinde anlamlı);
- (3) Dış Ticarete Açıklık (TiçAç) ile pozitif ilişki vardır (hem EKK hem de GLM modellerinde %5 hata eşiğinde anlamlı) olmuştur.

Bu bulgulara ilişkin öneriler ise, yukarıdaki 4.2.2.1. alt-bölümde önceden verilmiş olanlara benzemiştir. Buna ek olarak, sonuçlar önceki paragraflarda belirtilen bazı yazarların sonuçlarını doğrulamıştır. Aynı zamanda, farklı bulguları bulan yazarlara da atıfta bulunulmuştur.

❖ 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Yabancı Bankaların Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Yabancı bankaların kârlılığı üzerine etkilere ilişkin analizlerde, En Küçük Kareler (EKK) modelinde düzeltilmiş R-Kare değerinin %71,93 olduğu gösterilmiştir. Böylece EKK modelinin yüksek açıklayıcı gücünü göstermiştir. Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) de ikinci model olarak uygulanmıştır. Sonuçlara göre, 1975-2000 döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının hiçbirinin, Türkiye’deki yabancı bankaların aktif kârlılığı (AkKâr)’nı etkilemediğini göstermiştir. Türkiye’de finansal serbestleşmenin benimsenmesi 1980’lerden sonra başlamıştır, ancak Türkiye’ye yönelik uluslararası sermaye akışlarıysa 1990’lardan itibaren gerçekten etkili olmuştur. Bununla birlikte, finansal serbestleşmenin önceki yıllardaki korumacı politika (bankacılık sektöründe) sanki 1975-2000 dönemini etkilemiştir. Sonuç olarak, bu uluslararası sermaye akımları yabancı bankalar üzerine etkisiz kalmıştır.

Ayrıca, kontrol değişkenlerden üç tanesinin (özel bankaların durumunda olduğu gibi) yabancı bankaların kârlılığı (AkKâr) ile anlamlı ilişkileri vardır.

- (1) Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) ile negatif ilişkilerde bulunmuştur (hem EKK hem de GLM modellerinde %5 hata eşliğinde anlamlı);
- (2) Faiz oranı (FAİZ) ile pozitif ilişki bulunmuştur (hem EKK hem de GLM modelinde %1 hata eşliğinde anlamlı);
- (3) Döviz Kuru (DövKur) ile negatif ilişki bulunmuştur (hem EKK hem de GLM modellerinde %1 hata eşliğinde anlamlı).

Bu bulgularla ilgili önerileri ve kapsamaları ise, yukarıdaki 4.2.2.1. alt-bölümde önceden verilmiş olanlara yakın olmuştur. Buna ek olarak, sonuçlar önceki paragraflarda sıralanmış bazı yazarların sonuçlarını desteklemiştir. Aynı zamanda, aksine bulguları bulan yazarlara da atıfta bulunulmuştur.

❖ 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Kalkınma Ve Yatırım Bankalarının Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Kalkınma ve yatırım bankalarının kârlılığı üzerine etkilere ilişkin analizler, En Küçük Kareler (EKK) modelinden düzeltilmiş R-Kare değerinin %35,84 olduğunu göstermiştir. Bu

değer oldukça ılımlı olmuştur. Hausman test sonuçlarını takiben, bu dönemde (analiz için) ikinci model olarak Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) de uygulanmıştır.

Tablo 4.11'daki sonuçlarda, 1975-2000 dönemi boyunca yalnızca Uzun Vadeli Dış Borç Akımları'nın Türkiye'deki kalkınma ve yatırım bankalarının kârlılığı (AkKâr) üzerine etkilerinin olumlu olduğunu gösterilmiştir. İstatistiksel olarak, sonuçlar %10 hata eşiğinde (hem EKK hem de GLM modellerinde) anlamlı olmuştur. Diğer uluslararası sermaye akımları, bu dönemde anlamlı bir etkiye sahip olmamıştır. Ayrıca, kontrol değişkenlerinin hiçbirisi kalkınma ve yatırım bankalarının kârlılığı (AkKâr) ile anlamlı bir ilişkide bulunmamıştır. Bu bulgularla ilgili önerileri, yukarıdaki 4.2.2.1. alt-bölümde önceden verilmiş olanlarla aynı olmuştur. Ayrıca, sonuçlar önceki paragraflarda sıralanmış bazı yazarların sonuçlarını desteklemiştir. Aynı zamanda, aksine bulguları bulan yazarlar da atıfta bulunmuştur.

4.2.2.3.2. 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Banka Türlerinin Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Bu alt-bölümde, yorumlar aynı zamanda (bilgisayar programı tarafından sağlanan) ve Eklerde sunulmuş olan ayrıntılı analizlerin sonuçlarına dayanmıştır. Tablo 4.13'te, uluslararası sermaye akımlarının her bir banka türünün (veya grubunun) Özkaynak Kârlılığı "ÖzKâr" üzerine etkileriyle ilgili bir özet sunulmuştur. Bu bankalar, 1975-2000 yılları arasında Türk bankacılık sektöründe faaliyet göstermiştir. Buna ek olarak, okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla, sonuçlar Tablo 4.14'de sayısal olmayan bir şekilde özetlenmiştir.

Tablo 4.13. USA'nın Her Banka Grubunun Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

Bağımlı Değişken: ÖzKâr								
Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK), Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM)								
	Kamu Bankaları		Özel Bankalar		Yabancı Bankalar		Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
	EKK	GLM	EKK	GLM	EKK	GLM	EKK	GLM
DYY(-1)	-0.781313 (0.2186)	-0.781313 (0.1942)	-0.615821 (0.1486)	-0.615821 (0.1227)	-0.209919 (0.0767)*	-0.209919 (0.0528)*	-0.327583 (0.6321)	-0.327583 (0.6233)
YPY	0.221400 (0.0789)*	0.221400 (0.0548)*	0.417872 (0.9573)	0.417872 (0.9564)	0.254630 (0.2437)	0.254630 (0.2202)	-0.143363 (0.2837)	-0.143363 (0.2618)
KVDBÇA	0.517016 (0.0984)*	0.517016 (0.0732)*	0.392973 (0.0624)*	0.392973 (0.0400)**	0.337723 (0.9493)	0.337723 (0.9482)	0.417449 (0.2163)	0.417449 (0.1918)
UVDBÇA	0.571996 (0.3338)	0.571996 (0.3139)	0.299453 (0.4419)	0.299453 (0.4264)	-0.120206 (0.2629)	-0.120206 (0.2401)	0.626259 (0.3394)	0.626259 (0.3198)
DYAR	0.668607 (0.0086)***	0.668607 (0.0017)***	0.240366 (0.1146)	0.240366 (0.0889)*	0.811765 (0.0561)**	0.811765 (0.0345)**	0.170219 (0.4849)	0.170219 (0.4710)
KAPH(-2)	-0.591690 (0.7042)	-0.591690 (0.6974)	-0.231088 (0.0409)**	-0.231088 (0.0220)**	-0.258380 (0.3645)	-0.258380 (0.3460)	-0.189494 (0.2832)	-0.189494 (0.2612)
GSYİH	-0.247991 (0.2369)	-0.247991 (0.2131)	-0.214950 (0.1295)	-0.214950 (0.1036)	-0.400817 (0.2858)	-0.400817 (0.2640)	-0.373062 (0.8686)	-0.373062 (0.8658)
ENFL	-0.171506 (0.6585)	-0.171506 (0.6504)	-0.054380 (0.8321)	-0.054380 (0.8284)	-0.051822 (0.9407)	-0.051822 (0.9394)	-0.099483 (0.8165)	-0.099483 (0.8125)
FAİZ(-1)	0.420595 (0.5147)	0.420595 (0.5020)	0.636933 (0.1511)	0.636933 (0.1251)	0.939846 (0.4213)	0.939846 (0.4050)	0.260984 (0.7136)	0.260984 (0.7070)
DÖVKUR(-2)	-0.351763 (0.0152)**	-0.351763 (0.0047)***	-0.257870 (0.0087)***	-0.257870 (0.0018)***	-0.285586 (0.2266)	-0.285586 (0.2025)	0.350098 (0.8038)	0.350098 (0.7995)
TİCAÇ(-1)	0.2706455 (0.0542)**	0.2706455 (0.0328)**	0.152096 (0.0956)*	0.152096 (0.0705)*	0.203144 (0.3914)	0.203144 (0.3739)	0.527991 (0.7137)	0.527991 (0.7072)
Gözlemler	92		598		328		306	
Banka Sayısı	4		28		18		18	
Düzeltilmiş R-Kare	0.3371		0.4618		0.2902		0.1011	

Not: ***, ** ve *, sırasıyla %1, %5 ve %10 hata eşiğinin düzeyine göre istatistiksel anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler ise parametrelerin olasılık değerlerini temsil etmektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Sonuçların okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla, açık ve net görünen aşağıdaki sentetik tablo 4.14’de özetlemeleri sunulmuştur.

Tablo 4.14. USA'nın Türkiye'deki Her Banka Grubunun Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (1975-2000 Dönemi)

Bağımlı Değişken: ÖzKâr

Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK), Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM)

	Kamu Bankaları		Özel Bankalar		Yabancı Bankalar		Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
	EKK	GLM	EKK	GLM	EKK	GLM	EKK	GLM
DYY					-	-		
YPY	+	+						
KVDBÇA	+	+	+	++				
UVDBÇA								
DYAR	+++	+++		+	++	++		
KAPH			--	--				
GSYİH								
ENFL								
FAİZ								
DÖVKUR	--	---	---	---				
TİCAÇ	++	++	+	+				

Açıklama: [+++, ++ ve +] veya [---, - ve -], sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olan “Olumlu etkiler” veya “Olumsuz etkiler” i göstermektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

❖ 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Kamu Bankalarının Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Tablo 4.13'teki sonuçlar En Küçük Kare (EKK) modelinden düzeltilmiş R-Kare değerinin %33,71 olduğunu göstermiştir. Hausman test sonuçlarını takiben, bu dönemde Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) de analiz için uygulanmıştır. 1975-2000 döneminde, her iki (EKK ve GLM) model de, Yabancı Portföy Yatırımları, Kısa Vadeli Dış Borç Akımları'nın ve Dış Yardımlar'ın Türkiye kamu bankalarının Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr)'nı olumlu yönde etkilediği sonucuna varmıştır. Bu sonuçlar, her iki modelde YPY ve KVDBÇA'nın etkilerinin analizi için %10 hata eşiğinde anlamlıyken, DYAR'ın etkilerinin analizi için %1 hata eşiğinde olmuştur. Diğer uluslararası sermaye akışlarının etkileri ise bu dönemde istatistiksel olarak anlamlı görülmemiştir.

Kontrol değişkenleriyle ilgili olarak, Döviz Kuru (DövKur) olumsuz etkilere sahip olmuştur (EKK ve GLM modellerinde sırasıyla %5 ve %1 hata eşiğinde anlamlıyken); Dış Ticarete Açıklık (TiÇaç)'nın etkileri %1 hata eşiğinde oldukça olumlu ve anlamlı olmuştur.

Bu bulgulara ilişkin önerileri ve kapsamaları, yukarıdaki 4.2.2.2 numaralı alt-bölümde bulunan açıklamalara benzemiştir. Buna ek olarak, sonuçlar önceki paragraflarda belirtilen bazı yazarların sonuçlarını doğrularken, aksine bulguları bulan yazarlar da bulunmaktadır.

❖ 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Özel Bankaların Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Özel bankalar üzerine etkilerle ilgili analizler, En Küçük Kareler (EKK) modeli uygulanarak düzeltilmiş R-Kare değerinin %46,18 olduğunu göstermiştir. Bu değer, EKK modelinin açıklayıcı gücünün bu durumda oldukça ılımlı olduğunu göstermiştir. 1975-2000 dönemine ilişkin sonuçlar, Kısa Vadeli Dış Borç Akımları'nın olumlu etkilere sahip olduğunu göstermiştir (EKK ve GLM modellerinde sırasıyla %10 ve %5 hata eşiğinde anlamlı). Ancak, Kişsel Alınan Para Havaleleri (KAPH)'nin, Türk özel bankalarının Özkaynak kârlılığı (ÖzKâr)'nı olumsuz bir şekilde etkilediği göstermiştir. Ayrıca, GLM modelinde Dış Yardımların etkileri (%10 hata eşiğinde anlamlı) olumlu olmuştur. Diğer uluslararası sermaye akımlarının etkileri ise bu dönemde anlamlı olmamıştır.

Bununla birlikte, kontrol değişkenlerden iki tanesinin özel bankaların kârlılığı (ÖzKâr) ile anlamlı ilişkileri vardır.

- (1) Döviz Kuru (DövKur) ile negatif ilişkide bulunmuştur (hem EKK hem de GLM modelinde %1 hata eşiğinde anlamlı);
- (2) Ticaret Açıklık (TiçAç) ile pozitif ilişkide bulunmuştur (her iki modelde de %10 hata eşiğinde anlamlı olmuştur).

Bu bulgulara ilişkin öneriler ve içermeler, Yukarıdaki 4.2.2.2 numaralı alt-bölümde bulunan açıklamalara benzer olup, önceki paragraflarda belirtilen bazı yazarların sonuçlarını desteklemiştir. Aynı zamanda, aksine bulguları bulan yazarlar da bulunmaktadır.

❖ 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Yabancı Bankaların Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Yabancı bankalar üzerine etkilere ilişkin analizlerde, En Küçük Kare (EKK) modelinden Düzeltilmiş R-Kare değerinin %29.02 olduğunu göstermiştir. EKK modelinin açıklayıcı gücü bu durumda oldukça ılımlı olup, Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) de ikinci model

olarak uygulanmıştır. Sonuçlara göre, 1975-2000 dönemi boyunca, yalnızca Uluslararası Sermaye Akışlarından iki tanesinin, yabancı bankaların Özkaynak kârlılığını (ÖzKâr) etkilediğini göstermiştir.

- (1) Doğrudan Yabancı Yatırımları (DYY)'nin etkileri olumsuz olmuştur (hem EKK hem de GLM modelinde %10 hata eşiğinde anlamlı olmuştur);
- (2) Dış Yardımlar'ın etkileri olumlu olmuştur (hem EKK hem de GLM modelinde %5 hata eşiğinde anlamlı olmuştur). Bununla birlikte, kontrol değişkenlerinin hiçbiri yabancı bankaların kârlılığı (ÖzKâr) ile anlamlı bir ilişki göstermemiştir.

Kapsamları

Doğrudan Yabancı Yatırımlar'ın banka kârlılığı (ÖzKâr) üzerine olumsuz etkilerinin kısmi bir açıklanması, bu dönemde ülkeye giren DYY'nin türü ile ilgili olabilmektedir. Bu türlü DYY'nin yabancı bankaların kârlılığı “ÖzKâr” üzerine etkileri olumsuz olsa da: (1) diğer banka türlerinin kârlılığı (veya genel bankacılık sektörünün kârlılığı) üzerine az hatta olumlu etkileri bulunabilir; (2) aynı zamanda ekonomideki diğer sektörler (veya genel olarak ekonomik büyüme) üzerine olumlu etkilere sahip olabilir.

❖ 1975-2000 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Kalkınma Ve Yatırım Bankalarının Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Kalkınma ve yatırım bankaları üzerine etkilere ilişkin analizlerden, En Küçük Kareler (EKK) modelinden Düzeltilmiş R-Kare değeri %10,11 olup, bu durumda EKK modelinin açıklayıcı gücünün zayıf (hafif) olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla sağlamlaştırmak amacıyla, Hausman test sonuçlarının ardından, Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM) de ikinci model olarak donatıda uygulanmıştır (bu döneme ilişkin analiz için). Tablo 4.13'den elde edilen sonuçlara göre, ne Uluslararası Sermaye Akışları ne de kontrol değişkenler, bu dönemde kalkınma ve yatırım bankalarının Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) ile anlamlı bir ilişki göstermiştir.

4.2.2.3.3. 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Banka Türlerinin Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Bu alt-bölümde, sonuçların yorumu sağlanmıştır, ancak bu kere uluslararası sermaye akımlarının 2001 - 2016 yılları arasında Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren her bir banka türünün (veya grubunun) Aktif Kârlılığı “AkKâr” üzerine etkileriyle ilgilidir; (tablo 4.15 ve 4.16).

Tablo 4.15. USA'nın Her Banka Grubunun Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkisi (2001-2016 Dönemi)

Bağımlı Değişken: AkKâr								
Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK) ve Panel Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)								
	Kamu Bankaları		Özel Bankalar		Yabancı Bankalar		Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
	EKK	GMM	EKK	GMM	EKK	GMM	EKK	GMM
DYY(-1)	0.089610 (0.5678)	0.104926 (0.5631)	0.334460 (0.4887)	0.227078 (0.6470)	-0.195259 (0.6964)	-0.246894 (0.6211)	-0.418995 (0.4766)	-0.418995 (0.5104)
YPY	0.183690 (0.3204)	0.229737 (0.1532)	-0.498866 (0.3695)	-0.569359 (0.3525)	0.764538 (0.2178)	0.960119 (0.0515)**	0.075739 (0.9057)	0.075739 (0.8892)
KVDBÇA	-0.014893 (0.7610)	-0.021967 (0.5320)	0.162044 (0.3095)	0.137923 (0.3394)	-0.201739 (0.2436)	-0.246951 (0.1129)	0.037567 (0.8354)	0.037567 (0.7400)
UVDBÇA	0.020574 (0.7423)	0.008666 (0.9087)	0.129529 (0.5067)	0.182741 (0.5536)	-0.038673 (0.8474)	-0.047158 (0.8440)	0.298034 (0.2403)	0.298034 (0.3139)
DYAR	-0.900239 (0.3826)	-0.820198 (0.4861)	3.772202 (0.2490)	4.620114 (0.2889)	-0.291877 (0.3808)	-0.247963 (0.5953)	-0.122094 (0.7380)	-0.122094 (0.7454)
KAPH(-2)	0.289524 (0.6851)	0.355607 (0.5826)	0.160998 (0.4704)	0.132608 (0.4107)	0.135031 (0.5627)	0.109069 (0.4572)	-0.527721 (0.0984)*	-0.527721 (0.0851)*
GSYİH	-0.021008 (0.5167)	-0.020230 (0.5336)	-0.006402 (0.9468)	-0.026257 (0.8161)	-0.069553 (0.5068)	-0.077762 (0.4537)	-0.160630 (0.2166)	-0.160630 (0.1972)
ENFL	-0.096594 (0.0097)***	-0.097577 (0.0019)***	-0.213178 (0.0281)**	-0.224367 (0.0067)***	0.047504 (0.5179)	0.043459 (0.4982)	-0.013723 (0.8672)	-0.013723 (0.8445)
FAİZ(-1)	0.031886 (0.0900)*	0.033241 (0.0627)*	0.061185 (0.2336)	0.074835 (0.1089)	-0.059255 (0.2694)	-0.047823 (0.3739)	0.138402 (0.0596)*	0.138402 (0.0145)**
DÖVKUR(-2)	-0.354925 (0.4691)	-0.260358 (0.5994)	-0.114018 (0.4470)	-0.125810 (0.4454)	-0.041234 (0.9784)	0.110373 (0.9403)	-0.219653 (0.2530)	-0.219653 (0.2766)
TİCAÇ(-1)	-0.085873 (0.0636)*	-0.088051 (0.0405)**	0.003278 (0.9761)	0.001961 (0.9802)	-0.213679 (0.1214)	-0.251131 (0.0533)**	-0.166744 (0.2532)	-0.166744 (0.1606)
Gözlemler	48		136		336		208	
Banka Sayısı	3		9		21		13	
Düzeltilmiş R-Kare	0.7091		0.8590		0.8401		0.6687	
Hansen P-değeri		0.368		0.223		0.214		0.512
AR(2) P-değeri		0.463		0.160		0.698		0.307

Not: ***, ** ve *, sırasıyla %1, %5 ve %10 hata eşiğinin düzeyine göre istatistiksel anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler ise parametrelerin olasılık değerlerini temsil etmektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Sonuçların okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla, daha açık ve net görünen aşağıdaki sentetik tablo 4.16’da özetlemeleri sunulmuştur.

Tablo 4.16. USA'nın Türkiye'deki Her Banka Grubunun Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (2001-2016 Dönemi)

Bağımlı Değişken: AkKâr
Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK) ve Panel Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)

	Kamu Bankaları		Özel Bankalar		Yabancı Bankalar		Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
	EKK	GMM	EKK	GMM	EKK	GMM	EKK	GMM
DYY								
YPY						++		
KVDBÇ								
A								
UVDBÇ								
A								
DYAR								
KAPH							-	-
GSYİH								
ENFL	---	---	--	---				
FAİZ	+	+					+	++
DÖVKU								
R								
TİCAÇ	-	--				--		

Açıklama: [+++ , ++ ve +] veya [---, - ve -], sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olan “Olumlu etkiler” veya “Olumsuz etkiler” i göstermektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

❖ 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Kamu Bankalarının Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

2001-2016 dönemi boyunca her bir banka grubu için, uygulanan uygun model En Küçük Kareler - Sabit Etkiler Modeli (EKK- SEMo) olmuştur. Sağlam bir analiz yapmak amacıyla Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM), ikinci bir model olarak uygulanmıştır. Tablo 4.15'e bakarak, EKK-SEMo modelinde düzeltilmiş R-Kare değeri olarak %70.91 gösterilmiştir. GMM modeli için kullanılan enstrümanların geçerliliği, Hansen testinde P-değeri = % 36.80 gösterilmiştir. Ayrıca, Arellano-Bond AR (2) testinde P-değeri, %46.30 olup, ikinci dereceden hata terimlerinin arasında otokorelasyonun olmadığını göstermiştir.

2001-2016 döneminde her iki (EKK-SEM ve GMM) modelden ortaya çıkan sonuçlara göre, uluslararası sermaye akımlarının hiçbirinin kamu bankalarının Aktif Kârlılığı (AkKâr) üzerine anlamlı bir etkisi olmadığı belirtilmiştir. Kontrol değişkenleriyle ilgili olarak, her iki (EKK-SEM ve GMM) modelde Enflasyon (ENFL)'un etkileri olumsuz (%1 hata eşliğinde

anlamli) iken, Faiz oranı (FAİZ) ile AkKâr'ın pozitif ilişkili (%10 hata eşğinde anlamli) olduğunu göstermiştir. Dış Ticarete Açıklık (TicAç)'ın etkileri de olumsuz olmuştur; sonuçlar (EKK-SEM modelinde %10 hata eşğinde) ve (GMM modelinde %5 hata eşğinde) anlamli olmuştur.

Bu bulgular ile ilgili önerilerin ve kapsamların, Yukarıdaki 4.2.2.1. alt-bölümünde benzerleri verilmiştir. Ayrıca, sonuçlar önceki paragraflarda belirtilen bazı yazarların sonuçlarını desteklerken aksine bulguları bulan yazarlar da bulunmaktadır.

❖ 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Özel Bankaların Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Tablo 4.15'teki sonuçlar düzeltilmiş R-Kare değerinin %85.90 olduğunu göstermiştir. Hansen testinin sonuçlarında P-değeri =% 22.30 olup, modelde kullanılan enstrümanların geçerliliğini göstermiştir. Ayrıca, Arellano-Bond AR (2) testinden, P-değeri AR (2) =% 16 olup, ikinci dereceden hata terimlerinin arasında otokorelasyonun olmadığını göstermiştir. 2001-2016 döneminde her iki (EKK-SEM ve GMM) modelden ortaya çıkan sonuçlarda, uluslararası sermaye akımlarının hiçbirinin özel bankaların Aktif Kârlılığı (AkKâr) üzerine anlamli etkileri olmadığını göstermiştir. Bununla birlikte, kontrol değişkenleriyle ilgili olarak, her iki (EKK-SEM ve GMM) modelde (sırasıyla %5 ve %1 hata eşğinde anlamli olup) , Enflasyon oranının (ENFL)'ın etkilerinin olumsuz olduğu gösterilmiştir...

❖ 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Yabancı Bankaların Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Yabancı bankalara ilişkin sonuçlarda düzeltilmiş R-Kare değerinin %71.05 olduğu gösterilmiştir. Hansen testinin sonuçlarında P-değeri = %30 iken, Arellano-Bond AR (2) testindeki P-değeri ise %12 olmuştur. Modelde kullanılan enstrümanların geçerli olduğu ve ikinci derece hata terimlerinin arasında otokorelasyon bir ilişki olmadığı anlaşılmaktadır. Yalnızca GMM modelinde, Yabancı Portföy Yatırımları'nın olumlu etkileri (%5 hata eşğinde anlamli) gösterilmiştir. Bunun dışında 2001-2016 döneminde, her iki modele göre (EKK-SEM ve GMM), diğer uluslararası sermaye akımlarının hiçbirinin, yabancı bankaların kârlılığı (AkKâr) üzerine, anlamli bir etkisi olmamıştır. Kontrol değişkenler ise, yalnızca GMM modeline göre Dış Ticarete Açıklık (TicAç)'nın etkileri olumsuz olmuştur (% 5 hata

eşğinde anlamlı olmuştur). Diğer bütün kontrol değişkenler önemli bir etkiye sahip olmamıştır.

❖ 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Kalkınma Ve Yatırım Bankalarının Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Kalkınma ve yatırım bankalarının Aktif Kârlılığı “AkKâr” üzerine etkileri konusunda, sonuçlar düzeltilmiş R-Kare değeri %67,87 olduğunu göstermiştir. Modeldeki enstrümanların geçerliliği ise, Hansen test sonuçlarından P değeri =%51,20 ile gösterilmiştir. Aynı zamanda, Arellano-Bond AR (2) testindeki P-değeri %30.70 olup, ikinci dereceden hata terimlerinin arasında otomatik bir ilişki yoktur. Her iki modele göre (EKK-SEM ve GMM), 2001-2016 döneminde yalnızca Alınan Kişisel Para Havaleleri (KAPH)'nin kalkınma ve yatırım bankalarının Aktif Kârlılığı (AkKâr) üzerine olumsuz etkileri gösterilmiştir. Sonuçlar %10 hata eşğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur. Diğer uluslararası sermaye akımlarının hiçbiri bu dönemde önemli bir şekilde etkilememiştir. Kontrol değişkenlerden sadece Faiz Oranı (FAİZ)'in olumlu etkileri gösterilmiştir (EKK-SEM ve GMM modellerine göre sırasıyla %10 ve %5 hata eşğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur).

❖ 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Katılım Bankalarının Aktif Kârlılığı “AkKâr” Üzerine Etkileri

Aşağıdaki tablo 4.17’de, 2001-2016 dönemi için USA’nın katılım bankacılığı sektörünün Aktif Kârlılığı (AkKâr) üzerine etkileri gösterilmiştir.

Tablo 4.17. USA’nın Katılım Bankalarının Aktif Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

Bağımlı Değişken: AkKâr		
Metodlar: En Küçük Kareler (EKK) ve Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)		
	Katılım Bankaları	
	EKK	GMM
DYY(-1)	0.119133 (0.0152)**	0.114563 (0.0180)**
YPY	0.173231 (0.6503)	-0.296991 (0.6357)
KVDBÇA	-0.036326 (0.7629)	0.150623 (0.6830)
UVDBÇA	-0.133815 (0.4197)	0.170802 (0.3770)
DYAR	0.269043 (0.0498)**	0.641872 (0.0036)***
KAPH(-2)	0.463090 (0.5085)	-2.181457 (0.3542)
GSYİH	0.206726 (0.0154)**	0.206726 (0.0009)***
ENFL	0.026117 (0.1093)	-0.068632 (0.2691)
FAİZ(-1)	-0.033075 (0.0094)***	-0.033075 (0.0426)**
DÖVKUR(-2)	-0.119873 (0.3812)	-0.158433 (0.0241)**
TİCAÇ(-1)	0.055124 (0.3167)	0.161627 (0.0497)**
Gözlemler	80	
Banka Sayısı	5	
Düzeltilmiş R-Kare	0.3664	
Hansen P-değeri		0.166
AR(2) P-değeri		0.273

Not: ***, ** ve *, sırasıyla %1, %5 ve %10 hata eşliğinin düzeyine göre istatistiksel anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler ise parametrelerin olasılık değerlerini temsil etmektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Sonuçların okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla, bunları daha açık ve net görünen aşağıdaki sentetik tablo 4.18’de özetlemeleri sunulmuştur.

Tablo 4.18. USA'nın Katılım Bankalarının Aktif Kârlılığı (AkKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (2001-2016 Dönemi)

Bağımlı Değişken: AkKâr		
Metodlar: En Küçük Kareler (EKK) ve Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)		
	Katılım Bankaları EKK	GMM
DYY	++	++
YPY		
KVDBÇA		
UVDBÇA		
DYAR	++	+++
KAPH		
GSYİH	++	+++
ENFL		
FAİZ	---	--
DÖVKUR		--
TİCAÇ		++

Açıklama: [+++, ++ ve +] veya [---, - ve -], sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olan “Olumlu etkiler” veya “Olumsuz etkiler” i göstermektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Ön testlerden (yani tablo 4.6'daki Hausman testlerinden) elde edilen sonuçlara göre, 2001-2016 döneminde En Küçük Kareler ile Sabit Etkiler Modeli (EKK-SEMo)’nun kullanılması uygun olduğunu göstermiştir; sağlam bir analiz yapılması amacıyla bu dönem için Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM) ile aynı anda uygulanmıştır. Tablo 4.17’de, düzeltilmiş R-Kare değeri %36.64 olup, EKK-SEM modelinde bağımsız değişkenler tarafından açıklanan bağımlı değişkendeki değişkenliği (yüzdesi olarak) temsil etmiştir. Düzeltilmiş R-Kare'nin bu değeri, EKK modelinin ılımlı bir açıklayıcı gücünü göstermiştir. Böylece, GMM’nin ikinci (bir destek model olarak) uygulanması da öngörülmüştür. Bu kapsamında, Hansen testinin sonuçlarına göre P-değeri= %16,60 (% 10’dan büyük) olup, GMM modelinde kullanılan entrümanların geçerli olduğunu göstermiştir. Ayrıca, Arellano-Bond AR(2) testine göre, ikinci dereceden hata terimleri arasında otokorelasyon olmamıştır çünkü, AR (2)’in P-değeri= %27,30 (yani %10’dan büyüktür).

2001-2016 döneminde, her iki (EKK ve GMM) modelde, Doğrudan Yabancı Yatırımlar Ve Dış Yardımlar'ın Türkiye'deki katılım bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı (AkKâr) üzerine etkileri olumlu olduğu gösterilmiştir. Katsayılara bakarak aşağıdaki gibi açıklanabilir:

- (1) DYY'de %1'lik bir artış, (EKK modeline göre) AkKâr'da %11.91'lik bir artışa ve (GMM modeline göre) AkKâr'da %11.46'lık bir artışa neden olmuştur. Bu sonuçlar istatistiksel olarak %5 hata eşiğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur;
- (2) DYAR'da %1'lik bir artış, EKK ve GMM modellerini kullanarak sırasıyla AkKâr'da %26.90 ve %64.19'lık bir artışa yol açmıştır; (EKK ve GMM sonuçları istatistiksel olarak sırasıyla %5 ve %1 hata eşik değerlerinde anlamlı olmuştur). Diğer uluslararası sermaye akımlarının bileşen etkileri anlamlı olmadığını göstermiştir.

Kontrol değişkenlere bakarak, her iki model olan (EKK-SEM ve GMM)'e göre GSYİH etkileri olumluyken Faiz Oranı (FAİZ)'in etkileri olumsuz görülmüştür. Buna ek olarak GMM modeline göre, Döviz Kuru (DÖVKUR)'un negatif etkileri ancak Dış Ticarete Açıklık (TicAç)'ın pozitif etkileri de bulunmuştur.

4.2.2.3.4. 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Banka Türlerinin Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Bu alt-bölümde, yorumlar da bilgisayar programı tarafından sağlanan ve “Ekler”de sunulan ayrıntılı analizlerin sonuçlarına dayanmaktadır. 4.19 ve 4.20 numaralı tablolarda, 2001-2016 döneminde uluslararası sermaye akımlarının Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren her bir banka grubunun Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) üzerine etkileriyle ilgili bir özet sunulmaktadır.

Tablo 4.19. USA'nın Her Banka Grubunun Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

Bağımlı Değişken: ÖzKâr								
Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK) ve Panel Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)								
	Kamu Bankaları		Özel Bankalar		Yabancı Bankalar		Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
	EKK	GMM	EKK	GMM	EKK	GMM	EKK	GMM
DYY(-1)	1.444812 (0.3367)	0.530577 (0.8798)	1.632720 (0.7493)	0.227344 (0.9645)	-0.065001 (0.9885)	0.111110 (0.9784)	0.012188 (0.9911)	0.012188 (0.9918)
YPY	-0.152892 (0.9232)	-5.629456 (0.0954)*	-0.780708 (0.2191)	-0.882087 (0.1938)	0.795593 (0.1711)	0.101817 (0.0525)**	0.128467 (0.3266)	0.128467 (0.3337)
KVDBÇA	0.279172 (0.5429)	-0.502685 (0.6962)	0.226646 (0.2084)	0.207950 (0.2232)	-0.242036 (0.1469)	-0.302976 (0.1201)	-0.294543 (0.4154)	-0.294543 (0.3528)
UVDBÇA	-0.042629 (0.9405)	0.381920 (0.8027)	0.237982 (0.2852)	0.307756 (0.3629)	-0.114096 (0.5434)	-0.141156 (0.5037)	0.093691 (0.8321)	0.093691 (0.8605)
DYAR	-0.101827 (0.2943)	-0.382996 (0.0798)*	0.490435 (0.1819)	0.594082 (0.2076)	-0.298803 (0.3316)	-0.269622 (0.4890)	-0.281954 (0.6877)	-0.281954 (0.6065)
KAPH(-2)	0.559348 (0.9313)	0.138314 (0.3549)	-0.314182 (0.8931)	-0.688410 (0.6607)	0.588118 (0.7786)	0.471587 (0.6426)	-0.962444 (0.1104)	-0.962444 (0.0978)*
GSYİH	-0.194849 (0.5131)	0.241784 (0.7500)	-0.266118 (0.7991)	-0.531622 (0.6664)	-0.269365 (0.7727)	-0.257509 (0.7845)	-0.125490 (0.5821)	-0.125490 (0.5954)
ENFL	-0.914148 (0.0087)***	-1.211331 (0.0250)**	-0.214076 (0.0357)**	-0.226066 (0.0091)***	0.145519 (0.0762)*	0.138885 (0.0841)*	0.358917 (0.0716)*	0.358917 (0.0419)**
FAİZ(-1)	0.340369 (0.0610)*	-0.164728 (0.5259)	0.103863 (0.0935)*	0.119073 (0.0395)**	-0.973155 (0.0825)*	-0.858929 (0.1306)	0.214031 (0.1030)	0.214031 (0.0185)**
DÖVKUR(-2)	-0.307337 (0.4935)	-0.857987 (0.4364)	-0.123656 (0.4475)	-0.141216 (0.4256)	0.023020 (0.9987)	2.187844 (0.8491)	0.779068 (0.8170)	0.779068 (0.8362)
TİCAÇ(-1)	-0.874584 (0.0478)**	0.945727 (0.2911)	0.209862 (0.8600)	0.180002 (0.8452)	-0.176180 (0.1511)	-0.226241 (0.0936)*	-0.128329 (0.6204)	-0.128329 (0.5611)
Gözlemler	48		136		336		208	
Banka Sayısı	3		9		21		13	
Düzeltilmiş R-Kare	0.7281		0.8956		0.7105		0.8109	
Hansen P-değeri		0.24		0.19		0.30		0.27
AR(2) P-değeri		0.36		0.21		0.12		0.61

Not: ***, ** ve *, sırasıyla %1, %5 ve %10 hata eşiğinin düzeyine göre istatistiksel anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler ise parametrelerin olasılık değerlerini temsil etmektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Sonuçların okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla, aşağıdaki gibi daha açık ve net görünen bir sentetik tablo 4.20’de özetleri sunulmuştur.

Tablo 4.20. USA'nın Türkiye'deki Her Banka Grubunun Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (2001-2016 Dönemi)

Bağımlı Değişken: ÖzKâr
Metodlar: Panel En Küçük Kareler (PEKK) ve Panel Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)

	Kamu Bankaları		Özel Bankalar		Yabancı Bankalar		Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
	EKK	GMM	EKK	GMM	EKK	GMM	EKK	GMM
DYY								
YPY		-				++		
KVDBÇ								
A								
UVDBÇ								
A								
DYAR		-						
KAPH								-
GSYİH								
ENFL	---	--	--	---	+	+	+	++
FAİZ	+		+	++	-			++
DÖVKU								
R								
TİCAÇ	--					-		

Açıklama: [+++, ++ ve +] veya [---, - ve -], sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olan “Olumlu etkiler” veya “Olumsuz etkiler” i göstermektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

❖ 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Kamu Bankalarının Öz kaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Ön testlerden (tablo 4.6'daki Hausman testlerinden) elde edilen sonuçlara göre, 2001-2016 döneminde En Küçük Kareler ile Sabit Etkiler Modeli (EKK-SEMo) uygun olduğu görülmüştür; sağlam bir analiz için bu dönemde Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM) ile aynı anda uygulanmıştır. Tablo 4.19'da, düzeltilmiş R-Kare değeri %72.81 olup, EKK-SEM modelinde bağımsız değişkenler tarafından açıklanan bağımlı değişkendeki değişkenliğin (yüzdesi olarak) yüksek olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, (ikinci bir destek model olarak) GMM'nin uygulanması da öngörülmüştür. Buna ek olarak, Hansen testinin sonuçlarına göre P-değeri= %24 (% 10'dan büyük) olup, GMM modelinde kullanılan entrümanların geçerli olduğunu göstermiştir. Ayrıca, Arellano-Bond AR(2) testi, ikinci

dereceden hata terimleri arasında otokorelasyon olmamıştır çünkü, AR (2)'in P-değeri= %36 (%10'dan büyük).

EKK-SEM modelinden ortaya çıkan sonuçlarda, uluslararası sermaye akımlarının hiçbirinin etkilerinin anlamlı olmadığı gösterilmiştir. Ancak, GMM modeline göre, Yabancı Portföy Yatırımları'nın ve Dış Yardımların, kamu bankalarının Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) üzerine etkileri olumsuz olmuştur. Bu sonuçlar %10 hata eşliğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur.

Kontrol değişkenlere bakıldığında, her iki (EKK-SEM ve GMM) modele göre (sırasıyla %1 ve %5 hata eşliğinde anlamlı olarak), Enflasyon (ENFL)'un etkileri olumsuz olmuştur. Buna ek olarak, EKK-SEM modelinde, Faiz oranı (FAİZ) ve Dış Ticarete Açıklık (TiçAç)'nın ÖzKâr üzerine etkilerinin negatif olduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlar %10 ve %5 hata eşliğinde anlamlı olmuştur.

❖ 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Özel Bankaların Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Tablo 4.19'daki sonuçlara bakarak düzeltilmiş R-Kare değerinin %89,56 olduğu görülmüştür. Hansen testinin sonuçlarında P-değeri =% 19 olup, modelde kullanılan enstrümanların geçerli olduğunu gösterir. Ayrıca, Arellano-Bond AR (2) testinde P-değeri =% 21, yani ikinci dereceden hata terimleri arasında otokorelasyon olmamıştır. Her iki (EKK-SEM ve GMM) modelden de ortaya çıkan sonuçlara göre, 2001-2016 döneminde uluslararası sermaye akımlarından hiçbirinin özel bankaların özkaynak kârlılığı (ÖzKâr) üzerine anlamlı etkileri olmamıştır. Ancak, kontrol değişkenlerin etkileri ise, her iki (EKK-SEM ve GMM) modelde aşağıdaki gibi sonuçlar çıkmıştır: (1) Enflasyon oranı (ENFL) için, iki modelin sırasıyla %5 ve %1 hata eşliğinde anlamlı olarak olumsuz etkileri gösterilmiştir; (2) Faiz oranı (FAİZ) için, sırasıyla %10 ve %5 hata eşliğinde anlamlı olarak olumlu etkiler gösterilmiştir.

❖ 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Yabancı Bankaların Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Yabancı bankaların özkaynak kârlılığı (ÖzKâr) üzerine etkileri konusunda, sonuçlarda düzeltilmiş R-Kare değeri %71.05 olduğu görülmüştür. Hansen testinin sonuçlarında P-değeri = %30 iken, Arellano-Bond AR (2) testinde P-değeri = %12 olmuştur. Dolayısıyla, GMM modelinde kullanılan enstrümanların geçerli olduğu ve ikinci derece hata terimlerinin arasında otokorelasyon olmadığı anlaşılr. İki modele göre, uluslararası sermaye akımları yabancı bankaların Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr)'nı etkilememiştir. Yalnızca Yabancı Portföy Yatırımları'nın etkileri pozitif (ve %5 hata eşiğinde anlamlı) olmuştur. Bu sonuçlar, sadece GMM modelinden çıkmıştır.

Kontrol değişkenlerden, her iki modelde Enflasyon (ENFL)'nın etkileri (%10 hata eşiğinde anlamlı olarak) pozitif çıkmıştır. Ancak, EKK-SEM modeline göre Faiz oranı (FAİZ)'nin etkileri olumsuz görülmüştür. Aynı şekilde, GMM modeli tarafından görülen sonuçlara göre Dış Ticarete Açıklık (TicAç)'ın ÖzKâr üzerine etkileri negatif olmuştur (her iki modelde sonuçlar %10 hata eşiğinde anlamlı olmuştur).

❖ 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Kalkınma Ve Yatırım Bankalarının Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Kalkınma ve yatırım bankalarının Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) üzerine etkileri ile ilgili olarak, EKK-SEM'in sonuçlarında düzeltilmiş R-Kare değeri %81.09 olduğu görülmüştür. GMM Modelindeki enstrümanların geçerliliği ise, Hansen test sonuçlarından P-değeri = %27 ile gösterilmiştir. Aynı zamanda, Arellano-Bond AR (2) testinden P-değeri % 61 olduğu için ikinci dereceden hata terimlerinin arasında otokorelasyon olmamıştır. Her iki (EKK-SEM ve GMM) modele göre, uluslararası sermaye akımları tarafından kalkınma ve yatırım bankalarının Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) etkilenmemiştir. Yalnızca Kişisel Alınan Para Havaleleri'nin olumsuz etkileri gösterilmiştir (GMM modelinde) ve sonuçlar %10 hata eşiğinde anlamlı olmuştur.

Kontrol değişkenlerin arasında Enflasyon oranı (ENFL) pozitif etkilere sahiptir (EKK-SEM ve GMM modellerine göre sırasıyla %10 ve %5 hata eşiğinde anlamlı olmuştur). Ayrıca,

GMM modeli (%5 hata eşiğinde anlamlı olarak) Faiz oranının (FAİZ)'nin olumlu etkilerini göstermiştir.

❖ 2001-2016 Döneminde Uluslararası Sermaye Akımlarının Katılım Bankalarının Özkaynak Kârlılığı “ÖzKâr” Üzerine Etkileri

Aşağıdaki 4.21 ve 4.22 numaralı tablolarda, 2001-2016 dönemi için USA'nın katılım bankacılığı sektörünün Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) üzerine etkileri sunulmuştur.

Tablo 4.21. USA'nın Katılım Bankalarının Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

Bağımlı Değişken: ÖzKâr		
Metodlar: En Küçük Kareler (EKK) ve Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)		
	Katılım Bankaları	
	EKK	GMM
DYY(-1)	0.145857 (0.0972)*	0.260989 (0.0041)***
YPY	2.237017 (0.7507)	0.348663 (0.9212)
KVDBÇA	-0.674494 (0.7613)	1.301825 (0.2815)
UVDBÇA	-0.271257 (0.3757)	0.109993 (0.5977)
DYAR	0.102062 (0.0161)**	0.106057 (0.0225)**
KAPH(-2)	8.824317 (0.4947)	-18.18601 (0.2729)
GSYİH	0.335098 (0.0313)**	0.291967 (0.0445)**
ENFL	0.556946 (0.1661)	-0.427669 (0.4580)
FAİZ(-1)	-0.722084 (0.0676)*	0.497662 (0.3340)
DÖVKUR(-2)	-0.185118 (0.4625)	-0.717115 (0.0228)**
TİCAÇ(-1)	0.10880 (0.2845)	0.158246 (0.0516)**
Gözlemler	80	
Banka Sayısı	5	
Düzeltilmiş R-Kare	0.3477	
Hansen P-değeri		0.192
AR(2) P-değeri		0.288

Not: ***, ** ve *, sırasıyla %1, %5 ve %10 hata eşiğinin düzeyine göre istatistiksel anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler ise parametrelerin olasılık değerlerini temsil etmektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Sonuçların okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla, aşağıdaki daha açık ve net görünen sentetik tablo 4.22’de özetlemeleri hazırlanmıştır.

Tablo 4.22. USA'nın Katılım Bankalarının Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) Üzerine Etkilerinin Sentetik Sonuçları (2001-2016 Dönemi)

Bağımlı Değişken: ÖzKâr		
Metodlar: En Küçük Kareler (EKK) ve Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)		
	Katılım Bankaları EKK	GMM
DYY	+	+++
YPY		
KVDBÇA		
UVDBÇA		
DYAR	++	++
KAPH		
GSYİH	++	++
ENFL		
FAİZ	--	
DÖVKUR		--
TİCAÇ		++

Açıklama: [+++, ++ ve +] veya [---, - ve -], sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olan “Olumlu etkiler” veya “Olumsuz etkiler” i göstermektedir.

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazar tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Ön testlerden elde edilen (tablo 4.6'daki Hausman testleri) sonuçlara bakarak, En Küçük Kareler - Sabit Etkiler Modeli (EKK-SEMo)’nun uygulanması uygun olduğu gösterilmiştir. Tablo 4.21’de, düzeltilmiş R-Kare değerinin %34,77 olup, EKK modelinde bağımlı değişkendeki değişkenliğin (yüzdesi olarak) ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını göstermiştir. Bununla birlikte, GMM’nin donatı ikinci bir model olarak uygulanması da öngörülmüştür. Bu bağlamında, Hansen testinin sonuçlarından P-değeri = %19,20 (yani %10'dan büyük) gösterilmiştir. Demek ki, modelde kullanılan entrümanlar geçerli olmuştur. Ayrıca, Arellano-Bond testi AR(2), ikinci dereceden hata terimleri arasında otokorelasyonun olmadığını göstermiştir; AR(2) P-değeri = %28,80 (yani % 10'dan büyüktür).

2001-2016 döneminde, hem EKK-SEM hem de GMM modelinin sonuçlarından, Doğrudan Yabancı Yatırımlar ile Dış Yardımlar'ın Türkiye'deki katılım bankacılık sektörünün Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) üzerine olumlu yönde etki ettiği bulunmuştur. Katsayılara bakıldığında, EKK ile GMM modellerini kullanarak aşağıdaki gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır:

- (1) DYY'da %1'lik bir artış, Özkâr'da (EKK modeline göre) %14.5857 bir artışa ve (GMM modeline göre) %26.099'luk bir artışa yol açmıştır (bu sonuçlar istatistiksel olarak sırasıyla %10 ve %1 hata eşiğinde anlamlı olmuştur);
- (2) DYAR'da %1'lik bir artış Özkâr'da (EKK modeline göre) %10.2062 ve (GMM modeline göre) %10.6057'lik bir artışa yol açmıştır (bu sonuçlar %5 hata eşiğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur).

Kontrol değişkenlerin arasında, her iki modellere göre (%5 hata eşiğinde anlamlı olarak) GSHY pozitif bir şekilde etkilemiştir. Ancak, yalnızca EKK modelinde Faiz Oranı (FAİZ)'in etkileri olumsuz görülmüştür. Bununla birlikte GMM modelinden elde edilen sonuçlar, Döviz Kuru (Dövkur)'un olumsuz etkilerini gösterirken, Dış Ticarete Açıklık (TicAç)'ın etkileri oldukça olumlu olduğunu göstermiştir. Her iki sonuçlar da %5 hata eşiğinde istatistiksel olarak anlamlı olmuştur.

Hipotezlerin Doğrulanmasına (Onaylanmasına) İlişkin Bir Özet Tablo

Aşağıdaki 4.23 numaralı tabloda, hipotezlerin doğrulanması (onaylanması) hakkında bir özet verilmiştir.

Tablo 4.23. Hipotezlerin Doğrulanmasına (Onaylanmasına) İlişkin Sonuçların Özeti

Hipotez 1 (Bağımlı değişken: Aktif Kârlılığı: AkKâr)		Dönemler		
		1975-2000	2001-2008	2009-2016
H 1a: Doğrudan Yabancı Yatırımların Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır		ÖE	Onaylanmış	Onaylanmış
H 1b: Yabancı Portföy yatırımlarının Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır		ÖE	ÖE	Onaylanmış
H 1c *: Kısa Vadeli Dış Borç Akışlarının Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumsuz bir etkisi vardır		Red edilmiş ÖE	Red edilmiş Onaylanmış	Red edilmiş ÖE
H 1c: Uzun Vadeli Dış Borç Akışlarının Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır				
H 1d: Dış Yardımlarının Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır		ÖE	ÖE	ÖE
H 1e: (Kişisel alınan) Para Havalelerinin Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır		ÖE	Onaylanmış	Karışık
Hypothesis 2 (Bağımlı değişken: Özkaynak Kârlılığı: ÖzKâr)		Dönemler		
		1975-2000	2001-2008	2009-2016
H 2a: Doğrudan Yabancı Yatırımların Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır		ÖE	Onaylanmış	Onaylanmış
H 2b: Yabancı Portföy yatırımlarının Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır		ÖE	Red edilmiş	ÖE
H 2c *: Kısa Vadeli Dış Borç Akışlarının Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumsuz bir etkisi vardır		Red edilmiş ÖE	Red edilmiş ÖE	ÖE ÖE
H 2c: Uzun Vadeli Dış Borç Akışlarının Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır				
H 2d: Dış Yardımlarının Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır		ÖE	ÖE	Onaylanmış
H 2e: (Kişisel alınan) Para Havalelerinin Türkiye'deki bankacılık sektörünün Aktif Kârlılığı üzerine olumlu bir etkisi vardır		ÖE	ÖE	ÖE

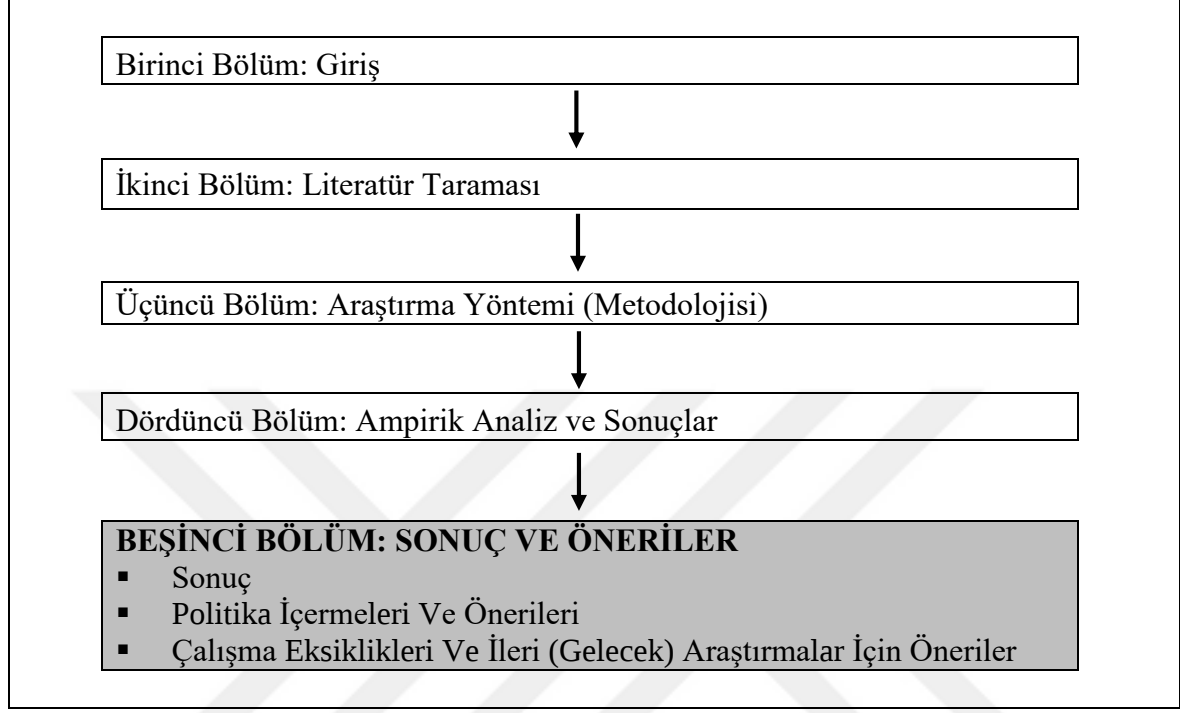
Açıklama: ÖE, “Önemsiz Etkiler” anlamına gelir.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur (hipotez doğrulama stratejilerine dayanarak)

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tablo 5.1. Araştırma Planının Hatırlanması

5.1. Sonuç

1980'lerden bu yana finansal serbestleşmeye yönelik küresel eğilim, özellikle gelişmekte olan ülkelerin çoğunda, uluslararası sermaye akımları (USA)'nın serbest hareketlerine yol açmıştır. Bu sermaye akımlarının genel olarak ekonomiyi ve ev sahibi (konuk eden) ülkelerin farklı faaliyet sektörlerini etkilemiştir (Macias ve Massa, 2010; Adeola, 2017). Ancak, yabancı sermaye akımlarının ülke ekonomileri üzerinde olumlu etkileri olduğuna dair genel inanç da, 2008 küresel finansal krizinden alınan dersler (tecrübelerin) sonrasında sorgulanmıştır.

Bu küresel finansal krizin bir sonucu olarak, USA'nın ev sahibi (konuk eden) ülkeler üzerine etkilerini (olumlu, olumsuz ya da boş-etkisiz) anlamak ve idare etmek amacıyla, araştırmaya ilgi yoğunlaşmıştır. USA'nın birkaç bileşenden oluştuğunu not etmek (hatırlatmak) da gerekir. Ayrıca, önceki çalışmaların çoğu, yabancı sermaye akımlarının genel olarak ev sahibi (konuk eden) ülkelerin ekonomik büyüme üzerine etkilerine odaklanmıştır. Fakat aynı

ülkede, farklı faaliyet sektörleri bulunmaktadır ve her faaliyet sektörünün kendi özellikleri vardır. Sonuç olarak, bu akımların etkileri bir sektörden diğerine değişebilir.

Bu çalışmanın temel amacı, uluslararası sermaye akımlarının, 1975-2016 döneminde Türkiye'deki bankacılık sektörünün kârlılığı üzerine etkilerini incelemektir.

Akla gelen temel noktalar ile araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

- Uluslararası sermaye akımları, zamanla değişen özgül etkilere sahip olan birkaç alt-bileşene bölünmektedir.
- Bu bileşenlerin her birinin etkileri pozitif (büyüme motorları), nötr-etkisiz veya negatif (volatilitelerine, kullanım biçimlerine ve makroekonomik çevrenin özelliklerine göre istikrarsızlık kaynağı) olabilmektedir.
- Önceki çalışmaların çoğu, ekonomik büyüme üzerine etkilerini analiz ederek, uluslararası sermaye akımlarının yalnızca bir veya iki ana bileşenine odaklanmıştır (yani doğrudan yabancı yatırımlar ve yabancı portföy yatırımları). Bu çalışma beş bileşeni dikkate almaya çalışmakta ve bunların Türkiye'deki bankacılık sektörünün kârlılığı üzerine etkilerini incelemektedir.

Bu çalışmada USA'nın beş bileşenin her birinin Türkiye'deki farklı banka türlerinin kârlılığı üzerine etkileri özel bir şekilde incelenmiştir. Bu da, farklı banka türlerinin arasındaki heterojenliği azaltarak tahminin doğruluğunu artırabilir. Sonuç olarak, daha bilinçli, kesin ve etkili Karar alma süreçlerine katkıda bulunacaktır.

Uygulanılan metodoloji aşağıdaki gibidir:

Örnekleme, Türkiye'de faaliyet gösteren (ve elde edilebildiği verileri) beş banka grubundan (ya da türünden) oluşturulmuştur. Veri toplama tarihine kadar Türkiye'de faaliyet gösteren bankalar ise toplam olarak 52'dir. Bu bankalar şu şekilde ayırt edilmiştir: kamu bankaları, özel bankalar, yabancı bankalar, kalkınma ve yatırım bankaları ve katılım bankaları. Ayrıca, bütün bankalar da beraber genel bankacılık sektörü olarak dikkate alınmıştır.

Çalışmada öncelikle resmi kaynaklardan toplanan ikincil yıllık veriler kullanılmıştır. Türkiye'nin yaşadığı ekonomik ve / veya finansal krizler dikkate alınarak, analizler ayrılmış birkaç farklı döneme göre yapılmıştır.

Çalışmanın kapsadığı genel dönem 1975'ten 2016'ya kadardır; böylece, veriler üç döneme bölünmüş 42 yıllık bir süreyi kapsamıştır:

- (1) 1975-2000 dönemi (bu dönem, 2000 yılında Türkiye'de yaşanan para krizinden önceki dönemdir);
- (2) 2001-2008 dönemi (bu dönem, 2000 yılındaki Türk faiz oranlarının krizi ile 2008 yılındaki küresel finansal krizin arasında bulunan dönemdir);
- (3) 2009-2016 dönemi (bu dönem ise, küresel finansal krizin sonrasında bulunan dönemdir).

Kabul edilen model, Aktif Kârlılığı (AkKâr) ve Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr) olan iki bağımlı değişkeni kapsadığı için iki denklem sisteminden oluşturulmuş çoklu bir regresyon modelidir. Her iki bağımlı değişken de bu çalışmada banka kârlılığı için indikatör (gösterge) olarak kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler konusunda, açıklayıcı değişkenler kontrol değişkenlerinden ayırt edilmiştir.

- a. Uluslararası sermaye akımlarının beş bileşeni, açıklayıcı değişkenler olarak kullanılmıştır. Bunlar: (1) Doğrudan Yabancı Yatırımlar, (2) Yabancı Portföy Yatırımları, (3) Dış Borç Akımları (iki alt bileşene bölünmüştür: (3a) Kısa Vadeli Dış Borç Akımları ve (3b) Uzun Vadeli Dış Borç Akımları, Dış Yardımlar ve Kişisel Alınan Para Havaleleri.
- b. Bu beş açıklayıcı değişkene ek olarak, beş kontrol değişkeni kullanılmıştır. Bunlar önceki çalışmalarda kullanılan standart değişkenlerdir. Seçim, verilerin bulunabilirliği de dikkate alınarak yapılmıştır. Söz konusu değişkenler şunlardır: Gayri Safı Yurtiçi Hasılanın Büyüme oranı, Enflasyon oranı, Faiz Oranı, Döviz Kuru ve Dış Ticarete Açıklık (GSYİH'nın %si olarak).

Analizin yöntemi ve teknikleri için, çalışma büyük ölçüde niceldir ve mevcut olan teknik ile metodolojiler üzerine kurulmuştur. Bu çalışmada durum dinamik bir panel modeline ilişkin olduğundan, sonuçların sağlamlığı amacıyla aynı anda iki çift tahmin yöntemi benimsenmiştir: (1) Sabit Etkiler Modeli - Panel En Küçük Kareler (SEMo-PEKK) ve Genelleştirilmiş Panel Momentler Metodu (GMM); veya (2) Rastgele Etkiler Modeli - Panel En Küçük Kareler (REMo-PEKK) ve Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM). Her bir çift tahmin yöntemi, ön testlerin sonuçlarına göre seçilmiştir. Bunun için, Hausman testi, birim kök testi, Hansen testi ve Arellano testi gibi (ön testler olarak), tahmin yöntemleri seçilmeden önce uygulanmıştır.

Ana bulgular aşağıdaki gibidir:

Sonuçların analizi boyunca, uluslararası sermaye akımları (USA)'nın bankacılık sektörünün kârlılığı üzerine uzun vadeli etkilerinin önemi (anlamı) ve işareti incelenmiştir. Bazı USA'ların önemli (anlamalı) ve olumlu etkileri olsa da, diğerlerinin olumsuz ya da etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

(1) Doğrudan yabancı yatırımların etkileri bakıldığında:

- * (2001-2008 ve 2009-2016) olan iki dönem boyunca, Türkiye'deki genel bankacılık sektörünün kârlılıkları (AkKâr ve ÖzKâr) üzerine etkileri olumlu ve anlamlı olmuştur;
- * (1975-2000) döneminde yalnızca yabancı bankaların özkaynak kârlılığı (ÖzKâr) üzerine olumsuz görülmüştür;
- * (2001-2016) döneminde Türkiye'deki katılım bankalarının kârlılıkları (AkKâr ve ÖzKâr) üzerine olumlu bulunmuştur.

Doğrudan yabancı yatırımlar, USA'nın en önemli bileşenlerinden birisi, hatta en büyük bileşeni olmuştur. Bu türlü sermaye akışı birçok araştırmada konu olmuştur ve genellikle ev sahibi (konuk eden) ülkelerde olumlu bir katkı sağladığı kabul edilmiştir.

(2) Yabancı portföy yatırımlarının etkileri için:

- * 2009-2016 döneminde Türkiye'deki genel bankacılık sektörünün aktif kârlılığı (AkKâr) üzerine olumlu etkisi, ancak (2001-2008) döneminde özkaynak kârlılığı (ÖzKâr) üzerine olumsuz etkisi bulunmuştur;
- * 1975-2000 döneminde Türkiye'deki kamu bankalarının kârlılıkları (AkKâr ve ÖzKâr) üzerine olumlu etkisi ve (2001-2016) döneminde yabancı bankaların kârlılıkları

(AkKâr ve ÖzKâr) üzerine olumlu etkisi olmuştur. Doğrudan yabancı yatırımlarla karşılaştırıldığında, yabancı portföy yatırımları, ekonomik şok dönemlerinde daha volatil eğiliminde olduğundan dolayı, genel bankacılık sektörü kârlılığı üzerine daha az olumlu bir etki yaratmıştır. Bu da, hükümetler (devletler) için bir aksilik olabilir, çünkü düzgün bir şekilde bu duruma dayalı bir plan yapmak ve projeler uygulamak kolay değildir.

(3) Dış borç akımlarının etkileri konusunda aşağıdaki gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır:

(3a) Kısa vadeli dış borç akımlarının etkileri için, her üç dönemde (1975-2000, 2001-2008 ve 2009-2016) Türkiye'deki genel bankacılık sektörünün kârlılıkları (AkKâr ve ÖzKâr) üzerine olumlu etkileri bulunmuştur ve (1975-2000) döneminde kamu ve özel bankaların özkaynak kârlılıkları (ÖzKâr) üzerine olumlu yönde etki etmiştir.

(3b) Uzun vadeli dış borç akımlarının etkileri için, 2001-2008 dönemi boyunca Türkiye'deki genel bankacılık sektörünün aktif kârlılığı (AkKâr) üzerine olumlu etkileri vardır; 1975-2000 döneminde ise yatırım ve kalkınma bankalarının kârlılığı (AkKâr) üzerine etkileri olumlu olmuştur.

Önceki bazı araştırmacılara göre borç alınırken aşılmaması gereken bir azami eşiğin olduğu tespit edilmiştir. Eşik üstüne geçtikten sonra borç akımları olumsuz yönde etkilemeye başlayıp genel olarak ekonomiye zarar vermiştir. Bu da aynı şekilde bankacılık sektörü için de geçerli olmuştur. Bununla birlikte, diğer yazarlar borç akışlarının genellikle olumsuz etkilere sahip olduğunu bulmuşlardır. O halde, bu dönemdeki KVDBÇA'nın olumlu etkileri konusunda, kısa vadeli borçlanmanın kabul edilebilir eşiği aşılmadığını göstermektedir.

(4) Dış yardımların etkileri konusunda,

*(1975-2000 ve 2009-2016) dönemlerinde Türkiye'deki genel bankacılık sektörü kârlılığı (ÖzKâr) üzerine olumlu olmuştur;

*(1975-2000) döneminde kamu bankalarının kârlılıkları (AkKâr ve ÖzKâr) üzerine olumlu etkileri, ancak yabancı bankalar için yalnızca ÖzKâr üzerine olumlu görülmüştür;

*(2001-2016) döneminde Türkiye'deki katılım bankalarının kârlılıkları (AkKâr ve ÖzKâr) üzerine olumlu etkileri bulunmuştur.

Dış yardımlarla ilgili olarak, literatürdeki tartışmalar, yeterli politikalar uygulanıp takip edildiğinde, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyümesi üzerine olumlu bir etkisi olabileceğini göstermişken, bazı araştırmacılar ise dış yardımların tamamen ekonomiye zararlı olduğunu düşünmüştür. Bazılarına göre, bu da rekabet gücü açısından performansı düşürür.

(5) Kişisel Alınan Para Havalelerinin etkileri konusunda:

*2001-2008 döneminde genel bankacılık sektörü kârlılığı (AkKâr) üzerine etkileri olumlu, ancak 2009-2016 döneminde karışık bir etkisi bulunmuştur;

*1975-2000 döneminde özel bankaların kârlılığı (ÖzKâr) üzerine olumsuz etkisi ve 2001-2016 döneminde yatırım ve kalkınma bankalarının kârlılığı (AkKâr) üzerine olumlu etkileri olmuştur.

Kişisel Alınan Para Havalelerine ilişkin genel argüman apaçıktır, madem ki para havalelerini alan vatandaşların refahına katkıda bulunabilir, bankalardaki tasarruflar amacıyla kullanılabilir, ya da yatırım amaçlı olarak kullanılabilir (bu son durumda iş yaratma fırsatlarına yol açabilirler).

Sonuçların gösterdiği gibi, bankaların kârlılıkları (AkKâr ve/veya ÖzKâr)'nı etkileyen uluslararası sermaye akımları (USA)'na bakıldığında, bir USA'nın bileşeninden diğerine, bir dönemden diğerine ve bir banka türünden diğerine değişebilir. Etkilerin ve işaretin önemi (pozitif, negatif veya sıfır-etkisiz) de değişebilir. Bunların bütünü aşağıdaki faktörlere bağlıdır:

- (1) Açıklayıcı değişkenlere doğrudan ilişkin faktörler; yani volatilité dereceleri ve nasıl kullanıldığı veya kullanımın amacı;
- (2) USA'ların etkileri üzerine etken olan başka ılımlı faktörlerin mevcut olması. Bunlar, ev sahibi (konuk eden) ülke ortamındaki mevcut olan koşullardır (yani makroekonomik çevre, politika çerçevesi, düzenleyici ve kurumsal çerçeve, finansal sistem ve güvenlik sistemi);
- (3) Ayrıca, kullanılan modeller ve / veya analitik teknikler bazı durumlarda sonuçları etkileyebileceği de unutulmamalıdır.

5.2. Politika İçermeleri Ve Öneriler

Genel olarak, kanıtlar (yani bu çalışmanın sonuçları ve önceki çalışmaların sonuçları), sermaye akımlarının etkilerinin iki veya üç türe ayrılma eğiliminde olduğunu göstermiştir: pozitif, negatif ve boş-etkisiz.

- (1) İlk eğilim, uluslararası sermaye akımlarının ekonomik büyümeyi sağladığını, kaynak kısıtlamalarını azalttığını ve teknolojik ile örgütsel bilgilerin iletilmesini kolaylaştırdığını savunmaktadır. Başka bir deyişle, bu sermaye akışlarının etkileri olumlu olmaktadır.

Bu şartlarda tavsiye olarak, politika ve stratejilerin misyonu (görevi), ev sahibi (konuk eden) ülkeye sermaye girişini canlandırmak ve teşvik etmektir. Başka bir deyişle, sermaye fazlası olan ekonomilerden sermaye ihtiyacı olan ekonomilere sermaye hareketlerini kolaylaştırmaktır.

(2) İkinci eğilim uluslararası sermaye akımlarının bir istikrarsızlık ve büyüme yavaşlamasının kaynağı olabileceğini savunmaktadır. Başka bir deyişle, aşağıdaki çeşitli sebeplerden dolayı bu sermaye akımlarının etkilerinin olumsuz olabileceği belirtilmektedir:

- (a) Ev sahibi (konuk eden) ülkenin makroekonomik ve finansal, politik, kurumsal ve güvenlik özellikleri,
- (b) Devletin dış borç kullandığında, borçlanma eşiğinin düzeyi,
- (c) Ülkeye giren sermaye akımlarının volatilité derecesi,
- (d) Ev sahibi (konuk eden) ortamındaki (çevredeki) bilginin kalitesi (yani bilgi asimetrisi derecesi),
- (e) Gelen fon akışlarının kullanım amaçları.

Bu şartlarda tavsiye olarak, politika ve stratejiler aşağıdaki gibi misyonları (görevleri) benimseyebilirler:

- (a) Makro ortamın "düzenlemesi" ve (gerekirse) reformların koyulması veya yabancı yatırımcıları güvence altına almak için güvenlik artırıcı önlemlerin alınması;
 - (b) İhtiyati borç politikaları (dış borçların aşılması gereken maksimum düzeyinin dikkate alınması), bu şekilde etkileri olumlu bulunabilir;
 - (c) Volatilité çok yüksek olan yabancı sermaye kullanımının önlenmesine yönelik tedbirler; ve bu sermaye biçimlerinin kullanılması zorunlu hale geldiğinde, ekonomiyi türbülanslara (veya yabancı fonların volatiliteleri uyandıran olaylara) karşı korumak amacıyla önlemler alınması;
 - (d) İlerlemiş şeffaflık ve bilgi kalitesi amacıyla ihtiyati denetim önlemleri ve kurumsal düzenlemeler uygulanması;
 - (e) İlerlemiş verimlilik amacıyla alınan fonlarla ilgili hedeflenmiş kullanım politikaları oluşturulması.
- (3) Üçüncü eğilim, uluslararası sermaye akımlarının bazı durumlarda sıfır etkisi (yani etkisiz) kaldığını savunmaktadır. Bu türlü sonuçlar ise en az sayıda bulunmaktadır.

Her üç durumdan da, en makul eğilim, uluslararası sermaye akışlarının ev sahibi (konuk eden) ülkeler üzerine olumsuz ya da sıfır etkisinden ziyade daha olumlu katkı sağlamasıdır. Aslında, söz konusu olan sermaye akışlarının etkileri de, sermaye türüne, ev sahibi (konuk eden) ortamın özelliklerine ve dikkate alınan döneme bağlıdır. Sonuç olarak, alıcı ülke istisnai ve kârlı yabancı yatırım fırsatlarından yararlanmalıdır. Bu sermayelerin yüksek marjinal verimliliği, ev sahibi (konuk eden) ülke yabancı yatırımcıların faiz oranlarını ve beklenen getirilerini karşılayacak hatta aşacak kadar yüksek bir getiri sağlayabilmektedir.

Yukarıda belirtilen öneri ve tavsiyeler hem genel ekonomi hem de finans sektörü için geçerlidir. Buna ek olarak:

- (a) Türk politika yetkililerine ve siyasi ile finansal otoritelere küresel finans krizi sonrasındaki dönem boyunca (bu uluslararası sermaye akımlarının) finansal sektöre ve hatta diğer faaliyet sektörlerine katkısının gelişimini yakından takip edilmesi önerilmektedir.

Özellikle, Türk bankacılık sektörü üzerine etkilerinin yüksek frekanslı verilerle yakından takip edilmesi gerekmektedir (yıllık yerine, çeyrek hatta mümkünse aylık verilerle).

- (b) Uluslararası sermaye akışlarının bir bileşeninin olumlu etkilerini teşvik eden (uyandıran) tedbirlerin bulunmaması durumunda, etkileri olumsuz ortaya çıkmak yerine önemsiz veya etkisiz sürdürülmesi olmak üzere önlemler alınması tercih edilir.

- (c) Eğer politikalarda, Türk bankalarının kârlılığının Doğrudan Yabancı Yatırımlar yoluyla artırılması hedeflenirse, politika yapıcılar da hizmetlere ve finansal piyasalara yönelik doğrudan yabancı yatırımları teşvik edebilirler. Bu türlü doğrudan yabancı yatırımları çekebilmek için istikrarlı bir siyasi ortam, istikrarlı bir makroekonomik çerçeve ve güven vericiye ihtiyaç duyulur.

Türkiye'deki 2000 para krizinden sonra, Türk karar vericileri ve finans otoriteler tarafından alınan önlemler ve oluşturulan reformların sayesinde Türkiye'ye yönelik uluslararası sermaye akımlarını artırılmıştır. Bu sermaye akımları da bankacılık sektörünün gelişmesine katkıda bulunmuştur. Başka bir deyişle (Türkiye'deki yaşanan 2000 yılı krizinden sonra), alınan önlemlerin ve reformların etkili olduğu göz önüne alındığında, Türk finansal karar vericilere, bu şekilde devam etmeleri (hatta gerekirse şu andaki koşullara göre yeni düzenlemeleri oluşturulup adapte olmaları) önerilmektedir.

- (d) Yabancı Portföy Yatırımları ile banka kârlılığı arasındaki olumsuz ilişkilerin bulunması, bu dönemde bankacılık sektörü ile borsa arasındaki olası bir rekabet biçiminin hipotezini dışlamaz. Başka bir deyişle, Türk finansal otoriteler tarafından,

aynı sektördeki piyasalar arasında bu türlü çatışmaları önlemek için önlemler alınması faydalı olabilecektir.

- (e) Türk finansal otoritelere hatırlanacağı üzere: (1) dış borç politikalarına ilişkin ihtiyat seviyelerinin güçlendirilmesi yararlı olabilmektedir; (2) Türkiye'deki sürdürülebilir bankacılık kârlılığını, politik ve güvenlik ortamını etkileyebilecek önlemlerin alınması gerekmektedir.
- (f) Türkiye, Avrupa, Orta Doğu ve Amerika'daki ana ortaklarıyla bu son zamanlardaki ilişkilerinin durumunu gözden geçirmede fayda sağlayacaktır; buna ek olarak Afrika ve Asya'daki potansiyel ortakların unutulmaması da fırsatlara yol açabilmektedir. Dikkate alındığında, ticari, askeri ve teknolojik ilişkilerin yanı sıra diplomatik ilişkilere de odaklanmak gerekmektedir.

Ülkenin imajı (görünümü veya resmi) ise, bazı uluslararası örgütlerden (teşkilatlardan) veya bazı gelişmiş ülkelerden dış yardım ihtiyaçları olduğunda, rol oynayabilir.

- (g) Politikalarda, Türk bankalarının kârlılığını (kişisel alınan para havaleleri yoluyla) arttırması hedeflenirse, Türk hükümeti tarafından, Türkiye'ye yönelik bu türlü sermaye akışlarını destekleyecek önlemler alınması ve çekici bir ortam oluşturulması da yararlı olabilmektedir. Örnek olarak:

- * İstanbul Borsası'nı bölgesel bir dev pazar olarak oluşturması;
- * Güvenli bir şekilde para transferleri için bölgesel bir dönüşümlü platform olan finansal sistemin (ve özellikle bankacılık sistemini) yapılması;
- * Finansal uzmanlık ile üst düzeyde teknolojinin tanıtımının teşvik edilmesi;
- * Türkiye üzerinden yapılan para havaleleri ile ilgili masrafların, vergilerin ve ücretlerin en aza indirilmesi;
- * Para havalelerinin Türk bankacılık sektörünün kârlılığına katkısını teşvik etmenin ve gerçekleştirmenin bir başka yoluysa, onları (1) tahvillerine yatırması; ve (2) yalnızca tüketim yerine üretim işletmelerinde yatırım yapılması.

Finansal serbestleşme ve küreselleşmenin Uluslararası Sermaye Akımlarının önemini artırdığı anlaşılmaktadır ve dünyadaki hareketlerini canlandırmıştır. Böylece, bu sermaye akımlarının (ilgili ülke veya ekonominin farklı faaliyet sektörleri üzerine) etkileri ortaya çıkmaktadır. Küreselleşme devam ettiği sürece bu olgular da hemen yakın zamanda durmaya hazır değildir.

5.3. Çalışmanın Sınırları (Eksiklikleri) Ve İleri (Gelecek) Araştırmalar İçin Öneriler

Bu çalışmada bazı katkılar getirilmesine rağmen, eksiklikler (sınırlamalar) da gösterilmektedir. Gelecek ve ileri araştırmalar için bazı düşüncelerin dikkate alınması yararlı olabilmektedir.

- (1) Bu araştırma sırasında (boyunca) belirli bazı değişkenler için (AkKâr ve ÖzKâr banka kârlılıkları gibi) yalnızca yıllık veriler mevcuttur. Gelecek araştırmalar için yüksek frekanslı (yıllık yerine çeyrek veriler veya hatta aylık veriler) bulunabilirse bu analizi derinleştirmek yararlı olacaktır.

Gerekirse, diğer değişkenler (kredi, likidite veya risk rasyoları da) dikkate alınabilir.

- (2) İleriki araştırmalarda, gelişmekte olan birkaç ülke beraber dikkate alınarak daha büyük bir örneklem analizi yapılabilir; örneğin BRICS, MINTS veya EAGLE, vb ...
- (3) Gelecekteki araştırmalarda bağımsız (açıklayıcı) değişkenler ile moderatör değişkenlerin arasında ayırım yapılabilir; moderatör (veya ılımlayıcı) değişkenler derken doğrudan bağımlı değişkeni etkilemeyen, ancak açıklayıcı değişkenlerin etkilerini etkileyenler olmaktadır. Bu da, çok daha ayrıntılı sonuçlara yol açabilir ve daha etkili karar vermeyi kolaylaştırabilir.
- (4) Her bir faaliyet sektörünün kendine ait özellikleri olduğu göz önüne alındığında, benzer bir araştırmanın yapılması ancak ekonominin diğer sektörlerinde (yani bankacılık sektörü dışında) ilginç ve yararlı olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Acosta, P., Calderón, C., Fajnzylber, P., & Lopez, H. (2008). What is the Impact of International Remittances on Poverty and Inequality in Latin America? *World Development*, 36(1), 89-114.
- Adams, S. (2009). Foreign Direct Investment, Domestic Investment, and Economic Growth in Sub Saharan Africa. . *Journal of Policy Modeling*, 31(6), 939-949.
- Adams-Jr, R., & Page, J. (2005). Do International Migration and Remittances Reduce Poverty in Developing Countries? . *World Development*, 33(10), 1645-1669. .
- Adegbite, E., Ayadi, F., & Ayadi, O. (2008). The Impact of Nigeria's External Debt on Economic Development. . *International Journal of Emerging Markets*, 3(3), 285-301.
- Adeleye, N. (2018). Understanding Generalised Method of Moments, Lecturer/Researcher, Department of Economics and Development Studies, Covenant University Ota Ogun State, Nigeria . s. <https://www.youtube.com/watch?v=4D3MKnYQ44E> .
- Adenutsi, D., Aziakpono, M., & Ocran, M. (2011). The Impact of International Remittances on Economic Growth in Sub-Saharan Africa.
- Adeola, O. O. (2017, March). Foreign Capital Flows and Economic Growth in Selected Sub-Saharan African Economies, . *PhD. Thesis, Stellenbosch University*.
- Agbloyor, E., Abor, J., Adjasi, C., & Yawson, A. (2013). Exploring the Causality Links between Financial Markets and Foreign Direct Investment in Africa. . *Research in International Business and Finance*, 28, 118-134.
- Aggarwal, R., Demirgüç-Kunt, A., & Peria, M. (2011). Do Remittances Promote Financial Development? *Journal of Development Economics*, 96(2), 255-264.
- Ağır, H. (2010). Türkiye’de Finansal Liberalizasyon ve Finansal Gelişme İlişkisinin Ekonometrik Analizi, BDDK Kitapları No:8.
- Aizenman, J., Jinjark, Y., & Park, D. (2013). Capital Flows and Economic Growth in the Era of Financial Integration and Crisis, 1990–2010. . *Open Economies Review*, 24(3), 371-396.
- Ajayi, L., & Oke, M. (2012). Effect of External Debt on Economic Growth and Development of Nigeria. . *International Journal of Business and Social Science*, 3(12), 297-304.
- Ajilore, T., & Ikhida, S. (2013). Growth effects of migrants’ remittances in sub-Saharan African Countries. . *Journal of Economic and Financial Sciences*, 6(3), 707-730.
- Akinlo, A. (2004). Foreign Direct Investment and Growth in Nigeria: An Empirical Investigation. . *Journal of Policy Modeling*, 26(5), 627-639.

- Akram, N. (2013). Empirical Examination of Debt and Growth Nexus in South Asian Countries. . *Economic development in South and East Asia: empirical examination of East Asian Development Model*, 20(2), 29-52.
- Aksoy, A., & Yalçın, K. (2013). "İşletme Sermayesi Yönetimi" ; 5. Baskı Ankara.
- Alfaro, L., Chanda, A., Kalemli-Ozcan, S., & Sayek, S. (2004). FDI and Economic Growth: The Role of Local Financial Markets. . *Journal of International Economics*, 64(1), 89-112.
- Alfaro, L. (2003). Foreign Direct Investment and Growth: Does the Sector Matter. *Harvard Business School*, 1-31.
- Aliber, R. (1970). "A theory of direct foreign investment", in C. P. Kindleberger (ed.), *The International Corporation*. . MIT Press, Cambridge, MA, United States.
- Altomonte, C., & Pennings, E. (2003). "Oligopolistic reaction to foreign investment in discrete choice panel data models",. *IGIER Working Paper No. 243. Innocenzo Gasparini Institute for Economic Research, Milan, Italy*.
- Amin, S. (1970). "L 'accumulation à l 'échelle mondiale", Critique de la théorie du sous-développement. *Paris, éditions Anthropos*, 592p.
- Amuedo-Dorantes, C., & Pozo, S. (2004). Workers' Remittances and the Real Exchange Rate: A Paradox of Gifts. . *World Development*, 32(8), 1407-1417.
- Arellano, M. (1987). "Computing Robust Standard Errors for Within-group Estimators". . *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 49(4): 431-434.
- Arellano, M., & Bond, S. (1991). "Some Tests of Specification for Panel Data: Monte Carlo Evidence and an Application to Employment Equations",. *Review of Economic Studies*, 58(2), 277-297.
- Arellano, M., & Bover, O. (1995). "Another Look at the Instrumental-Variable Estimation of Error-Components Models",. *Journal of Econometrics*, 68(1), 29-52.
- Asteriou, D. (2009). Foreign Aid and Economic Growth: New Evidence from a Panel Data Approach for Five South Asian Countries. . *Journal of Policy Modeling*, 31(1), 155-161.
- Atasoy, H. (2007). Expenditure-Income Analysis in Turkish Banking Sector and Determinants of Profitability. . *Unpublished Dissertations of Senior Specialists, central Bank of Turkey, Ankara*.
- Aysan, A., & Ceyhan, Ş. (2008). What determines the banking sector performance in globalized financial markets? The case of Turkey, . *Physica A* 387, 1593-1602.
- Baharumshah, A., & Thanoon, M. (2006). Foreign Capital Flows and Economic Growth in East Asian Countries. . *China Economic Review*, 17(1), 70-83.

- Bailliu, J. (2000). Private capital flows, financial development, and economic growth in developing countries. . *Bank of Canada Working Paper 2000-15. Bank of Canada.*
- Bakan, S., & Şentürk, M. (2012). Finansal Küreselleşme Ekseninde Türkiye'ye Yönelik Sermaye Hareketleri Üzerine Bir Araştırma, . *Adıyaman Üniversitesi SBE Dergisi, Yıl:5, Sayı:9, s.45-64.*
- Bandiera, O., Caprio, G., Honohan, P., & Schiantarelli, F. (2000). "Does financial reform raise or reduce savings?",. *Review of Economics and Statistics, Vol 82, N°2.*
- Barajas, A., Chami, R., Fullenkamp, C., Gapen, M., & Montiel, P. (2009). Do workers' remittances promote economic growth? . *International Monetary Fund Washington, DC.*
- Baum, A., Checherita-Westphal, C., & Rother, P. (2013). Debt and Growth: New Evidence for the Euro Area. *Journal of International Money and Finance, 32, 809-821.*
- Beine, M., Docquier, F., & Rapoport, H. (2001). Brain Drain and Economic Growth: Theory and Evidence. . *Journal of Development Economics, 64(1), 275-289.*
- Bentahar, N. (2005). Les Conditions Prealables Au Succes De La Liberalisation Financiere : Application Aux Pays Du Maghreb Et Du Machrek Arabes,. *Thèse De Doctorat, Université D'auvergne Clermont 1, Faculté Des Sciences Economiques Et De Gestion, (Certi).*
- Berksoy, T., & Saltoğlu, B. (1998). Türkiye Ekonomisinde Sermaye Hareketleri, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No. 1998-58, s.13.
- Berument, H. S., Denaux, Z., & Emirmahmutoğlu, F. (2015). The Effects of Capital Inflows Turkish Macroeconomic Performance, . *Empirica 42, 813-824.*
- Blomstrom, M., Lipsey, R., & Zejan, M. (1996). Is Fixed Investment the Key to Economic Growth?,.
- Blundell, R., & Bond, S. (1998). "Initial Conditions and Moment Restrictions in Dynamic Panel Data Models",. *Journal of Econometrics, 87(1), 115-143.*
- Bordo, M., Meissner, C., & Stuckler, D. (2010). Foreign Currency Debt, Financial Crises and Economic Growth: A Long-Run View. *Journal of International Money and Finance, 29(4), 642-665.*
- Borensztein, E., De Gregorio, J., & Lee, J. (1998). How does Foreign Direct Investment Affect Economic Growth? . *Journal of International Economics, 45(1), 115-135.*
- Buch, C., & Kuckulenz, A. (2004). Worker Remittances and Capital Flows to Developing Countries. . *ZEW-Centre for European Economic Research Discussion paper, (04-031).*
- Buckley, P., & Casson, M. (1976). The Future of the Multinational Enterprises. . *Macmillan, London.*

- Bulutoğlu, K. (1970). 100 Soruda Türkiye’de Yabancı Sermaye, Gerçek.
- Burnside, C., & Dollar, D. (2000). Aid, Policies, and Growth. . *American Economic Review*, 90(4). :847-868.
- Calves, R. E. (1974). *Economic Analysis and Multinational Enterprise*. George Allen and Unwin, London.
- Calves., E. E. (1988). “Exchange rate movements and foreign direct investment in the United States,”. *Discussion paper No.1383, Harvard Institute of Economic Research, Cambridge, MA, United States*.
- Carkovic, M., & Levine, R. (2002). Does Foreign Direct Investment Accelerate Economic Growth? . *University of Minnesota Department of Finance Working Paper*.
- Catrineseu, N., Leon-Ledesma, M., Piracha, M., & Quillin, B. (2009). Remittances, Institutions, and Economic Growth. *World Development*, 37(1), 81-92.
- Caves, R. (1971). “International corporations: The industrial economics of foreign investment”,. *Economica*, vol. 38, No. 149.
- Çavusgil, S., Knight, G., & Reisenberger, J. (2008). *International Business*, Pearson Prentice Hall,. s. P. 103 - 106.
- Celasun, O., Denizler, C., & He, D. (1989). Capital Flows, Macroeconomic Management, and the Financial System: Turkey, 1989-97. . *Macroeconomic Management, and the Financial System: Turkey*, 97.
- Chakraborty, C., & Basu, P. (2002). Foreign Direct Investment and Growth in India: A Cointegration Approach. . *Applied Economics*, 34(9), 1061-1073.
- Chami, R., Fullenkamp, C., & Jahjah, S. (2003). Are immigrant remittance flows a source of capital for development. . *International Monetary Fund. IMF Working paper WP/03/189*.
- Checherita, C., & Rother, P. (2010). The Impact of High and Growing Government Debt on Economic Growth. An empirical investigation for the Euro Area.Frankfurt: . *European Central Bank Working Paper Series*, (1237).
- Chenery, H., & Strout, A. (1966). Foreign Assistance and Economic Development. *The American Economic Review*, 56(4), 679-733.
- Chinn, M., & Ito, H. (2006). What Matters for Financial Development? Capital Controls, Institutions, and Interactions. *Journal of Development Economics*, 81(1), 163-192.
- Chowdhury, M. (2011). Remittances Flow and Financial Development in Bangladesh. . *Economic Modelling*, 28(6), 2600-2608.
- Claessens, S. (1995). The emergence of equity Investment in Developing Countries: Overview, *The World Bank economic Review*, Vol. 9, No1, 1995, S 13.

- Claessens, Stijn, Demirgüç-Kunt, Asli, Huizinga, & Harry. (2001). How Does Foreign Entry Affect Domestic Banking Markets?, . *Journal of Banking & Finance* 25, s.891-911.
- Coase, R. (1937). "The Nature of the firm", . *Economica*, vol. 4, No. 16.
- Committee, I. (2012). *Banks and Cross-Border Capital Flows: Policy Challenges and Regulatory Responses*, Committee on International Economic Policy and Reform.
- Dalgaard, C., & Hansen, H. (2001). On Aid, Growth and Good Policies. *Journal of development Studies*, 37(6), 17-41. .
- Dalgaard., C. H., & Tarp, F. (2004). On the Empirics of Foreign Aid and Growth*. *The Economic Journal*, 114(496), F191-F216.
- De Mello Jr, L. R. (1997). Foreign Direct Investment in Developing Countries and Growth: A Selective Survey. . *The Journal of Development Studies*, 34(1), 1-34.
- De Mello, L. (1999). Foreign Direct Investment-Led Growth: Evidence from Time Series and Panel Data. *Oxford Economic Papers*, 51(1), 133-151.
- Deichmann, Joel, Karidis, Sokrates, Sayek, & Selin. (2003). Foreign Direct Investment in Turkey: Regional Determinants, . *Applied Economics*, 35, 1767-1778.
- Delannoy, S. (2012). Géopolitique des pays émergents - Ils changent le monde, . PUF, 2012 (ISBN 978-2-13-059425-3), p. 11.
- Demirgüç-Kunt, A., & Levine, R. (1996). Stock Markets, Corporate Finance, and Economic Growth: An Overview. . *The World Bank Economic Review*, 10(2, A Symposium Issue on Stock Markets and Economic Development), 223-239.
- Denizer, C. A., Dinç, M., & Tarimcilar, M. (2007). Financial Liberalisation and banking efficiency: evidence from Turkey, . *J Prod Anal* 27, 177-195.
- Dunning, H. (1979). "Explaining changing patterns of international production: In defense of the eclectic theory", Oxford Bulletin of Economics and Statistics, vol. 41, No. 4.
- Dunning, J. (1977). "Trade location of economic activity and the MNE: A search of an eclectic approach", in B. Ohlin, P.O. Hesselborn and P.J. Wijkman (eds.),. *The International Allocation of Economic Activity*. Macmillan, London.
- Dunning, J. (1980a). Toward an Eclectic Theory of International Production. *Journal of International Business Studies*, vol. 11, No. 1.
- Dunning, J. H. (1974). The Distinctive Nature of Multinational Enterprise. George Allen and Unwin, London.
- Dunning, J. H. (1988). Trade, Location of Aconomic Activity and the Multinational Enterprise: A Search for an Eclectic Approach, . Ch.1, 13-40, *Explaining International Production*, Unwin Hyman, London, 378 p.

- Dunning., H. (1981). *International Production and the Multinational Enterprise*. George Allen and Unwin, London.
- Dunning., J. (1988b). “The eclectic paradigm of international production: A restatement and some possible extensions”,. *Journal of International Business Studies*, vol. 19, No. 1.
- Dunning., J. H. (1993). *The Globalization of Business*, Routledge, London.
- Dunning., J., & Lundan, S. (2008). *Multinational enterprises and the global economy*. Edward Elgar Publishing.
- Durham, J. (2004). Absorptive Capacity and the Effects of Foreign Direct Investment and Equity Foreign Portfolio Investment on Economic Growth. . *European Economic Review*, 48(2), 285-306.
- Edwards, S. (2001). *Capital Mobility and Economic Performance: Are Emerging Economies Different?.*
- Eichengreen, B., & Rose, A. (1998). *Staying Afloat when the Wind Shifts: External Factors and Emerging-Market Banking Crises.*
- EMR. (2018). *Emerging Markets Reshaping Globalization*. Cornell University, Emerging Markets Institute, https://www.johnson.cornell.edu/wp-content/uploads/sites/3/2019/04/EMR2018_V3_FIN-11Jan.pdf.
- Fajnzylber, P., & López, J. (2007). *Close to home: The Development Impact of Remittances in Latin America*. . International Bank for Reconstruction and Development.
- Fayissa, B., & Nsiah, C. (2010). The Impact of Remittances on Economic Growth and Development in Africa. . *American Economist*, 55(2), 92-103.
- Feeny, S. (2005). The Impact of Foreign Aid on Economic Growth in Papua New Guinea. . *Journal of Development Studies*, 41(6), 1092-1117.
- Feinberg, S., & Keane, M. (2001). “US-Canada trade liberalization and MNC production location”,. *The Review of Economics and Statistics*, vol.83, No. 1.
- Ferrouhi, E. (2014). Bank liquidity and financial performance: Evidence from Moroccan banking industry, *Business: Theory & Practice*, 15 (4), pp. 351-361. Available at: <http://www.btp.vgtu.lt>.
- Fosu, A. (1996). Primary Exports and Economic Growth in Developing Countries. . *The World Economy*, 19(4), 465-475.
- Frankel, J., & Rose, A. (1996). Currency Crashes in Emerging Markets: An Empirical Treatment. *Journal of International Economics*, 41(3), 351-366.
- Frankel, M. (1965). “Home versus foreign investment: A case against capital exports”, . *Kylos*, vol. 18, No. 3.

- Froot, K., & Stein, J. (1991). "Exchange rate and foreign direct investment: An empirical capital market approach", . *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 106, No. 4.
- Fukuyama, H., & Matousek, R. (2011). Efficiency of Turkish Banking: Two-stage network system. Variable returns to scale model, . *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money* 21, s.75-91.
- Galbis, V. (1977). Financial intermediation and economic growth in less-developed countries: A theoretical approach. *Journal of Development Studies* 13, 58–72. doi:10.1080/00220387708421622.
- Gamra, S., & Clévenot, M. (2006). Libéralisation financière et crises bancaires dans les pays émergents : La prégnance du rôle des institutions. 2006. hal-00188615.
- Ghosh, J. (2005). The Economic and Social Effects of Financial Liberalisation: A Primer for Developing Countries, . *DESA Working Paper*, No.4.
- Giuliano, P., & Ruiz-Arranz, M. (2009). Remittances, Financial Development, and Growth. . *Journal of Development Economics*, 90(1), 144-152.
- Goldstein, M., & Turner, P. (1996). "Banking Crises in Emerging Economies: Origins and Policy Options",. *BIS Working Paper*, N°46.
- Görg, H., & Greenaway, D. (2004). Much Ado about Nothing? Do Domestic Firms really Benefit from Foreign Direct Investment? . *The World Bank Research Observer*, 19(2), 171-197.
- Gourinchas, P., & Obstfeld, M. (2012). Stories of the Twentieth Century for the Twenty-First, . *American Economic Journal: Macroeconomics* 4(1), 226-265.
- Graham, E., & Krugman, P. (1989). Foreign Direct Investment in USA. Institute for International Economics, Washington D.C.
- Guillermo, C., Leonardo, L., & Carmen, R. (1996). Inflows of Capital to Developing Countries in the 1990s, *Journal of Economic Perspectives*, Volume 10, Number 2, Spring 1996, S. 125.
- Gupta, S., Pattillo, C., & Wagh, S. (2009). Effect of Remittances on Poverty and Financial Development in Sub-Saharan Africa. . *World Development*, 37(1), 104-115.
- Hansen, H., & Tarp, F. (2001). Aid and Growth Regressions. . *Journal of Development Economics*, 64(2), 547-570.
- Hansen, L. (1982). Large Sample Properties of Generalized Method of Moments Estimators,. *Econometrica*, 50, 1029-1054.
- Hassan, K., & Lewis, M. (2007). Handbook of Islamic Banking. MA, USA: Edward Elgar Publishing.
- Hausman, J. (1978). "Specification Tests in Econometrics",. *Econometrica*, 46, 1251-1271.

- Head, K. J., & Mayer, T. (2002). "Revisiting oligopolistic reaction: Are decisions on foreign direct investment strategic complements?" . *Journal of Economic and Management Strategy*, vol. 11, No. 3.
- Henisz, W. (2003). "The power of the Buckley and Casson thesis: The ability to manage institutional idiosyncrasies", . *Journal of International Business Studies*, vol. 34, No. 2.
- Hermes, N., & Lensink, R. (2003). Foreign Direct Investment, Financial Development and Economic Growth. . *The Journal of Development Studies*, 40(1), 142-163.
- Hsiao, C. (2003). Analysis of Panel Data, Second Edition,. *Cambridge, UK: The Cambridge University Press*.
- Humanicki, M., Kelm, R., & Olszewski, K. (2013). Foreign Direct Investment and Foreign Portfolio Investment in the contemporary globalized world: should they be still treated separately? . *NBP Working Paper No. 167*.
- Hymer, S. H. (1976). The International Operations of National Firms: A Study of Direct Foreign Investment, . *The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, US and London, England*.
- Ietto-Gillies, G. (2005). "Dunning's Eclectic Framework", in G. Ietto-Gillies (ed.), *Transnational Corporations and International Production*. . *Edward Elgar Publishing, London*.
- IMF. (2003). Estimation of the Equilibrium Real Exchange Rate for South Africa. IMF Country Report No. 03/18. January 2003. South Africa: Selected Issues (I).
- Islam, A. (1992). Foreign Aid and Economic Growth: An Econometric Study of Bangladesh. . *Journal of the History of Economic Thought*, 24(5), 541-544.
- Javier, B., Boz, E., & Mendoza, E. (2012). Macroprudential Policy in a Fisherian Model of Financial Innovation,. *IMF Economic Review* 60(2), 223-269.
- Jeon, Nam, B., Olivero, Pia, M., Wu, & Ji. (2010). Do Foreign Banks Increase Competition? Evidence from emerging Asian and Latin American Banking Markets,. *Journal of Banking and Finance* 35(4), 856-875.
- Judge, G., Griffiths, W., Hill, R., Lütkepohl, H., & Lee, T. (1985). The Theory and Practice of Econometrics, . *Second Edition, New York, USA: Wiley*.
- Kapur, B. (1976). Alternative Stabilization Policies for Less-developed Economies. *Journal of Political Economy* 84, 777-95.
- Karras, G. (2006). Foreign Aid and long-run Economic Growth: Empirical Evidence for a Panel of Developing Countries. . *Journal of International Development*, 18(1), 15-28.
- Kemp, M. (1964). The Theory of International Trade. Prentice Hall, London.

- Kılıç, M. (2011). Cross-border Bank Acquisition and Banking Sector Performance: An Empirical Study of Turkish Banking Sector,. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 24, 946-959.
- Kinda, T. (2009). Determinants, Consequences And A Policy Response To Private Capital Flows In Developing Countries. Humanities and Social Sciences. Université d'Auvergne - Clermont-Ferrand I, 2009. English. <tel-00426893>.
- Kindleberger, C. (1969). American Business Abroad. Yale University Press, New Haven, CT, United States.
- Knickerbocker, F. (1973). "Oligopolistic reaction and multinational enterprise", Division of Research, Harvard University, Cambridge, MA, United States.
- Kodongo, O., & Ojah, K. (2012). The Dynamic Relation between Foreign Exchange Rates and International Portfolio Flows: Evidence from Africa's Capital Markets. . *International Review of Economics & Finance*, 24, 71-87.
- Kojima, K., & Ozawa, T. (1973). "A macroeconomic approach to foreign direct investment", . *Hitotsubashi Journal of Economics*, vol. 14, No. 1.
- Konings, J. (2001). The Effects of Foreign Direct Investment on Domestic Firms. . *Economics of transition*, 9(3), 619-633.
- Korotayev, A., & Zinkina, J. (2014). On the structure of the present-day convergence. . *Campus-Wide Information Systems*. Vol. 31 No. 2/3, 2014, pp. 139–152.
- Lajili, O. (2015). Libéralisation financière, ouverture politique et croissance économique dans les pays en voie de développement. Economies et finances. *Université de Toulon; Université du Centre (Sousse, Tunisie). Faculté de droit et des sciences économiques et politiques*, 2015. Français. NNT : 2015TOUL2014. tel-01343359.
- Lall, S. (1976). "Theories of direct private foreign investment and multinational behaviour", . *Economic and Political Weekly, Special Issue*, vol. 11, Nos. 31-33.
- Lane, P. R., & Milesi-Ferretti, G. (2012). External Adjustment and the Global Crisis, . *Journal of International Economics* 88(2), 252-265.
- Lane, P., & McQuade, P. (2013, July). Domestic Credit Growth and International Capital Flows, . *Working Paper Series N°1566*,.
- Lane, R., & Milesi-Ferretti, M. (2011). The Cross-Country Incidence of the Global Crisis,. *IMF Economic Review* 59(1), 77-110.
- Lartey, E. (2013). Remittances, Investment and Growth in Sub-Saharan Africa. . *The Journal of International Trade & Economic Development*, 22(7), 1038-1058.
- Lensink, R., & Morrissey, O. (2006). Foreign Direct Investment: Flows, Volatility, and the Impact on Growth*. . *Review of International Economics*, 14(3), 478-493.

- Leontief, W. (1953). "Domestic Production and Foreign Trade; The American Capital Position Re-Examined". *Proceedings of the American Philosophical Society*. 97 (4): 332–349. JSTOR 3149288. (Registration required (help)).
- Levine, R. (2001). International Financial Liberalization and Economic Growth. *Review of International Economics*, 9(4), 688-702.
- Levine, R., & Zervos, S. (1998). "Capital control liberalisation and stock market development",. *World Development*, Vol 26.
- Levy, V. (1988). Aid and Growth in Sub-Saharan Africa: The Recent Experience. . *European Economic Review*, 32(9), 1777-1795.
- Li, X., & Liu, X. (2005). Foreign Direct Investment and Economic Growth: An Increasingly Endogenous Relationship. . *World Development*, 33(3), 393-407.
- MacDougall, G. (1958). "The benefits and cost of private foreign investment abroad: A theoretical approach", . *Economic Record*, vol. 36.
- Makki, S., & Somwaru, A. (2004). Impact of Foreign Direct Investment and Trade on Economic Growth: Evidence from Developing Countries. . *American Journal of Agricultural Economics*, 86(3), 795-801.
- Masson, P. (2001). Globalisation: Facts and Figures, No:1-4, . *IMF Policy Discussion Paper*.
- Mathieson, D. (1980). Financial reform and stabilization policy in a developing economy. . *Journal of Development Economics* 7, 359–395. doi:10.1016/0304-3878(80)90017-6.
- Mckinnon, R. (1993). The Order of Economic Liberalization: Financial Control in the Transition to a Market Economy. . *JHU Press*.
- Mendoza, E., & Terrones, M. (2012). An Anatomy Of Credit Booms and Their Demise., *NBER Working Paper No. 18379*.
- Michalet, C. (1999). « La séduction des Nations »,. *Editions Economica*.
- Minoiu, C., & Reddy, S. (2010). Development Aid and Economic Growth: A Positive Long-Run Relation. . *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 50(1), 27-39.
- Mody, A., & Murshid, A. (2005). Growing Up with Capital Flows. . *Journal of International Economics*, 65(1), 249-266.
- Moreira, S. (2003). Evaluating the Impact of Foreign Aid on Economic Growth: A Cross-Country Study (1970-1998). . *Paper presented at 15th Annual Meeting on Socio-Economics*.
- Morrissey, O. (2001). Does aid increase growth? *Progress in Development Studies*, 1(1), 37-50.
- Mosley, P., Hudson, J., & Horrell, S. (1987). Aid, the Public Sector and the Market in Less Developed Countries. . *The Economic Journal*, 97(387), 616-641.

- Mundaca, B. (2009). Remittances, Financial Market Development, and Economic Growth: The Case of Latin America and the Caribbean. . *Review of Development Economics*, 13(2), 288-303.
- Nayak, D., & Choudhury, N. (2014, March). A selective review of foreign direct investment theories,. *Asia-Pacific Research and Training Network on Trade, ARTNeT Working Paper Series No. 143, Bangkok, ESCAP*, , s. Available at www.artnetontrade.org.
- Ndikumana, L., & Boyce, J. (2003). Public Debts and Private Assets: Explaining Capital Flight from Sub-Saharan African Countries. . *World Development*, 31(1), 107-130.
- Nyamongo, E., Misati, R., Kipyegon, L., & Ndirangu, L. (2012). Remittances, Financial Development and Economic Growth in Africa. . *Journal of Economics and Business*, 64(3), 240-260.
- Oluchukwu, B. N. (2013). Foreign Direct Investment Determinants in Pre and Deregulated Nigerian Economy, Department of Banking and Finance Faculty of Business Administration University of Nigeria Nsukka Enugu Campus, (PG/PHD/10/55028).
- Oney, B., & Halilsoy, H. (2011). Banks, Stock Markets and Economic Growth in High-Income OECD: An Empirical Investigation. . *African Journal of Business Management*, 5(3), 1039-1050.
- Ongkrutaraksa, W. (1996). Theory of Portfolio Investment: A Review of Literature, . *Research Working Paper, Harvard University*.
- Onwumere, J. (2009). "Business and Economic Research Methods Vougasen Limited, Enugu.
- Oscar, J., Schularick, M., & Taylor, A. (2011). When Credit Bites back: Leverage, Business Cycles, and Crises, . *Federal Reserve Bank of San Francisco Working Paper Series 27*.
- Papanek, G. (1973). Aid, Foreign Private Investment, Savings, and Growth in Less Developed Countries. . *The Journal of Political Economy*, 81(1), 120-130.
- Pattillo, C., Poirson, H., & Ricci, L. (2002). External debt and growth. International Monetary Fund, . *IMF Working Papers 02/69*.
- Pektaş, N. (2016). Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının Bankacılık, Sektörünün Verimliliğine Etkisi: Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İktisat Anabilim Dalı, Gebze Teknik Üniversitesi, T.C.
- Portes, R., & Rey, H. (2005). The Determinants of Cross-Border Equity Flows. . *Journal of International Economics*, 65(2), 269-296.
- Pradhan, G., Upadhyay, M., & Upadhyaya, K. (2008). Remittances and Economic Growth in Developing Countries. . *The European Journal of Development Research*, 20(3), 497-506.
- Quinn, D., & Toyoda, A. (2008). Does Capital Account Liberalization Lead to Growth? . *Review of Financial Studies*, 21(3), 1403-1449.

- Rajan, R., & Subramanian, A. (2008). Aid and Growth: What does the Cross-Country Evidence really show? . *The review of economics and statistics*, 90(4), 643-665.
- Ram, R. (2004). Recipient Country's 'policies' and the Effect of Foreign Aid on Economic Growth in Developing Countries: Additional Evidence. *Journal of International Development*, 16(2), 201-211.
- Read, R. (2007). "Foreign direct investment in small island developing States", . *World Institute for Development Economic Research, Research paper No. 2007/28. United Nations University, Tokyo*.
- Reed, G., & Bo, S. (1994). *International Economics*, Third Edition, Macmilland Press Ltd, 1994, S.555.
- Reinhart, C., & Rogoff, K. (2010). Growth in a Time of Debt,. (Working paper No. w15639) *National Bureau of Economic Research*.
- Reisen, H., & Soto, M. (2001). Which Types of Capital Inflows Foster Developing-Country Growth? . *International Finance*, 4(1), 1-14.
- Rodrik, D., & Velasco, A. (1999). Short-Term Capital Flows.. *NBER Working paper series. WP 7364*. <http://www.nber.org/papers/w7364>. *National Bureau of Economic Research*.
- Roodman, D. (2009). How to do xtabond2: An introduction to difference and system GMM in Stata,. *The Stata Journal* (2009) 9, Number 1, pp. 86–136, *Center for Global Development Washington, DC*, s. droodman@cgdev.org.
- Rousseau, P., & Wachtel, P. (2000). Equity Markets and Growth: Cross-Country Evidence on Timing and Outcomes, 1980–1995. *Journal of Banking & Finance*, 24(12), 1933-1957.
- Schularick, M., & Taylor, A. (2012). Credit Booms Gone Bust: Monetary Policy, Leverage Cycles, and Financial Crises, . 1870-2008, *American Economic Review* 102(2), 1029-1061.
- Shadler, S. (1994). Surges in Capital Inflows: Boon or Curse?, *Finance and Development*, March 1994, S.21.
- Shaw, E. (1973). *Financial Deeping in Economic Development*., New-York, *Oxford University Press*.
- Simpson, P. (1962). "Foreign investment and the national economic advantages: A theoretical analysis", in, R. Mikesell (ed.), *US Government and Private Investment Abroad*. University of Oregon Books, Eugene, United States..
- Singh, A., & Weisse, B. (1998). Emerging Stock Markets, Portfolio Capital Flows and Long-Term Economic Growth: Micro and Macroeconomic Perspectives. . *World Development*, 26(4), 607-622.
- Sodersten, B. (1970). *International Economics*. Harper and Row, New York.

- Soto, M. (2000). Capital flows and growth in developing countries: Recent empirical evidence. OECD Development Centre. . *Working paper No. 160 (Formerly technical paper No. 160) Research programme on: Capital movement and development*.
- Staikouras, C. K., & Wood, G. E. (2011). The Determinants of European Bank Profitability. . *International Business & Economics Research Journal*, 3(6), 57-68.
- Svensson, J. (1999). Aid, Growth and Democracy. *Economics & Politics*, 11(3), 275-297.
- Temple, J. (2010). Aid and Conditionality. . *Handbook of development economics*, 5, 4415-4523.
- Terzea, R. E. (2016). The Concept of International Trade and Main Classic Theories,. *SEA – Pratical Application of Science Volume IV, Issue 2 (11) / 2016, Economics and International Affairs Doctoral School, Bucharest Academy of Economic Studies, Romania*,, s. http://seaopenresearch.eu/Journals/articles/SPAS_11_10.pdf .
- TKBB. (2018). TKBB: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, 2018 Yılın Raporu.
- Tunç, H. (2010). “Katılım Bankacılığı: Felsefesi, Teorisi ve Türkiye Uygulaması”, Nesil Yayınları, İstanbul.
- Üner, M. (2015). Genel İşletmecilik’, yedinci bölümünde ‘Muhasebe Fonksiyonu’ S. 317 (Aksoy & Yaçiner) 3. Baskı, . *Detay Yayıncılık, Ankara*.
- Uras, G. (1979). Türkiye’de Yabancı Sermaye Yatırımları, İktisadi Yayınlar Ltd. Şti.
- Vercueil, J. (2012). "Les Pays émergents. Brésil, Russie, Inde, Chine... Mutations économiques et nouveaux défis. . *Bréal, 3 édition, 2012*.
- Vernon, R. (1966). “International investment and international trade in the product cycle”, . *Quarterly Journal of Economics*, vol. 80, No. 2.
- Williams, M. (2014). The End of the Developmental State?. Routledge. p. 44. ISBN 0415854822.
- Wooldridge, J. (2002). Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data,. *The MIT Press, Cambridge*.
- World-Bank. (2013). World Bank World Development Indicators Database (WDI). Washington D.C. World Bank.
- World-Bank. (2014). World Bank Global Financial Development Database (GFDD). Washington D.C. World Bank.
- World-Bank. (2018). World Bank World Development Indicators Database (WDI). Washington D.C. World Bank.
- Yalçiner, K. (2012). Uluslararası Finansman, 2. Baskı, . *Detay Yayıncılık* .

Yanık, R., & Erden, B. (2019). “Katılım Bankalarının Faizsiz Bankacılık Prensiplerine Göre Denetimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”,. *International Journal of Academic Value Studies*, Vol:5, Issue:1 (5th Year Special Issue); pp:186-198 (ISSN:2149-8598) .

Zhang, K. (2001). Does Foreign Direct Investment Promote Economic Growth? Evidence from East Asia and Latin America. . *Contemporary Economic Policy*, 19(2), 175-185.

EKLER

Ekler A: Ön Analizler ve Testler

Tablo A1: Tanımlayıcı İstatistikler (Bağımlı Değişken: Aktif Kârlılığı (AkKâr))

	Gözlemler	Ortalama	Medyan	Maksimum	Minimum	Std. Sap.	Çarpıklık	Basıklık	Jarque-Bera	Olasılık	Toplam	Sq. Sap. Toplamı
AkKâr	2132	1.657548	2.081432	3.897900	-3.8	1.558296	-1.907108	7.488256	60.71220	0.000000	69.61703	99.55980
DYY	2132	0.814232	0.453879	3.653480	0.019501	0.894243	1.533557	4.763538	21.90518	0.000018	34.19776	32.78646
YPY	2132	0.718436	0.478536	2.310107	-0.263295	0.768376	0.553012	2.000971	3.887357	0.143176	30.17432	24.20649
KVDBÇA	2132	0.623156	0.859739	7.462914	-6.275595	2.410076	-0.584428	5.121878	10.27004	0.005887	26.17256	238.1471
UVDBÇA	2132	2.122690	1.988716	6.192091	-1.550214	1.734629	0.307215	3.103226	0.679315	0.712014	89.15298	123.3665
DYAR	2132	0.325097	0.235301	1.385288	0.003561	0.319872	1.676434	5.232671	28.39646	0.000001	13.65406	4.195045
KAPH	2132	1.515610	1.825244	3.505067	0.137314	1.042652	-0.002069	1.794549	2.542976	0.280414	63.65562	44.57206
_ GSYİH	2132	4.515617	5.101163	11.11350	-5.962311	4.322401	-0.802237	2.908256	4.519817	0.104360	189.6559	766.0090
ENFL	2132	41.86977	36.79066	143.6925	5.401803	32.89351	0.848352	3.422759	5.350673	0.068884	1758.530	44361.30
FAIZ	2132	38.34667	36.33917	87.79083	6.000000	25.55612	0.406147	1.855614	3.446519	0.178483	1610.560	26777.73
DÖVKUR	2132	0.691349	0.063625	3.020135	1.44E-05	0.876721	0.918093	2.700778	6.056947	0.048389	29.03667	31.51426
TİCAÇ	2132	37.51410	41.01010	54.97032	9.099744	12.73930	-0.701216	2.412445	4.046062	0.132254	1575.592	6653.878

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazarın tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Tablo A2: Tanımlayıcı İstatistikler (Bağımlı Değişken: Özkaynak Kârlılığı (ÖzKâr))

	Gözlemler	Ortalama	Medyan	Maksimum	Minimum	Std. Sap.	Çarpıklık	Basıklık	Jarque-Bera	Olasılık	Toplam	Sq. Sap. Toplamı
ÖzKâr	2132	20.11598	18.61747	64.30517	-89.8	28.70534	-1.88561	8.259849	73.30434	0.000000	844.8710	33783.87
DYY	2132	0.814232	0.453879	3.653480	0.019501	0.894243	1.53355	4.763538	21.90518	0.000018	34.19776	32.78646
YPY	2132	0.718436	0.478536	2.310107	-0.263295	0.768376	0.55301	2.000971	3.887357	0.143176	30.17432	24.20649
KVDBÇA	2132	0.623156	0.859739	7.462914	-6.275595	2.410076	-0.58442	5.121878	10.27004	0.005887	26.17256	238.1471
UVDBÇA	2132	2.122690	1.988716	6.192091	-1.550214	1.734629	0.30721	3.103226	0.679315	0.712014	89.15298	123.3665
DYAR	2132	0.325097	0.235301	1.385288	0.003561	0.319872	1.67643	5.232671	28.39646	0.000001	13.65406	4.195045
KAPH	2132	1.515610	1.825244	3.505067	0.137314	1.042652	-0.00206	1.794549	2.542976	0.280414	63.65562	44.57206
_GSYİH	2132	4.515617	5.101163	11.11350	-5.962311	4.322401	-0.80223	2.908256	4.519817	0.104360	189.6559	766.0090
ENFL	2132	41.86977	36.79066	143.6925	5.401803	32.89351	0.84835	3.422759	5.350673	0.068884	1758.530	44361.30
FAIZ	2132	38.34667	36.33917	87.79083	6.000000	25.55612	0.40614	1.855614	3.446519	0.178483	1610.560	26777.73
DÖVKUR	2132	0.691349	0.063625	3.020135	1.44E-05	0.876721	0.91809	2.700778	6.056947	0.048389	29.03667	31.51426
TİCAÇ	2132	37.51410	41.01010	54.97032	9.099744	12.73930	-0.70121	2.412445	4.046062	0.132254	1575.592	6653.878

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazarın tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Tablo A3: Regresyon Değişkenlerinin Arasındaki Korelasyon Matrisi (Bağımlı Değişken: AkKâr)

	AkKâr	DYY	YPY	KVDBÇA	UVDBÇA	DYAR	KAPH	GSYİH	ENFL	FAIZ	DÖVKUR	TİCAÇ
AkKâr	1											
DYY	-0.006	1										
YPY	0.104	0.275	1									
KVDBÇA	0.266	-0.126	0.213	1								
UVDBÇA	0.028	0.398	0.412	0.119	1							
DYAR	0.102	-0.296	-0.339	-0.162	-0.096	1						
KAPH	0.062	-0.719	-0.392	-0.099	-0.385	0.449	1					
_GSYİH	0.326	0.052	0.154	0.562	0.26	-0.111	-0.147	1				
ENFL	0.156	-0.52	-0.113	-0.231	-0.282	0.099	0.596	-0.35	1			
FAIZ	0.178	-0.276	0.147	-0.156	-0.301	-0.199	0.366	-0.211	0.695	1		
DÖVKUR	-0.147	0.695	0.237	-0.092	0.318	-0.273	-0.869	0.098	-0.64	-0.405	1	
TİCAÇ	0.15	0.622	0.436	-0.052	0.158	-0.478	-0.652	0.149	-0.239	0.247	0.68	1

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazarın tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Tablo A.4: Regresyon Değişkenlerinin Arasındaki Korelasyon Matrisi (Bağımlı Değişken: ÖzKâr)

	AkKâr	DYY	YPY	KVDBÇA	UVDBÇA	DYAR	KAPH	GSYİH	ENFL	FAİZ	DÖVKUR	TİCAÇ
ÖzKâr	1											
DYY	-0.193	1										
YPY	-0.06	0.275	1									
KVDBÇA	0.189	-0.126	0.213	1								
UVDBÇA	-0.081	0.398	0.412	0.119	1							
DYAR	0.24	-0.296	-0.339	-0.162	-0.096	1						
KAPH	0.289	-0.719	-0.392	-0.099	-0.385	0.449	1					
_GSYİH	0.238	0.052	0.154	0.562	0.26	-0.111	-0.147	1				
ENFL	0.304	-0.52	-0.113	-0.231	-0.282	0.099	0.596	-0.35	1			
FAİZ	0.207	-0.276	0.147	-0.156	-0.301	-0.199	0.366	-0.211	0.695	1		
DÖVKUR	-0.33	0.695	0.237	-0.092	0.318	-0.273	-0.869	0.098	-0.64	-0.405	1	
TİCAÇ	-0.07	0.622	0.436	-0.052	0.158	-0.478	-0.652	0.149	-0.239	0.247	0.68	1

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazarın tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

Ekler B: PEKK, GLM ve GMM Metodları ile Analiz Sonuçları

Genel Bankacılık Sektörünün Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

Panel En Küçük Kareler Modeli (REMo-PEKK)

Dependent Variable: ROA

Method: Panel Least Squares

Sample (adjusted): 1977 2000

Periods included: 24

Cross-sections included: 19

Total panel (unbalanced) observations: 1324

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-0.053141	0.038285	-1.388067	0.1658
FPI	-0.002043	0.036418	-0.056092	0.9553
ESTDBT	0.118399	0.041493	2.853483	0.0045
ELTDBT	-0.006878	0.049741	-0.138274	0.8901
EAID	0.108738	0.165933	0.655313	0.5126
REM(-2)	0.012623	0.030683	0.411401	0.6810
_GDP	0.062738	0.023435	2.677092	0.0077
INFL	0.022429	0.004335	5.174490	0.0000
INT(-1)	0.013054	0.005336	2.446391	0.0148
EXCHG(-2)	-0.000131	0.000109	-1.204533	0.2290
OPNS(-1)	0.001441	0.001900	0.758481	0.4486
C	0.395114	0.217690	1.815025	0.0702
R-squared	0.423158	Mean dependent var	1.416592	
Adjusted R-squared	0.406042	S.D. dependent var	1.842095	
S.E. of regression	1.534541	Akaike info criterion	3.720818	
Sum squared resid	1024.345	Schwarz criterion	3.830954	
Log likelihood	-819.6029	Hannan-Quinn criter.	3.764239	
F-statistic	18.88096	Durbin-Watson stat	0.726398	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Genelleştirilmiş Lineer Model (GLM)

Dependent Variable: ROA

Method: Generalized Linear Model (Newton-Raphson / Marquardt steps)

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 1324 after adjustments

Family: Normal

Link: Identity

Dispersion computed using Pearson Chi-Square

Convergence achieved after 1 iteration

Coefficient covariance computed using observed Hessian

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-0.053141	0.038285	-1.388067	0.1651
FPI	-0.002043	0.036418	-0.056092	0.9553
ESTDBT	0.118399	0.041493	2.853483	0.0043
ELTDBT	-0.006878	0.049741	-0.138274	0.8900
EAID	0.108738	0.165933	0.655313	0.5123
REM(-2)	0.012623	0.030683	0.411401	0.6808
_GDP	0.062738	0.023435	2.677092	0.0074
INFL	0.022429	0.004335	5.174490	0.0000
INT(-1)	0.013054	0.005336	2.446391	0.0144
EXCHG(-2)	-0.000131	0.000109	-1.204533	0.2284
OPNS(-1)	0.001441	0.001900	0.758481	0.4482
C	0.395114	0.217690	1.815025	0.0695
Mean dependent var	1.416592	S.D. dependent var	1.842095	
Sum squared resid	1024.345	Log likelihood	-819.6849	
Akaike info criterion	3.721185	Schwarz criterion	3.831321	
Hannan-Quinn criter.	3.764606	Deviance	1024.345	
Deviance statistic	2.354816	Restr. deviance	1513.418	
LR statistic	207.6905	Prob(LR statistic)	0.000000	
Pearson SSR	1024.345	Pearson statistic	2.354816	
Dispersion	2.354816			

Genel Bankacılık Sektörünün Karlılığı ÖzKâr Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

Panel En Küçük Kareler Modeli (REMo-PEKK)

Dependent Variable: ROE

Method: Panel Least Squares

Sample (adjusted): 1977 2000

Periods included: 24

Cross-sections included: 19

Total panel (unbalanced) observations: 1324

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-0.281876	0.604120	-0.466590	0.6410
FPI	0.136527	0.574670	0.237574	0.8123
ESTDBT	1.489531	0.654748	2.274969	0.0234
ELTDBT	0.594008	0.784904	0.756791	0.4496
EAID	0.567414	2.618378	0.216704	0.8285
REM(-2)	0.088656	0.484165	0.183110	0.8548
_GDP	0.814200	0.369803	2.201712	0.0282
INFL	0.455482	0.068399	6.659235	0.0000
INT(-1)	-0.056803	0.084202	-0.674605	0.5003
EXCHG(-2)	-0.004464	0.001715	-2.602402	0.0096
OPNS(-1)	-0.033873	0.029978	-1.129914	0.2591
C	8.221147	3.435099	2.393278	0.0171
R-squared	0.378621	Mean dependent var	18.61831	
Adjusted R-squared	0.360379	S.D. dependent var	28.15619	
S.E. of regression	24.21466	Akaike info criterion	9.238272	
Sum squared resid	255062.2	Schwarz criterion	9.348408	
Log likelihood	-2052.754	Hannan-Quinn criter.	9.281693	
F-statistic	15.27381	Durbin-Watson stat	0.849068	
Prob(F-statistic)	0.000000			

GLM Model

Dependent Variable: ROE

Method: Generalized Linear Model (Newton-Raphson / Marquardt steps)

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 1324 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-0.281876	0.604120	-0.466590	0.0682
FPI	0.136527	0.574670	0.237574	0.8122
ESTDBT	1.489531	0.654748	2.274969	0.0229
ELTDBT	0.594008	0.784904	0.756791	0.4492
EAID	0.567414	2.618378	0.216704	0.0088
REM(-2)	0.088656	0.484165	0.183110	0.8547
_GDP	0.814200	0.369803	2.201712	0.0277
INFL	0.455482	0.068399	6.659235	0.0000
INT(-1)	-0.056803	0.084202	-0.674605	0.4999
EXCHG(-2)	-0.004464	0.001715	-2.602402	0.0093
OPNS(-1)	-0.033873	0.029978	-1.129914	0.2585
C	8.221147	3.435099	2.393278	0.0167
Mean dependent var	18.61831	S.D. dependent var	28.15619	
Sum squared resid	255062.2	Log likelihood	-2052.836	
Akaike info criterion	9.238639	Schwarz criterion	9.348775	
Hannan-Quinn criter.	9.282060	Deviance	255062.2	
Deviance statistic	586.3498	Restr. deviance	353575.9	
LR statistic	168.0119	Prob(LR statistic)	0.000000	
Pearson SSR	255062.2	Pearson statistic	586.3498	
Dispersion	586.3498			

Genel Bankacılık Sektörünün Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (2001-2008 Dönemi)

Panel En Küçük Kareler Modeli (SEMo-PEKK)

Dependent Variable: ROA

Method: Panel Least Squares

Sample: 2001 2008

Periods included: 8

Cross-sections included: 19

Total panel (balanced) observations: 392

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.871550	0.029954	-0.162065	0.0485
FPI	0.005439	0.042940	0.126669	0.8994
ESTDBT	0.321318	0.109871	2.924495	0.0040
ELTDBT	0.152057	0.074599	2.038316	0.0434
EAID	0.039650	0.155163	0.255539	0.7987
REM(-2)	0.180674	0.099755	1.811186	0.0723
_GDP	0.030270	0.037194	0.813836	0.4171
INFL	0.022612	0.021473	1.053062	0.2941
INT(-1)	-0.000829	0.014962	-0.055436	0.9559
EXCHG(-2)	1.75E-05	6.00E-05	0.291974	0.7707
OPNS(-1)	0.000877	0.002115	0.414881	0.6789
C	0.670380	0.287877	2.328705	0.0213
R-squared	0.541137	Mean dependent var		1.394153
Adjusted R-squared	0.481513	S.D. dependent var		1.579674
S.E. of regression	1.429136	Akaike info criterion		3.627673
Sum squared resid	285.9401	Schwarz criterion		3.866401
Log likelihood	-263.7032	Hannan-Quinn criter.		3.724653
F-statistic	4.044239	Durbin-Watson stat		1.099900
Prob(F-statistic)	0.000038			

Panel Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM)

Dependent Variable: ROA

Method: Panel Generalized Method of Moments

Sample: 2001 2008

Periods included: 8

Cross-sections included: 19

Total panel (balanced) observations: 392

2SLS instrument weighting matrix

Instrument specification: C ROA FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2) _GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)

Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.313010	0.019947	1.569243	0.0188
FPI	0.004798	0.042566	0.112725	0.9104
ESTDBT	0.280273	0.110512	2.536139	0.0123
ELTDBT	0.177060	0.074547	2.375132	0.0189
EAID	-0.256792	0.203562	-1.261491	0.2092
REM(-1)	0.318659	0.117073	2.721874	0.0073
_GDP	0.077969	0.031548	2.471474	0.0146
INFL	0.028495	0.021700	1.313121	0.1913
INT(-1)	0.003974	0.015225	0.261007	0.7945
EXCHG(-2)	6.77E-05	6.05E-05	1.118408	0.2653
OPNS(-1)	0.031301	0.032648	0.261370	0.0408
C	1.11857	0.390101	2.716140	0.0408
R-squared	0.202519	Mean dependent var		1.394153
Adjusted R-squared	0.151975	S.D. dependent var		1.579674
S.E. of regression	1.454695	Sum squared resid		300.4913
Durbin-Watson stat	1.162344	J-statistic		139.8918
Instrument rank	13	Prob(J-statistic)		0.000000

Genel Bankacılık Sektörünün Karlılığı ÖzKâr Üzerine Etkileri (2001-2008 Dönemi)

Panel En Küçük Kareler Modeli (SEMo-PEKK)

Dependent Variable: ROE
Method: Panel Least Squares
Sample: 2001 2008
Periods included: 8
Cross-sections included: 19
Total panel (balanced) observations: 392

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.865608	0.356847	-0.169564	0.0605
FPI	-0.071015	0.511551	-0.138823	0.0898
ESTDBT	4.757732	1.308917	3.634862	0.0004
ELTDBT	-0.040409	0.888713	-0.045469	0.9638
EAID	-1.193972	1.848487	-0.645919	0.5194
REM(-2)	0.835594	1.188394	0.703128	0.4831
_GDP	0.053816	0.443102	0.121454	0.9035
INFL	0.240463	0.255807	0.940016	0.3488
INT(-1)	-0.175539	0.178249	-0.984797	0.3264
EXCHG(-2)	0.000424	0.000715	0.593165	0.5540
OPNS(-1)	0.019829	0.025195	0.787025	0.4326
C	11.27592	3.429523	3.287898	0.0013
R-squared	0.647695	Mean dependent var	13.21127	
Adjusted R-squared	0.580728	S.D. dependent var	17.75738	
S.E. of regression	17.02554	Akaike info criterion	8.582963	
Sum squared resid	40581.65	Schwarz criterion	8.821690	
Log likelihood	-640.3052	Hannan-Quinn criter.	8.679942	
F-statistic	2.205494	Durbin-Watson stat	1.328135	
Prob(F-statistic)	0.017234			

GMM Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Panel Generalized Method of Moments
Sample: 2001 2008
Periods included: 8
Cross-sections included: 19
Total panel (balanced) observations: 392
2SLS instrument weighting matrix
Instrument specification: C ROA FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2) _GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)
Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.271858	0.513365	0.529559	0.0972
FPI	-0.026217	0.534767	-0.049025	0.0610
ESTDBT	5.266171	1.625349	3.240025	0.0015
ELTDBT	2.119319	1.200634	1.765166	0.0795
EAID	-4.469752	2.665083	-1.677153	0.0955
REM(-2)	0.895298	1.686278	0.530931	0.5962
_GDP	0.759396	0.615319	1.234151	0.2190
INFL	1.053058	0.330936	3.182055	0.0018
INT(-1)	-1.025312	0.234667	-4.369214	0.0000
EXCHG(-2)	3.86E-05	0.001045	0.036984	0.9705
OPNS(-1)	-0.013612	0.035698	-0.381300	0.7035
C	11.11807	4.798106	2.317180	0.0218
R-squared	0.208957	Mean dependent var	9.610179	
Adjusted R-squared	0.154230	S.D. dependent var	27.45107	
S.E. of regression	25.24558	Sum squared resid	101336.9	
Durbin-Watson stat	1.268021	J-statistic	67.89678	
Instrument rank	13	Prob(J-statistic)	0.000000	

Genel Bankacılık Sektörünün Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (2009-2016 Dönemi)

Panel En Küçük Kareler Modeli (SEMo-PEKK)

Dependent Variable: ROA

Method: Panel Least Squares

Sample: 2009 2016

Periods included: 8

Cross-sections included: 19

Total panel (unbalanced) observations: 416

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.042600	0.011013	3.868245	0.0002
FPI	0.032462	0.020638	-1.572946	0.0180
ESTDBT	0.087767	0.033999	2.581501	0.0109
ELTDBT	-0.012368	0.036795	-0.336121	0.7373
EAID	0.669907	0.425162	1.575651	0.1174
REM(-2)	0.081399	0.035038	2.323125	0.0216
_GDP	0.010937	0.014365	0.761398	0.4477
INFL	0.000957	0.005657	0.169257	0.8658
INT(-1)	0.039977	0.011000	3.634173	0.0004
EXCHG(-2)	7.35E-05	2.06E-05	3.560217	0.0005
OPNS(-1)	-0.001927	0.000924	-2.086538	0.0388
C	0.784071	0.129488	6.055154	0.0000

R-squared	0.575136	Mean dependent var	1.361418
Adjusted R-squared	0.533600	S.D. dependent var	0.692537
S.E. of regression	0.521200	Akaike info criterion	1.610768
Sum squared resid	37.75924	Schwarz criterion	1.850552
Log likelihood	-109.6130	Hannan-Quinn criter.	1.708181
F-statistic	11.43915	Durbin-Watson stat	1.049973
Prob(F-statistic)	0.000000		

GMM Modeli

Dependent Variable: ROA

Method: Panel Generalized Method of Moments

Sample: 2009 2016

Periods included: 8

Cross-sections included: 19

Total panel (unbalanced) observations: 416

2SLS instrument weighting matrix

Instrument specification: C FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2)

_GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)

Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.004739	0.013919	0.340466	0.0341
FPI	0.019056	0.017515	-1.087990	0.0788
ESTDBT	0.069988	0.024151	2.897954	0.0045
ELTDBT	-0.103208	0.036059	-2.862162	0.0050
EAID	0.266119	0.392533	0.677952	0.4991
REM(-2)	-0.074081	0.044362	-1.669914	0.0975
_GDP	0.013422	0.012339	1.087817	0.2788
INFL	0.003934	0.003943	0.997675	0.3204
INT(-1)	0.075638	0.022643	3.340464	0.0011
EXCHG(-2)	6.99E-05	0.000204	0.342471	0.7326
OPNS(-1)	0.004052	0.002945	1.376085	0.1713
C	0.439368	0.389104	1.129177	0.2611

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)

R-squared	0.789768	Mean dependent var	1.361418
Adjusted R-squared	0.739382	S.D. dependent var	0.692537
S.E. of regression	0.353545	Sum squared resid	15.12431
Durbin-Watson stat	1.864665	J-statistic	2.96E-23
Instrument rank	30		

Genel Bankacılık Sektörünün Karlılığı ÖzKâr Üzerine Etkileri 2009-2016 Dönemi)

Panel En Küçük Kareler Modeli (SEMo-PEKK)

Dependent Variable: ROE

Method: Panel Least Squares

Sample: 2009 2016

Periods included: 8

Cross-sections included: 19

Total panel (unbalanced) observations: 416

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.638010	0.101524	6.284309	0.0000
FPI	-0.060648	0.190255	-0.318775	0.7504
ESTDBT	0.456143	0.313428	1.455334	0.1478
ELTDBT	-0.290746	0.339212	-0.857120	0.3929
EAID	6.524475	3.919518	1.664612	0.0982
REM(-2)	-0.035516	0.323015	-0.109951	0.9126
_GDP	0.125895	0.132428	0.950674	0.3434
INFL	-0.035835	0.052148	-0.687193	0.4931
INT(-1)	-0.071787	0.101409	-0.707890	0.4802
EXCHG(-2)	0.000629	0.000190	3.308434	0.0012
OPNS(-1)	-0.041068	0.008514	-4.823706	0.0000
C	12.85706	1.193736	10.77044	0.0000

R-squared	0.413391	Mean dependent var	12.82176
Adjusted R-squared	0.359055	S.D. dependent var	5.581992
S.E. of regression	4.804875	Akaike info criterion	6.053274
Sum squared resid	3209.069	Schwarz criterion	6.293058
Log likelihood	-445.0222	Hannan-Quinn criter.	6.150686
F-statistic	5.767661	Durbin-Watson stat	0.836429
Prob(F-statistic)	0.000000		

GMM Modeli

Dependent Variable: ROE

Method: Panel Generalized Method of Moments

Sample: 2009 2016

Periods included: 8

Cross-sections included: 19

Total panel (unbalanced) observations: 416

2SLS instrument weighting matrix

Instrument specification: C FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2)

_GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)

Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.375709	0.122829	0.889114	0.0092
FPI	-0.084196	0.154563	-0.544738	0.5869
ESTDBT	0.384562	0.213120	1.804442	0.0736
ELTDBT	-0.757147	0.318209	-2.379401	0.0189
EAID	6.473175	3.463941	1.868731	0.0641
REM(-2)	-0.689374	0.391479	-1.760948	0.0808
_GDP	0.143161	0.108885	1.314798	0.1911
INFL	-0.015972	0.034798	-0.458979	0.6471
INT(-1)	0.430780	0.199814	2.155909	0.0331
EXCHG(-2)	0.000806	0.001800	0.447843	0.6551
OPNS(-1)	0.012294	0.025987	0.473074	0.6370
C	7.650240	3.433681	2.228000	0.0277

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)

R-squared	0.748004	Mean dependent var	12.82176
Adjusted R-squared	0.687608	S.D. dependent var	5.581992
S.E. of regression	3.119888	Sum squared resid	1177.778
Durbin-Watson stat	1.690876	J-statistic	2.57E-23
Instrument rank	30		

Kamu Bankalarının Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROA

Method: Least Squares

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 92 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-4.353517	2.928346	-1.486681	0.1629
FPI	1.221298	0.560981	2.177073	0.0502
ESTDBT	0.201053	0.140437	1.431630	0.1778
ELTDBT	0.148171	0.276386	0.536104	0.6017
EAID	3.338560	1.036999	3.219444	0.0074
REM(-2)	-0.138194	0.740546	-0.186611	0.8551
_GDP	-0.039188	0.096924	-0.404318	0.6931
INFL	-0.003472	0.018417	-0.188517	0.8536
INT(-1)	0.009757	0.030487	0.320034	0.7544
EXCHG(-2)	-15.35728	6.052461	-2.537362	0.0261
OPNS(-1)	0.128603	0.061715	2.083823	0.0592
C	-3.700970	2.365038	-1.564867	0.1436
R-squared	0.648205	Mean dependent var	1.096387	
Adjusted R-squared	0.325726	S.D. dependent var	1.277177	
S.E. of regression	1.048743	Akaike info criterion	3.239915	
Sum squared resid	13.19834	Schwarz criterion	3.828941	
Log likelihood	-26.87897	Hannan-Quinn criter.	3.396184	
F-statistic	2.010071	Durbin-Watson stat	2.232370	
Prob(F-statistic)	0.122950			

GLM Modeli

Dependent Variable: ROA

Method: Generalized Linear Model (Newton-Raphson / Marquardt steps)

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 92 after adjustments

Family: Normal

Link: Identity

Dispersion computed using Pearson Chi-Square

Convergence achieved after 0 iterations

Coefficient covariance computed using observed Hessian

Dependent Variable: ROE

Method: Generalized Linear Model (Newton-Raphson / Marquardt steps)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-4.206208	3.321347	-1.266416	0.2294
FPI	1.256852	0.628558	1.999582	0.0687
ESTDBT	0.204890	0.120663	1.698034	0.1153
ELTDBT	0.187578	0.279510	0.671095	0.5149
EAID	3.785146	1.419938	2.665713	0.0206
REM(-2)	0.181288	0.788770	0.229837	0.8221
_GDP	-0.062181	0.116445	-0.533993	0.6031
INFL	-0.000507	0.014733	-0.034445	0.9731
INT(-1)	0.012161	0.027886	0.436088	0.6705
EXCHG(-2)	-15.80868	5.082982	-3.110118	0.0090
OPNS(-1)	0.134690	0.061603	2.186424	0.0493
C	-5.143379	2.546729	-2.019602	0.0663
R-squared	0.624301	Mean dependent var	1.096387	
Adjusted R-squared	0.279910	S.D. dependent var	1.277177	
S.E. of regression	1.083788	Sum squared resid	14.09517	
Durbin-Watson stat	2.521261	J-statistic	6.744036	
Instrument rank	13	Prob(J-statistic)	0.009406	

Özel Bankaların Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROA

Method: Least Squares

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 598 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.167167	2.558348	0.065342	0.9490
FPI	-0.210422	0.490101	-0.429343	0.6753
ESTDBT	0.174727	0.122692	1.424106	0.1799
ELTDBT	0.306453	0.241464	1.269147	0.2285
EAID	0.899855	0.905973	0.993247	0.3402
REM(-2)	-1.124607	0.646977	-1.738248	0.1077
_GDP	-0.188525	0.084678	-2.226386	0.0459
INFL	-0.012147	0.016090	-0.754950	0.4648
INT(-1)	0.042958	0.026635	1.612861	0.1327
EXCHG(-2)	-15.51809	5.287729	-2.934736	0.0125
OPNS(-1)	0.121735	0.053917	2.257802	0.0434
C	0.515815	2.066214	0.249642	0.8071
R-squared	0.862236	Mean dependent var		2.884928
Adjusted R-squared	0.735951	S.D. dependent var		1.783053
S.E. of regression	0.916234	Akaike info criterion		2.969762
Sum squared resid	10.07381	Schwarz criterion		3.558789
Log likelihood	-23.63715	Hannan-Quinn criter.		3.126031
F-statistic	6.827745	Durbin-Watson stat		2.167673
Prob(F-statistic)	0.001230			

GLM Modeli

Dependent Variable: ROA

Method: Generalized Linear Model (Newton-Raphson / Marquardt steps)

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 598 after adjustments

Family: Normal

Link: Identity

Dispersion computed using Pearson Chi-Square

Convergence achieved after 1 iteration

Coefficient covariance computed using observed Hessian

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.167167	2.558348	0.065342	0.9479
FPI	-0.210422	0.490101	-0.429343	0.6677
ESTDBT	0.174727	0.122692	1.424106	0.1544
ELTDBT	0.306453	0.241464	1.269147	0.2044
EAID	0.899855	0.905973	0.993247	0.3206
REM(-2)	-1.124607	0.646977	-1.738248	0.0822
_GDP	-0.188525	0.084678	-2.226386	0.0260
INFL	-0.012147	0.016090	-0.754950	0.4503
INT(-1)	0.042958	0.026635	1.612861	0.1068
EXCHG(-2)	-15.51809	5.287729	-2.934736	0.0033
OPNS(-1)	0.121735	0.053917	2.257802	0.0240
C	0.515815	2.066214	0.249642	0.8029
Mean dependent var	2.884928	S.D. dependent var		1.783053
Sum squared resid	10.07381	Log likelihood		-25.95491
Akaike info criterion	3.162909	Schwarz criterion		3.751936
Hannan-Quinn criter.	3.319178	Deviance		10.07381
Deviance statistic	0.839484	Restr. deviance		73.12343
LR statistic	75.10519	Prob(LR statistic)		0.000000
Pearson SSR	10.07381	Pearson statistic		0.839484
Dispersion	0.839484			

Yabancı Bankaların Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROA

Method: Least Squares

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 328 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-6.247407	3.956142	-1.579166	0.1403
FPI	0.923939	0.757876	1.219117	0.2462
ESTDBT	-0.106480	0.189727	-0.561228	0.5850
ELTDBT	-0.356293	0.373392	-0.954206	0.3588
EAID	1.428114	1.400966	1.019378	0.3281
REM(-2)	-0.112830	1.000464	-0.112778	0.9121
_GDP	-0.283098	0.130943	-2.161999	0.0515
INFL	0.000601	0.024881	0.024158	0.9811
INT(-1)	0.120013	0.041187	2.913832	0.0130
EXCHG(-2)	-28.06120	8.176763	-3.431823	0.0050
OPNS(-1)	0.033520	0.083376	0.402031	0.6947
C	1.458760	3.195123	0.456558	0.6561
R-squared	0.853533	Mean dependent var		5.062094
Adjusted R-squared	0.719271	S.D. dependent var		2.674083
S.E. of regression	1.416833	Akaike info criterion		3.841577
Sum squared resid	24.08897	Schwarz criterion		4.430604
Log likelihood	-34.09893	Hannan-Quinn criter.		3.997846
F-statistic	6.357234	Durbin-Watson stat		2.590707
Prob(F-statistic)	0.001710			

GLM Modeli

Dependent Variable: ROA

Method: Generalized Linear Model (Newton-Raphson / Marquardt steps)

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 328 after adjustments

Family: Normal

Link: Identity

Dispersion computed using Pearson Chi-Square

Convergence achieved after 0 iterations

Coefficient covariance computed using observed Hessian

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-6.247407	3.956142	-1.579166	0.1143
FPI	0.923939	0.757876	1.219117	0.2228
ESTDBT	-0.106480	0.189727	-0.561228	0.5746
ELTDBT	-0.356293	0.373392	-0.954206	0.3400
EAID	1.428114	1.400966	1.019378	0.3080
REM(-2)	-0.112830	1.000464	-0.112778	0.9102
_GDP	-0.283098	0.130943	-2.161999	0.0306
INFL	0.000601	0.024881	0.024158	0.9807
INT(-1)	0.120013	0.041187	2.913832	0.0036
EXCHG(-2)	-28.06120	8.176763	-3.431823	0.0006
OPNS(-1)	0.033520	0.083376	0.402031	0.6877
C	1.458760	3.195123	0.456558	0.6480
Mean dependent var	5.062094	S.D. dependent var		2.674083
Sum squared resid	24.08897	Log likelihood		-36.41670
Akaike info criterion	4.034725	Schwarz criterion		4.623752
Hannan-Quinn criter.	4.190994	Deviance		24.08897
Deviance statistic	2.007414	Restr. deviance		164.4666
LR statistic	69.92957	Prob(LR statistic)		0.000000
Pearson SSR	24.08897	Pearson statistic		2.007414
Dispersion	2.007414			

Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROA

Method: Least Squares

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 306 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-4.090028	4.997423	-0.818427	0.4291
FPI	-1.350565	0.957353	-1.410728	0.1837
ESTDBT	0.167961	0.239665	0.700815	0.4968
ELTDBT	0.847354	0.471671	1.796494	0.0976
EAID	1.894754	1.769709	1.070658	0.3054
REM(-2)	1.218141	1.263792	0.963878	0.3541
_GDP	0.000797	0.165407	0.004817	0.9962
INFL	0.012360	0.031429	0.393254	0.7010
INT(-1)	0.064076	0.052028	1.231571	0.2417
EXCHG(-2)	12.88329	10.32894	1.247301	0.2361
OPNS(-1)	0.012284	0.105321	0.116637	0.9091
C	-4.369553	4.036098	-1.082618	0.3003
R-squared	0.665265	Mean dependent var	3.432301	
Adjusted R-squared	0.358424	S.D. dependent var	2.234440	
S.E. of regression	1.789751	Akaike info criterion	4.308883	
Sum squared resid	38.43852	Schwarz criterion	4.897910	
Log likelihood	-39.70660	Hannan-Quinn criter.	4.465152	
F-statistic	2.168113	Durbin-Watson stat	1.526789	
Prob(F-statistic)	0.099728			

GLM Modeli

Dependent Variable: ROA

Method: Generalized Linear Model (Newton-Raphson / Marquardt steps)

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 306 after adjustments

Family: Normal

Link: Identity

Dispersion computed using Pearson Chi-Square

Convergence achieved after 1 iteration

Coefficient covariance computed using observed Hessian

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-4.090028	4.997423	-0.818427	0.4131
FPI	-1.350565	0.957353	-1.410728	0.1583
ESTDBT	0.167961	0.239665	0.700815	0.4834
ELTDBT	0.847354	0.471671	1.796494	0.0724
EAID	1.894754	1.769709	1.070658	0.2843
REM(-2)	1.218141	1.263792	0.963878	0.3351
_GDP	0.000797	0.165407	0.004817	0.9962
INFL	0.012360	0.031429	0.393254	0.6941
INT(-1)	0.064076	0.052028	1.231571	0.2181
EXCHG(-2)	12.88329	10.32894	1.247301	0.2123
OPNS(-1)	0.012284	0.105321	0.116637	0.9071
C	-4.369553	4.036098	-1.082618	0.2790
Mean dependent var	3.432301	S.D. dependent var	2.234440	
Sum squared resid	38.43852	Log likelihood	-42.02437	
Akaike info criterion	4.502031	Schwarz criterion	5.091057	
Hannan-Quinn criter.	4.658300	Deviance	38.43852	
Deviance statistic	3.203210	Restr. deviance	114.8327	
LR statistic	23.84924	Prob(LR statistic)	0.013384	
Pearson SSR	38.43852	Pearson statistic	3.203210	
Dispersion	3.203210			

Kamu Bankalarının Karlılığı Özkâr Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROE

Method: Least Squares

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 92 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-78.13137	60.17616	-1.298378	0.2186
FPI	22.14007	11.52791	1.920563	0.0789
ESTDBT	5.170162	2.885909	1.791519	0.0984
ELTDBT	5.719968	5.679595	1.007108	0.3338
EAID	66.86071	21.30985	3.137550	0.0086
REM(-2)	-5.916904	15.21787	-0.388813	0.7042
_GDP	-2.479910	1.991744	-1.245095	0.2369
INFL	-0.171506	0.378454	-0.453177	0.6585
INT(-1)	0.420595	0.626492	0.671349	0.5147
EXCHG(-2)	-351.7632	124.3753	-2.828241	0.0152
OPNS(-1)	2.706455	1.268215	2.134066	0.0542
C	-77.67978	48.60043	-1.598335	0.1360
R-squared	0.654149	Mean dependent var	18.88155	
Adjusted R-squared	0.337118	S.D. dependent var	26.46995	
S.E. of regression	21.55118	Akaike info criterion	9.285591	
Sum squared resid	5573.441	Schwarz criterion	9.874618	
Log likelihood	-99.42709	Hannan-Quinn criter.	9.441860	
F-statistic	2.063363	Durbin-Watson stat	2.403610	
Prob(F-statistic)	0.114512			

GLM Modeli

Dependent Variable: ROE

Method: Generalized Linear Model (Newton-Raphson / Marquardt steps)

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 92 after adjustments

Family: Normal

Link: Identity

Dispersion computed using Pearson Chi-Square

Convergence achieved after 0 iterations

Coefficient covariance computed using observed Hessian

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-78.13137	60.17616	-1.298378	0.1942
FPI	22.14007	11.52791	1.920563	0.0548
ESTDBT	5.170162	2.885909	1.791519	0.0732
ELTDBT	5.719968	5.679595	1.007108	0.3139
EAID	66.86071	21.30985	3.137550	0.0017
REM(-2)	-5.916904	15.21787	-0.388813	0.6974
_GDP	-2.479910	1.991744	-1.245095	0.2131
INFL	-0.171506	0.378454	-0.453177	0.6504
INT(-1)	0.420595	0.626492	0.671349	0.5020
EXCHG(-2)	-351.7632	124.3753	-2.828241	0.0047
OPNS(-1)	2.706455	1.268215	2.134066	0.0328
C	-77.67978	48.60043	-1.598335	0.1100
Mean dependent var	18.88155	S.D. dependent var	26.46995	
Sum squared resid	5573.441	Log likelihood	-101.7449	
Akaike info criterion	9.478738	Schwarz criterion	10.06777	
Hannan-Quinn criter.	9.635007	Deviance	5573.441	
Deviance statistic	464.4534	Restr. deviance	16115.14	
LR statistic	22.69699	Prob(LR statistic)	0.019497	
Pearson SSR	5573.441	Pearson statistic	464.4534	
Dispersion	464.4534			

Özel Bankaların Karlılığı ÖzKâr Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Least Squares
Sample (adjusted): 1977 2000
Included observations: 598 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-61.58219	39.89427	-1.543635	0.1486
FPI	0.417872	7.642519	0.054677	0.9573
ESTDBT	3.929732	1.913237	2.053970	0.0624
ELTDBT	2.994531	3.765333	0.795290	0.4419
EAID	24.03668	14.12753	1.701407	0.1146
REM(-2)	-23.10883	10.08881	-2.290540	0.0409
_GDP	-2.149505	1.320443	-1.627867	0.1295
INFL	-0.054380	0.250899	-0.216741	0.8321
INT(-1)	0.636933	0.415338	1.533531	0.1511
EXCHG(-2)	-257.8702	82.45557	-3.127384	0.0087
OPNS(-1)	1.520962	0.840773	1.809004	0.0956
C	36.67267	32.22005	1.138194	0.2773
R-squared	0.719213	Mean dependent var	45.71672	
Adjusted R-squared	0.461824	S.D. dependent var	19.47578	
S.E. of regression	14.28753	Akaike info criterion	8.463504	
Sum squared resid	2449.602	Schwarz criterion	9.052531	
Log likelihood	-89.56205	Hannan-Quinn criter.	8.619773	
F-statistic	2.794268	Durbin-Watson stat	2.249787	

GLM Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Generalized Linear Model (Newton-Raphson / Marquardt steps)
Sample (adjusted): 1977 2000
Included observations: 598 after adjustments
Family: Normal
Link: Identity
Dispersion computed using Pearson Chi-Square
Convergence achieved after 0 iterations
Coefficient covariance computed using observed Hessian

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-61.58219	39.89427	-1.543635	0.1227
FPI	0.417872	7.642519	0.054677	0.9564
ESTDBT	3.929732	1.913237	2.053970	0.0400
ELTDBT	2.994531	3.765333	0.795290	0.4264
EAID	24.03668	14.12753	1.701407	0.0889
REM(-2)	-23.10883	10.08881	-2.290540	0.0220
_GDP	-2.149505	1.320443	-1.627867	0.1036
INFL	-0.054380	0.250899	-0.216741	0.8284
INT(-1)	0.636933	0.415338	1.533531	0.1251
EXCHG(-2)	-257.8702	82.45557	-3.127384	0.0018
OPNS(-1)	1.520962	0.840773	1.809004	0.0705
C	36.67267	32.22005	1.138194	0.2550
Mean dependent var	45.71672	S.D. dependent var	19.47578	
Sum squared resid	2449.602	Log likelihood	-91.87981	
Akaike info criterion	8.656651	Schwarz criterion	9.245678	
Hannan-Quinn criter.	8.812920	Deviance	2449.602	
Deviance statistic	204.1335	Restr. deviance	8724.043	
LR statistic	30.73695	Prob(LR statistic)	0.001213	
Pearson SSR	2449.602	Pearson statistic	204.1335	
Dispersion	204.1335			

Yabancı Bankaların Karlılığı Özkâr Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROE

Method: Least Squares

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 328 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-209.9198	108.4082	-1.936384	0.0767
FPI	25.46301	20.76769	1.226088	0.2437
ESTDBT	0.337723	5.199006	0.064959	0.9493
ELTDBT	-12.02061	10.23187	-1.174821	0.2629
EAID	81.17653	38.38998	2.114524	0.0561
REM(-2)	-25.83806	27.41521	-0.942472	0.3645
_GDP	-4.008179	3.588155	-1.117058	0.2858
INFL	-0.051822	0.681790	-0.076008	0.9407
INT(-1)	0.939846	1.128634	0.832729	0.4213
EXCHG(-2)	-285.5869	224.0638	-1.274579	0.2266
OPNS(-1)	2.031447	2.284707	0.889150	0.3914
C	86.94994	87.55435	0.993097	0.3403
R-squared	0.525341	Mean dependent var	83.01036	
Adjusted R-squared	0.290237	S.D. dependent var	40.70470	
S.E. of regression	38.82475	Akaike info criterion	10.46285	
Sum squared resid	18088.34	Schwarz criterion	11.05187	
Log likelihood	-113.5542	Hannan-Quinn criter.	10.61911	
F-statistic	1.207391	Durbin-Watson stat	1.638610	
Prob(F-statistic)	0.374014			

GLM Modeli

Dependent Variable: ROE

Method: Generalized Linear Model (Newton-Raphson / Marquardt steps)

Sample (adjusted): 1977 2000

Included observations: 328 after adjustments

Family: Normal

Link: Identity

Dispersion computed using Pearson Chi-Square

Convergence achieved after 0 iterations

Coefficient covariance computed using observed Hessian

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-209.9198	108.4082	-1.936384	0.0528
FPI	25.46301	20.76769	1.226088	0.2202
ESTDBT	0.337723	5.199006	0.064959	0.9482
ELTDBT	-12.02061	10.23187	-1.174821	0.2401
EAID	81.17653	38.38998	2.114524	0.0345
REM(-2)	-25.83806	27.41521	-0.942472	0.3460
_GDP	-4.008179	3.588155	-1.117058	0.2640
INFL	-0.051822	0.681790	-0.076008	0.9394
INT(-1)	0.939846	1.128634	0.832729	0.4050
EXCHG(-2)	-285.5869	224.0638	-1.274579	0.2025
OPNS(-1)	2.031447	2.284707	0.889150	0.3739
C	86.94994	87.55435	0.993097	0.3207
Mean dependent var	83.01036	S.D. dependent var	40.70470	
Sum squared resid	18088.34	Log likelihood	-115.8719	
Akaike info criterion	10.65599	Schwarz criterion	11.24502	
Hannan-Quinn criter.	10.81226	Deviance	18088.34	
Deviance statistic	1507.361	Restr. deviance	38108.06	
LR statistic	13.28130	Prob(LR statistic)	0.275338	
Pearson SSR	18088.34	Pearson statistic	1507.361	
Dispersion	1507.361			

Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Karlılığı ÖzKâr Üzerine Etkileri (1975-2000 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Least Squares
Sample (adjusted): 1977 2000
Included observations: 306 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-32.75836	66.68905	-0.491211	0.6321
FPI	-14.33634	12.77558	-1.122168	0.2837
ESTDBT	4.174494	3.198253	1.305242	0.2163
ELTDBT	6.262592	6.294300	0.994962	0.3394
EAID	17.02191	23.61622	0.720772	0.4849
REM(-2)	-18.94946	16.86491	-1.123603	0.2832
_GDP	-0.373062	2.207311	-0.169012	0.8686
INFL	-0.099483	0.419414	-0.237194	0.8165
INT(-1)	0.260984	0.694297	0.375897	0.7136
EXCHG(-2)	35.00984	137.8364	0.253996	0.8038
OPNS(-1)	0.527991	1.405474	0.375667	0.7137
C	51.30163	53.86048	0.952491	0.3596

R-squared	0.425528	Mean dependent var	33.74148
Adjusted R-squared	0.101071	S.D. dependent var	22.76112
S.E. of regression	23.88368	Akaike info criterion	9.491120
Sum squared resid	6845.160	Schwarz criterion	10.08015
Log likelihood	-101.8934	Hannan-Quinn criter.	9.647389
F-statistic	0.808069	Durbin-Watson stat	1.380384
Prob(F-statistic)	0.634473		

GLM Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Generalized Linear Model (Newton-Raphson / Marquardt steps)
Sample (adjusted): 1977 2000
Included observations: 306 after adjustments
Family: Normal
Link: Identity
Dispersion computed using Pearson Chi-Square
Convergence achieved after 0 iterations
Coefficient covariance computed using observed Hessian

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-32.75836	66.68905	-0.491211	0.6233
FPI	-14.33634	12.77558	-1.122168	0.2618
ESTDBT	4.174494	3.198253	1.305242	0.1918
ELTDBT	6.262592	6.294300	0.994962	0.3198
EAID	17.02191	23.61622	0.720772	0.4710
REM(-2)	-18.94946	16.86491	-1.123603	0.2612
_GDP	-0.373062	2.207311	-0.169012	0.8658
INFL	-0.099483	0.419414	-0.237194	0.8125
INT(-1)	0.260984	0.694297	0.375897	0.7070
EXCHG(-2)	35.00984	137.8364	0.253996	0.7995
OPNS(-1)	0.527991	1.405474	0.375667	0.7072
C	51.30163	53.86048	0.952491	0.3408

Mean dependent var	33.74148	S.D. dependent var	22.76112
Sum squared resid	6845.160	Log likelihood	-104.2112
Akaike info criterion	9.684267	Schwarz criterion	10.27329
Hannan-Quinn criter.	9.840536	Deviance	6845.160
Deviance statistic	570.4300	Restr. deviance	11915.57
LR statistic	8.888759	Prob(LR statistic)	0.632160
Pearson SSR	6845.160	Pearson statistic	570.4300
Dispersion	570.4300		

Kamu Bankalarının Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROA
Method: Least Squares
Sample: 2001 2016
Included observations: 48

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.089610	0.144139	0.621691	0.5678
FPI	0.183690	0.162070	1.133398	0.3204
ESTDBT	-0.014893	0.045729	-0.325678	0.7610
ELTDBT	0.020574	0.058366	0.352495	0.7423
EAID	-0.900239	0.918629	-0.979982	0.3826
REM(-2)	0.289524	0.663517	0.436348	0.6851
_GDP	-0.021008	0.029574	-0.710367	0.5167
INFL	-0.096594	0.020773	-4.649938	0.0097
INT(-1)	0.031886	0.014325	2.225816	0.0900
EXCHG(-2)	-0.354925	0.444241	-0.798946	0.4691
OPNS(-1)	-0.085873	0.033739	-2.545221	0.0636
C	6.725454	1.626935	4.133818	0.0144
R-squared	0.775752	Mean dependent var	1.866869	
Adjusted R-squared	0.709071	S.D. dependent var	0.685975	
S.E. of regression	0.206852	Akaike info criterion	-0.199917	
Sum squared resid	0.171152	Schwarz criterion	0.379524	
Log likelihood	13.59934	Hannan-Quinn criter.	-0.170245	
F-statistic	14.63301	Durbin-Watson stat	2.326953	
Prob(F-statistic)	0.009769			

GMM Modeli

Dependent Variable: ROA
Method: Generalized Method of Moments
Sample: 2001 2016
Included observations: 48
Linear estimation with 1 weight update
Estimation weighting matrix: HAC (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)
Standard errors & covariance computed using estimation weighting matrix
Instrument specification: ROE FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2)
_GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)
Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.104926	0.166665	0.629563	0.5631
FPI	0.229737	0.130544	1.759837	0.1532
ESTDBT	-0.021967	0.032153	-0.683198	0.5320
ELTDBT	0.008666	0.070994	0.122068	0.9087
EAID	-0.820198	1.069959	-0.766569	0.4861
REM(-2)	0.355607	0.595536	0.597120	0.5826
_GDP	-0.020230	0.029734	-0.680378	0.5336
INFL	-0.097577	0.013369	-7.298979	0.0019
INT(-1)	0.033241	0.012991	2.558695	0.0627
EXCHG(-2)	-0.260358	0.457010	-0.569699	0.5994
OPNS(-1)	-0.088051	0.029485	-2.986314	0.0405
C	6.592351	1.884847	3.497553	0.0250
R-squared	0.974093	Mean dependent var	1.866869	
Adjusted R-squared	0.902848	S.D. dependent var	0.685975	
S.E. of regression	0.213813	Sum squared resid	0.182864	
Durbin-Watson stat	2.379717	J-statistic	3.059700	
Instrument rank	13	Prob(J-statistic)	0.080256	

Özel Bankaların Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROA
Method: Least Squares
Sample: 2001 2016
Included observations: 136

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.334460	0.439153	0.761603	0.4887
FPI	-0.498866	0.493785	-1.010290	0.3695
ESTDBT	0.162044	0.139324	1.163074	0.3095
ELTDBT	0.129529	0.177826	0.728401	0.5067
EAID	3.772202	2.798819	1.347784	0.2490
REM(-2)	1.609985	2.021559	0.796407	0.4704
_GDP	-0.006402	0.090104	-0.071055	0.9468
INFL	-0.213178	0.063290	-3.368259	0.0281
INT(-1)	0.061185	0.043646	1.401847	0.2336
EXCHG(-2)	-1.140186	1.353486	-0.842407	0.4470
OPNS(-1)	0.003278	0.102793	0.031885	0.9761
C	1.933574	4.956841	0.390082	0.7164
R-squared	0.962391	Mean dependent var		1.320333
Adjusted R-squared	0.858964	S.D. dependent var		1.678150
S.E. of regression	0.630224	Akaike info criterion		2.028224
Sum squared resid	1.588731	Schwarz criterion		2.607665
Log likelihood	-4.225790	Hannan-Quinn criter.		2.057896
F-statistic	9.305104	Durbin-Watson stat		2.422852
Prob(F-statistic)	0.022568			

GMM Modeli

Dependent Variable: ROA
Method: Generalized Method of Moments
Sample: 2001 2016
Included observations: 136
Linear estimation with 1 weight update
Estimation weighting matrix: HAC (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)
Standard errors & covariance computed using estimation weighting matrix
Instrument specification: ROA FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2)
_GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)
Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.227078	0.459409	0.494282	0.6470
FPI	-0.569359	0.541659	-1.051138	0.3525
ESTDBT	0.137923	0.127257	1.083814	0.3394
ELTDBT	0.182741	0.283007	0.645711	0.5536
EAID	4.620114	3.782177	1.221549	0.2889
REM(-2)	1.326082	1.445058	0.917667	0.4107
_GDP	-0.026257	0.105709	-0.248389	0.8161
INFL	-0.224367	0.043404	-5.169312	0.0067
INT(-1)	0.074835	0.036385	2.056775	0.1089
EXCHG(-2)	-1.258104	1.487746	-0.845644	0.4454
OPNS(-1)	0.001961	0.074326	0.026383	0.9802
C	2.122505	4.512858	0.470324	0.6626
R-squared	0.957785	Mean dependent var		1.320333
Adjusted R-squared	0.841693	S.D. dependent var		1.678150
S.E. of regression	0.667700	Sum squared resid		1.783293
Durbin-Watson stat	2.582094	J-statistic		3.987404
Instrument rank	13	Prob(J-statistic)		0.045842

Yabancı Bankaların Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROA

Method: Least Squares

Sample: 2001 2016

Included observations: 336

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-0.195259	0.465429	-0.419524	0.6964
FPI	0.764538	0.523329	1.460911	0.2178
ESTDBT	-0.201739	0.147660	-1.366239	0.2436
ELTDBT	-0.038673	0.188466	-0.205200	0.8474
EAID	-2.918772	2.966280	-0.983984	0.3808
REM(-2)	1.350316	2.142515	0.630248	0.5627
_GDP	-0.069553	0.095495	-0.728338	0.5068
INFL	0.047504	0.067077	0.708195	0.5179
INT(-1)	-0.059255	0.046257	-1.280998	0.2694
EXCHG(-2)	-0.041234	1.434469	-0.028745	0.9784
OPNS(-1)	-0.213679	0.108944	-1.961368	0.1214
C	13.32083	5.253423	2.535648	0.0643

R-squared	0.957358	Mean dependent var	2.012634
Adjusted R-squared	0.840091	S.D. dependent var	1.670306
S.E. of regression	0.667932	Akaike info criterion	2.144446
Sum squared resid	1.784535	Schwarz criterion	2.723888
Log likelihood	-5.155571	Hannan-Quinn criter.	2.174119
F-statistic	8.163943	Durbin-Watson stat	2.182877
Prob(F-statistic)	0.028572		

GMM Modeli

Dependent Variable: ROA

Method: Generalized Method of Moments

Sample: 2001 2016

Included observations: 336

Linear estimation with 1 weight update

Estimation weighting matrix: HAC (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)

Standard errors & covariance computed using estimation weighting matrix

Instrument specification: ROA FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2)

_GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)

Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-0.246894	0.461613	-0.534851	0.6211
FPI	0.960119	0.349462	2.747422	0.0515
ESTDBT	-0.246951	0.121956	-2.024922	0.1129
ELTDBT	-0.047158	0.224626	-0.209940	0.8440
EAID	-2.479630	4.303357	-0.576208	0.5953
REM(-2)	1.090691	1.326866	0.822005	0.4572
_GDP	-0.077762	0.093811	-0.828919	0.4537
INFL	0.043459	0.058406	0.744094	0.4982
INT(-1)	-0.047823	0.047826	-0.999947	0.3739
EXCHG(-2)	0.110373	1.384421	0.079725	0.9403
OPNS(-1)	-0.251131	0.092511	-2.714616	0.0533
C	14.74821	4.308749	3.422851	0.0267

R-squared	0.951714	Mean dependent var	2.012634
Adjusted R-squared	0.818929	S.D. dependent var	1.670306
S.E. of regression	0.710756	Sum squared resid	2.020694
Durbin-Watson stat	2.219869	J-statistic	2.881820
Instrument rank	13	Prob(J-statistic)	0.089585

Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROA
Method: Least Squares
Sample: 2001 2016
Included observations: 208

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-0.418995	0.534122	-0.784455	0.4766
FPI	0.075739	0.600569	0.126112	0.9057
ESTDBT	0.037567	0.169454	0.221697	0.8354
ELTDBT	0.298034	0.216282	1.377989	0.2403
EAID	-1.220947	3.404081	-0.358672	0.7380
REM(-2)	-5.277213	2.458734	-2.146313	0.0984
_GDP	-0.160630	0.109589	-1.465750	0.2166
INFL	-0.013723	0.076977	-0.178269	0.8672
INT(-1)	0.138402	0.053084	2.607207	0.0596
EXCHG(-2)	-2.196535	1.646186	-1.334317	0.2530
OPNS(-1)	-0.166744	0.125023	-1.333705	0.2532
C	14.43409	6.028789	2.394195	0.0748
R-squared	0.911665	Mean dependent var		3.184246
Adjusted R-squared	0.668743	S.D. dependent var		1.331796
S.E. of regression	0.766514	Akaike info criterion		2.419779
Sum squared resid	2.350177	Schwarz criterion		2.999220
Log likelihood	-7.358230	Hannan-Quinn criter.		2.449451
F-statistic	3.752913	Durbin-Watson stat		3.076250
Prob(F-statistic)	0.106558			

GMM Modeli

Dependent Variable: ROA
Method: Generalized Method of Moments
Sample: 2001 2016
Included observations: 208
Linear estimation with 1 weight update
Estimation weighting matrix: HAC (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)
Standard errors & covariance computed using estimation weighting matrix
Instrument specification: FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2) _GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)
Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-0.418995	0.580570	-0.721696	0.5104
FPI	0.075739	0.510222	0.148443	0.8892
ESTDBT	0.037567	0.105602	0.355747	0.7400
ELTDBT	0.298034	0.258986	1.150773	0.3139
EAID	-1.220947	3.509163	-0.347931	0.7454
REM(-2)	-5.277213	2.318182	-2.276444	0.0851
_GDP	-0.160630	0.103967	-1.545010	0.1972
INFL	-0.013723	0.065604	-0.209173	0.8445
INT(-1)	0.138402	0.033513	4.129791	0.0145
EXCHG(-2)	-2.196535	1.744905	-1.258828	0.2766
OPNS(-1)	-0.166744	0.096948	-1.719928	0.1606
C	14.43409	4.900583	2.945383	0.0422
R-squared	0.911665	Mean dependent var		3.184246
Adjusted R-squared	0.668743	S.D. dependent var		1.331796
S.E. of regression	0.766514	Sum squared resid		2.350177
Durbin-Watson stat	3.076250	J-statistic		0.000000
Instrument rank	12			

Katılım Bankalarının Karlılığı AkKâr Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROA
Method: Least Squares
Sample (adjusted): 2001 2016
Included observations: 80

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	1.191339	0.460916	2.584720	0.0152
FPI	0.173231	0.378024	0.458255	0.6503
ESTDBT	-0.036326	0.119231	-0.304666	0.7629
ELTDBT	-0.133815	0.163383	-0.819029	0.4197
EAID	0.269043	0.952895	0.282343	0.0498
REM(-2)	0.463090	0.691473	0.669716	0.5085
_GDP	0.206726	0.080127	2.579972	0.0154
INFL	0.026117	0.015789	1.654113	0.1093
INT(-1)	-0.033075	0.020591	-1.606275	0.0094
EXCHG(-2)	-1.198734	1.347337	-0.889706	0.3812
OPNS(-1)	0.055124	0.054069	1.019510	0.3167
C	-1.933392	2.174272	-0.889214	0.3815
R-squared	0.437435	Mean dependent var	1.757148	
Adjusted R-squared	0.366428	S.D. dependent var	1.456009	
S.E. of regression	1.288853	Akaike info criterion	3.588708	
Sum squared resid	46.51200	Schwarz criterion	4.095372	
Log likelihood	-59.77416	Hannan-Quinn criter.	3.771902	
F-statistic	1.979279	Durbin-Watson stat	1.282899	
Prob(F-statistic)	0.070983			

GMM Modeli

Dependent Variable: ROA
Method: Generalized Method of Moments
Sample: 2001 2016
Included observations: 80
Linear estimation with 1 weight update
Estimation weighting matrix: HAC (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)
Standard errors & covariance computed using estimation weighting matrix
Instrument specification: FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2) _GDP
INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)
Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	1.145634	0.367562	0.396216	0.0180
FPI	-0.296991	0.223222	-1.330471	0.6357
ESTDBT	0.150623	0.060941	2.471597	0.6830
ELTDBT	0.170802	0.137829	1.239227	0.3770
EAID	0.641872	2.912762	0.220365	0.0036
REM(-2)	-2.181457	1.291636	-1.688910	0.3542
_GDP	0.206726	0.055605	3.717759	0.0009
INFL	-0.068632	0.038010	-1.805639	0.2691
INT(-1)	-0.033075	0.029332	-1.127618	0.0426
EXCHG(-2)	-1.584335	1.109844	-1.427529	0.0241
OPNS(-1)	0.161627	0.058073	2.783168	0.0497
C	12.12176	2.948312	4.111423	0.0147
R-squared	0.845824	Mean dependent var	1.580000	
Adjusted R-squared	0.726838	S.D. dependent var	1.112001	
S.E. of regression	0.501217	Sum squared resid	1.004875	
Durbin-Watson stat	1.853185	J-statistic	3.64E-40	
Instrument rank	12			

Kamu Bankalarının Karlılığı Özkâr Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Least Squares
Sample: 2001 2016
Included observations: 48

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	1.444812	1.324789	1.090598	0.3367
FPI	-0.152892	1.489597	-0.102640	0.9232
ESTDBT	0.279172	0.420298	0.664223	0.5429
ELTDBT	-0.042629	0.536446	-0.079466	0.9405
EAID	-10.18276	8.443173	-1.206034	0.2943
REM(-2)	0.559348	6.098422	0.091720	0.9313
_GDP	-0.194849	0.271815	-0.716843	0.5131
INFL	-0.914148	0.190927	-4.787935	0.0087
INT(-1)	0.340369	0.131665	2.585103	0.0610
EXCHG(-2)	-3.073379	4.083050	-0.752716	0.4935
OPNS(-1)	-0.874584	0.310096	-2.820362	0.0478
C	69.02930	14.95326	4.616337	0.0099
R-squared	0.780826	Mean dependent var	18.72722	
Adjusted R-squared	0.728098	S.D. dependent var	7.090157	
S.E. of regression	1.901193	Akaike info criterion	4.236545	
Sum squared resid	14.45813	Schwarz criterion	4.815987	
Log likelihood	-21.89236	Hannan-Quinn criter.	4.266218	
F-statistic	18.60159	Durbin-Watson stat	2.861621	
Prob(F-statistic)	0.006203			

GMM Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Generalized Method of Moments
Sample: 2001 2016
Included observations: 48
Linear estimation with 1 weight update
Estimation weighting matrix: HAC (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)
Standard errors & covariance computed using estimation weighting matrix
Instrument specification: ROE FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2) _GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)
Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.530577	3.333565	0.159162	0.8798
FPI	-5.629456	2.743452	-2.051960	0.0954
ESTDBT	-0.502685	1.214881	-0.413773	0.6962
ELTDBT	0.381920	1.449229	0.263533	0.8027
EAID	-38.29968	17.46558	-2.192866	0.0798
REM(-2)	13.83146	13.57351	1.019004	0.3549
_GDP	0.241784	0.717920	0.336784	0.7500
INFL	-1.211331	0.382901	-3.163560	0.0250
INT(-1)	-0.164728	0.241752	-0.681393	0.5259
EXCHG(-2)	-8.579871	10.14816	-0.845461	0.4364
OPNS(-1)	0.945727	0.801532	1.179898	0.2911
C	8.928732	41.42432	0.215543	0.8379
R-squared	0.895134	Mean dependent var	16.36091	
Adjusted R-squared	0.664430	S.D. dependent var	11.92973	
S.E. of regression	6.910699	Sum squared resid	238.7888	
Durbin-Watson stat	2.659916	J-statistic	3.659686	
Instrument rank	13	Prob(J-statistic)	0.055744	

Özel Bankaların Karlılığı ÖzKâr Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Least Squares
Sample: 2001 2016
Included observations: 136

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	1.632720	4.768369	0.342406	0.7493
FPI	-7.807087	5.361570	-1.456120	0.2191
ESTDBT	2.266461	1.512798	1.498191	0.2084
ELTDBT	2.379820	1.930853	1.232523	0.2852
EAID	49.04357	30.38988	1.613813	0.1819
REM(-2)	-3.141829	21.95031	-0.143134	0.8931
_GDP	-0.266118	0.978356	-0.272005	0.7991
INFL	-2.140769	0.687214	-3.115144	0.0357
INT(-1)	1.038631	0.473909	2.191625	0.0935
EXCHG(-2)	-12.36563	14.69630	-0.841411	0.4475
OPNS(-1)	0.209862	1.116143	0.188024	0.8600
C	7.512014	53.82192	0.139572	0.8957
R-squared	0.972202	Mean dependent var	8.733790	
Adjusted R-squared	0.895758	S.D. dependent var	21.19473	
S.E. of regression	6.843045	Akaike info criterion	6.798048	
Sum squared resid	187.3090	Schwarz criterion	7.377490	
Log likelihood	-42.38439	Hannan-Quinn criter.	6.827720	
F-statistic	12.71781	Durbin-Watson stat	2.377361	
Prob(F-statistic)	0.012702			

GMM Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Generalized Method of Moments
Sample: 2001 2016
Included observations: 136
Linear estimation with 1 weight update
Estimation weighting matrix: HAC (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)
Standard errors & covariance computed using estimation weighting matrix
Instrument specification: ROE FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2) _GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)
Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.227344	4.797567	0.047387	0.9645
FPI	-8.820878	5.654720	-1.559914	0.1938
ESTDBT	2.079502	1.443867	1.440231	0.2232
ELTDBT	3.077569	2.999692	1.025962	0.3629
EAID	59.40825	39.55826	1.501791	0.2076
REM(-2)	-6.884104	14.54435	-0.473318	0.6607
_GDP	-0.531622	1.144482	-0.464508	0.6664
INFL	-2.260668	0.478533	-4.724159	0.0091
INT(-1)	1.190734	0.395427	3.011260	0.0395
EXCHG(-2)	-14.12166	15.93728	-0.886078	0.4256
OPNS(-1)	0.180002	0.864267	0.208272	0.8452
C	11.47746	46.95364	0.244442	0.8189
R-squared	0.968635	Mean dependent var	8.733790	
Adjusted R-squared	0.882381	S.D. dependent var	21.19473	
S.E. of regression	7.268870	Sum squared resid	211.3459	
Durbin-Watson stat	2.531976	J-statistic	4.027266	
Instrument rank	13	Prob(J-statistic)	0.044770	

Yabancı Bankaların Karlılığı Özkâr Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Least Squares
Sample: 2001 2016
Included observations: 336

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	-0.065001	4.247692	-0.015303	0.9885
FPI	7.955936	4.776119	1.665774	0.1711
ESTDBT	-2.420365	1.347610	-1.796043	0.1469
ELTDBT	-1.140961	1.720016	-0.663344	0.5434
EAID	-29.88031	27.07149	-1.103756	0.3316
REM(-2)	5.881186	19.55347	0.300775	0.7786
_GDP	-0.269365	0.871526	-0.309073	0.7727
INFL	1.455198	0.612174	2.377098	0.0762
INT(-1)	-0.973155	0.422161	-2.305174	0.0825
EXCHG(-2)	0.023020	13.09155	0.001758	0.9987
OPNS(-1)	-1.761807	0.994267	-1.771966	0.1511
C	108.7357	47.94489	2.267931	0.0859

R-squared	0.776137	Mean dependent var	16.36903
Adjusted R-squared	0.710515	S.D. dependent var	20.37778
S.E. of regression	6.095825	Akaike info criterion	6.566791
Sum squared resid	148.6364	Schwarz criterion	7.146233
Log likelihood	-40.53433	Hannan-Quinn criter.	6.596463
F-statistic	14.87504	Durbin-Watson stat	2.619244
Prob(F-statistic)	0.009472		

GMM Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Generalized Method of Moments
Sample: 2001 2016
Included observations: 336
Linear estimation with 1 weight update
Estimation weighting matrix: HAC (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)
Standard errors & covariance computed using estimation weighting matrix
Instrument specification: ROE FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2) _GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)
Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.111110	3.855393	0.028819	0.9784
FPI	10.18174	3.732232	2.728057	0.0525
ESTDBT	-3.029761	1.537467	-1.970619	0.1201
ELTDBT	-1.411567	1.923383	-0.733898	0.5037
EAID	-26.96227	35.42180	-0.761177	0.4890
REM(-2)	4.715874	9.409220	0.501197	0.6426
_GDP	-0.257509	0.880711	-0.292387	0.7845
INFL	1.388857	0.607263	2.287076	0.0841
INT(-1)	-0.858929	0.452651	-1.897551	0.1306
EXCHG(-2)	2.187844	10.78484	0.202863	0.8491
OPNS(-1)	-2.262415	1.032671	-2.190838	0.0936
C	126.5292	45.79796	2.762770	0.0507

R-squared	0.972804	Mean dependent var	16.36903
Adjusted R-squared	0.898015	S.D. dependent var	20.37778
S.E. of regression	6.507658	Sum squared resid	169.3985
Durbin-Watson stat	2.631421	J-statistic	3.165500
Instrument rank	13	Prob(J-statistic)	0.075209

Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Karlılığı ÖzKâr Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Least Squares
Sample: 2001 2016
Included observations: 208

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.012188	1.022900	0.011915	0.9911
FPI	1.284678	1.150152	1.116963	0.3266
ESTDBT	-0.294543	0.324522	-0.907620	0.4154
ELTDBT	0.093691	0.414202	0.226195	0.8321
EAID	-2.819541	6.519170	-0.432500	0.6877
REM(-2)	-9.624446	4.708733	-2.043957	0.1104
_GDP	-0.125490	0.209875	-0.597925	0.5821
INFL	0.358917	0.147420	2.434666	0.0716
INT(-1)	0.214031	0.101662	2.105317	0.1030
EXCHG(-2)	0.779068	3.152618	0.247118	0.8170
OPNS(-1)	-0.128329	0.239432	-0.535972	0.6204
C	8.379254	11.54576	0.725743	0.5082
R-squared	0.949571	Mean dependent var	8.955164	
Adjusted R-squared	0.810890	S.D. dependent var	3.375639	
S.E. of regression	1.467955	Akaike info criterion	3.719323	
Sum squared resid	8.619566	Schwarz criterion	4.298765	
Log likelihood	-17.75458	Hannan-Quinn criter.	3.748995	
F-statistic	6.847191	Durbin-Watson stat	3.273146	
Prob(F-statistic)	0.039021			

GMM Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Generalized Method of Moments
Sample: 2001 2016
Included observations: 208
Linear estimation with 1 weight update
Estimation weighting matrix: HAC (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)
Standard errors & covariance computed using estimation weighting matrix
Instrument specification: FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2) _GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)
Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	0.012188	1.114182	0.010939	0.9918
FPI	1.284678	1.169568	1.098421	0.3337
ESTDBT	-0.294543	0.280426	-1.050342	0.3528
ELTDBT	0.093691	0.499941	0.187403	0.8605
EAID	-2.819541	5.051742	-0.558132	0.6065
REM(-2)	-9.624446	4.472719	-2.151811	0.0978
_GDP	-0.125490	0.217789	-0.576197	0.5954
INFL	0.358917	0.121638	2.950711	0.0419
INT(-1)	0.214031	0.055818	3.834468	0.0185
EXCHG(-2)	0.779068	3.530475	0.220669	0.8362
OPNS(-1)	-0.128329	0.202742	-0.632968	0.5611
C	8.379254	7.512185	1.115422	0.3272
R-squared	0.949571	Mean dependent var	8.955164	
Adjusted R-squared	0.810890	S.D. dependent var	3.375639	
S.E. of regression	1.467955	Sum squared resid	8.619566	
Durbin-Watson stat	3.273146	J-statistic	2.20E-40	
Instrument rank	12			

Katılım Bankalarının Karlılığı Özkâr Üzerine Etkileri (2001-2016 Dönemi)

En Küçük Kareler Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Least Squares
Sample (adjusted): 2001 2016
Included observations: 80

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	14.58571	8.500880	1.715789	0.0972
FPI	2.237017	6.972058	0.320855	0.7507
ESTDBT	-0.674494	2.199028	-0.306724	0.7613
ELTDBT	-2.712575	3.013343	-0.900188	0.3757
EAID	10.20620	17.57466	0.580734	0.0161
REM(-2)	8.824317	12.75315	0.691932	0.4947
_GDP	3.350984	1.477819	2.267519	0.0313
INFL	0.556946	0.291206	1.912550	0.1661
INT(-1)	-0.722084	0.379770	-1.901370	0.0676
EXCHG(-2)	-18.51189	24.84953	-0.744959	0.4625
OPNS(-1)	1.088041	0.997218	1.091077	0.2845
C	-41.67756	40.10105	-1.039313	0.3076
R-squared	0.407463	Mean dependent var	22.90547	
Adjusted R-squared	0.347681	S.D. dependent var	26.16583	
S.E. of regression	23.77089	Akaike info criterion	9.418126	
Sum squared resid	15821.55	Schwarz criterion	9.924789	
Log likelihood	-176.3625	Hannan-Quinn criter.	9.601319	
F-statistic	1.750404	Durbin-Watson stat	1.552062	
Prob(F-statistic)	0.113088			

GMM Modeli

Dependent Variable: ROE
Method: Generalized Method of Moments
Sample: 2001 2016
Included observations: 80
Linear estimation with 1 weight update
Estimation weighting matrix: HAC (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 3.0000)
Standard errors & covariance computed using estimation weighting matrix
Instrument specification: FDI(-1) FPI ESTDBT ELTDBT EAID REM(-2) _GDP INFL INT(-1) EXCHG(-2) OPNS(-1)
Constant added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI(-1)	2.609895	4.513651	0.578223	0.0041
FPI	0.348663	3.311202	0.105298	0.9212
ESTDBT	1.301825	1.046589	1.243874	0.2815
ELTDBT	1.099936	1.921705	0.572375	0.5977
EAID	-10.60574	39.68305	-0.267261	0.0225
REM(-2)	-18.18601	14.32009	-1.269965	0.2729
_GDP	0.291967	0.836000	0.349243	0.0445
INFL	-0.427669	0.521174	-0.820588	0.4580
INT(-1)	0.497662	0.453353	1.097736	0.3340
EXCHG(-2)	-7.171157	13.47413	-0.532217	0.0228
OPNS(-1)	1.582466	0.900174	1.757955	0.0516
C	98.90708	41.97076	2.356571	0.0780
R-squared	0.705006	Mean dependent var	14.89125	
Adjusted R-squared	0.543773	S.D. dependent var	10.61992	
S.E. of regression	6.338472	Sum squared resid	160.7049	
Durbin-Watson stat	1.993283	J-statistic	0.000000	
Instrument rank	12			

Kaynak: Tahminlerin sonucu, yazarın tarafından bilgisayar programıyla oluşturulmuştur.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyadı, adı : DOSSOU Semliko Fulbert
Uyruğu : Benin
Telefon : +90 552 211 65 75
e-mail : semliko.fd97@yahoo.com
fulbertdossou@gmail.com

EĞİTİM

Derecesi	Okul / Program	Mezuniyet yılı
Yüksek lisans	Dunkirk Littoral Opal Sahili Üniversitesi, Fransa Uluslararası İşletmecilik Bölümü	2012
Yüksek lisans	Abomey-Calavi Üniversitesi, Benin Organizasyon Yönetimi Bölümü	2009
Lisans	Abomey-Calavi Üniversitesi, Benin İktisadi ve İdari Bilimler	2005
Bakalorya	Divo Modern Lisesi, Fildişi Sahili	2001

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
2020-Devam ediyor	United States, Nevada, Las Vegas, "Journal of Public Administration and Governance", Macrothink Institute	Hakem olarak makale incelenmesi
2020-Devam ediyor	"South Asian Journal of Social Studies and Economics" (SAJSSE)	Hakem olarak makale incelenmesi
2012 –2014	Benin Bilişim ve Yönetim Bilimler Yüksek Eğitim Okulu	Yönetici Asistanı, Araştırma Görevlisi
2010 –2012	"Legendes İthalat-İhracat" Limited Şirketi	Muhasebeci

Yabancı Diller

İngilizce ve Türkçe

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..